Проців О.Р.

Історія мисливства та рибальства Долинського повіту кінця XIX – початку XX ст.

Івано-Франківськ

ФОЛІАНТ

2016

УДК 639(09) (477.83/.86)„18/19“
ББК 47 Г (4 Укр3)

П 78

Рецензенти:

Калуцький І. Ф. – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри туризмознавства і краєзнавства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Гунчак М.С. – кандидат біологічних наук, провідний науковий співробітник УкрНДІ гірліс

П 84 Історія мисливства та рибальства Долинського повіту кінця XIX – початку XX ст. / Івано-Франківськь, ФОЛІАНТ, 2016 **– 273 с.**

Висловлюю подяку Івану Коляджину, Ярославу Зеленчуку, Людмилі Жирик

У монографії проаналізовано розвиток мисливства у Долинському районі починаючи з середини XIX століття. Досліджено діяльність громадських мисливських організацій Галичини та, зокрема, Лисовицького мисливського товариства. Висвітлено гуманітарні, економічні, організаційні аспекти діяльності товариства. Розглянуто економічні аспекти мисливства у Долинському повіті, проведено їх порівняльний аналіз із сучасним веденням мисливського господарства.

This monograph is analyzed the development of hunting in Dolyna district since the mid-nineteenth century. It was researched the activity of public hunting organizations in Galicia, and in particular Lysovytsk hunting society. It was considered humanitarian, economic and organizational aspects of company's activity. It was considered economic aspects of hunting in Dolyna district, and conducted their comparative analysis with modern hunting economy.

УДК 639(09) (477.83/.86)„18/19“
ББК 47 Г (4 Укр3)

П 78

ISBN 978-966-2988-84-0

(с) Олег ПРОЦІВ, 2016 р

ЗМІСТ

ВСТУП…………………………………………………………………………….. 7

1. Історіографія проблеми……………………………………….. 8
2. Організація мисливських господарств у Долинському повіті. 14
3. Основні мисливські тварини в Долинському повіті………… 24
4. Добування мисливських тварин у Долинському повіті……… 34
5. З історії полювань у Долинському повіті…………………… 38
6. Опис панських полювань у Долинському повіті…………….. 47
7. Мисливські виставки…………………………………………… 57
8. З історії організації мисливської освіти у Болехівській лісовій школі кінця XIX – початку XX ст. …………………… 67
9. Організатори мисливської та рибальської справи……………. 80

9.1. Казимир Водзіцький (1816 – 1899р.р.) – перший голова Лисовицького мисливського товариства…………………….. 80

9.2. Мисливець і пасічник Іван Марцінків………………………… 85

9.3. Микола-Богдан де Новіна Лучаковський…………………….... 87

9.4. Владислав Бужинський……………………………………….. 89

9.5. Микола Саєвич……………………………………………….. 89

10. З історії організації Лисовицького мисливського товариства 92
11. Організаційні та фінансові правила Лисовицького товариства…………………………………………………… 99
12. Правила полювання Лисовицького мисливського товариства 102
13. Полювання в мисливських угіддях Лисовицького товариства 104
14. Гуманітарні аспекти діяльності Лисовицького мисливського товариства……………………………………………………. 118
15. Благодійна діяльність Лисовицького мисливського товариства……………………………………………………. 120
16. Економічна діяльність Лисовицького мисливського 123

товариства………………………………………………………………..
17. Члени Галицького мисливського та лісового товариства у Долинському повіті……………………………………………….. 127
18. Мисливство у Долинському районі: день вчорашній – день сьогоднішній………………………………………………… 129
18.1. Надання у користування мисливських угідь у Долинському районі……………………………………………………………… 151
19. Організація рибальства у Долинському повіті……………… 155
ВИСНОВКИ………………………………………………………………. 171
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ……………………………….. 173
ДОДАТКИ ……………………………………………………………….. 197

ВСТУП.

З проголошенням незалежності України спостерігається інтерес до вивчення її історії. У цьому контексті великого значення набуло вивчення історії Галичини, яка раніше досліджувалась виключно під призмою боротьби за соціальні та національні інтереси місцевого населення. На даному етапі підвищується рівень дослідження всіх сторін суспільного життя Галичини. А дослідження культурологічного напрямку мисливства, а саме: мисливських звичаїв, демонології, художньої літератури, законодавства дає змогу повніше дослідити гуманітарні, суспільні, соціальні аспекти розвитку суспільства у Галичині. В поле зору дослідника потрапив Долинський повіт, який географічно розташувався у гірській та передгірській частинах Карпат, чим добре підходить для розведення дичини та проведення полювань. Недарма тут було засноване перше мисливське товариство Галичини – Лисовицьке мисливське товариство. Завдяки елітарності згаданого товариства видано надзвичайно багато матеріалів про його діяльність, зокрема за час існування товариства видано три книги «Хронік», об’єм кожної становить майже тисячу сторінок.

Метою дослідження є аналіз гуманітарних, соціальних та управлінських аспектів ведення мисливського господарства у Долинському повіті середини XIX – першої третини XX ст.

Серед завдань дослідження слід виокремити висвітлення наступних:

– мотиваційні аспекти організації мисливських товариств у Галичині;

– організація Лисовицького мисливського товариства, історію організації товариства, організаційні, фінансові, гуманітарні аспекти діяльності товариства;

– діяльність Казимира Водзіцького та Івана Марцінківа;

– проведення елітарних полювань, які відбувались у Долинському повіті;

– економічні аспекти мисливського господарства у Долинському районі;

Об’єктом дослідження виступає мисливство Долинщини; предметом – вивчення системи господарювання у мисливстві, встановлення закономірностей й особливостей ведення мисливського господарства та культури, економіки, управління, яка пов’язана із мисливством Долинщини. Хронологічні межі дослідження охоплюють період з середини XIXст. і до нашого часу.

У результаті проведеного авторами досліджень зібрано значний фактичний матеріал, що дає можливість істотно доповнити і уточнити дані з досліджуваного питання. Викладені матеріали базуються на багатовидовій джерельній базі, враховуючи думки та здобутки попередників, поглиблюють пізнання мисливства у Галичині та на Долинщині, зокрема. Основу фактологічної бази праці становлять неопубліковані та опубліковані джерела XIX – початку XXI ст.

Одним із основних завдань, було встановлення реального значення мисливського господарства на території Долинщини для соціального, гуманітарного, економічного, управлінського аспектів.

1. Історіографія проблеми

Організація мисливського господарства на Долинщині займає чільне місце у фаховій мисливській літературі, спеціалізованих мисливських та періодичних виданнях Галичини та Другої Речі Посполитої. Джерелом законодавчих аспектів регулювання мисливського господарства слугують стенографічні звіти Галицького сейму[1], збірки законів та розпоряджень Галичини, які регулярно виходили у Львові[2], Станиславівському воєводському щоденнику, який виходив у Станиславові у міжвоєнний час.[3] Про аспекти з правового регулювання мисливського господарства дізнаємось із мисливського законодавства[4].

Великі можливості у вивченні економічної сторони мисливства і зокрема, в Долинському повіті відкривають звіти про статистику добування мисливських тварин[5]. Крім того, розлогу розвідку про розведення у Карпатах оленів знаходимо у працях багаторічного керівника Долинських мисливських ревірів Івана Марцинківа[6]. А про чисельність ведмедів у Долинському повіті – у Владислава Бужинського у книзі «Про ведмедів у східних Карпатах»[7]. Про стан

[1] Alegaty do sprawozdań stenograficznych drugiej sesyi ósmego periodu Sejmu Krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskiem z roku 1873. – Lwów, 1873, – S.127-128.
[2] Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskiem. – Lwów, 1906. – S.306-309.
[3] Rozporzadzenie Wojewody Stanisławowskiego z dn. 21. listopada 1929 o rozszerzeniu czasu ochronnego na wszystką zwierzyne łowną na całym obszarze obwodów łowieckich wspólnych w gminach Lisowice, Woła Zaderewacka i Nadziejów, powiatu dołińskiego // Stanisławowski dziennik wojewódzki. – 1929. – № 19. – S.226.
[4] Nowa ustawa łowiecka dla Galicyi i W. Ks. Krakowskiego. – Kraków: Wisła, 1898. – S.27.
[5] Ankieta w sprawie Karpat Wschodnich/Oprac. Orłowicz M. I Lenartowicz S. – Warszawa: Nakładem Ministerstwa robót publicznych, 1932. – S.180-205.
[6] Marcinków J. Jelen Karpatcki / Jan Marcinków. – Przegląd mysliwski i łowiectwo polskie. –1924. – №12.
[7] Burzyński W. O niedżwiedziu Wschodnich Karpat / Władysław Burzyński. – Kraków, 1931. – S. 14.

ведення мисливства на Долинщині довідуємось із тогочасних статистичних спостережень[8], [9], [10].

Інформація про трудову діяльність працівників лісового та мисливського господарства Долинщини міститься у «Спогадах про двадцятип'ятирічну діяльність Галицького лісового товариства 1882-1907р.р.»[11].

Крім того, оскільки з відміною на Галичині панщини та з ходом демократизації суспільства з'являється великий інтерес до організації мисливських товариств – частинок громадянського суспільства, опубліковано багато книг на мисливську тематику, що стосуються мисливських товариств. Зокрема, Йозеф Ожегальський подає своє бачення про необхідність гуртування мисливців Галичини для відстоювання своїх інтересів[12]. Інформативною та пізнавальною для вивчення мисливських організацій Галичини є книга Северина Крогульського, одного з керівників Галицького мисливського товариства, «Піввіку»[13]. Про діяльність Галицького мисливського товариства дізнаємось також з «Ілюстрованого путівника столичного міста Львова», випущеного з нагоди організації у 1894 році виставки, у якій брали участь і мисливські господарства Долинщини[14]. З книг А. Новолецького «Подорож цісаря Франца Йосифа І»[15] і Р. Вацека[16] дізнаємось про діяльність Галицького мисливського товариства на території Долинського повіту[17].

Про діяльність громадських організацій, які сприяли дотриманню християнської моралі та законності ведення мисливства, дізнаємось з шематизмів Галичини[18].

Надзвичайно цінною джерельною базою для дослідження фактів про чисельність мисливських тварин у Долинському повіті є

---

[8] Statystyka ubitej zwierzyny //Łowiec – 1903. – № 14. – S.162.

[9] Wiadomości statystyczne o stosunkach krajowych. – Lwów, 1898. – T. XVII, zeszyt I. – S. 33-49.

[10] Wykaz zwierzyny, ubitej w ciągu r. 1888 zestawiony na podstawie dat urzędowych przez G.Lettnera, radcę lasowego //Łowiec. – 1889. – № 7. – S. 110.

[11] Szczerbowski I. Pamiętnik dwudziestopięcioletniej działalności Galicyjskiego towarzystwa leśnego 1882-1907 / Ignacy Szczerbowski . – Lwów: Polonia, 1907. – S. 190-222.

[12] Ożegalski J. Uwagi myśliwskie dla wszystkich myśliwych i właścicieli dóbr ziemskich w Galicyi jako też w Królestwie Polskiem / Jozef Ożegalski. – Kraków: drukiem W.Kornickiego, 1879. – 15 S.

[13] Krogulski S. Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego. – S. 6.

[14] Ilustruwany skorowidz stołecznego miasta Lwowa z okazyi powszechnej wystawy krajowej roku 1894. – Lwów : druk. Fr. S. Reichman, 1894. – S. 80.

[15] Nowolecki A. Pamiątka podróży Cezarza Franciszka Józefa I. po Galicyi i 20-dniowego pobytu Jego w tym kraju/ Aleksandr Nowolecki. – Kraków: drukarnia W.Kornieckiego, 1881. – S.146.

[16] Wacek R. Łowiectwo w Małopolsce // Łowiectwo Polskie. – 1921. – №3. – S. 37-39.

[17] Nowolecki A. Pamiątka podróży Cezarza Franciszka Józefa I. po Galicyi i 20-dniowego pobytu Jego w tym kraju/ Aleksandr Nowolecki. – Kraków: drukarnia W.Kornieckiego, 1881. – S.146.

[18] Szematyzm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskiem na rok 1892. – Lwów: Nakładem c.k. Namiesnictwa z dr. W.Łorińskiego, 1892. – S.657.

мисливські календарі, які щорічно виходили у Варшаві[19]. Крім того, мисливські календарі за 1930 рік [20] ілюструють організацію громадського контролю за веденням мисливства у Долинському повіті, а за 1939 рік[21] – державно-управлінські аспекти організації мисливського господарства.

Для дослідження географії річок та туристичного потенціалу Долинщини використано «Підручник географії Галичини»[22], «Ілюстрований путівник по східних Карпатах»[23], «Про верховину гуцульську»[24], «Ілюстрований путівник по Галичині, Буковині, Спіжу Ораві і Сілезії»[25], «Путівнику по санаторіях і кліматичних місцях Галичини».[26] Ведення рибальства у Долинському повіті висвітлено у книзі «Збірці законів і розпоряджень для королівства Галичини та Лодомерії»[27], та «Звіті краєвого рибальського товариства»[28].

Завдяки елітарності мисливства соціальна верхівка суспільства сприяла появі великої кількості літератури на мисливську тематику зокрема, наступних періодичних видань: журнал «Łowiec» («Ловець») – місячник (у 1899–1914 р.р. – двотижневик), орган Галицького, а пізніше Малопольського мисливського товариства, що виходив у Львові з 10 січня 1878р. до вересня 1939 року; журнал «Łowiec Polski» («Ловець Польський») – двотижневик, виходив у Варшаві з 1 квітня 1899 року до 1914 року поновлений у січні 1924 року, як державний орган центральної спілки мисливських товариств Польщі. З жовтня 1927р. – до 1930 року щотижневик; журнал «Łowiec Wielkopolski» («Ловець Велькопольський») – ілюстрований двотижневик товариства мисливців у Познані, виходив з 1 квітня 1907 року до вересня 1914 року, після війни – з липня 1921 року до червня 1923 року під назвою «Ловецтво польське»[29]; журнал «Przegląd myśliwski» («Мисливський огляд») – двотижневик, який виходив з 1923 по 1926 рік як друкований орган центральної спілки мисливських товариств[i]; журнал «Sylwan»

[19] Kalendarz Mysliwski na 1929 rok. Pod red. Ejsmonda J. – Warszawa, 1929. – S.48-70.
[20] Poradnik kalendarz myśliwski na1930 rok / pod red. Ejsmonda J. – rok III. – Warszawa: Skład glówny, 1930. – S 203.
[21] Kalendarz myśliwski na 1939 rok. – Warszawa: Polski związek Stowarzyszeń łowieckich, 1939. – S 385.
[22] Tatomir L. Podręcznik geografii Galicyi. 2-ie wyd. przejrz. i uzupeł. – Lwów: Księgarnia Seyfartha i Czajkowskiego, 1876. – S.22.
[23] Wschodnie Karpaty (Przewodnik ilustrowany). – Lwów: Grafia, 1914. – S.21.
[24] O Wierchowinie Huculskiej. – Kołomyja: Zjednoczenie, 1933. – S.1.
[25] Ilustrowany przewodnik po Galicyi, Bukowinie, Spiszu, Orawie i Śląsku Cieszyńskim / oprac. M. Orłowicz, wyd. K. Kwieciński. – Lwów: Książnica polska, 1919. – S. 192.
[26] Przewodnik po zdrojowiskachi miejsowościach klimatycznych Galicyi / oprac. S. A. Lewicki, M. Orłowicz, T. Praschil. – Lwów: Krajowy związek zdrojowisk i uzdrowisk, 1912. – S. 26.
[27] Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskiem. – Lwów, 1906. – S. 302-306.
[28] Sprawozdanie ze stanu i czynności Towarzystwa rybackiego // Okólnik. – 1883. – № 3. – S. 5-7.
[29] Mniszek Tchorznicki M. Próba uporządkowania bibliografji łowieckiej w odrodzonej Polsce [Text] / M. Mniszek Tchorznicki. — Warszawa : [b. v.], 1936. — S. 21, 22.

(«Сильван») – друкований орган Галицького лісового товариства з 1883 по 1913 рік, а з 1918 по 1939 рік – Малопольського лісового товариства. Стан рибальства Галичини описував часопис («Okólnik») «Окульник» – періодичне друковане видання Крайового рибальського товариства[30].

Насамперед слід відміти часопис «Łowiec» («Мисливець»)[31], великий вклад якого у Галицьке краєзнавство відзначав Іван Франко[32]. У цьому часописі мисливці розміщували спогади про полювання, оцінюючи при цьому стан популяції дичини, культуру полювань, економічне значення мисливства загалом та у Долинському повіті, зокрема. Іншим часописом, що висвітлював мисливство Долинщини, був журнал «Łowiec Polski» («Ловець Польський»)[33]. Цінним для вивчення стану мисливства Галичини цей журнал з огляду на висвітлення не лише проблем лісового господарства, а й питань комплексного господарського значення таких біогеоценозів, як популяція дичини у певних категоріях лісів, проведення полювання у лісах, відшкодування збитків, завданих мисливськими тваринами у лісах, гранично допустиму чисельність популяції мисливських тварин у лісі був журнал «Sylwan» («Сильван»)[34].

Багато фактів про мисливство Долинського повіту висвітлювались в інших періодичних виданнях, а саме: «Газеті лісовій та мисливській» (1912–1915), «Мисливстві Польському» (1919–1923), «Мисливських новинах» (1924–1928), «Мисливській газеті» (орган центральної спілки сільських мисливських товариств 1928–1931). Також багато інформації щодо мисливства використано з мисливських додатків, що входили до інших газет та журналів. Так, в 1876 році у Варшаві виходив «Ілюстрований мисливський додаток» (належить до «Сільськогосподарської газети»), у Вільні – «Де заграли мисливські сурми» (1926–1939 рр. додаток до «Слова»), у Варшаві – «Мисливський огляд» (додаток до «Кур'єра Польського» 1923–1939 р.р.), та

---

[30] Я.І. Зеленчук, Проців О. Р. Традиційна культура гірського рибальства на Гуцульщині в басейні Черемошу в кінці ХІХ – на початку ХХ століття / Я.І. Зеленчук, О. Р. Проців // Українознавство : наук. громад.-політ., культ.-мист., реліг.-філософ. пед. журн. – 2013. – №1(46). – С. 226 – 230.

[31] Проців О. Р. Діяльність журналу ―Łwiec" – друкованого органу Галицького мисливського товариства 1878-1939 рр. / О. Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ : зб. наук.-техн. пр. Вип. 20.7. – Л., 2010. – С. 314 – 321.

[32] Франко І.Зібрання творів у 50 томах. т.46, книга 2: Історичні праці (1891-1897). – Київ:Наукова Думка,1986. – С. 124.

[33] Володимир Клапчук, Олег Проців / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківське обласне управління лісового та мисливського господарства. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2011. – 432 с., іл. : 165, табл. : 98, бібл. : С. 414–431.

[34] Проців О. Р. Діяльність Галицького мисливського товариства в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. // Проблеми вивчення й охорони тваринного світу у природних і антропогенних екосистемах. Матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 50-річчю з часу опублікування регіонального зведення «Животный мир Советской Буковины» (м. Чернівці, 13 листопада 2009 р.). – Чернівці: ДрукАрт, 2010. – С. 216-222.

«Мисливські новини» (окремий додаток до «Народних новин» 1928–1931 р.р.).

Для більш об'єктивного дослідження проблем мисливства використовувалась не лише мисливська фахова література та періодика, але й відповідні матеріали з суспільної періодики, наприклад, газет: «Gazeta lwowska» («Газета Львівська»), «Gazeta Narodowa» («Народна газета»), «Wschód» («Схід»).

Залишилась велика літературна спадщина про діяльність Лисовицького мисливського товариства, яке вело мисливське господарство на території Долинського повіту. Світ побачили три хроніки товариства, з яких дізнаємось про мисливську культуру, методи і традиції полювання Лисовицького мисливського товариства[35]. Хроніку полювань у Лисовичах у період між Першою та Другою світовими війнами подає керівник Галицького мисливського товариства А. Мнішек[36]. Не обділила увагою Лисовицьке товариство і мисливська преса, в якій часто друкувалась статистика полювань на мисливських угіддях товариства[37]. Окремі статті аналізували діяльність засновників та керівників товариств[38]. Полювання у Лисовичах описано у статтях С. Крогульського «Мисливство польське під пануванням Австрії»[39], «П'ятдесятиліття «Ловця»»[40] та книзі «Пів віку»[41], А. Мнішека «Лисовичі»[42], Р. Вацека «Мисливство Малопольщі»[43], «Полювання у Карпатах»[44],[45], «Нарис полювань Лисовицького товариства у Лисовичах, Болехові, Таняві від 1871 до 1894 року»[46], «З мисливської літератури»[47], «Мисливство на крайовій виставці»[48], «Каталог»[49], «Класифікація експонатів»[50].

---

[35] Див про це: Kroniki myśliwskie towarzystwa Lisowickiego w ciągu lat dwudziestu czterych od jesieni 1871, do zimy 1895 włącznie. – Lwów: Nakładem towarzystwa, 1895. – S. 37, 63, 341, 830.

[36] Mniszek A. Lisowice / Albert Mniszek //Łowiec. – 1933. – № 9-10. – S. 131.

[37] Obraz polowań Tow. Lisowieckiego w kniejach Lisowieckiej, Bolechowskiej, Tanjawskiej od roku 1871 do roku 1894 //Łowiec. – 1894. – № 7. – S. 100.

[38] Mniszek A. Lisowice / Albert Mniszek //Łowiec. – 1933. – № 9-10. – s. 101-102.

[39] Krogulski S. Łowiectwo połskie pod zaborem austrjackim (1872-1918) / Seweryn Krogulski // Łowiec. – 1923. – № 12. – S.178-180.

[40] Krogulski S. Pięćdziesięciolecie „Łowca—(1878-1928) //Łowiec. – 1928. – № 23-24. – S. 357-361.

[41] Krogulski S. Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego. – S. 6.

[42] Mniszek A. Lisowice / Albert Mniszek //Łowiec. – 1933. – № 9-10. – S. 131.

[43] Wacek R. Łowiectwo w Małopolsce // Łowiectwo Polskie. – 1921. – №3. – S. 37-39.

[44] Łowy w Karpatach // Łowiec. – 1902. – № 24. – S. 290-291.

[45] Łowy w Karpatach // Łowiec. – 1902. – № 24. – S. 249-251.

[46] Obraz polowań Tow. Lisowieckiego w kniejach Lisowieckiej, Bolechowskiej, Tanjawskiej od roku 1871 do roku 1894 //Łowiec. – 1894. – № 7. – S. 100.

[47] Z literatury łowieckiej//Łowiec. – 1897. – № 3. – S. 36.

[48] Łowiectwo na powszechnej wystawie krajowej //Łowiec. – 1894. – № 6. – S. 81-83

[49] Katalog//Łowiec. – 1910. – № 14. – S.162-164.

[50] Klasyfikacja eksponatów//Łowiec. – 1936. – № 10. – S. 176-182

Багато інформації про полювання та організацію мисливського господарства у Перегінську Долинського повіту знайдено у статтях Е. Мацєльського «Ясень»[51], Я. Козіни «Перегінськ»,[52] С. Шембека «З цьогорічного риковища»,[53] С. Бужинського «З цьогорічного токовища»,[54] А. Мнішека «З риковища»,[55] «З Опору та Лімниці», [56] «З гір»[57], «Східні Карпати в топографії та мисливській номенклатурі»[58], В. Попеля «В пам'ять інженера Владислава Дункі де Сайо»[59], С. Крогульського «Збірка праць про мисливство у Польщі: Небилів»[60], В. Спаусти «Олень»[61], І. Бойчука «Історія Осмолодської пущі»[62], де Новіна Лучаковський М.-Б. у книзі З Галицьких Ловищ (мисливські спогади)[63]

«Перегінське риковище»,[64] «На риковищі у Перегінську»,[65] «З Перегінська»[66], «Показ польських трофеїв на міжнародній мисливській виставці у Берліні»[67], «Морітурі»[68], «Класифікація експонатів».[69]

Про полювання у Велдіжі йдеться у статтях Я. Марцинківа «З життя Карпатських вовків»[70], С. Шембека «Спогади з моїх полювань у Велдіжі» [71], [72] «На оленя»[73], А. Водзіцького «Мої перші два олені»[74], А. Мнішека «З Карпат»[75], А. Соловія «Мій найкращий трофей і найкращі спогади з полювань у горах»,[76] у книзі В. Бужинського «Про ведмедів східних Карпат»[77], «Риковище у господарстві Велдіж в

[51] Mycielski E. Jasień / Edward Mycielski // Łowiec. – 1903. – № 20. – S. 233-235.
[52] Kosina J. Perehińsko 5. sierpnia 1907. / Jan Kosina // Łowiec. – 1907. – № 17. – S. 208-209.
[53] Szembek S. Z tegorocznego rykowiska / Stefan Szembek // Łowiec. – 1907. – № 22. – S. 266-268.
[54] Burzyński S. Z Tegorocznych Toków / Stanisław Burzyński // Łowiec. – 1923. – № 8. – S.115-116.
[55] Mniszek A.Z rykowiska / / Albert Mniszek // Łowiec. – 1921. – № 2. – S. 2-3.
[56] Mniszek A. Z nad Oporu i z nad Łomnicy / Albert Mniszek // Łowiec. – 1911. – № 20. – S. 236-238.
[57] Mniszek A. Z gór// Łowiec. – 1931. – № 20. – S.315.
[58] Mniszek A. Karpaty wschodnie w topografji, nomenklaturze i myślistwie//Łowiec. – 1926. – № 12. – S. 178-180.
[59] Popieł W. Pamięci inż. Władysława Dunki de Sajo/ Wacław Popieł//Łowiec – 1933. – № 4. – S.43.
[60] Krogulski S. Szkic dziejów łowiectwa w Polsce: Niebyłów /Seweryn Krogulski //Łowiec – 1917. – № 19-20. – S.146-148.
[61] Spausta W. Jelen / Wladyslaw Spausta // Łowiec. – 1897. – № 7. – S. 102.
[62] Історія Осмолодської пущі / І. Бойчук, М. Гайдукевич, В. Парпан, Л. Петрова, П. Третяк. – Львів: НТШ, 1998. – С. 46-49.
[63] де Новіна Лучаковський М.-Б. З Галицьких Ловищ (мисливські спогади)/ Микола-Богдан де Новіна Лучаковський. – Мюнхен, 1973. – 95.с.
[64] Perehińskie rykowisko // Łowiec. – 1903. – № 20. – S. 232-233.
[65] Na rykowisku w Perehińsku // Łowiec. – 1904. – № 21. – S.243-244.
[66] Z Perehińska// Łowiec. – 1934. – № 23-24. – S.187.
[67] Dalszy ciąg trofeów polskich na międzynarodowej wystawie łowieckiej w Berlinie // Łowiec. – 1938. – № 5-6. – S. 52.
[68] Morituri// Łowiec. – 1928. – № 5. – S.68.
[69] Klasyfikacja eksponatów//Łowiec. – 1936. – № 10. – s. 176-182.
[70] Marcinków J. Z życia wilków karpackich / Jan Marcinków // Łowiec – 1907. – №15. – S.177-178.
[71] Szembek S..Wspomnienia z moich polowań w Wełdzirzu / Stefan Szembek // Łowiec. – 1916. – № 17-18. – S.134-135.
[72] Szembek S..Wspomnienia z moich polowań w Wełdzirzu / Stefan Szembek // Łowiec. – 1917. – № 5-6. – S.39.
[73] Szembek S. Na Jelenia / Stefan Szembek // Łowiec – 1894. – №12. – S.182-183.
[74] Wodzicki A. Moje pierwsze dwa jelenie / Aleksander Wodzicki // Łowiec – 1902. – №22. – S.259-263.
[75] Mniszek A. Z Karpat//Łowiec. – 1933. – № 21. – S. 250.
[76] Sołowij A. Moje najpiękniejsze wieńce i najmilsze wspomnienia z polowań w górach / Adam Sołowij // Łowiec. – 1937. – № 12. – S.173-174.
[77] Burzyński W. O niedźwiedziu Wschodnich Karpat / Władysław Burzyński. – Kraków, 1931. – S. 14.

1932,1931,1930 роках»[78], «З риковища» [79], «Мій перший»[80], «З Карпат»[81], «Польські мисливські трофеї на міжнародній виставці у Берліні в 1937 році»[82], «Мисливська виставка»[83], «Павільйон трофеїв на першій міжнародній виставці трофеїв у Відні 1910р.»[84], «Мисливські відносини у Галичині»,[85]«Організація членів товариства»[86], «Галичина на мисливській виставці у Відні»[87], «Польський олень на міжнародній мисливській виставці у Берліні»[88], «Анкета у справі східних Карпат»[89], «З організаційних зборів секції охорони ведмедя»[90], «Мисливський календар на 1939рік»[91].

Використані матеріали допомогли при аналізі стану мисливського господарства у Долинському повіті та відображають вклад окремих осіб, країн в розвиток мисливства зазначеного регіону.

2. Організація мисливських господарств у Долинському повіті

Розвитку мисливства сприяв поділ лісів на мисливські ревіри. Так, у 1927 році у лісах Митрополії нараховувалось 34450 га мисливських угідь та три рибальські ревіри. Ліси Галицької митрополії ГКЦ у Перегінську були поділені наступним чином:

Таблиця 2

Назва ревіру	Площа га	Назва ревіру	Площа га
Перегінське	4400	Клива Овул	4030
Яйце	5300	Лужки	1710
Мшана	2810	Ялова Клива	1600
Гича	2490	Петрос	1560
Чорна Річка	2640	Плісце	2060
Паренки	2090	Котелень	3760

[78] Rykowisko jeleni w dobrach Wełdzirz w latach 1932, 1931, 1930//Łowiec – 1933. – № 5-6. – S.49-51.
[79] Z rykowiska // Łowiec. – 1912. – № 21. – S.247-248.
[80] Moj pierwszy .....! // Łowiec. – 1910. – № 9. – S.100-101.
[81] Z Karpat // Łowiec. – 1936. – № 11. – S.198.
[82] Trofea polskie na międzynarodowej wystawie łowleckiej w Berlinie w 1937 r. // Łowiec. – 1938. – № 25. – S. 242-256.
[83] Wystawa Łowiecka // Łowiec. – 1927. – № 7. – S.129.
[84] Pawilon konkurecji trofeów na I. Międzynarcdowej wystawie łowieckiej w Wiedniu 1910 // Łowiec. – 1910. – № 17. – S.199-201.
[85] Stosunki łowiecki w Galicji // Łowiec. – 1909. - № 18. – S.207-210.
[86] Reorganizacya delegatów // Łowiec. – 1906. – № 6. – S. 77-78.
[87] Galicja na wystawie łowieckiej w Wiedniu // Łowiec. – 1910. – № 12. – S. 146–147.
[88] Polski jeleń na międzynarodowej wystawie łowieckiej w Berlinie//Łowiec. – 1938. – № 3-4. – S. 36-37.
[89] Ankieta w sprawie Karpat Wschodnich/Oprac. Orłowicz M. I Lenartowicz S. – Warszawa: Nakładem Ministerstwa robót publicznych, 1932. – S.180-205.
[90] Zebranie organizacyjne Sekcji ochrony niedźwiedzia//Łowiec. – 1935. – № 10. – S. 121-122.
[91] Kalendarz myśliwski na 1939 rok. – Warszawa: Polski związek Stowarzyszeń łowieckich, 1939. – S 385.

Поділ на мисливські ревіри («наймані» та «репрезентаційні») проводився для того, щоб здавати їх в оренду. За «наймані» вносили плату та наймали мисливський персонал, у «репрезентаційні» приїжджали гості – генерали, міністри та багато снобів, які взагалі нічого не платили, а дирекція власними коштами покривала витрати на організацію полювань та ведення мисливства[92]. Але й у ті часи виникали проблеми з оплатою за оренду мисливських угідь, так як тогочасна еліта намагалась ухилитись від оплати. За оренду мисливських ревірів сплачувались кошти («чинш»): за рік ревір «Мшана» сплачував 500 доларів і додатково – 50 доларів на утримання мисливського персоналу (мисливських охоронців). Вартість одноразового полювання становила 100 доларів.

Мисливські ревіри орендували князі Ліхтенштейн, Радзівілл, Габсбург, Яблуновський, Любомирський, Дзєдушицький, Тишкевич, Людвіг Мицєльський, Пауль Пальфі, Потоцький, фірми «Глезінгер», «Дунка де Сайо», у Суходолі – граф Рачинський[93].

У 30-х роках ХХст. мисливське господарство Перегінська займало 30 тис. га і було поділено на 13 ревірів. Великою проблемою для господарства було відшкодування збитків, завданих ведмедями, яких в загальному нараховувалось 106 голів. Найбільше ведмедів облікували у ревірах «Котелець» та «Плісце». У період з 1930 по 1934 рік у цих угіддях ведмедів не відстрілювали. Так, у 1934 році ведмідь у ревірі «Лужки» роздер 3 вівці, у ревірі «Мшана» з'їв бичка, оленя і декілька разів нападав на худобу, у ревірі «Яйко» роздер шість овець, у ревірі «Чорна річка» з'їв двох овець, у мисливському ревірі «Петрос» з'їв одного коня. Всі збитки завдані ведмедями відшкодовувала Метрополія[94].

З'явилась потреба в якісній організації полювань, а очолювали цю діяльність різні мисливські організації. Для лобіювання інтересів мисливства спілка мисливських товариств Польщі мала своїх делегатів (правомочних представників) у повітах. Так, у 1883 р. у Долинському повіті інтереси мисливців представляв делегат – староста повіту Валерій Баранський[95], у 1930 р. – інженери Станіслав Шіндлер та Артур Гретсхель, барон Владислав Дунка де Сайо[96], а у 1934 р. – барон Владислав Дунка де Сайо-Дуба[97] і Артур Грьочель[98].

---

[92] Історія Осмолодської пущі / І. Бойчук, М. Гайдукевич, В. Парпан, Л. Петрова, П. Третяк. – Львів: НТШ, 1998. – С. 46-49.
[93] Ubite niedżwiedzie //Łowiec Polski – 1938. – № 4 . – S.77.
[94] Mniszek A. O niedźwiedziu w Polsce i jeleniu karpackim / Albert Mniszek // Łowiec. – 1934. – № 19-20. – S.149-151.
[95] Kalędarz myśliwski i rybacki na rok 1888. – Lwów: Galicyjskie towarzystwo łowieckie, 1888. – S.100-101.
[96] Poradnik kalendarz myśliwski na1930 rok / pod red. Ejsmonda J. – rok III. – Warszawa: Skład glówny, 1930. – S. 203.
[97]Kalendarz myśliwski na 1934 rok. – Warszawa: Polski związek Stowarzyszeń łowieckich, 1934. – S. 264.

Для чіткого контролю за організацією ведення мисливського господарства та проведенням полювань територія Долинського повіту у 1906 р. була поділена на 6 регіонів, нагляд за якими було делеговано членам мисливського товариства:

1-ий регіон: Перегінське, Дуба, Дубшара, Ольхівка, Княжівське, Ясеновець, Янівка, Рейшняте, Ценява, Рожнятів, Нижній Струтин, Сваричів, Брошнів, Креховичі. За ним було закріплено 2-ох делегатів – д-ра Болеслава Бервіда та Еміля Валліша з Рожнятова;

2-ий регіон: Липовиця, Суходіл, Ілемня, Луги, Спас, Лоп'янка, Грабів, Верхній Струтин (делегат – керівник державних лісів у Лоп'янці Ян Рутковський);

3-ій регіон: Вишків, Сеничів, Людвиківка, Нягрин, Лолин, Ангелівка, Максимівка, Тересівка, Велдіж, Пациків, Новоселиця, Старий Мізунь, Новий Мізунь, Кальна, Розточки (відповідальні два делегати: Антоній Яворський –керівник лісового господарства (Старий Мізунь) та Ян Марцинків (Новий Мізунь));

4-ий регіон: Надіїв, Долина, Мала Тур'я, Дебелівка, Яворів, Тяпче, Солуків, Якубів (делегат – Владислав Косакевич з Долини);

5-ий регіон: Раків, Рахиня, Слобода-Долинська, Тростянець, Белеїв, Велика Туря (делегат – Міхал Вітовський, керівник лісового господарства з Рахині);

6-ий регіон: Човгани, Підбереж, Задеревач, Задереверецька Воля, Горішній Нинів, Долішній Нинів, Танява, Похерсдорф, Волоське село, Саламонова Гірка, Болехів, Руський Болехів, Гузіїв, Гошів, Гериня, Долська, Тисів, Бубнище, Витвиця, Станківці, Царківня, Слобода-Болехівська, Липа, Лужки, Сукіль (делегат – п. Ліпинський, керівник мисливського товариства у Болехові та управляючий лісами у Болехові[99].

У 1934 році в селі Велика Тур'я Долинського повіту Станиславського воєводства делегатом був Генріх Прек, член Малопольського мисливського товариства[100].

На території Долинського повіту діяли й інші товариства, пов'язані з використанням лісових ресурсів. Так, до членів Галицького лісового товариства у 1882 р. належали мешканці Болехова – Йозеф Жунчак (лісничий), Владислав Дульський (лісовий охоронець), Марцін Грабовський (надлісничий), Войцех Ейснер (надлісничий), Едвард Пауль (пенсіонер-надлісничий), Кароль Вдувка, Йозеф Клоцек (лісові

---

[98] Kalendarz myśliwski na 1934 rok. – Warszawa: Polski związek Stowarzyszeń łowieckich, 1934. – S. 289-291.
[99] Reorganizacya delegatów // Łowiec. – 1906. – № 6. – S. 77-78.
[100] ДАІФО. – Ф.2, оп.1, спр.1054, арк.45, 46.

наглядачі); Кароль Хетпер (лісовий радник з Поляниці), Мар'ян Кензменович, Ян Клімчак (лісові наглядачі з Таняви), Антоній Ковалевський (лісовий наглядач з Закамені), Максиміліан Кречунович (лісовий наглядач з Церківні), Ніцетас Онишко (лісовий наглядач з Лужків), Рудольф Вольський (лісовий наглядач з Лисович). У 1907 р. до товариства належали Мєчислав Александрович – лісничий з Поляниці, Артур Хвалібоговський – люстратор лісів з Таняви, Володимир Хлебовіцький – лісничий з Таняви, Віктор Костеркевич – лісовий управлінець з Поляниці, Вітольд Рошковський – асиситент лісництва з Болехова, Станіслав Щенсікевич – управлінець лісів з Болехова[101].

На думку Рудольфа Вацека зі Львова, найяскравіше вирізняються Східні Карпати багатством, якістю і різномаїттям фауни. Один із найзнаменитіших мисливців Європи – князь Ліхтенштейн після трьох мисливських експедицій до Африки і Індії сказав, що найбільше цінує «красоту риковища в Карпатах, навіть більше ніж ричання левів і тигрів в Африці та Індії»[102]. До початку Першої світової війни у Східних Карпатах полювали аристократи, і не одні наші мисливські трофеї прикрашали палаци Європи.

Мисливство спричинилось до розвитку місцевої економіки, створювало робочі місця для місцевого населення. Будівництво мисливських будинків, створення стежок, обслуговування полювань – все це спонукало фінансовий, економічний та культурний розвиток краю. Почалась оренда ґмінних територій, було організовано охорону мисливських угідь мисливськими охоронцями, що складали присягу. Більше того, мисливські охоронці вели нещадну боротьбу з браконьєрством. Один з таких випадків було зафіксовано у мисливській пресі. Так, гайовий суходільських лісів (повіт Долина Станиславівського воєводства) Михайло Боблув під час охорони мисливських угідь натрапив на браконьєра, який зачаївся за деревами і цілився з карабіну. Гайовий, «діючи в рамках конечної оборони, випередив злочинця і вистрілив першим. Пораненого браконьєра – Миколу Чаковського відвезено у Долину до лікарні… і після одужання його буде передано до суду[103].

Село Велдіж (сьогодні – Шевченкове) було визнаною столицею лісорубів та браконьєрів[104]. У журналі «Ловець» була навіть

[101] Szczerbowski I. Pamiętnik dwudziestopięcioletniej działalności Galicyjskiego towarzystwa leśnego 1882-1907 / Ignacy Szczerbowski . – Lwów: Polonia, 1907. – S. 190-222.
[102] Ankieta w sprawie Karpat Wschodnich/Oprac. Orłowicz M. I Lenartowicz S. – Warszawa: Nakładem Ministerstwa robót publicznych, 1932. – S.180.
[103] Kłusownictwo //Łowiec Polski – 1933. – № 30. – S.362.
[104] Ossendowski A. Karpaty I Podkarpacie. – Poznań: Wydawnictwo Polskie R. Wegnera, 1939. – S. 196.

опублікована гумористична історія про боротьбу з браконьєрством на Долинщині з провокаційною назвою «Посмертна мандрівка козулі». Так, 18 листопада 1876 року при виконанні своїх обов'язків щодо нагляду за рухом товару львівська акцизна (податкова) охорона затримала на вокзалі Львова козулю (самицю), відправлену поштою з Долини п. Фішером з Болехова до п. Малецького, який працював у англійському готелі у Львові. Тогочасне законодавство не тільки забороняло торгувати дичиною у немисливський сезон, але й забороняло добувати самиць козулі. Був складений відповідний протокол та проведене розслідування, в ході якого отримувач посилки – п. Малицький зізнався, що купував дичину у Долині, але вона приходила у відповідний час. Він висловлював своє обурення, що продавець не зазначив у посилці стать тварини. У свою чергу, поліція допитала у Долині продавця Фішера, який пояснив, що козулю купив на базарі і не відрізняє самця від самиці. Козулю конфіскували, продали на аукціоні за 10 золотих, а кошти направили у фонд бідних[105]. Не змінилась фактично ситуація з браконьєрством й у міжвоєнний час. Мисливська преса констатувала, що «теперішній стан є ганебним для Долинщини, де дуже багато браконьєрів. На даний час селяни полюють у будь-який час та о будь-якій порі року. Багато селян трактують мисливство як джерело постійного заробітку і ремесло, що дозволяє їм заробляти на життя. Браконьєрять навіть ті особи, які утримують мисливські ревіри» [106]. Не допомагали заходи і мисливського товариства. У цій ситуації великі надії покладались на державну поліцію.

Орендовані карпатські мисливські угіддя належали здебільшого до високогірної частини гір. Серед них числились високогірні надлісництва Гринява, Явірник, Делятин, Яремче, Микуличин, Татарів, Ворохта, Надвірна, Зелена, Рафайлів, Ясень, Ілемня, Суходіл, Мізунь, Солотвино Мізунське. Загальна площа мисливських господарств становила 196003 га, з якої було здано в оренду 127846 га. 14858 га площі були надані Міністерству сільського господарства Польщі. Самі надлісництва вели мисливське господарства на площі 53299 га.

Мізунські ліси на початку XXст. займали площу у 23 тис. га. Полювання тут орендував архикнязь Леопольд Сальватор [107], хоча власником лісів у Велдіжі у кінці XIX ст. був барон Поппер, який

[105] Pośmiertna wędrówka sarny // Łowiec. – 1938. – № 19-20. – S.182.
[106] Korespondencye //Łowiec – 1922. – № 3. – S.7.
[107] Korespondencye //Łowiec – 1900. – № 21. – S.326.

організовував тут полювання на оленя[108]. Керівником мисливського господарства у Велдіжі у 1910 році став п. Зламал[109]. Власник підприємтсва з Велдіжа Леопольд Поппер прислав вироби з дерева на виставку у Німеччину.[110] У 1882 році у лісовій галузі Велдіжа працювали Володимир Альбіновський (лісовий наглядач), Кароль Боровічка (лісовий асистент), Францішек Карша (лісовий асистент), Емануель Машек (лісовий таксатор), Ян Макварт (лісничий), Юліуш Фойгт (лісничий)[111].

У 1939 році у Долинському повіті була утворена Повітова мисливська рада, до якої входили Броніслав Дзюба (Солотвино Мізунське), Йозеф Хацкенер, Зигмунт Шахерський (Долина), Ян Зламал (Велдіж). Контроль за організацією полювань здійснювали ловчий Артур Гретсхель (Долина, Рахиня) та підловчі Єжи Джулунський (Долина) та Зиґмунд Василевич (Креховичі, Суходіл)[112].

На території Долинського повіту станом на 1932 рік було кілька добре організованих мисливських господарств. Деякі з них подаються у цифрах дослідниками М. Орловичем та С. Ленартовичем[113]:

1.Територія надлісництва Поляниця (9878 га). Під мисливське господарство було орендовано 9282 га, які були розташовані у басейні ріки Сукіль, Свіча, з заходу межували із Сколівськими ревірами, а з сходу – з надлісництвом Церківна і Солотвином Мізунським. У власному управлінні знаходилось 596 га. На території надлісництва обліковувалось 15 оленів, 2 ведмеді, 30 кабанів, 50 орябків, 2 вовки, 2 диких коти і 2 рисі.

2. Надлісництва Солотвино Мізуньське і Церківна (загальна площа 25602 га, з яких передано в оренду 18569 га, а у власному управлінні залишилось 8033 га). Мисливські угіддя знаходились у басейнах річок Мізуньки і Лужанки, які є притоками, а також притоків Свічі. З заходу вони межували з надлісництвом Поляниця, а з півдня і південного сходу – з великими масивами лісу «Weldziz-Sylwina» (Велдіж-Сильвіна). В цьому мисливському господарстві основним мисливським видом був олень благородний (120 особин). Серед іншої мисливської

---

108 Szembek S.   Na Jelenia / Stefan Szembek // Łowiec – 1894. – №12. – S.182-183.

109 Moj pierwszy .....! // Łowiec. – 1910. – № 9. – S.100-101.

110 Galicya na wystawie Paryskiej.// Gazeta lwowska. – 1878. – № 118. –   maja. – S.4.

111 Szczerbowski I. Pamiętnik dwudziestopięcioletniej działalności Galicyjskiego towarzystwa leśnego 1882-1907 / Ignacy Szczerbowski . – Lwów: Polonia, 1907. – S. 190-222.

112 Kalendarz myśliwski na 1939 rok. – Warszawa: Polski związek Stowarzyszeń łowieckich, 1939. – S 385.

113 Ankieta w sprawie Karpat Wschodnich/Oprac. Orłowicz M. I Lenartowicz S. – Warszawa: Nakładem Ministerstwa robót publicznych, 1932. – S.180-205.

дичини у цьому господарстві нараховувалось 4 ведмеді, 16 кабанів, 10 глухарів, 300 орябків, 9 вовків, 2 рисі.

3. Надлісництво Суходіл і Лоп'янка (19697 га, з яких 15407 га віддано в оренду, а у власному розпорядженні залишалось 4290 га). Це надлісництво знаходилось в басейні Чечви і бічної притоки річки Лімниця – Лісни. Ці мисливські угіддя славились великою чисельністю ведмедів. Що стосується іншої дичини, то у мисливському господарстві було 95 оленів, 16 ведмедів, 60 кабанів, 95 глухарів, 450 орябків, 8 вовків, 9 рисів, 2 дикі коти.

Слід зазначити, що мисливські угіддя Суходолу і Лоп'янки межували з найбільшим мисливським ревіром «Перегінське», який знаходився у власності греко-католицької Метрополії. Саме сусідству з таким багатим на дичину господарством надлісництво Суходіл завдячує також великою чисельністю дичини.

4. Єдине державне господарство на Лімниці – надлісництво Ясень теж на заході межувало з мисливським ревіром Метрополії. Його площа становила 15706 га, з яких 14508 га було надано в оренду, а 1198 га залишилось у власному управлінні. В цьому господарстві нараховувалось 90 оленів, 7 ведмедів, 60 кабанів, 35 глухарів, 500 орябків, 6 вовків і 5 рисів.

Всього на території державної дирекції лісів Станиславівського воєводства (196 тис. га) нараховується 1300 оленів (щільність оленів була у три рази вищою ніж у даний час), 59 ведмедів, 471 кабан, 715 глухарів, 185 тетеруків, 5600 орябків, а з хижаків 92 вовки, 37 рисів, 19 диких котів. Крім того нараховувалось близько 300 лісових куниць і 100 видр[114].

Мисливські та рибальські ревіри відповідно до тогочасного законодавства здавали в оренду виключно на конкурентній основі шляхом проведення аукціонів. Мисливські угіддя Людвиківки у 1910 році здавали в оренду за 6500 крон.[115] Хоча й мисливство у Людвиківці приносило великі доходи для державної дирекції лісів, що здавала їх в оренду, воно мало й негативну сторону. На початку ХХ століття у селі Людвиківка, проживало біля 500 осіб, які переважно розводили велику рогату худобу. Багато худоби місцеві жителі випасали на горі Гургулат (1437 м). У серпні 1913 року ведмідь розірвав кілька голів худоби, а вовчиця просто кусала худобу. Для пастухів залишалось загадкою, чому вовчиця кусає худобу, але не їсть. Пізніше виявилось, що вовчиця

[114] Ankieta w sprawie Karpat Wschodnich/Oprac. Orłowicz M. I Lenartowicz S. – Warszawa: Nakładem Ministerstwa robót publicznych, 1932. – S.187.
[115] Z rykowiska // Łowiec – 1912. – №21. – S.248.

була скаженою і захворіло багато худоби. Вже через місяць худоба почала гинути. Для вивчення ситуації на місці зі Львова приїхав ветеринарний інспектор Піскорський і повітовий ветеринарний лікар Альбрехт. Вони виявили 15 голів покусаної худоби, яку відповідно до закону перевели на карантин до села. Всього епізоотія сказу лише у Людвиківці забрала 17 голів худоби[116]. Слід відмітити, що відповідальні працівники вжили відповідні заходи щодо зменшення хижаків. Зокрема, у Велдіжі за рік лісничий добув 4 вовки і викопав з ями четверо молодих вовченят[117].

У 30-их роках XX ст. мисливське господарство Велдіжа площею 36 тис. га переходить у власність спілки Сілвіна[118]. Мисливські угіддя здавали відповідно до чинного законодавства в оренду через проведення аукціонів. Зокрема, у мисливській пресі друкували оголошення про здачу на п’ятирічний період (1914–1918 рр.) ревіру Ілемня (6420 га). У 1938 році мисливські угіддя у Суходолі орендував граф Рачинський[119]. Існували й специфічні вимоги в окремих господарствах повіту щодо добування оленів. Зокрема, у мисливському господарству Людвиківка за добування оленя з невеликими рогами до 10 паростків передбачався відповідний штраф. Відповідні зобов’язання мисливці підписували у контракті перед початком полювання.[120]

Розвитку мисливського господарства у Долинському повіті, зокрема у гірській частині, сприяв туризм: у лісах Перегінська були добре організовані стежки[121]. Розвинута транспортна інфраструктура спричинялась до розвитку мисливського господарства, зокрема, побудова вузькоколійки з Брошнева до Осмолоди протяжністю 50 км. Хоча й головним завданням колії було перевезення деревини, але вона також обслуговувала туристів[122]. В половині січня 1936 року туристична компанія «Орбіс» спільно з дирекцією державних лісів у Львові запропонувала полювання на кабанів у Карпатських ревірах. На це оголошення мисливці не звертали уваги, оскільки практично до половини лютого не було снігу. Але з випаданням снігу мисливці зголосились, були організовані полювання у Печеніжині, Шепарівцях та Ілемні. Добрі результати не забарились: так, в одній нагінці стріляли до чотирьох кабанів, а в іншій – до семи лисиць[123].

---

[116] Wacław Poviel. Obława na niedźwiedzia wściekłe wilki w Karpatach //Łowiec – 1913. – №24. – S.288-289.
[117] Marcinków J. Z życia wilków karpackich / Jan Marcinków // Łowiec – 1907. – №15. – S.177-178.
[118] Mniszek A. O niedźwiedziu w Polsce i jeleniu karpackim / Albert Mniszek // Łowiec. – 1934. – № 19-20. – S.149-151.
[119] Ubite niedżwiedzie //Łowiec Polski – 1938. – № 4 . – S.77.
[120] Z rykowiska // Łowiec – 1912. – №21. – S.248.
[121] Wschodnie Karpaty (Przewodnik ilustrowany). – Lwów: Grafia, 1914. – S.21.
[122] Wschodnie Karpaty (Przewodnik ilustrowany). – Lwów: Grafia, 1914. – S.29.
[123] W Karpaty//Łowiec. – 1936. – № 5. – S. 77.

Пол Вінценз відзначав, що через Долинщину проходило найкраще сполучення з Угорщиною: дорога вела з Долини через Велдіж, Людвиківку і до Вишкова[124] і була платною.

Місця, де починались Бистриця, Лімниця і Свіча, вважались на початку XX ст. найнедотоступнішими у всій Галичині, але мисливських будинків тут було багато. Саме тут розташувалось село Перегінськ площею 565 км^2, що простягалось на 50 км та нараховувало 1000 мешканців[125]. Воно було найбільшим у місцевому обводі, а його ліси були власністю митрополитів Львівських[126].

Першим орендарем мисливських ревірів у Перегінську став граф Артур Потоцький (1850-і рр.). Завдяки його діяльності стан оленів значно покращився[127]. Пізніше ці мисливські ревіри орендує його брат Андрій Потоцький[128].

У 20-х роках XX ст. ліси Перегінська належали греко-католицькій Митрополії. Ловецтво в лісах Перегінська належало до найкращих полювань у Польщі. Граф Мицєльський згадував, що у 1901 році йому на полюванні було надано чотирьох помічників[129]. Спеціально для комфорту мисливців у мисливських ревірах Петрос та Підлюте були збудовані колиби з соснового дерева. Тодішні мисливці відмічали, що у Перегінських та Небилівських мисливських ревірах стежки для мисливців вистелялись мохом, тоді як у Велдіжі такого люксу не спостерігалось[130].

Директором мисливського господарства у Перегінську у 1928 році був Дмитро Ганущак[131]. В цей час тут нараховувалось 100 особин ведмедів, 30 рисів, 500 оленів, 250 козуль. Проте велика кількість диких тварин завдавала шкоди місцевому населенню. Управління маєтку сплачувало відшкодування за завдані збитки. Місцеве населення сприймали сезон полювання з оптимізмом, так як люди отримувало, хай сезонну, але все ж роботу. Якщо багатий мисливець добував оленя, то зазвичай м'ясо залишав місцевому населенню. Осмолода завдячує своє існування завдяки побудованому тут тартаку (пилорамі)[132]. В

[124] Wincent P. Dzieła: Wiersze i prosa / Pol Wincent. – Lwów: F.H. Richter, 1876. – T. 4: Dzieła prozą. – S.90.
[125] Ilustrowany przewodnik po Galicyi, Bukowinie, Spiszu, Orawie i Śląsku Cieszyńskim / oprac. M. Orłowicz, wyd. K. Kwieciński. – Lwów: Książnica polska, 1919. – S. 192.
[126] Stupnicki H. Geograficzno-statystyczny opis Królestwa Galicyi i Lodomeryi / Hipolit Stupnicki. – Lwów: druk.K. Pillera, 1864. – S.97.
[127] Mniszek A. Karpaty wschodnie w topografji, nomenklaturze i myślistwie//Łowiec. – 1926. – № 12. – S. 178-180.
[128] Szczerbowski I. Pamiętnik dwudziestopięcioletniej działalności Galicyjskiego towarzystwa leśnego 1882-1907 / Ignacy Szczerbowski . – Lwów: Polonia, 1907. – S.115.
[129] Mycielski S. Korespondencye //Łowiec. – 1902. – № 20. – S. 242-243.
[130] Wodzicki A. Moje pierwsze dwa jelenie / Aleksander Wodzicki // Łowiec – 1902. – №22. – S.259-263.
[131] Morituri// Łowiec. – 1928. – № 5. – S.68.
[132] Z Perehińska// Łowiec. – 1934. – № 23-24. – S.187.

Осмолоді було побудовано багато мисливських стежок[133]. У 1882 році тут працював лісничим Дмитро Ганущак[134].

У Перегінську проживали члени Галицького лісового товариства: Йозеф Фішер (управлінець лісів з Ясеня, 1882 р.), Едвард Помпейн (лісовий наглядач з Прислопу, 1882 р.), Владислав Бужинський (управлінець лісів з Ясеня, 1907 р.), Кароль Кесслер (лісничий з Прислупа, 1907 р.), Володимир Строчинський (лісник, 1907)[135].

Згадка про організацію мисливства у Небилові датована 1886 роком, коли князь Адам Сапєга організував тут мисливське товариство. Його секретарем став граф Олександр Бельський, а членами були граф Володимир Дзєдушицький, князь Андрій Любомирський, керівник-господар – граф Вітольд Чарторийський, ловчий граф Казимир Водзіцький, Тадеуш Цєнський – Голова Львівської міської ради, депутат Галицького сейму та сенатор Польського сенату), Ян Кридзінські, Вітольд Коритовський, князь Владислав Сапєга, Здіслав Скшинський, граф Станіслав Стадніцкий, графи Станіслав та Александр Водзіцкі, Адам Федорович, граф Станіслав Платтер.

Мисливські угіддя Небилівського мисливського товариства площею 30 тис. моргів розташувались у межах Перегінська, Велдіжа, Долини, Рожнятова, Дуби та Калуськими державними лісами. По аналогії з Лисовицьким мисливським товариством Небилівське також вело відповідні хроніки товариства, зокрема, їх вів князь Владислав Сапєга. Під час Першої Світової війни будинок товариства пограбували росіяни, і ця книга пропала. Один з керівників Галицького мисливського товариства – Северин Крогульський згадував, що обкладинка книги була з шкіри дикої тварини з тисненням: «Книга Небилівського мисливського товариства»[136].

Полювання в цих угіддях до 1894 р. проводились в основному на кабанів. Лише з 1895 р. почалось полювання на оленів. Першого оленя, роги якого сягали 50 см, добув В. Чарторийський. А. Водзіцький добув трофейні роги (12-ку), висота яких сягала 100 см, а відстань між рогами – 96 сантиметрів[137].

---

[133] Przewodnik po zdrojowiskachi miejsowościach klimatycznych Galicyi / oprac. S. A. Lewicki, M. Orłowicz, T. Praschil. – Lwów: Krajowy związek zdrojowisk i uzdrowisk, 1912. – S. 26.

[134] Szczerbowski I. Pamiętnik dwudziestopięcioletniej działalności Galicyjskiego towarzystwa leśnego 1882-1907 / Ignacy Szczerbowski . – Lwów: Polonia, 1907. – S. 190-222.

[135] Szczerbowski I. Pamiętnik dwudziestopięcioletniej działalności Galicyjskiego towarzystwa leśnego 1882-1907 / Ignacy Szczerbowski . – Lwów: Polonia, 1907. – S. 190-222.

[136] Krogulski S. Szkic dziejów łowiectwa w Polsce: Niebyłów /Seweryn Krogulski //Łowiec – 1917. – № 19-20. – S.146-148.

[137] Krogulski S. Szkic dziejów łowiectwa w Polsce: Niebyłów /Seweryn Krogulski //Łowiec – 1917. – № 21-22. – S.163-165.

У Небилові членами Галицького лісового товариства у 1882 році були Леон Каштелевич (помічник лісничого у Небилові), Любич Залеський (лісовий охоронець), у 1907 році – Титус Лхотський (управлінець лісів)[138].

3. Основні мисливські тварини в Долинському повіті

Починаючи з кінця XIX століття чисельність деяких мисливських тварин у Польщі переживає злети і падіння, причинами яких стала діяльність людини – іноді дружня до природи, іноді відверто грабіжницька. До причин стрімких перепадів чисельності багатьох видів дичини відносять масову вирубку лісів на долинах річок , осушення боліт, самовільний відстріл. Проте Ян Марцинків, відомий мисливець та автор багатьох статей на мисливську тематику, зазначав, що фахова польська література того часу залишила поза своєю увагою дослідження карпатського оленя як виду мисливської тварини, що зроблено у німецькій фаховій літературі, де проведений детальний аналіз всіх характеристик альпійського оленя. Він вважає, що карпатський олень є особливим видом оленя, який у Карпатах представлений в двох відмінностях: Cervus elapus та Cervus maral, що характеризуються своєрідними рогами (надочний відросток переважно коротший очного відростку, після нього йдуть середній і коронні відростки)[139]. Більше того дослідник напряму пов'язує існування популяції оленів у горах з діяльністю людини: у Карпатах з 1874 по 1880 року, тобто, поки не було вирубок, олень був рідкістю. До 1874 року у ревірах Кальна, Мізунь і Новоселиця, які вважалились найбільшими мисливськими господарствами Австрії, про оленів згадували як про казкових тварин. Пов'язано це було з карпатською флорою, бо в лісах крім моху, хвої та сухого букового листя нічого не було. Олені зрідка мігрували по південних схилах Карпат з сторони Угорщини, де були кращі кліматичні умови (менше снігу), під час риковиська на сторону Галицьких Карпат, щоб потім взимку повернутись до Угорщини.

І лише у 1880 році, коли барон Попер у Вигоді збудував великі тартаки для переробки мільйонів кубів деревини, у горах утворились

[138] Szczerbowski I. Pamiętnik dwudziestopięcioletniej działalności Galicyjskiego towarzystwa leśnego 1882-1907 / Ignacy Szczerbowski . – Lwów: Polonia, 1907. – S. 190-222.
[139] Marcinków J. Jelen Karpatcki / Jan Marcinków. – Przegląd mysliwski i łowiectwo polskie. –1924. – №12.

великі зруби[140]. За свідченнями очевидця у 1881 році в Мізунських ревірах розпочалась перша вирубка деревини у лісах, які «від створення світу були недоторканими»[141]. Щороку рубалось 20-30 лісосік, площа кожної була від 20 до 100 гектарів. В результаті вирубки утворилось багато зрубів, які до 1914 року займали багато кварталів. Вирубка прадавніх лісів, де завжди панував морок, виставила благодатну землю під сонце та вітер. Як у казці вона вкривалась значною кількістю різних карпатських рослин – цілющими травами, соковитими малинами та ожинами. Через три роки буйна рослинність не давала людині можливості вільно пройти по цій ділянці. Це середовище стало раєм для оленів. Починаючи з 1885 року олені приходять з Угорщини і залишаються. Адже на зрубах росте придатний корм, і вже через десять років, у 1895 році гори рясніють оленями, при чому полювати на них не можна. Так, в улоговині Соболів за свідченнями Івана Марцінківа у 1896 році було чути рикання 60 оленів[142].

Зрозуміло, що велика кількість зрубів, вкритих буйною рослинністю, спричинилась до додаткового піднесення популяції оленя. З плином часу оленів стає так багато, що їм тісно в Мізунських ревірах, і тому вони переходять на захід і північ в сторону Калуша, Долини, Стрия.[143] Так людина своєю діяльністю вплинула на життєдіяльність оленя та місце його проживання, створивши для нього кормову базу.

Вже через 10 років Долинський повіт настільки славився своїми риковиськами, що звістка про них дійшла аж до австрійського Міністерства сільського господарства у Відні. Більше того, архикнязь Леопольд Сальватор прибувши із своєю світою до Мізуня на риковище у 1895 році, проводить мисливську розвідку і добуває найгарнішого оленя (дванадцятку) з часу свого 23-літнього полювання. Трофейні роги вагою більш 12 кг були дуже великими: висота –1метр 35 см, ширина – 1,34 м, очні відростки – 56 см. Він бере в оренду мисливський ревір до 1918 року, де щороку добуває з гостями на площі 52 тис. моргів від 18 до 25 оленів, а у 1904 році – 27 оленів і то з дуже гарними рогами. Починаючи з 1896 року у Мізуні оленів стає щораз більше. Кожен запрошений на полювання мав право стріляти скільки хотів і скільки йому вдалось відстріляти. Проте, навіть за наявності відповідної кількості дичини полювання на оленя належало до дорогих розваг. Як свідчить оголошення у мисливській пресі від 1906 року, відстріл одного

---

[140] Marcinków J. Z życia jeleni i rykowisk w Skolem i w Karpatach Wschodnich/ Jan Marcinków //Łowiec – 1935. – № 1. – S.2-3

[141] Marcinków J. Jeleń karpacki//Przegląd myśliwski i łowiectwo polskie. – 1924. – № 12. – S.12.

[142] Marcinków J. Z Mizunia/ Jan Marcinków //Łowiec – 1922. – № 11. – S.3-4.

[143] Marcinków J. Jeleń karpacki//Przegląd myśliwski i łowiectwo polskie. – 1924. – № 12. – S.12-13.

оленя під час риковища (15 вересня до 31 жовтня) в гірських ревірах Дуба (Долинського повіту) та Сморж (Стрийського повіту) пропонувався за ціною 500 крон за одну голову[144].

Така велика кількість популяції оленів мала й свої негативні сторони. Тварин було дуже багато, але чисельність оленів з гарними рогами почала зменшуватись, бо під час риковиська з шкодою для популяції оленів відстрілювались найгарніші самці. Крім того, за одним оленем під час риковиськ ходило до 25 самиць. З'явилось дуже багато гермофродитів без рогів і нерозвинутими статевими органами. І хоча тодішнім мисливським законодавством та відповідно до мисливської культури самиць не відстрілювали, але у цьому випадку для покращення статевої популяції було прийнято рішення почати відстріл і самиць. У планах стояв щорічний відстріл від 40 до 20 особин, проте складні географічні та кліматичні умови (подекуди сніг сягів глибини до 3-х метрів) не завжди дозволяли дотримуватись визначених цифр.

Згодом в чисельність популяції оленів втрутилась і сама природа. На чисельність популяції дичини у Галичині сильно вплинула холодна та затяжна зима 1906–1907 року. Важка зима. призвела до недостатньої кількості кормів. Сніг у Карпатах випав 15 грудня, а через сильні морози розтанув аж 15 травня. Місцями він доходив до нечуваної висоти – 4-5 метрів і навіть 6 метрів. Під таким сніговим покровом олені не могли дістатись до своїх улюблених кормів. Намагаючись харчуватись корою, багато особин гинуло через живицю, яка потрапляла у їх шлунок і збивалась в грудки. Гинули в основному слабі олені та молодняк. Проте, керуючись інстинктами та передчуваючи сувору зиму, багато особин сходило вниз, де було тепліше і менше снігу. Таким чином дуже багато оленів врятувалось, а велика їх кількість, засмакувавши соковитих низинних трав, в гори більше не повернулась. Тоді загинуло багато дичини[145]. На думку С. Шембека, у Велдіжі загинуло 400 оленів[146], за іншими джерелами, – 475, в тому числі: 326 голів молодняка, 86 самців оленів, 63 самиці[147].

Популяція оленів значно зменшилась: у 1907 році було найдено 1000 трупів оленя. Більше того, після такої зими було дуже погане риковище. Здавалось, що олень зник з Карпат зовсім, але вже у 1909 році під час риковища були помічені гарні олені з чудовими рогами.

[144] Ogłoszenia//Łowiec. – 1906. - № 21. – S.253-255.
[145] Marcinków J. Z życia jeleni i rykowisk w Skolem i w Karpatach Wschodnich/ Jan Marcinków //Łowiec – 1935. – № 1. – S.2-3.
[146] Stosunki łowiecki w Galicji // Łowiec. – 1909. - № 18. – S.207-210.
[147] Korespondencje // Łowiec. – 1908. – № 6. – S.69-70.

Результат не забарився – було відстріляно 17 оленів. Серед цих трофеїв зустрічались масивні, грубі і довгі сімнадцятки[148].

Крім кліматичних катаклізмів на популяцію дичини Долинщини негативно вплинула Перша світова війна, коли тварини ставали жертвами як воєнних дій, так і браконьєрів. Цьому неможливо було завадити через відсутність мисливського персоналу під час війни. Найбільше постраждали копитні – олень, лось, козуля. Дрібну дичину (заєць, пернаті) добути було важче, тому вона залишилась практично не ушкодженою.[149] Очевидці стверджували, що російська армія, в якій служили багато козаків, що були вправними мисливцями[150], відстрілювала всю дичину, яка потрапляла під приціл. Лише з Вигоди до Долини у 1917 році було відправлено вузькоколійкою 30 вагонів добутих оленів[151].

Починаючи з 1920 року полювання в Новому Мізуні орендує граф Здіслав Тарновський, а в Солотвино Мізунському – графи Адам Замойський і Єжи Потоцький, завдяки розумній політиці яких чисельність оленя перескочила довоєнну.

Олені, для яких Карпати стали своєрідним ельдорадо, знаходились у 1924 році в найнедоступніших місцях та почувалися дуже добре. При опрацюванні анкети про стан дичини у Карпатах 1932 року нарахували 3630 голів оленів. Міністерство рільництва дало навіть дозвіл на селекційний відстріл у Велдіжі 20 ялових олениць. Проте припис було виконано лише наполовину – відстріляно лише 11 голів, так як відстріл дозволявся лише службовим особам мисливського господарства. Крім того, під час зими у господарстві загинуло 72 особини оленів, а саме: 10 слабих самців оленя, 23 самиці і 39 голів молодняка. З них по причині захворювання загинуло 58 голів (через стронгилідоз – 50 голів та фасціольоз (мотилиця) – 8 голів). Ще 14 голів (1 олень, 6 самиць, 7 молодняку) загинуло у пазурах та пащі хижаків[152].

Крім оленя до мисливської дичини належать і ведмеді. Бурий ведмідь – краса та гордість Карпат традиційно знаходився під охороною жителів гір. Про культ ведмедя свідчать народні ремесла, які зображали цього звіра на виробах з дерева, металу, кераміки. Дані про чисельність ведмедів у Карпатах у XIX ст. знаходимо в офіційних джерелах, усних повідомлень колишніх лісівників та мисливствознавців та у мисливській пресі тих літ. Про завдання шкоди

---

[148] Marcinków J. Jeleń karpacki//Przegląd myśliwski i łowiectwo polskie. – 1924. – № 12. – S.12-13.
[149] Zwierzyna a wojna//Łowiec. – 1917. – № 19-20. – S. 155-157.
[150] Stan zwierzyny w oswobodzonej Galicji//Łowiec. – 1915. – № 21-22. – S. 173-175.
[151] Szembek S..Wspomnienia z moich polowań w Wełdzirzu / Stefan Szembek // Łowiec. – 1917. – № 5-6. – S.39.
[152] Rykowisko jeleni w dobrach Wełdzirz w latach 1932, 1931, 1930//Łowiec – 1933. – № 5-6. – S.49-51.

ведмедями є багато свідчень, зокрема, у селі Лолин у 1880 році ведмеді лише за один день роздерли 16 овець[153]. У тому ж році лише у Людвиківці було за рік добуто сім ведмедів[154]. За свідченням мисливця Михайла Реваковича з с.Волосянки, 1905–1930рр. ведмедів інтенсивно відстрілювали через їх велику кількість[155]. Добутий ним експонат виставлявся на Першій світовій мисливській виставці у Відні (1910). Відповідно до досліджень М. Орловича та С. Лєнартовича про стан дичини на 1932 рік у Карпатах виявлено було 180 голів ведмедя: у Сколе – 25 голів, в Годулі – 5, Велдіжі – 23, Солотвино – 6, Перегінську –70. Державні надлісництва Мізунь, Солотвино Мізунське, Поляниця, Ілемня, Суходіл, Ясень, Рафайлів, Зелена, Микуличин, Дора, Яблониця, Татарів, Ворохта, Гринява, Явірник нараховували 59 голів. Для добування ведмедя було встановлено охоронний час: чіткі правила обмежували добування ведмедиці з малими до двох років від травня до листопада, коли хутро не має жодної цінності. Для запобігання нанесення шкоди ведмедем сільському господарству (напади на свійську худобу) дозволялось добувати його у літній час[156]. Іншу цінну інформацію про перебування ведмедя на території Галичини знаходимо у статті Зигмунта Годиня за 1939 рік, в якій автор вказує, що бурий красень перебуває на даний час лише у Східніх Карпатах, Татрах і на півночі Полісся. Найбільша чисельність ведмедя нараховувалась у Станиславівському воєводстві (102 ведмеді, не враховуючи мігруючих)[157]. У порівнянні з даними за 1932 рік їх чисельність зменшилась на 70 особин. Відповідно до статистичних даних у Косівському повіті нараховувалось постійно 23 особини, Надвірнянському – біля 30, в Калуському повіті (Ясень) постійно – 8, в Долинському повіті (Перегінське, Липовиця, Суходіл, Ілемня, Поляниця, Мізунь, Солотвино Мізунське постійно – 31, в Стрийському повіті (Гребенів, Тухля) – 10. Слід відзначити, що на початку XX ст. ведмеді обліковувались навіть біля міста Станиславова, де біля села Нивочин у 1925 році було добуто один екземпляр. Загалом відстріл ведмедів здійснювався не дуже часто. Останні особини ведмедя були добуті у 1890 році в Петранці. До наших днів збереглась інформація про його відстріл в Яремче (1888р.), у Небилові (1904р.), Микуличині

---

[153] Brzostowski A. Kronika / A. Brzostowski // Łowiec – 1880. – №7. – S.111.
[154] Brzostowski A. Kronika / A. Brzostowski // Łowiec – 1880. – №7. – S.111.
[155] Сколівські Бескиди. – 1997. - №3-4 (26-27). – С.3-5.
[156] Ankieta w sprawie Karpat Wschodnich/Oprac. Orłowicz M. I Lenartowicz S. – Warszawa: Nakładem Ministerstwa robót publicznych, 1932. – S.180-205.
[157] Godyń Z. Rozmieszczenie niektórych zwierząt łownych w Polsce / Zygmunt Godyń //Łowiec. – 1939. – № 9-10. – S. 79-80.

(1905р.), Хрипелеві (1913р.), Любіжній (1919 р.), Липовиці, Ілемні, Таняві (1924 р.), Рафайлові і Поляниці (1926 р.), у 1927 році у Солотвино Мізунському (1927 р.).

Станом на 1930 рік в Станиславівському повіті нараховувалось наступна кількість ведмедів

Приватні латифундії

Сколе – 35, Ф. Годуля – 3,Велдіж-25, Перегінськ – 50-70, Солотвина Лебіговска -6, Фундація Скарбувка в Косівському повіті – 4 всього 123-143 гол.

Надлісництва державні

Солотвино Мізунське – 6, Поляниця – 4, Ілемня – 4, Суходіл – 6, Ясень – 4, Рафаїлова – 8, Зелена – 8, Дора – 1, Микуличин – 4, Яблониця – 2, Татарів – 2, Шешори – 1, Ворохта – 8, Гринява – 8, Явірник – 4. Всього 70 голів

Всього на території Станиславівського воєводства нараховувалось біля 200 голів ведмедя.[158] Їх також утримували у звіринцях. Так, у Вигоді барон Попер утримував трьох великих ведмедів (двох самців та одну самицю).[159]

У 1933 році у Карпатах обліковано 275 ведмедів[160]. У 1933 році у мисливському господарстві Велдіж (площа 36 тис. га) було обліковано 23 ведмеді: 8 великих, лапи яких були більшими ніж 17 см, 6 середніх та 6 ведмедиць з 6 ведмежатами. До відстрілу було заплановано 1-2 ведмеді.

Про велику щільність ведмедів у Долинському повіті свідчать випадки їх нападу на людей. Так, 19 жовтня 1935 року у Пергінську ведмедиця кинулась на чоловіка, оглушила його і відійшла. А мале ведмежатко підійшло і почало лизати йому лице. Пізніше ведмедиця зірвала з потерпілого куртку і била лапами вже по ній[161].

Різке зменшення кількості ведмедів у Східних Карпатах викликало занепокоєння на державному рівні. Мисливська спільнота Польщі створила секцію по охороні ведмедя. Аналіз перебування бурого ведмедя у Східніх Карпатах показав, що у державних лісах на площі 150 тис. га нараховується 115 голів, у приватних угіддях Сколе на площі 36 тис. га – 30 голів, Велдіжа на площі 36 тис. га – 23 голови, Перегінську (30 тис. га) – 80 голів. Керуючись мисливською етикою,

[158] Burzyński W. O niedżwiedziu Wschodnich Karpat / Władysław Burzyński. – Kraków, 1931. – S. 14.
[159] Burzyński W. O niedżwiedziu Wschodnich Karpat / Władysław Burzyński. – Kraków, 1931. – S. 9.
[160] Mniszek A. O niedźwiedziu w Polsce i jeleniu karpackim / Albert Mniszek // Łowiec. – 1934. – № 19-20. – S.149-151.
[161] Napad niedźwiedzicy //Łowiec. – 1935. – № 14. – S. 182.

збори секції ухвалюють рішення про заборону добування ведмедя у берлозі, а також з використанням падалі для приманювання тварин[162].

1938 рік виявився плідним для ведмедів. Так, у Солотвинських угіддях восени (з 3 вересня до 7 жовтня) 1938 року графи Мар'ян Чарнецький, Ян Дембінський, Генрик Мальтан, графиня Артурова Потоцька полювали на оленів. При цьому вони бачили багато ведмедів. Під час риковища у мисливських угіддях грекокатолицької метрополій учасники полювання – графи Павел Пальфі, Тьорінг, гість графа Пальфі, граф Еміль Баворовский, Ян та Казимир Шептицькі та лорд Маунгеретт бачили 35 старих та 12 молодих ведмедів. В угідді Вигода, що належало спілці «Сальвінія» мисливці (графи Людвік Карольї, Олександр Карольї та директор Балдасс) бачили 5 ведмедів з трьома молодими. В декількох ревірах були вовки[163].

Інший хижак – вовк знаходився на території Станиславівського воєводства виключно у східній частині Карпат. У Горганах вовк ще перед Першою світовою війною в таких місцях як Невошин, Ланчин, Саджавка, Чорний потік, Добротів, Красна, Поляниця, Суходіл, Липовиця, Рахиня зовсім винищений. Лише у глибині гір зустрічались поодинокі особини (Перегінськ, Небилів). Небагато людей можуть похвалитися, що бачили вовка в природі. На волі ця тварина невидима для людини. Так, в околиці Ворохти його не бачили від 1909 року. Оскільки вовки - чудові мисливці, які можуть долати великі відстані за відносно короткий час, то вони можуть становити серйозну проблему для тих, хто утримує худобу. Рішення цієї проблеми багато людей вбачають виключно у повному винищенні вовка[164]. На території Чорногори ще перед війною вовк був майже зовсім знищений, а у Жидачеві останнього вовка було добуто в 1906 році. Ситуація змінюється після Першої світової війни, коли дичина постраждала від воєнних дій, а хижаків, і вовків зокрема, ніхто не відстрілював. У 1928 році вовків можна було зустріти набагато більше ніж до війни у Перегінську, Суходолі, Липовиці. По одному виводку знайдено в Ясені, Небилові, Рафайлові. Більше того, популяція вовка дійшла до північних повітів Станиславівського воєводства: Стрий, Долина, Калуш, хоча у цій частині вовків не бачили від 1900 року[165]. У мисливських угіддях

[162] Zebranie organizacyjne Sekcji ochrony niedźwiedzia//Łowiec. – 1935. – № 10. – S. 121-122.
[163] Wyniki z tegorocznego rykowaska//Łowiec. – 1938. – № 21-22. – S.206-207.
[164] Вовк у Карпатах . – Режим доступу:http://www.history.iv-fr.net/article.php?id=1091
[165] Godyń Z. Rozmieszczenie niektórych zwierząt łownych w Polsce / Zygmunt Godyń //Łowiec. – 1939. – № 13-14. – S. 116-118.

Велдіжа у 1932 році нараховувалось 6 вовків, двох з яких було зловлено в капкани[166].

Та сьогодні все більше зростає розуміння того, що слід шукати рішення, які би враховували економічні інтереси людини й одночасно надавали вовку можливість вижити. Щоб досягти цього, потрібні як заходи регулювання чисельності вовка та компенсації за збитки тваринництву, так і забезпечення природного живлення вовка у формі достатньо великих популяцій диких ратичних.

Риболовля – це теж один з видів полювання. Мальовничі краєвиди Карпат прикрашали численні річки та озера, які заселяла форель. Відомо, що ця риба дуже вимоглива до чистоти води. У водоймах Прикарпаття водиться три різновиди цієї смачної королівської риби: озерна, струмкова та райдужна. До речі, одним із піонерів розведення райдужної форелі на Прикарпатті був митрополит Андрей Шептицький. У монастирських лісових угіддях біля Осмолоди з цією метою було збудовано розплідник і ставки. Кажуть, зберігся власноруч зроблений митрополитом Андреєм припис із вказанням кількості пстругів, яку можна спожити церковникам під час посту. Оскільки форель вважається жирною рибою, то тутешні ченці постили і при цьому добре виглядали. Як кажуть рибалки, відпущена з розплідника райдужна форель у карпатських річках хоч і приживається, але ненадовго – упіймати її, мовляв, просто. А от її місцева родичка, струмкова форель (пструг), набагато хитріша, недарма ж її називають «королівською» рибою. Зловити пструга – ціле мистецтво, якому спеціально навчаються європейські аристократи. Чисельність форелі у карпатських річках кінця XIX ст. дозволяє торгувати нею та отримувати прибутки, адже з початком промисливої експлуатації лісів в Карпатах ціни на форель піднеслись у десять разів. Як свідчить мисливська преса, у 1895 році із Прикарпаття було експортовано 4170 кг маринованих форелей, головним чином з таких повітів як Долина – 3190 кг, Надвірна – 510 кг, Ліско – 100 кг[167]. Однак слід зазначити, що великі торгові компанії не займались торгівлею риби через коливання цін, а жидівська монополія на торгівлю рибою пагубно впливала на стан рибного господарства, оскільки євреї скуповували рибу, добуту і браконьєрським способом. Гуцули ж виловлювали пстругів здебільшого для себе та створювати на зиму запаси копчених форелей.

---

[166] Rykowisko jeleni w dobrach Wełdzirz w latach 1932, 1931, 1930//Łowiec – 1933. – № 5-6. – S.51.
[167] Pawlik S. Handel zwierzyną, rybami i rakami w Galicyi //Łowiec – 1899. – №3. – S.28-30.

Практично аналогічно по Долинському повіту змальовується стан чисельності оленя в Карпатах у Сколе. З преси довідуємось, що стан мисливської дичини поліпшивася з початком промислової вирубки лісу. Дороги, зруби, вузькоколійки привели до лісу професіоналів, які вміли порядкувати не лише у лісі, але й знали, як доглядати за дичиною. Розпочалась планова боротьба з хижаками. У Сколівському лісництві у 1888 році було добуто 76 рисів і 57 вовків. В той же час розмножувалась благородна дичина: якщо у 1888 році у Сколівському лісництві нараховувалось 4 олені, то у 1900-1901 році на цій же площі вже було призначено до відстрілу 76 оленів; у лісництві Бутивля (3800га) до 1900 році рикало 5-7 оленів, а у 1912-1914 рр. – від 88 до 100 оленів. А за свідченням статистики 1932 року велика кількість оленів та козуль почала завдавати шкоду лісовим культурам. Дійшло до такого, що у мисливських угіддях Сколівщини відстрілювалось по 500 оленів щороку, проте і це не рятувало лісову флору. Такий стан мисливської дичини був справжнім раєм для мисливців, які під час риковиськ щороку відстрілювали 70 голів цього звіра. Щоранку з одного підходу відстрілювалось по 5-7 самців оленів. Так, наприклад, князь Леопольд Сальватор одного ранку в лісництві Сколе добув 11 рогачів. Крім того, у мисливських угіддях Сколівщини нараховувалось 80 голів ведмедів. У порівнянні з оленями це була дуже мала кількість, причиною якої були пастки на вовків (отруєна падаль), до якої потрапляли ведмеді[168].

У Сколівських мисливських угіддях 1938 року мисливці – графи Лімбург-Стірум та Коморовскі, князь Віндішграц, директор Збігнєв Глініцкі, барон Герсдорф чули 11.09. ричання 20 оленів, а 26.09. – 259 особин, тоді як у 1937 році ричало 333 олені[169].

Органи державної влади вживали ряд заходів для піднесення чисельності популяції дичини на Долинщині. У 1897 році у Перегінських та Ясенівських мисливських угіддях (площа 62 тис. га) обліковано 650 голів оленя[170], однак, велика кількість дичини не сприяла якості популяції оленя. Оскільки Мисливський закон забороняв відстрілювати самиць оленя, то для врегулювання статевої рівноваги оленів державне управління лісів Ясеня, Суходолу, Лоп'янки і Перегінська звернулось до Галицького намісництва про можливість

[168] Ankieta w sprawie Karpat Wschodnich/Oprac. Orłowicz M. I Lenartowicz S. – Warszawa: Nakładem Ministerstwa robót publicznych, 1932. – S.189-190.
[169] Wyniki z tegorocznego rykowaska//Łowiec. – 1938. – № 21-22. – S.206-207 .
[170] Spausta W. Jelen / Wladyslaw Spausta // Łowiec. – 1897. – № 7. – S. 102.

відстрілу 50 голів самиць оленя. Але дозвіл було отримано лише на 30 голів[171].

Щоб знівелювати вплив хижаків на популяцію дичини, Станиславівський воєвода звернувася до старост Косівського Надвірнянського, Богородчанського, Калуського, Долинського, Стрийського Сколівського, Турківського повіту з листом L. 4706/Vllb. 1924, в якому зазначав, що вовки завдають великих збитків під час випасу худоби на полонинах. Була дана вказівка – добувати вовків за допомогою капканів та отрути, мисливська охорона повинна бути постійно озброєна. На старост покаладався контроль за виконанням цього розпорядження. Якщо староста виявить, що орендар полювання не вживає заходів по відстрілу вовків, він сам зобов’язаний організувати такий відстріл а в подальшому представити рахунок керівнику мисливського господарства на кошти, що були використані на організацію облави. Також старостам було делеговано повноваження видавати дозволи з 15 травня до 15 вересня на пістолети, револьвери особам, які випасають худобу на полонинах, але за умови, що керівник гміни, на території якої проживає пастух, буде гарантувати порядність претендента відповідною характеристикою. Пастухи ж зобов’язувались використовувати зброю виключно для відлякування або добування вовків[172].

Крім того, Розпорядженням Станиславівського воєводи № 154 від 21 листопада 1929 року заборонялось полювати у мисливських угіддях гмін Лисовичі, Воля–Задеревацька на всі види мисливських тварин терміном на три роки[173].

Звичного для сьогодення обліку чисельності дичини, як то лімітів її добування, пропускної спроможності не було, а ефективність мисливського господарства оцінювалось за кількістю добутої дичини. У мисливській пресі друкували багато повідомлень про результати полювань (своєрідні звіти). Так, члени Болехівського мисливського товариства засвідчували, що 10 мисливців у найгірших угіддях можуть добути від 3-ох до 10-ти зайців. Найкращі полювання проходили у Підбережжі, де можна було добути 17 зайців та у Гузієві – 14 зайців[174]. Запрошення на полювання друкували у спеціалізованій мисливській

[171] Posiedzenie Wydziału Towarzystwa z dnia 8 stycznia 1900 // Łowiec. – 1900. – № 2. – S. 26-27.
[172] Korespondencje// Łowiec. – 1924. - № 10. – S.156.
[173] Rozporzadzenie Wojewody Stanisławowskiego z dn. 21. listopada 1929 o rozszerzeniu czasu ochronnego na wszystką zwierzyne łowną na całym obszarze obwodów łowieckich wspólnych w gminach Lisowice, Woła Zaderewacka i Nadziejów, powiatu dołińskiego // Stanisławowski dziennik wojewódzki. – 1929. – № 19. – S.226.
[174] Korespondencye // Łowiec. – 1922. – № 3. – S. 8.

пресі. Зокрема, державні ліси у Болехові пропонували до відстрілу 6 голів козуль[175].

4. Добування мисливських тварин у Долинському повіті

Добування мисливських тварин напряму пов'язане з чисельністю мисливських тварин на певній території, бо мисливство, як відомо, є видом спеціального використання тваринного світу шляхом добування мисливських тварин, що перебувають у стані природної волі або утримуються в напіввільних умовах у межах мисливських угідь. Справжній мисливець полює розумно, без шкоди для популяцій об'єкту полювання.

Урядову статистику добутої дичини у Галичині в 1879 році представив радник лісів п. Густав Леттнер. Із шляхетної дичини було добуто 16 оленів, 18 ланей, 3588 козуль, 975 кабанів, 50069 зайців, 24 глухарі, 341 тетерук, 1146 орябків, 16 куниць, 10426 куріпок, 156 фазанів, 29328 перепілок, 8590 вальдшнепів, 12930 бекасів, 243 дикі гуски, 13387 диких качок. Із шкідливої дичини було добуто 21 ведмедя, 144 вовки, 5 рисів, 4725 лисиць, 451 тхір, 155 видр, 64 дикі коти, 236 борсуків, 130 – орлів, 174 – пугачі, 3756 яструбів і соколів, 975 сов. Показники Долинського повіту характеризувались наступними цифрами: олені – 10, кабани – 26, вовки – 1, ведмеді – 3[176].

З офіційних джерел 1882 року довідуємось, як регулювалась популяція хижих тварин та споживчої дичини у державних мисливських господарствах, щоб запобігти невдоволенню населення через заподіяні цими тваринами шкоди. З іншого боку мисливці пильнували, щоб утримувати баланс між даними видами дичини (див. табл. 4).

175 Ogłoszenie // Łowiec. – 1932. - № 13-14. – S.170.
176 Kronika//Łowiec. – 1881. – № 1. – S. 14.

Таблиця 4.

Список добутої дичини на протязі 1882 року в державних господарствах[177]:

На території господарства	Хижі тварини										Споживчі тварини										
	Ведмідь	Вовк	Рись	Лисиця	Куниця	Видра	Дикий кіт	Дикий кабан	Борсук	**Всього**	Олень	Козуля	Заяць	Глухар	Тетерук	Куріпка	Орябок	Вальдшнеп	Дикі качки	Гуси	**Всього**
	Голів																				
Кути	1	6	0	9	1	0	0	2	0	**19**	0	49	79	10	5	0	49	0	0	5	**197**
Печеніжин	0	0	0	22	0	0	0	9	0	**31**	0	29	61	0	0	0	2	3	0	0	**95**
Делятин	3	2	0	9	3	0	0	13	3	**33**	0	22	42	0	0	5	7	3	1	0	**80**
Калуш	0	0	1	12	2	0	0	4	0	**19**	2	29	44	0	0	0	4	12	0	0	**91**
Долина	2	0	0	21	2	0	1	32	0	**58**	0	32	20	1	0	0	16	8	0	0	**77**
Болехів	0	0	0	0	1	1	0	9	0	**11**	0	1	2	0	0	0	1	1	0	0	**5**
Дрогобич	0	1	0	18	0	0	0	7	0	**26**	0	28	62	0	0	0	4	3	0	0	**97**
Добромиль	0	0	3	8	3	2	2	8	0	**26**	0	40	29	0	0	3	17	5	0	0	**94**
Неполомніце	0	0	0	52	8	0	0	8	8	**66**	0	96	493	0	0	198	0	10	56	0	**853**
Всього	**6**	**9**	**4**	**151**	**15**	**3**	**3**	**87**	**11**	**289**	**2**	**326**	**832**	**11**	**5**	**206**	**100**	**45**	**57**	**5**	**1589**

177 Kronika//Łowiec. – 1883. – № 6. – S.99.

До цієї таблиці не входить дичина, добута в орендованих у держави мисливських угіддях, а саме: Лоп'янки у Долинському гоподарстві, Болехова і Лисович у Болехівському господарстві.

Відповідно до подання старост від 1883 року список споживчої дичини, добутої на території Галичини на землях гміни та приватних господарств, які не входили до державних лісів, досить вагомий: оленів – 30 (Долина – 1, Богородчани – 3, Хшанув – 25, Калуш – 2, Ланцут – 1), ланей – 12, козуль – 4000, кабанів – 890, зайці – 49833, кроликів – 10, глухарів – 44, тетеруків – 351, фазанів – 512, куріпок – 19064, перепілок – 25544, вальдшнепів – 6382, бекасів – 16997, диких гусей – 366, диких качок – 13237. Найбільше кабанів було добуто у Богородчанах (30), Долині (56), Дрогобичі (42), Калуші (36), Ніско (36), Сокалі (48), Золочеві (34), Жидачеві (32).

Серед шкідників добуто: ведмедів – 28, вовків – 107, рисів – 16, лисиць – 4898, куниць – 496, тхорів – 581, видр – 187, диких котів – 22, борсуків – 296, орлів – 292, пугачів – 203, яструбів та соколів – 5568, сов – 1158. У добуванні ведмедів відзначились Богородчани (5), Долина (6), Косів (2), Ліско (2), Надвірна (5), Стрий (3)[178].

Майже щороку намісництво Галичини у Львові надсилало до Відня інформацію про чисельність добутої дичини, у якій був представлений і Долинський повіт. Так, у 1886 році з поміж добутих 43 оленів один був впольований у Долинському повіті, з 5308 козуль – 170, з 1309 кабанів – 80[179].

Взаємозв'язок між ефективністю ведення мисливського господарства та добуванням дичини очевидна. Так, у мисливських угіддях Велджіжа взимку дичину підгодовували сіном, яке зберігалось в оберегах. Два рази в рік – навесні та восени обслуговуючий персонал заповнював 227 солонців, які стримували перехід оленів в інші господарства. У господарстві була запроваджена також щорічна чотирьохразова таксація оленів 8, 15, 22 і 29 вересня під час риковища шляхом підрахунку кількості оленів, що рикають. Таксація відбувалась по вікових категоріях, шоб підтримати відповідну вікову структуру оленів. Результати таксації 1932 року були наступними: п'ятий клас (20 і більше років) – 4%, четвертий клас (від 15 до 19 років) – 20%, третій клас (від 5 до 11 років) – 38%, другий клас (молодняк) – 12%, перший клас (молодняк) –26%[180].

---

178 Kronika//Łowiec. – 1883. – № 6. – S. 99.
179 Kronika//Łowiec. – 1887. - № 7. – S.122.
180 Rykowisko jeleni w dobrach Wełdzirz w latach 1932, 1931, 1930//Łowiec – 1933. – № 5-6. – S.49.

Успішними виявились полювання у мисливських угіддях Велдіжа (Долинського повіту) під час риковиськ 1930-1932 рр. Так, у 1930 році було відстріляно 10 оленів. Серед трофеїв відзначились роги (бали подано відповідно до шкали Надлера): одна 18-ка (180 балів, вага 4,50 кг), три 14-ки (170 балів, вага 7,5 кг; 186 балів, вага 8 кг; 180 балів, вага 7кг), чотири 12-ки (180 балів, вага 5 кг; 180 балів, вага 6 кг; 180 балів, вага 6 кг, 164 бали, вага 6 кг), дві 10-ки (по 156 балів, вага 7 кг).

У 1931 році на цій території обліковувалось 208 рикаючих оленів. Серед відстріляних десяти особин було добуто: одні роги 18-ка (190 балів, вагою 9,35 кг), одна шістнадцятка (196 балів, вагою 9,8 кг), дві 14-ки (192 бали, вагою 10,20 кг; 170 балів вагою 7,50 кг), чотири 12-ки (168 балів, вагою 7,50 кг; 163 бали вагою 7 кг; 185 балів, вагою 7,50 кг; 157 балів, вагою 6,75 кг), дві 8-ки (170 балів вагою 6,75 кг; 167 балів, вагою 6,75 балів).

Риковище оленів у 1932 році по причині лагідної погоди було дуже тихе, а відстріл оленів – мінімальним. У Велдізькому мисливському господарстві рикало 169 оленів, а добуто лише 5, тобто, лише 3% при нормі 8%. Серед них спостерігались наступні трофеї рогів: одна 16-ка (161 бал, вага 7 кг), одна 14-ка (167 балів, вага 8 кг), одна 12-ка (148 балів, вага 6 кг, одна 10-ка (153 бали, вага 6 кг), одна 8-ка (152 бали, вага 6 кг)[181].

З часу оренди мисливських угідь у Мізуні з 1895 року було добуто 222 олені (Див. таблицю з результатами полювань).[182]

Рік	Вісімнадцяток	Шістнадцяток	Чотирнадцяток	Дванадцяток	Десяток	Вісьмірок	Поганих	Всього
1895			1		3			4
1896				1				1
1897				2	2	1		5
1898		1	1	3	3	1		9
1899			1	3	1			5
1900		1	2	1	5	1		10
1901	1		3	6	1			11
1902		1	6	10	6			23

[181] Rykowisko jeleni w dobrach Wełdzirz w latach 1932, 1931, 1930//Łowiec – 1933. – № 5-6. – S.50-51.
[182] Marcinków J. Z tegorocznych rykowisk / Jan Marcinków // Łowiec. – 1913. - №22. – S.260.

1903	1	4	4	4	5			18
1904	1	4	1	14	6		1	27
1905			2	5	7	4		18
1906		2	4	6	9	2		23
1907				1	2	3		6
1908			5	4	3	2		14
1909		1		2				3
1910			3	4	2			9
1911	1	3	2	5	3			14
1912			3	3	3	1		10
1913		3	3	5		1		12
Всього	**4**	**20**	**41**	**79**	**61**	**16**	**1**	**222**

На 1935 рік у мисливських господарствах Долинського повіту було заплановано до відстрілу 100 оленів-самців. Всі права для відстрілу були викуплені ще у серпні, але через нерівний перебіг риковища ліміт не був повністю виконаний. Цьому завадила тепла і сонячна погода, яка продовжила тривалість риковища з 10 вересня до 5 жовтня. У мисливських угіддях Львівської дирекції державних лісів, які знаходились на території Долинського повіту і де нараховувалось 600 самців, в результаті полювань було добуто 67 голів. При чому в результаті мисливського полювання добуто 62 голови, а при селекційному відстрілі – 5. Найкращі трофеї тогорічного сезону на території державних лісів були добуті наступні: 10-ка (міністр Мєдзінський, Солотвино), три 14-ки (граф А. Тарновським, Мізунь**;** граф Єжи Потоцький, Поляниця; граф Йозеф Потоцький, Поляниця), 12-ка (граф Владислав Тишкевичем, Мізунь). Вага даних рогів складає від 7 до 11 кг[183].

5. З історії полювань у Долинському повіті

Від часу свого існування людська думка почала заглиблюватись в таємниці успішного чи неуспішного полювання, перемог і поразок у змаганні з дикою природою. Мисливські товариства вели ретельну статистику мисливського тріумфу чи невдачі, що фіксувалась у хроніках, звітах та наукових розвідках, які сьогодні є безцінним свідченням розвитку мисливства минулих епох.

Важливою складовою поступу мисливства було і залишається ефективне ведення мисливського господарства. Мисливська преса, описуючи мисливське господарство Лисовицького

[183] Rykowisko w 1935r. w lasach państwowych//Łowiec. – 1935. – № 13. – S. 158-160.

товариства (на основі монографії п.Діміца «Державні багатства»), вказувала на його економічну привабливість та високу ефективність в організації полювань силами товариства, в той час як при виконанні права полювання лісівниками ефективність є нижчою.[184]

Для прикладу можемо привести статистику добутої дичини на полюваннях, які відбулись у державних лісах Львівської дирекції за період десяти років від 1878 до 1887 року. (Таблиця 5). Як бачимо, по добуванню диких кабанів мисливці Лисовицького надлісництва займали друге місце після Поляницького. Практично по всіх видах дичини Лисовицьке надлісництво займало передові позиції. Виняток становлять хіба що олені. І тут одразу слід відзначити, що оленів у східних Карпатах до половини XIX століття практично не було по причині відсутності для них кормової бази. Лише починаючи з 1868 року у Карпатах почалась вирубка лісів на схилах гір, які згодом поросли малинниками та ожинниками, створюючи поживу для оленів.[185]

В основному ж олені приходили у Карпати по Чорногірському хребту з Буковини та Румунії.[186] Як бачимо з таблиці № 1 у період між 1878 по 1887 рік в середньому за рік в державних лісах Галичини добувалось лише дві голови оленя.

---

[184] Korzyści i cele łowiectwa//Łowiec Polski – 1909. – №17 . – S.262-265.
[185] Stosunki łowiecki w Galicyi//Łowiec Polski – 1909. – №20 . – S.310-312.
[186] Ankieta w sprawie Karpat Wschodnich/Oprac. Orłowicz M. I Lenartowicz S. – Warszawa: Nakładem Ministerstwa robót publicznych, 1932. – S.180-205.

Таблиця 5

Статистика добутої дичини[187]

в камеральних лісах в Галичині за період десять років від 1878 до 1887 року, а також з поданням чисельності тварин в тих лісах, на кінець 1887 року, подану Львівською дирекцією домен та лісів

№	Добуто в ревірі	Благородної дичини													Шкідлива дичина														
		Кабани	Олені	Козулі	Зайці	Глухарі	Тетеруки	Орябки	Курiпки	Дикі гуси	Дикі качки	Циранки	Вальдшнепи	Дрібні пернаті	Ведмеді	Вовки	Рисі	Дикі коти	лисиці	Тумаків	Куниць	Видр	тхороів	Ласок	Борсуків	Сепув	Пугачів та орлів	Яструбів	чаплі
1	Мізунь	46		5	19	3	1	161				1	4		3		2	2	4	3		2					1		1
2.	Рахиня	80		230	105			32					7			1	3	5	107	8		1							
3.	Велика Туря	42		62	20			10					8					1	30	2									
4.	Лопянка	3		40	40			60					20		1		4	1	20	12		4					2	6	
5.	Суходіл	56		3	5			60					15		3		3		10	2									
6.	Ропянка	27		107	202			2					27				1		80	1									
7.	Калуш	22		53	121			1					2						32	2			2						
8.	Красне	27		25	99		1	7					3		1		4		22	1									
9.	Небилів	23		32	25	4		16			12		10		2	5	3	3	12	3	1						1		
10	Ясень	8	22	2	39	13		99	4		1		1		3	2	4	3	12	4		1	4		1		1		
11	Болехів	24		60	74			4	12				60		3		2	1	24	2							2		
12	Поляниця	118	1	9	78			57	2			1	3	16	2	3	1		11	2	2	6	6		2		2	8	
13	Лисовичі	88		150	106			40					120		1		2	1	80	4							2		

[187] Wykaz zwierzyny ubitej w lasach kameralnych w Galicyi w dziesięcioleciu 1878 do 1887, wraz z wykazem zwiezostanu w tych lasach z końcem roku 1887, zestawione przez c.k. dyrekcyę lwowską domen i lasów//Łowiec. – 1888. - № 4. – S.69.

14	Дрогобич	5		124	300					1			5			2			107				1						
15	Добро гостів	29		28	133			3						31					33										
16	Тустановичі	35		17	71			15					20	162			3		25	1		1	6						
17	Нагуєвичі	23		36	39			1								1	1		23	1			1						
18	Добромиль	12		75	71			5					8						33	1									
19	Лещини	3		8	10				5				1	9					2										
20	Стажава	30		97	128			59	6			1	14			1	12		17	9		7	2		2				
21	Береги	15		142	120			31	3		1	3	10	3		5	5		21	11		2	2				11	21	
22	Міхова	6		98	48			23	8	1			13						5	8					4		1	6	
23	Гринява			12	36	72	16	466			11		1		6	10			43	8							1	5	
24	Явірник		1	36	16	20		60					20		2	14	2		9	6						6	2		
25	Кути			34	277		1	1											45										
26	Косів	10		26	86								7						13								1	1	
27	Шешори	31		95	181	1		17	20				3		1	6			25	4		1							
28.	Уторопи	6		188	117			7	1				8	18		4	1		21		2					1			
29	Печеніжин	26		48	157			15	6				30	1				1	35	1									
30	Княждвір	43		34	308			7	24		3		20	29					56	1									
31	Яблунів	41		148	198			3	7	1	1		24			2			51	8		1					4	17	
32	Делятин	44		109	211		1	19	10	2			37		1	7	1		61	4	6	1	2		5		2		
33	Дора	32		28	79	4		41	2			1	2		4		2		7	2			1						
34	Ослави	33		51	102			10	14				19			6	1		15	1			2		3				
35	Важице	18		2	50								11	15					29										
36	Мушина			7	3				1										1										
37	Снєтніца			14	53				4					4		2			35						3				
38	Нєполоміце			166	924				378		84	29	40	173					75	1		4	2					52	

39	Station Станіславіце			224	235				106		23	5	38	18					40	2	1	3			3				
40	Гробля	3		214	705				78	1	200		42	51					84	4	3		5		1		1	27	
41	Гавлувек	2		232	432				50		26	1	6	100					59	6					2	1			
42	Ушев			18	132														21										
43	Старий Сонч	3		25	60														18										
44	Тинець			2	221				102		103	18	1	14					11					1			8	2	
Всього		1041	24	3116	6436	117	20	1332	843	6	465	60	660	644	33	71	57	18	1464	125	15	34	36	1	26	8	42	145	1
В середньому за рік		104	2	312	643	12	2	13	84	1	46	6	66	64	3	6	6	2	147	12	1	3	4		3	1	4	14	
Чисельність дичини наприкінці 1887 року		468	367	3596	3436	187	95	1806	509		1030	520	10		41	29	34	29	802	332	99	98	154		346	54	95	916	

Статистика дичини, добутої у 1887 році свідчить, що на території Долинського повіту відстріляно лише одного оленя, тоді як на всій території Галичини – 81. Досить значну кількість було добуто козуль – 189 гол., кабанів – 95 гол., зайців – 349 гол. Детальніше статистику добутої дичини у 1887 році по Долинському, Калуському та Стрийському повітах подано у таблиці № 5.1.

Таблиця 5.1.

Довідка про дичину, добуту на протязі 1887 року, складена на підставі урядової статистики та представлена лісовим радником Г. Леттнером[188]

№	Повіт	Благородна дичина														Хижа дичина													
		Площа повіту в австрій-ських милях =57,54 км ^{2}	Олень	Лань	Козуля	Кабан	Заєць	Кролики	Глухар	Тетерук	Орябок	Фазани	Куріпки	переаілки	вальдшнепи	Бекасів і дупелі	Дикі гуси	Дикі качки	Вовки	Рисі	Лисиці	Куниці	Тхори	Видри	Дикі коти	Борсуки	Орли	Пугачі	Яструби	Сови
43 австрійських миль 2474 км ^{2}			1		189	95	349		5	6	112		15	30	58	145	3	48		3	68	11	5	2	1		7	1	25	11
19,9 австрійських миль 1145 км ^{2}			8		68	34	185		7	20	36		32	160	52	18		21		2	76	3		2	5	1	3		17	3
33,6 австрійських миль 1933 км ^{2}					180	41	395		2	26	178		140	428	120	327	5	184	8	3	168	14	17	11	2	3	14	23	363	51
Всього			**81**	**33**	**5437**	**1373**	**42428**	**168**	**86**	**311**	**1301**	**709**	**12026**	**31710**	**6596**	**12058**	**495**	**13624**	**83**	**19**	**7032**	**707**	**570**	**257**	**21**	**357**	**290**	**337**	**6117**	**1271**

[188] Wykaz zwierzyny, ubitej w ciągu roku 1887 //Łowiec. – 1888. - № 8. – S.134.

Вже у наступному мисливському сезоні 1888 року у Долинському повіті добуто 5 голів оленя, 145 голів козулі, 76 кабанів. Більше, а саме 12 голів оленя добуто у сусідньому Калуському повіті, але на третину добувалось менше козуль та кабанів. Детальніше статистика добутої дичини у 1888 році у розрізі повітів представлена у таблиці № 5.2.

Таблиця 5.2.

Звіт про чисельність добутої дичини у розрізі повітів Галичини на протязі 1888 року, складений на підставі державних даних складених радником лісів Г. Леттнера (благородна дичина)[189]

Повіт	Олень	Лань	Козуля	Кабан	Заєць	Кролики	Глухарі	Тетеруки	Орябки	Фазани	Куріпки	Перепілки	Вальдшнепи	Бекаси	Дикі гуси	Лики качки
Долинський	5		145	76	189				169				41		1	13
Калуський	12		57	32	205		8	23	41		56	140	26	23		14
Стрийський			172	47	766		1	13	122		161	634	111	124	4	241
Всього по Галичині	81	29	5382	1169	45488	11	100	259	1331	599	9917	27091	5524	11909	618	1388

Звіт про чисельність добутої дичини в розрізі повітів Галичини на протязі 1888 року, складений на підставі державних даних складених радником лісів Г. Леттнера (хижаки)

Повіт	Ведмідь	Вовк	Рись	Лисиця	Куниця	Тхори	Видри	Дикі коти	Борсуки	Орли	Пугачі	Яструби, коршуни	Сови
Долинський	2		1	88	9	3	5	1	2	1	2	10	
Калуський		4	2	54			3	2		2		13	2
Стрийський	3		3	205	15	13	13	1	48	23	9	290	19
Всього по Галичині	12	89	28	7113	686	627	304	41	393	323	448	7560	1388

[189] Wykaz zwierzyny, ubitej w ciągu r. 1888 zestawiony na podstawie dat urzędowych przez G.Lettnera, radcę lasowego //Łowiec. – 1889. – № 7. – S. 110.

Чисельність добутої дичини в розрізі повітів Галичини у 1898 р.[190]

Повіт	Олень	Лань	Козуля	Кабан	Заєць	Кролики	Байбаки	Глухарі	Тетеруки	Орябки	Фазани	Куріпки	Перепілки	Вальдшнепи	Бекаси	Дикі гуси	Дикі качки
Долинський	28		70	86	105					90		45	120	55		16	48
Калуський	35		46	22	360				15	52			120	67	28		45
Стрийський	19		120	57	698					20		65	92	49	12		96
Всього по Галичині	159	7	5913	1037	51496	8		36	416	825	4167	21546	18539	4417	7534	421	12540

Чисельність добутої дичини в розрізі повітів Галичини у 1898 р.

Повіт	Ведмідь	Вовк	Рись	Лисиця	Куниця	Тхори	Видри	Дикі коти	Борсуки	Орли	Пугачі	Яструби, коршуни	Сови
Долинський		**6**	**2**	**52**		**1**	**1**				**1**	**72**	**8**
Калуський	1		3	35	2	2	7		2	1		120	2
Стрийський	**1**	**2**	**10**	**209**	**25**	**11**	**14**		**5**	**1**		**22**	**9**
Всього по Галичині	17	23	35	6486	622	634	259	4	473	109	109	12986	1230

Чисельність добутої дичини в розрізі повітів Галичини у 1900 р.[191]

Повіт	Олень	Лань	Козуля	Кабан	Заєць	Кролики	Байбаки	Глухарі	Тетеруки	Орябки	Біла куріпка	Фазани	Куріпки	Перепілки	Вальдшнепи	Бекаси	Дикі гуси	Лікі качки
Долинський	**59**		**173**	**141**	**366**			**8**	**5**	**181**			**39**	**18**	**369**		**5**	**28**
Калуський	**21**		**58**	**12**	**220**				**10**	**50**				**120**	**60**	**30**		**52**
Стрийський	**29**		**182**	**107**	**815**			**2**	**3**	**122**		**22**	**131**	**231**	**208**	**77**	**1**	**170**
Всього по Галичині	241	3	8844	2110	63773	26		68	494	1572		4339	37244	21121	7748	8827	498	14487

[190] Statystyka ubitej zwierzyny //Łowiec – 1900. – № 3. – S.37.
[191] Wykaz ubitej zwierzyny w r.1900 //Łowiec – 1903. – № 13. – S.150.

Чисельність добутої дичини в розрізі повітів Галичини у (хижаки)

Повіт	Ведмідь	Вовк	Рись	Лисиця	Куниця	Ласка	Тхори	Видри	Борсуки	Білки	Орли	Пугачі	Яструби, коршуни	Сови, сороки
Долинський	4	2	6	135	23			6	2			5	81	
Калуський		4	3	43	2		2	3	2		2		8	2
Стрийський	5	4	6	245	38	6	18	13	14	72	4	11	177	993
Всього по Галичині	**25**	**38**	**35**	**9803**	**974**	**1079**	**1182**	**348**	**976**	**1823**	**539**	**222**	**14352**	**37851**

Чисельність добутої дичини в розрізі повітів Галичини у 1901 р.[192]

Повіт	Олень	Лань	Козуля	Кабан	Заєць	Глухарі	Тетеруки	Орябки	Фазани	Куріпки	Перепілки	Вальдшнепи	Бекаси	Дикі гуси	Лікі качки
Долинський	77		159	118	160	1		119		45	57	177			12
Калуський	45		53	32	130		15	48			157	50	40		52
Стрийський	32		221	106	585	4	1	115	14	132	189	190	129	2	156
Всього по Галичині	**303**	**7**	**8887**	**2025**	**81790**	**73**	**460**	**1617**	**3066**	**34005**	**20090**	**7521**	**9169**	**378**	**13885**

Чисельність добутої дичини в розрізі повітів Галичини у 1901р. (хижаки)

Повіт	Ведмідь	Вовк	Рись	Лисиця	Куниця	Ласка	Тхори	Видри	Дикі коти	Борсуки	Білки	Орли	Пугачі	Яструби, коршуни	Сови, сороки
Долинський	3	4	4	87	2			9						34	
Калуський	1	5	2	56	2		2	8				2		28	5
Стрийський	2	3	5	212	27	7	6	6		19	103	3	1	136	720
Всього по Галичині	**24**	**35**	**31**	**9385**	**968**	**772**	**944**	**371**		**986**	**1687**	**347**	**84**	**14656**	**36527**

[192] Statystyka ubitej zwierzyny //Łowiec – 1903. – № 14. – S.162.

Хоча полювання належить до видів відпочинку, життя мисливців не було безхмарним. Проблеми у мисливців Долинського повіту з’явились влітку 1925 року. Так, на території мисливських угідь Тур’ї та Рахині площею 10 тис га. військові надумали організувати воєнний полігон. Ці дії викликали бурхливе обурення мисливської спільноти у газеті «Ловець». Адже територія, яку у статті з провокаційною назвою «Найліпші мисливські угіддя Прикарпаття незабаром зникнуть!??» називають мисливським анклавом, мала чудові умови для розведення дичини та на ній за одне лише полювання добувалось по декілька десятків диких кабанів[193].

6. Опис панських полювань у Долинському повіті

Історія мисливства з давніх часів свідчить, що право полювання належало здебільшого владній еліті, яка могла передавати його у власність магнатам і церкві. Починаючи з XVIII ст. встановлюється приватна власність на землю і створюються законодавчі норми для мисливства. Саме на цьому етапі, на думку В. Кравчинського, мисливство набирає форми відпочинку та економічних рис [194].

Мисливська культура серед представників вищого світу сягає свого апогею у XIX–XX ст. З жалем доводиться констатувати, що мисливці XXI ст. повертаються у своїх традиціях до первісних людей, які добували тварину заради харчування, тоді як метою ловів у XIX ст. стають мисливські трофеї, якими їх власники пишаються на виставках та серед інших мисливців.

Іншою стороною мисливства було відтворення популяцій мисливських тварин, догляд за ними. Саме полювання передбачало певний ритуал підготовки, спілкування, відпочинку, азарту вистежування дичини, якої було повно довкола. Серед багатих дичиною мисливських угідь числився Долинський повіт, про що свідчить звіт добутих трофеїв (оленячих рогів) на риковищі у 1935 році. Так, у Перегінську графи Чарторийський і Голоєвський добули одну шістнадцятку та одну десятку, доктор Вінтерфельд – одну шістнадцятку, одну дванадцяту та одну десятку, княгиня Р. Любомирська – одну шістнадцятку, п. Лазаревич – одну чотирнадцяту, князь В. Любомирський – одну шістнадцятку. Не гірші результати були показані і у Велдіжу, граф де Каролли добув дві

[193] Najpiękniejsze z podkarpackich łowiectw miełyby zniknąć z powierzchni ziemi!??//Łowiec – 1925. – № 7. – S.104-105.
[194] Krawczynski W.Lowiectwo: Przewodnik dla leśników zawodowych I amatorów myśliwych. – Kraków: Druk W.L.Anczyca i spółki, 1924. – S.7-16.

чотирнадцяти, граф Aпоній – одну чотирнадцятку, п. Блаувельт – одну чотирнадцятку, п. Вернер – одну дванадцятку, а п. Ульман – десятку та дванадцятку.

Пощастило учасникам риковиська і у Мізуні, де граф Владислав Тишкевич добув чотирнадцятку і дванадцяту, граф Артур Тарновський – одну чотирнадцятку та дві дванадцятки, граф Андрій Потоцький – одну дванадцятку. На полюванні у Поляниці відзначився граф Єжи Потоцький з двома чотирнадцятками, граф Йозеф Потоцький з двома чотирнадцятками та граф Альфред Потоцький з однією десяткою. У Лисовичах граф Адам Бєльський здобув одну чотирнадцятку. Крім того, у Перегінську було добуто двох ведмедів[195].

Серед європейських мисливців особливо славились полювання у Мізуні. Мізунські ревіри на 1922 рік були поділені на дві частини: Мізунь і Солотвино Мізунське. Мисливські угіддя Солотвина Мізунського орендували разом з лісами надлісництва Поляниця графи Адам та Владислав Замойські, іншу частину – граф Здіслав Тарновський. У Солотвино Мізунському 1928 року полювали графи Адам та Зигмунт Замойські, які добули по одному оленю. Також Станіслав Бужинський та граф Апоньї добули по одному оленю[196], у 1931 році граф Адам Замойський добув 20-ку, а граф Владислав Замойський – 14-ку.

Окрему сторінку в історії мисливства у Мізуні становлять славні щорічні полюваня Леопольда-Сальватора-Марії-Йосифа-Фердинанда-Франца фон Ассісі Габсбурга (1863 – 1931), герцога Австрійского, генерал-полковника (1916), вищого керівника австро-угорської артилерії під час війни, почесного члена Віденської академії наук, який орендував певний час великі мисливські угіддя у Карпатах (Ясень Перегінський, Суходіл, Лоп’янка, Велдіж), зокрема, – 25 років Мізунські. Він був великим знавцем полювання на оленя, а його мисливський стаж у Карпатах складав понад 30 років. Широко висвітлювала мисливська преса полювання архикнязя Сальватора різних років у Долині. Так, 26 вересня 1898 року відповідно до програми полювань (від 26 вересня до 6 жовтня) з його королівською високістю архикнязем Леопольдом Сальватором приїхали князь Август Кобурський, барон Артур Гісль, ротмістр Золтан Шабатхеги, капітан артилерії Єжи Преглер[197]. У 1900 році риковище почалось скоріше – 9 вересня. Серед іншого архикнязь Леопольд Сальватор добув дві 10-ки,

---

[195] Mniszek A. Z Karpat / Albert Mniszek///Łowiec. – 1935. – № 13. – S. 157-158.
[196] Mniszek A. Z Karpat / Albert Mniszek // Łowiec. – 1928. – № 20. – S.315.
[197] Lowy// Gazeta lwowska. – 1898. – № 219. – 27 września. – S.3.

полковник Гіесль – одну 16-ку, підполковник Ейслер – одну 12-ку. Середня вага оленя сягала 250 кг, а рогів 7 – кг. Проте, полювання зіпсували вовки[198].

Інформативні джерела 1906 року повідомляють, що князь Леопольд Сальватор разом із своїм швагром – князем Августом Саско-Кобурско-Готайським та свитою вже більш як 12 років постійно приїжджають до Мізунських ревірів. 23 вересня 1906 року вони прибули у Мізунь у товаристві генерала і барона Артура Гєсля фон Гіслінгена, коменданта Тереазуанської воєнної академії Вінер-Нойштадта, барона доктора Оскара Надгерні, полковника Ейсля, лікаря Яна Червічка. Полювання, керівництво яким здійснював Антін Яворський, розпочалось 24 вересня і тривало без перерви, за винятком неділь, до 6 жовтня. І хоча Карпати вважались важкою для полювання територією, захід виявився вартим того: на площі у 50000 тис. моргів лісу було добуто 23 гарні олені, з яких сім добув сам князь Сальватор. Серед трофеїв рогів було 2 вісімки, 9 десяток, 6 дванадцяток і 2 шістнадцятки, що викликало несказане задоволення всіх присутніх. Крім того, князь Леопольд Сальватор у мисливському товаристві князя Кобурського і генерала барона Гєсля ще 8 днів полювали у Сколівському господарстві, де добули 9 оленів[199].

У свій наступний приїзд до Мізуня 16 вересня 1907 року архикнязь Леопольд Сальватор, прибув у товаристві охмістра свого двору князя Любковіча, таємного радника доктора Бекманна і його брата, князя Августа Леопольда Саско-Кобурського, барона Гєсля фон Гіслінгена і штабного лікаря Червічка.

Слід зазначити, що полювання трактувалось цими мисливцями як справжній відпочинок, тому велось неспішно, без ажіотажу. Так, з 16 до 21 вересня було зроблено рекогноцировку і обстежено всі найкращі території. Проте, мисливці були неприємно враженні результатами підготовки: на протязі дня було чути лише поодинокі рики оленя.

Але один таки цікавий випадок трапився з архикнязем Сальватором 21 вересня, коли він, йдучи о 8 годині ранку по вершині «Томнатику», знайшов токовище глухарів. Побачивши на відстані 200 кроків сидячого глухаря, достойний мисливець приклався до свого манхліхера і одинадцятиміліметровою кулею застрелив когута на дереві, попавши якраз під крило так, що куля вийшла на другому боці,

---

[198] Korespondencye //Łowiec – 1900. – № 21. – S.326.
[199] Marcinków J. Z rykowisk karpackich i arcyksiążęcych polowań na jelenie w Galicyi//Łowiec. – 1906. - № 21. – S.253-255.

не пошкодивши зовсім опірення. Як відомо, осіннє токування глухаря належить до великої рідкості, тому архикнязь з гордістю зазначав, що постріл до такого глухаря йому миліший ніж до середнього оленя [200].

Загалом, здавалось, удача зовсім відвернулась від мисливців. Пробувши тут ще чотири дні до 26 вересня і нічого більше не вполювавши, князь Сальватор змушений був перервати полювання з нагоди приїзду до Відня Великого російського князя Володимира. Решта гостей, які залишились до 5 жовтня, добули лише 6 оленів. Так, князь Кобурський відстріляв дві десятки, доктор Червічек – одного оленя, доктор Бекманн – одну дванадцяту, його брат – дві десятки. Роги взагалі були непоганими, але якщо порівняти з попередніми роками, то їх розмір був значно меншим. Причиною цього явища стала сувора зима. Серед оленів мисливцям зустрічались навіть особини без рогів, які викликали у них щире співчуття. Мабуть, тому від статей про Мізунські риковища 1907 року віє смутком, в них відсутні задоволення, традиційна мисливська хвальба та піднесення.

У мисливській періодиці 1910 року описана стрілецька майстерність та влучність архикнязя на полюваннях у Мізуні: він здійснив 12 пострілів з відстані 300-400 м, добувши при цьому дванадцять голів дичини[201]. У тому ж році на полюваннях у Мізуні з княгинею Марією Любомирською убив він одного дня з підходу 12 голів дичини[202].

У мисливській пресі з’явилась також стаття про полювання у Мізуні архикнязя Леопольда Сальватора, яке він розпочав у державних лісах Гриняви, прибувши на місце 21 вересня через Буковину. Гриняву називали кутом, де сходиться Буковина, Галичина та Румунія. Дорога з Вижниці до Гриняви простягалась на 95 кілометрів й була надзвичайно знищена частими паводками.

Щоб принадити ведмедя для архикнязя Сальватора, виклали падаль. Проте, коли ведмідь прийшов, князь не поцілив. Після чотирнадцятиденного полювання у Гриняві Леопольд Сальватор прибув до Мізуня, лише щоб відвідати своїх гостей. Оскільки оленів у Гриняві було мало, то, починаючи з 22 вересня 1912 року, гості, серед яких були архикнязь Кобург, охмістр князь Лобковіц, генерал – барон Гісль, генерал Ейлер з Сараєва, штабний лікар – доктор Червічек з

---

[200] Z rykowisk w Mizuniu i polowań arcyksiążęcych//Łowiec. – 1908. – № 1. – S. 2-3.
[201] Kronika// Łowiec. – 1910. - №16 . – S.193.
[202] Kronika//Łowiec – 1910. – №15. – S.183.

Відня полювали у Солотвино Мізунському. Всього було добуто 10 оленів[203].

Наступного разу достойний гість завітав до Мізуня 22 вересня 1921 року у компанії графа Владислава Тишкевича. Група мисливців у той же день вийшла на гору Хому, де були раніше найліпші риковища. На цих полюваннях граф В. Тишкевич добув роги десятку[204].

Варто зазначити, що 1922 рік видався для мізунських оленів в результаті дуже суворої зими складним. Бідна звірина, переморожена та худа, скиталась по низинах, потоках, ріках і полях. Спостерігались випадки, коли олені вмирали з голоду на очах перехожих. Безсилими виявились у цій ситуації і люди, які не мали ні фізичних сил, ні засобів, щоб подолати трьохметровий сніговий покров у лісі та підгодувати дичину. Іван Марцінків так описав цю ситуацію: «У горах в затишних місцях … пережив зиму ще якийсь екземпляр оленя і рикає свою пісню, але сумно йому і самотньо, бо дуже мало довкола суперників і самичок»[205].

В долинах нараховували сотні скелетів козуль, а у горах – сотні скелетів олениць та оленів. Особливо постраждали мізунські ревіри, які займали 50000 моргів лісу: до 3000 голів знищених оленів, яких заморозила зима та заїли вовки. Для порівняння – у сусідньому ревірі (Велдіж, 60000 моргів лісу) загинуло до 400 особин, у Сколівському господарстві (60000 моргів) – 500 особин шляхетного звіру. Таке зменшення копитних мисливських тварин безумовно призвело і до відстрочення часу початку риковиська. Більшість оленів, яка вистояла голод і холод та врятувалась від загибелі, скинула роги, переважаюча частина яких через недоїдання в зимовий період за розмірами не перевищувала десятки. З більшими розмірами скидів зустрічались лише поодинокі екземпляри.

В результаті голодування припізнився також і статевий потяг, тому риковисько 1922 року було слабким і почалось на якихось 10–14 днів пізніше. Якщо за нормальних умов перші олені починають рикати близько 8–10 вересня, то цього року перші рики вдалося почути близько 18–20 вересня. Ситуацію погіршила ще й страшна осіння посуха: температура вночі сягала + 20°С. Теплі дні спричинились до того, що олені порикували більше ночами, а вдень відзивались дуже коротко, тому риковиська відбулись аж 5–9 жовтня. Якщо який-небудь

---

203 Marinków J. Echa zeszłorocznych polowań arcyksiążecych w Mizuniu / Jan Marcinków // Łowiec – 1913. – № 14. – S.162-163.

204 Marcinków J. Z Mizunia/ Jan Marcinków //Łowiec – 1922. – № 11. – S.3-4.

205 Marcinków J. Z Mizunia/ Jan Marcinków //Łowiec – 1922. – № 11. – S.3.

олень в цьому році і був добутий на риковиську, то виключно завдяки особливому щастю мисливця. Олені збирались на риковища в горах нижче або у затишних місцях, де їх і кілька голів було добуто.

Негативний вплив на стан дичини, як вже зазначалось, мала війна. У «Лисовицьких хроніках», присвячених 50-літтю існування товариства (1871–1921) повідомлялось, що дичина стала дуже полохливою через її свавільне добування під час війни, що надзвичайно засмутило справжніх поціновувачів мисливства. Однак, все ж на полюваннях 14–22 жовтня 1921 року у Лисовицьких угіддях було добуто 3 кабани, 6 лисиць, 32 зайці, 44 орябки, 11 вальдшнепів, 3 уральські сови, одного яструба. Всього добуто 120 голів при 258 пострілах.[206]

У 1928 році завдяки масштабній роботі мисливських товариств ситуація з дичиною стабілізується, і навіть стрімко йде вверх, про що піднесено повідомляє мисливська преса. Відомий мисливець Альберт Мнішек нотував свідчення мисливців, які повернулись з гір, та із задоволенням константували, що в деяких ревірах стан дичини доходить вже до передвоєнного стану. На Сколівщині ричало 197 оленів, а два роки тому чисельність оленів тут не перевищувала 100 голів[207]. Зрозуміло, що для мисливців знову настав зірковий час для полювань. Так, князь Ольгерд Чарторийський вполював в урочищі «Садки» біля Зеленої у Горганах гарного оленя. Це був перший по величині трофей: роги (12-ка) вагою 12 кг, відстань між рогами становила 129 см, висота – 124 см. Другим по величині трофеєм були роги (18-ка) вагою 9 кг, добуті Геронімом Радзівіллом на Паренках в Перегінську. На Пішій, біля Татарова, добрий трофей добув граф Франц Замойський, а в Поляниці (Долинського повіту) добули два гарні трофеї граф Єжи Потоцьким та граф Шехеньєг. У Сколе відстріляно 8 оленів, у Солотвині Мізунському – 3, в тому числі двоє добуті графами Адамом та Зигмунтом Замойськими. Адам Бєльський добув у Ворохті шістнадцятку, а Станіслав Кєльчевський – дванадцятку.

Окремої згадки заслуговує полювання на ведмедя. Так, у Перегінську Йозеф Яблонський добув величезного ведмедя, а у Велдіжі було добуто не лише дорослого ведмедя (мисливець – Станіслав Чужинський), а й мале ведмежатко (граф Апоній).

Особливо славився серед мисливців Владислав Дунко де Сайо – депутат від Долинського повіту, який у лісах Перегінська організовував дуже гарні полювання. Будучи мисливцем зі стажем, він зібрав чудову

---

[206] Korespondencje: Z Lisowic//Łowiec. – 1921. – № 8. – S. 5.
[207] Mniszek A. Z Karpat/Albert Mniszek //Łowiec. – 1928. – № 20. – S. 315.

колекцію карпатських оленячих рогів, кликів кабана, шкір рисів та ведмедів, а також чучел глухарів[208]. Перегінськ славився своїми полюваннями на оленів. У 1902 році граф Станіслав Мицєльський за 7 днів добув 7оленів, в той час як у цьому полюванні брали участь 4 особи і було добуто загалом 19 оленів[209]. 1903 року у Перегінську та Ясені було добуто 40 оленів: графи Станіслав та Казимир Шептицькі добули 4 олені, князь Андрій Любомирський – 5, князь Павло Сапєга – 5, графи Чосновський та Мицєльський – по одному оленю (Перегінськ); граф Едвард Мицєльський добув 5 оленів і великого ведмедя, граф Маурици Замойський – 5 оленів і глухаря, граф Здіслав Тарновський – 3 олені і вальдшнепа, а Здіслав Скшинський – 1 оленя (Ясень)[210].

Важким для полювання у Карпатах взимку виявився 1931 рік, так як сніги у горах випали на 20 см. Проте у 17 державних надлісництвах східних Карпат вже було добуто за жовтень 46 оленів, зокрема у Перегінську – 10. У 1933 році ситуація для полювання була сприятливою. У Перегінську добули кілька вартих уваги трофеїв: граф фон Віндерфельд – оленячі роги (14-ка, 12-ка), графиня Бнінська – 16-ку, Володимир Баранський – 10-ку, п. Ледерер – 14-ку, а у Ясені того ж року полювали графи Роман Бєльський (добув 16-ку та 12-ку), Людвік Мицєльський (12-ку), Андрій Потоцький (14-ку, 12-ку)[211]. У Перегінську граф Палфі добув ведмедя[212].

У 1935 році Греко-католицька Метрополія отримала дозвіл на добування 4 ведмедів. Станіслав Сєнський добув стару ведмедицю, яка була повністю позбавлена зубів, а одного ведмедя – барон Іке Дуніновський[213].

Полювання у Карпатських ревірах 1933 року принесли неабияке задоволення знаним та іменитим мисливцям. Чого вартувала лише кількість та якість трофеїв, добутих на тогорічному риковиську: роги – 14-ка (Жаб'є, князь Казимир Чарторийський), 14-ка (Богуслав Лонгхампс), 14-ка (Баляси Нові (над Черемошем), Станішевський), дві 12-ки (Космач, доктор Бріх та інженер Маремкевич), 12-ка (Надвірна, Ян Глуховський), 16-ка (Делятин, Генрик Прек), дві 10-ки (Татарів, графи Франц та Кшиштоф Замойські), 12-ка (Суходіл, Володимир Баранський). Окремо слід відзначити вдале полювання в Ясені: граф

---

208 Popieł W. Pamięci inż. Władysława Dunki de Sajo/ Wacław Popieł//Łowiec – 1933. – № 4. – S.43.
209 S. Mycielski //Łowiec. – 1902. – № 20. – S. 242-243.
210 Korespondencye // Łowiec. – 1903. – № 19. – S. 229.
211 Mniszek A. Z gór// Łowiec. – 1931. – № 20. – S.315.
212 Mniszek A. Z Karpat//Łowiec. – 1933. – № 21. – S. 250.
213 Odstrzał niedlwiedz w karpatach wshodnich //Łowiec Polski – 1935. – № 34 . – S.676.

Роман Бєльський (10-ка), граф Адам Бєльський (14-ка), граф Людвік Мицєльський (10-ка, 12-ка, 14-ка).

Часто мисливців ваблять екзотичні країни та екзотичні тварини. Такою екзотикою виявився Перегінськ для індійського магараджі оф Коха, який приїхав сюди у 1933 році полювати та добув цінний трофей – роги (16-ку). У товаристві магараджі не залишились без трофеїв й інші мисливці благородної крові: граф Ян Шептицький (16-ка), граф Палфі (14-ка і 16-ка), професор Гес (12-ка).

Іншими місцем мисливського паломництва у Долинському повіті був Велдіж. Результати полювань 1903 року у Велдіжу свідчать про мисливську привабливість цих територій. Так, Маурици Віде у ревірі Свіча добув 10-ку, 12-ку, 14-ку та 16-ку; граф Ян Стандніцкий у ревірі Привичі – 10-ку та 12-ку, п. Бер у ревірі Старецький – 16-ку, граф Шхер-Тосс – 8-ку та 12-ку , п. Россіпал у ревірі Людвиківка –12-ку, п. Блюме у ревірі Горбек – 12-ку, п. Стоцк у ревірі Вишків – 12-ку, граф Альвенлебен у ревірі Кривий Верх – 20-ку, доктор Т. Соловій у ревірі Закла Луса – 12-ку. Однак не поталанило барону Прітвіцу у ревірі Бескид, п. Гіршу (молодшому) у ревірі Кухля, п. Лютому у ревірі Вишків, п. Готхельфу у ревірі Кегля, п. Сімону у ревірі Чорний Горб та графу Ф. Замойському у ревірі Томна, які нічого не добули[214]. Всього у 1903 році у господарстві Велдіж було добуто 14 оленів, зроблено 11 промахів та трьох оленів поранено[215].

У 1912 році мисливець Поллацка добув трофейні роги у Велдіжі на «Яйці» вагою 11,5 кг[216].

Статистичні дані 1936 року про трофейні оленячі роги свідчать також про велику чисельність якісної дичини у цій місцевості: 22 вересня 1936 року було зафіксовано 215 оленів, які рикали. Найбільше риковище тривало 15 вересня. Загалом за риковище у Велдіжі було добуто 17 оленів, серед яких добуто одну 18-ку (граф Апоній), 12-ку та 10-ку (граф Каролі), дві 14-ки (барон Гутманн). Крім того, граф Людвік Каролі добув у Велдіжі 14-ку вагою 9,5 кг (195 балів по Надлеру), граф Рудольф Черні 14-ку вагою 9,25 кг (189 балів), барон Ганс Рінггофер – 14 ку, граф Рогер – дві 14-ки, Анджей Ульман – 14-ку, Конрад Ландсберг – 10-ку. Для регуляції статевої структури оленів Станиславівський воєвода розпорядженням від 28 вересня 1936 року дозволив відстріляти у Велдіжі 50 самиць оленя[217].

---

[214] Korespondencye //Łowiec – 1900. – № 21. – S.326.
[215] Korespondencye //Łowiec – 1903. – № 21. – S.248-249.
[216] Kronika // Łowiec. – 1912. – № 23. – S.275.
[217] Z Karpat // Łowiec. – 1936. – № 11. – S.198.

Крім того, у 1932 році у Велдіжі було обліковано 20 ведмедів, полювання на яких у Карпатах вабило високопосадовців. Зокрема, Президент Польщі – професор Ігнатій Мосціцький прибув у грудні 1932р. на територію надлісництва Ілемня (Долинський повіт Станиславівського воєводства), де чисельність ведмедів була найбільшою. Організація полювання для нього проходила з розмахом. Слід зазначити, що це полювання відбувалось на принаду: перед приїздом гостя ведмедів приваблювали трупом коня. Було влаштовано вишку на краю поляни «Волоска» площею 0,5 га. Через декілька днів з'явились два ведмеді, які регулярно на протязі багатьох днів підходили до принади, відтак через пізній час один з ведмедів заліг у барлогу. А 14 грудня пан Президент разом з помічниками прибув на аеродром міста Львова, а звідти автомобілем виїхав в сторону Долини. Полювання високого гостя було огорнуте таємницею. Надлісничий, який готував будинок до прибуття гостя в Ілемню, був здивований, побачивши самого Президента. 15 грудня розпочалось полювання. Президент зробив постріл і поранив ведмедя. Щоб не наражати Президента на небезпеку, було подано умовний сигнал про поранення. Зважаючи на ніч та небезпеку через смертельно пораненого звіра, пошуки здобичі припинились. А вже 16 грудня о 8 годині лісничий телефоном із гаївки відрапортував, що ведмідь, вправно застрелений Президентом, впав недалеко місця пострілу[218].

Гарні результати полювань 1933 року були зареєстровані у Велдіжу (С. Чужинський – 12-ка, граф Каролли – 14-ка, граф Апоній – гарна 8-ка, граф Мітровский – 10-ка, барон Рінгхофер – 10-ка), Мізуні (граф Артур Тарновський – 12-ка і 14-ка), Поляниці (граф Стефан Тишкевич – 14-ка). Однак, найбільше у Поляниці «поталанило» браконьєру, який убив оленя з рогами 18-кою[219].

Мисливська періодика 1938 року повідомляє про полювання відомих особистостей того часу у мисливських угіддях Поляниця (Єжи Потоцький, дипломат у США), Мізунь (графи Артур Тарновські, Ольгерд Чарторийський, Стефан Тишкевич, Роман Бєльський, князі Андрій Тарновський, Евгені Любомирський, Мацєй Радзивілл, княжна Еріка Любомирська), Шибене або Верхній Ясенів (граф Адам Бєльський), Ясень (князь Януш Радзівілл)[220].

У 1885 році у ревірах Суходолу граф Артур Потоцький добув оленя з рогами на 22 відростки. Також оленя на 22 відростки було

---

[218] Pan Prezydent RzeczyPospolitej w Karpatach Wschodnich//Łowiec Polski – 1933. – № 4. – S.41.
[219] Z Karpat//Łowiec – 1933. – № 20. – S.236.
[220] Wyniki z tegorocznego rykowaska//Łowiec. – 1938. – № 21-22. – S.206-207 .

добуто у Жаб'єму. Однак загалом, як відзначали постійні мисливці, якість трофеїв рогів оленів впала через хаотичний відстріл оленів-биків. Найбільші трофеї були добуті у Сможі (11,4 кг), Небилові (11 кг), Жаб'єму (10,5 кг), Сколе (10,5 кг). Найбільша кількість відростків (24) було у оленя, добутого графом Замойським у 1903 році у ревірах Суходолу [221].

У 1938 році граф Рачинський добув у Суходолі оленя[222], а у ревірі Осмолода у листопаді було добуто два великі ведмеді, один з яких був довжиною 2,40 см[223].

Мисливське спорядження у Карпатах та його використання мали свої особливості. Насамперед, це стосувалось зброї. Так, рушниця повинна бути легкою (щоб легко ходити по горах), з початковою швидкістю кулі при вильоті кулею не менше 650 м/с, обладнана зйомним оптичним приладом. Оптику у карабіні виставляють на 150 метрів і без нагальної потреби не слід змінювати відстань. Під час риковища потрібно мати не більше 20 патронів. Перевозити зброю на полювання необхідно у твердих чохлах, а також пристріляти її перед початком полювання у горах: один раз – на відстань 80 метрів без застосування оптичного прицілу та на 100 та 200 метрів – із застосуванням оптичного прицілу. На полюванні слід застосовувати такі ж набої, як і при пристрілці.

Якщо полювання триватиме 14 днів, потрібно мати із собою три пари взуття: одна пара – на ногах, друга – в колибі, третю разом із змінними шкарпетками у рюкзаку.

Потрібно також мати змінний одяг: одна форма для полювання та одяг для відпочинку. Для полювання найкраще підходили вовняні штани, а ще крислатий капелюх. Рюкзак повинен важити до десяти кілограм, і його повинен носити гуцул. Лише коли буде впольовано оленя, то наплічник слід нести самому, а роги віддати гуцулу, щоб той зносив донизу. Для відпочинку та сну потрібно було мати теплу піжаму і, навіть, пантофлі (тапки). Не стане на заваді власний спальний мішок та мала надувна подушка.

Проживання у колибі супроводжувалось певними правилами**.** Зайшовши до колиби, одразу слід було напроти дверей повісити хрест або образ Матері Божої. В голові ліжка ставили поличку із свічкою, щоб будь-коли вночі мати можливість її засвітити і нікого не будити. Зброю тримали біля себе. До стіни вбивали цвяхи, щоб на них вішати

---

[221] Mniszek A. Jeleń w Karpatach / Albert Mniszek // Łowiec – 1912. – №17. – S.193-194.
[222] Ubite niedżwiedzie //Łowiec Polski – 1938. – № 4 . – S.77.
[223] Ubite niedżwiedzie //Łowiec Polski – 1938. – № 4 . – S.77.

речі. Для розвішування мокрого одягу натягували шнурок. Окремий кут колиби призначався для вмивання: слід було мати емальовану миску, над якою вішали стару ємність (каністру) з-під масла чи бензину. У цю ємність заливали воду та спускали її маленькою цівкою. Стіл слід було накривати клейонкою, а по стінах розвісити рушники, щоб можна було знімати за їх допомогою казанки чи горщики[224].

Серед завзятих мисливців кінця XIX–початку XX століття ми згадуємо осіб, відомих у історії, політиці та науці Європи. Нагоду пополювати вони пропускали лише через невідкладну або нагальну справу, хоча були людьми дійсно дуже зайнятими. А посади, як відомо, забирають надзвичайно багато нервів. Для них це був справжній відпочинок, можливість спілкуватись у невимушеній обстановці та відновити свої сили.

Про унікальність мисливських угідь колишнього Долинського повіту свідчить також той факт, що їх не оминала й комуністична еліта Радянського Союзу. У 70-80 роках XX ст. тут полювали Перший секретар Івано-Франківського обкому партії В.Ф. Добрик, члени політбюро ЦК КПРС: Микола Підгорний, Олексій Кириченко, Перший секретар ЦК КПУ Петро Шелест (лише за один приїзд відстріляв двох ведмедів), начальник Генерального штабу Радянської армії – генерал армії Віктор Куликов.[225]

7.Мисливські виставки

Однією із основних складових, яка визначає ефективність мисливства, є його пропаганда для отримання позитивного іміджу у суспільстві з метою відстоювання інтересів галузі. До широкомасштабних пропагандистських заходів про роль мисливства в економіці та соціальному розвитку країни належали випуск друкованої продукції (журналів, плакатів, книжок), проведення конкурсів, а найбільший резонанс мала організація виставок в галузі мисливства та рибальства, яка була започаткована з кінця XIX віку.

Завдання організації виставок ставить перед собою утворений у Станиславові Перший мисливський інститут,[226] і, на думку відомого науковця в мисливській галузі С. Камоцького, воно є одним із найголовніших.[227]

---

[224] O Karpackim sprzęcie myśliwskim // Łowiec. – 1936. - №8. – S.137.
[225] Проців О.Р. Лови для Куликова /Олег Проців// Галичина.-2012. – № 60(4616) 20 квітня. – С. 7.
[226] Powstanie pierwszego polskiego instytutu łowieckiego//Łowiec. – 1928. – № 8. – S. 118.
[227] Kamocki S. Łowiectwo i jego przyszłość w Polsce//Łowiec . – 1928. – № 17. – S.266-267.

Проте питання, що стосувались мисливських виставок, були не лише організаційними, але носили і фінансовий характер. Так, депутат сейму Давид Абрагамович, член Галицького мисливського товариства, виступив з промовою у 1887 році у Галицькому сеймі, у якій серед іншого говорив про створення фонду, який буде поповнюватись з оплат за посвідчення мисливця, та буде призначений «на цілі мисливської культури…, а також для організації виставок».[228]

У 1894 році у Львові в період з 5 червня до 10 жовтня була організована загальнокрайова виставка, що стала імпульсом для розвитку торгівлі у Галичині. На території Стрийського парку на площі 50 га було збудовано 130 павільйонів, які за час дії виставки відвідали майже півтора мільйони осіб.[229] Серед іншого було представлено досягнення мисливства. Мисливський павільйон займав площу 300 квадратних метрів. На виставці було представлено багато чучел, серед них: вовк, лисиця, козуля, борсук, куниця, чапля, дикі гуси, качки. Увагу відвідувачів притягував розміщений серед чучел муляж браконьєра – головного ворога дичини. Окрасою павільйону були трофейні роги оленів та козуль. Лисовицьке мисливське товариство представило чучело ведмедя, добутого Казимиром Водзіцьким – керівником товариства. Експонат тримав у своїх лапах таблицю з даними про проведені на протязі 23 років полювання Лисовицького товариства.[230] На виставці було представлено також 13 трофеїв рисі, зокрема, з Лисовичів й Небилова. Особливою увагою серед відвідувачів користувалось опудало рисі без вух, виставлене капітаном Саранським із Самбора[231]. Лісова школа з Болехова представила на виставці збір капканів на птахів, видр, куниць, борсуків. Барон Леопольд Попер з Вигоди представив роги оленя, мисливські знаряддя, виготовлені надлісничим Антонієм Матковським[232]. Зацікавлення викликала карта лісів господарства, представлена управлінням Митрополичих лісів у Перегінську[233].

У 1910 році за сприяння монарха Австро-Угорської імперії у Відні відкривається Перша міжнародна мисливська виставка, у якій бере участь і Галичина. Щоб побудувати власний Галицький мисливський павільйон, необхідна сума щонайменше у 100 тисяч крон. Виходячи з

[228] Krogulski S. Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego 1876-1926. – Lwów: Nakładem małopolskiego towarzystwa łowieckiego, 1929. – S.28.
[229] Krogulski S. Pół wieku//Łowiec . – 1929. – № 9. – S.133-135.
[230] Łowiectwo na powszechnej wystawie krajowej //Łowiec. – 1894. – № 6. – S. 81-83.
[231] Starkl J., Fiszer Z. Powszechna wystawa krajowa 1894 r. i siły produkcyjne kraju: Łowiectwo i rybactwo / Juliusz Starkl, Zygmunt Fiszer. – Lwów: Wydział krajowy, 1896. – S. 10.
[232] Katalog powszechnej wystawy krajowej we Lwowie w 1894 roku . – Lwów: Drukarnie Pillera i spółki, 1894. – S.78.
[233] Katalog powszechnej wystawy krajowej we Lwowie w 1894 roku . – Lwów: Drukarnie Pillera i spółki, 1894. – S.70.

фінансових можливостей, на з'їзді Галицького мисливського товариства було прийнято рішення про оренду 200-250 $м^2$ в Австрійському павільйоні, за що потрібно було сплатити 37 тис. крон.[234] Варто зазначити, що на цій виставці два трофеї, виставлені Галичиною, поставили мисливські рекорди: роги козулі з Нєнадова графа Мицєльського та чучело ведмедя, добутого покійним графом А. Потоцьким.

Виставку у Відні 1910 року відвідав цісар Франц Йозеф, який зауважив, що Галичина добре представлена на виставці, особливо трофеями з Мізуня і Сколе[235]. Вартими уваги були трофеї, добуті у Велдіжі Владиславом Длугошем: роги оленя (дванадцятка), 2 глухарі (опудала), 2 ведмеді (опудала/шкіра)[236].

Першою нагородою було відзначено наступні трофеї: ікла старого вепра (граф Ю. Бєльський, 1889 р.); роги оленя: 18-ка графа Е. Сільва-Тароуца (с. Поляниця), 20-ка графа К. Вайсенвольфа (с. Вітліна), 14-ка князя Г. Ліхтенштейна (с. Татарів); роги козулі (князь К. Траутманнсдорф, 1901–1902 р.р., с. Гробля); колекція рогів козулі (граф Ресеквейра, м. Ніско). Останній трофей отримав золоту медаль.

Другу нагороду отримали ікла кабана-одинака графа Ю. Бєльського, добуті 1906 р.; роги оленя: 18-ка князя Ліхтенштейна, добута художником Піком у Татарові; 22-ка п. А. Федоровича (с. Вітлін); 18-ка доктора А. Крісера (с. Крушельниця); 18-ка з 1906 р. графа З. Тарновського; 12-ка з 1908 р. графа З. Тарновського; 16-ка графа Сєраковського; 16-ка графа А.Замойського; козулячі роги: князя Я. Радзівілла з 1908 р., графа Ресеквейра з 1905 р., графа Шептицького з 1909 р., 8-ка Ю. Ковнацького з 1894 р.

Третю нагороду отримали роги оленя: 14-ка графа Е. Сільва-Тароуца (с. Поляниця), 14-ка Мослєра (с. Велдіж); 3 пари козулячих ріжків з 1875, 1901 і 1904 рр.[237]

Перша мисливська виставка у Відні відбулась не без участі Лисовицького мисливського товариства, яке представило дві свої книги із хроніками полювань.[238]

Оскільки організація виставок була і є справою досить затратною, то вони не відзначались великою регулярністю. Існує коротка згадка про мисливську виставку 1927 року, яка не представляла велику

---

[234] Sprawozdanie z Walnego Zgromadzenia XIII. Zjazdu, z dnia 4. czerwca//Łowiec. – 1909. - № 12. – S.134-135.
[235] Kronika // Łowiec. – 1910. - № 10. – S.119.
[236] Katalog // Łowiec. – 1910. – № 14. – S.162-164.
[237] Galicja na wystawie łowieckiej w Wiedniu // Łowiec. – 1910. – № 12. – S. 146–147.
[238] Katalog//Łowiec. – 1910. – № 14. – S.162-164.

кількість експонатів, але відіграла велику роль для презентації здобутків мисливства Галичини. Багато нагород здобули трофеї, добуті у Долинському повіті. Так, похвальні грамоти отримали граф Єжи Потоцький за роги (16-ку), добуті у Велдіжі[239], Адам Соловій – за роги (12-ку) з Перегінська, Павло Сапєга – за роги (12-ку) з Перегінська, Чарковський-Голейовський – за роги (16-ку) з Перегінська. Іван Марцинків отримав бронзову медаль за роги оленя (14-ку), добуті у Мізуні[240]. Найвищу нагороду отримали трофейні роги оленя (18-ка), добутого графом Замойським 1926 року у Солотвині Мізунському. Золоту медаль отримали роги оленя (14-ка) та срібну медаль – роги оленя (18-ка), добуті у Велдіжі Александром Бервідом[241].

Значимою серед інших є виставка мисливських трофеїв 19 квітня 1934 року у Варшаві, яка була спеціально організована для делегатів третьої сесії Міжнародної мисливської ради, що прибули із 50 країн. Цю подію вирізнив навіть президент Польщі І. Мосціцький, який урочистим прийняттям з цієї нагоди вітав 300 осіб.[242] Виставка мисливських трофеїв відбувалась у просторих виставкових залах офіцерського гарнізонного казино на алеї Шуха у Варшаві. На жаль, серед експонатів не було багато трофеїв із Сколе, Велдіжа (сьогодні – с. Шевченкове, Долинського району) та інших Карпатських ревірів, головним чином через матеріальні труднощі та економічну кризу. Щоб довезти численні трофеї з Малопольщі до Варшави не вистачало коштів. Але незважаючи на це Львівське та Станиславівське воєводства зайняли все ж перші місця.[243] До уваги читачів подаємо таблицю представлених трофеїв у розрізі воєводств на мисливській виставці у Варшаві 1934 року (Табл.7).

239 Wystawa Łowiecka // Łowiec. – 1927. – № 7. – S.129.
240 Wystawa łowiecka // Łowiec. – 1927. – № 7. – S.129.
241 Wystawa łowiecka // Łowiec. – 1927. – № 7. – S.129.
242 Międzynarodowa Rada łowiecka//Łowiec. – 1934. – № 8-9. – S. 68.
243 III pokaz trofeów łowieckich w Warszawie//Łowiec. – 1934. – № 13-14. – S. 101.

Таблиця 7.

Трофеї, представлені у розрізі воєводств на мисливській виставці у Варшаві 1934 року

Воєводство	Ведмідь	Рись	Дикий кіт	Вовк	Кабан	Лось	Олень	Козуля	Кількість виставлених трофеїв	Кількість золотих медалей	Перші місця
Познань					12		33(2)	115(1)	160	3	
Львів		1(1)			24(2)		12(3)	61(4)	98	10	1-кабан 1-козуля
Станиславів	8(3)	2	1(1)	4(1)	7(1)		31(6)	40	93	12	1 – ведмідь 1- дикий кіт
Люблін					23 (5)			68	91	5	
Волинь		3		2	10 (1)	1(1)		62	78	2	
Кельце					9		5	50 (1)	64	1	
Новогродек		11(2)		8	34 (4)	5 (1)		1	59	7	1 – рись 1 – самець лося
Полісся		6		8(3)	23 (1)	18	3 (2)		58	6	1 - вовк
Бялисток		3		11 (1)	12	2	4	24	56	1	
Помор'я							7	42	49		
Варшава					6		13 (1)	6	25	1	
Тернопіль					17 (6)			7 (3)	24	9	
Лодзь					5		9 (2)	5	19	2	
Краків		1			1		1	10	13		
Вільно		6		7					13		
Шльонськ							1 (1)	1	2	1	1 –Самець олень
Всього трофеїв	8	33	1	40	183	26	119	492	902		
Золотих медалів	3	3	1	5	20	2	17	9		60	

В дужках показана цифра золотих медалів

Через матеріальні трудноці на виставці не були представлені знамениті малопольські (галицькі) трофеї – роги оленя, які були дуже важкими, а їх перевезення – дуже затратним. Не побачив виставки і світовий рекордний трофей – роги козулі, добуті графом Л.

Мицєльським. Проте, представлені експонати Долинського повіту знайшли гідну оцінку на міжнародній мисливській виставці. Так, золотими медалями були нагороджені дві шкіри ведмедів, добуті 15.12.1932 року у надлісництві Ілемня, Долинського повіту Президентом Польщі – І. Мосціцьким, та 27.11.1933 року в Суходільському надлісництві Долинського повіту мисливцем та дивізійним генералом Казимиром Фабрици на території державних лісів.[244]

Достойне місце на виставці у Варшаві знайшли і роги карпатських оленів – 199,1 бали (мисливець – невідомий, 1931 р., Перегінське, Долинського району, ліси львівської греко-католицької метрополії), 197,1 бала (добуті графом Л. Жултовським, власник граф А. Замойський, 1926 р. Солотвино Мізунське Долинського повіту).

Була завойована велика кількість срібних медалей за трофейні роги з показниками : 187,9 бала (добуті у 1920 році у Велдіжі Долинського повіту на території державних лісів); 187,3 бали (добуті 23.09.1931 року у Ілемні Долинського повіту мисливцем – графом З. Тарновським); 184,1 бали (добуті 03.10.1920 року у Велдіжі Долинського повіту мисливцем – графом З. Тарновським); 181,7 бала (добуті 30.09.1932 року у Мізуні Долинського повіту мисливцем – графом А. Тарновським. Власник трофею – граф З. Тарновський); 180,8 бала (добуті у жовтні 1911 року в Ясені Долинського повіту на території державних лісів. Власник – Л. Кішакєвич); 180,1 бала (добуті 19.09.1928 року у Мізуні Долинського повіту мисливцем – графом А. Тарновським. Власник трофею – граф З. Тарновський). Треба відзначити, що всі вісім срібних медалей на виставці зайняли трофеї із Станиславівського воєводства, причому шість трофеїв було добуто у Долинському повіті.

Срібною нагородою були номіновані роги козулі – 132,6 балів, добуті 09.1898 р. у Болехові Долинського повіту у мисливських угіддях барона Лібіга. Власником трофею був Леон Кішакєвич.[245]

Треба сказати, що з семи срібних та 6 бронзових медалей за трофей козулі лише трофей з Болехова був нагороджений у цій номінації. Більше з Станиславівського воєводства експонатів козулі не представлялось.

З нагоди святкування 60-ої річниці заснування Малопольського мисливського товариства (колишня назва – Галицьке мисливське

---

[244] III pokaz trofeów łowieckich w Warszawie//Łowiec. – 1934. – № 13-14. – S. 102.
[245] III pokaz trofeów łowieckich w Warszawie//Łowiec. – 1934. – № 13-14. – S.105.

товариство – *прим. О.П.)* у Львові з 5 по 30 вересня 1936 року була організована ювілейна мисливська виставка, представлена більше ніж 1000 експонатів. Каталог виставки представляє трофеї більше як 100 осіб, зокрема: 100 рогів оленя, 3 – лося, 18 – лані, 530 – козулі, 100 кликів кабана, 11 шкір ведмедя, 11 шкір вовків, 17 шкір рисів, 6 шкір диких котів, 150 чучел птахів.

На виставці проводилась оцінка трофеїв, відповідно до якої визначались нагороди. Серед експонатів високим рівнем відзначались мисливські трофеї з Долинського повіту. Скажімо, якщо оленячі роги оцінювались у двох номінаціях: добуті у гірських та у низинних мисливських угіддях, то серед 4 переможців у категорії «Олені карпатські» золоту медаль (понад 190 балів) отримав мисливець Ладгард Гарапіх, який представив роги оленя (192,120 бали), добуті у мисливських угіддях греко-католицької метрополії біля Перегінська Долинського повіту.

Вартими уваги були інші мисливські трофеї: роги оленя (187,135 бали, власник і мисливець – граф Єжи Потоцький), добуті 29.09.1934 року у мисливських угіддях державних лісів у Поляниці, Долинського повіту; роги оленя (186,375 балів, власник трофею і мисливець – Людомир Цєньський), добуті 29.09.1934 року у мисливських угіддях греко-католицької метрополії в урочищі Чорна ріка, Перегінський ревір, Долинського повіту; роги оленя (172,507 бали, власник і мисливець – генерал Казимир Фабрици), добуті 24.09.1934 року на території державних лісів у Солотвино Мізунському Долинського повіту.

У номінації «Клики кабана» за трофей, добутий 03.02.1936 у мисливських угіддях державних лісів в Облісках Долинського повіту, мисливець і власник Чеслав Паде з показником 2124,395 бали завоював срібну медаль.

У номінації «Ведмежі шкіри» мисливцям, що полювали у Долинському повіті, дістались аж 2 медалі: золота – за шкіру ведмедя, добутого 15.12.1932 року у мисливських угіддях державних лісів в Ілемні Долинського повіту (мисливцем і власником трофею був Президент республіки Польща І. Мосціцький) та срібна – за шкіру ведмедя, добутого у 1930 році у мисливських угіддях державних лісів біля Поляниці Долинського повіту (власник трофею – граф Є. Потоцький).

Срібної медалі був удостоєний мисливець і власник трофею – чучела дикого кота – граф Юліуш Бєльський, який добув його у жовтні 1935 року у Лисовичах.[246]

Серед представлених вовчих шкір четверте місце було присуджене власнику трофею, що був добутий 24.12.1927 року у Болехові Долинського повіту – інженеру Вітольду Рошковському.

Крім виставки мисливських трофеїв були представлені фотографії державної ради з охорони природи, п.п. Корсака, Пухальського та багатьох інших фотографів-аматорів на мисливську тематику.[247]

Наступна міжнародна мисливська виставка відбулась у 1937 році у Берліні. Вона засвідчила розвиток мисливства республіки Польща[248], яка була представлена багатьма експонатами і, зокрема, з Галичини. Варто зазначити, що найгарнішими представленими трофеями були і залишаються роги оленя. Мисливці Долинського повіту також гідно представились на цій виставці. Так, К. Фабрици представив шкіру ведмедя, добуту у Суходолі 1933 року, яка посіла третє місце; Іке Кароль – шкіру ведмедя, добутого у Перегінську у 1935 році; п. Яблонський – шкіру ведмедя, добутого у Суходолі у 1930 році[249]. Трофей ведмедя (шкіра), добутий у Велдіжі 1927 року В. Бараньським, був відзначений 3 місцем[250].

Збагатили виставку у Берліні й прекрасні екземпляри рогів оленя, добуті: Яном Голубовським у Перегінську, 1878 р., 182,3 бали (друге загальнодержавне місце) та 1896 р., 188,4 бали (друге загальнодержавне місце); Владиславом Соловієм у Перегінську, 1909 р., 131,0 бал (друге міжнародне та друге загальнодержавне місце)[251], п. Малькомсоном у Перегінську, 1936 р., 217.1 бала (міжнародне перше місце та перше – у Польщі); Греко-католицькою митрополією у Перегінську, 1932 р., 207,1 бала (друге міжнародне місце, перше – у державі); п. Цєнським у Перегінську, 1934 р. 186,8 бала (друге державне місце) і 175,2 бали (третє загальнодержавне місце) та 1936 р., 192,0 бали (третє міжнародне місце, перше – у державі). Іван Марцинків виставив на міжнародній мисливській виставці у Берліні трофейні роги, добуті 1898 року у Мізуні, 193,6 бали[252], що зайняли на ній друге місце у міжнародній

---

[246] Klasyfikacja eksponatów//Łowiec. – 1936. – № 10. – S. 176-182.
[247] Mniszek A. Wystawa łowiecka (od 5 do 30 września b.r.)/ Albert Mniszek//Łowiec. – 1936. – № 9. – S. 149.
[248] Garczyński W.Zadania i cele łowiectwa polskiego oraz drogi jego rozwoju. – Warszawa, 1939. – S.5.
[249] Dalszy ciąg trofeów polskich na międzynarodowej wystawie łowieckiej w Berlinie // Łowiec. – 1938. – № 5-6. – S. 52.
[250] Dalszy ciąg trofeów polskich na międzynarodowej wystawie łowieckiej w Berlinie // Łowiec. – 1938. – № 5-6. – S. 52.
[251] Trofea polskie na międzynarodowej wystawie łowleckiej w Berlinie w 1937 r. // Łowiec. – 1938. – № 25. – S. 242-256.
[252] Polski jeleń na międzynarodowej wystawie łowieckiej w Berlinie // Łowiec. – 1938. – № 3-4. – S. 36-37.

номінації та перше – у державі Польща[253]. Шістнадцяте місце серед представлених польських трофеїв на виставці у Берліні отримали роги оленя (206,9 бали), добутого 1907 року у Велдіжі Губертом Зламалом. Мисливець представив також 11 скидів рогів з Велдіжа. 56-е місце отримав трофей рогів оленя (192,7 бали), добутого у тому ж таки Велдіжі графом Здіславом Тарновським 1920 року.

208-е місце серед польських трофеїв зайняли клики кабана, добутого Г. Зламалом у Велдіжі 1932 року. Крім того, цей мисливець представив трофей вовка, добутого 1934 року у Велдіжі, що зайняв вісімдесят перше місце серед трофеїв Польщі. Золотою медаллю булу відзначений трофей рисі, добутої у Велдіжі 1935 року (150,0 балів)[254] .

У звіті Станиславівського воєводства подано кращі трофеї оленячих рогів, добуті на його території, цінність яких була високо оцінена на мисливських виставках. У таблиці 7.1. представлена детальна інформація про власників трофеїв, місцевість та рік їх добування, нагороди, які вони отримали на міжнародних чи краєвих виставках.

Таблиця 7.1.

Вибірка трофеїв, представлених Станиславівським воєводством[255]

Прізвище власника	Місцевість	Рік добування	Бали	Медаль	
				Міжнарод-ний	Краєвий Польський
Баранський Е.	Велдіж	1921	175,3		3
	Шибене	1926	195,7	3	1
	Велдіж	1919	183,3		2
	Солотвино Мізунське	1936	194,1	3	2
Баранський Е.	Татарів	1925	194,4	3	2
	Татарів	1922	187,1		2
	Космач	1929	186,2		2
Бервід А.	Велдіж	1919	202,6	2	1
	Сколе	1908	213,2	1	1
	Велдіж	1919	205,4	2	1
	Спас	1890	201,1	2	1
Бєльський Ю.	Ворохта	1925	213,1	1	1

[253] Trofea polskie na międzynarodowej wystawie łowleckiej w Berlinie w 1937 r. // Łowiec. – 1938. – № 25. – S. 242-256.
[254] Trofea polskie na międzynarodowej wystawie łowleckiej w Berlinie w 1937 r. // Łowiec. – 1938. – № 25. – S. 242-256.
[255] Polski jeleń na międzynarodowej wystawie łowieckiej w Berlinie//Łowiec. – 1938. – № 3-4. – S. 36-37.

Брюкман О.	Явірник	1934	182,4		3
Цєньський Л.	Перегінськ	1934	186,8		2
Чарториський А.	Жаб’є	1934	216,4	1	1
Двожак Е.	Поляниця	1907	227,9	1	1
Фабриці К.	Солотвино Мізунське	1937	223,2	1	1
Грьодель Р.	Сколе	1931	192,2	3	2
		1900	199,9	3	1
		1925	196,2	3	1
	Мізунь	1898	193,6	3	2
		1900	189,1		2
		1900	206,0	2	1
		1903	189,8		2
	Сколе	1911	217,4	1	1
		1908	217,1	1	1
		1912	200,1	2	1
Гофман М.	Татарів	1936	190,1	3	2
Голубовський Я.	Перегінське	1878	182,3		3
		1896	188,4		2
Кундер А.	Сколе	1936	201,3	2	1
Ламберт К.	Ворохта	1936	196,9	3	1
Малкомсон Я.	Перегінське	1936	217,1	1	1
Музей Дідушуцького	Ясень	1879	218,9	1	1
Орський С.	Сколе	1920			
Регульський Я.	Солотвино Мізунське	1936	184,8		3
Тарновський З.	Ясень	1912	203,0	2	1
	Велдіж	1920	192,7	3	2
	Ілемня	1931	200,6	2	1
	Мізунь	1932	191,1	3	2
	Мізунь	1928	191,5	3	2
	Мізунь	1935	200,4	2	1
Злам Я.	Велдіж	1907	206	2	1
		1909			
		1910			
		1911			
		1912			
		1913			

		1914			

Як бачимо з таблиці, значну кількість трофеїв – 30 із 58 становлять оленячі трофеї, добуті на території тодішнього Долинського повіту.

8. З історії організації мисливської освіти у Болехівській лісовій школі кінця XIX – початку XX ст.

З розвитком науково-технічного прогресу у Галичині кінця XIX – початку XX століття зростає роль науки та навчання персоналу, який повинен оволодіти відповідними навиками для повсякденного використання при виконанні своїх професійних обов'язків. Для цього закладаються і використовуються вищі навчальні заклади Австрії, де мала змогу вчитись еліта Галичини, громадяни якої були її підданими. Так, відповідно до Розпорядження міністра рільництва Австрії від 24 лютого 1873 року у Відні створюється Рільнича академія. Відповідно до статуту Академія готувала управлінців з найвищим рівнем освіти, які могли управляти як приватними, так і державними маєтками, викладачів та вчителів у галузі лісництва та сільського господарства. Зрозуміло, що мова викладання була німецькою, тоді як у Галичині розмовляли українською та польською. Більше того, німецькі слова засмічували польську мисливську та лісову термінологію у науковому та повсякденному вжитку[256]. Тож місцева галицька мисливська еліта була обурена засиллям німецькомовної мисливської термінології у Галичині і для нівелювання цього чинника вирішила видати польський мисливський термінологічний словник[257].

Головними предметами, які вивчали на лісовому факультеті у Віденській академії були: методологія лісової науки, використання хімічних засобів, догляд за лісами, використання лісів, наука вимірювання деревини (таксація), визначення доходів від лісів та обрахування їх вартості, управління лісовим господарством, охорона лісів з огляду технічного та правового, лісова інженерія, механічна технологія, хімічна технологія, суспільні науки. До теоретичних предметів були віднесені: математика, геодезія, креслення, мінералогія, геологія, ґрунтознавство, кліматологія, загальна ботаніка, фізіологія рослин, загальна зоологія, загальна фізика, загальна хімія, механіка. Допоміжними вважались наука про полювання, будівництво,

[256] Wyżcza szkoła lasowa we Lwowie//Łowiec. – 1910. – № 17. – S.207.
[257] W sprawie oczyszczenia języka łowieckiego//Łowiec – 1910. – №4. – S.40-41.

бухгалтерія, економіка, історія і лісова статистика, законодавство[258]. Важливу роль у цьому процесі починає відігравати і статистика. Зокрема, для узагальнення результатів ведення мисливського господарства у Галичині, починаючи з 1874 року, відповідно до розпорядження Міністерства рільництва Австрії започатковується ведення мисливської статистики, яка включала статистику добутої дичини, чисельність мисливського персоналу, господарські показники, завдані збитки сільськогосподарським угіддям дикими тваринами.[259]

Поступово хвиля лісової науки докотилась і до Галичини. Через рік після організації Рільничої академії у Відні у 1874 році у Львові організовується Вища крайова школа лісового господарства. У перші десятиліття її існування чисельність учнів не перевищувала 50 осіб. Вимоги до абітурієнтів були наступними: вік – 17 років; особи, які успішно закінчили 6 класів гімназії або реальної школи, приймались до школи без вступних іспитів, інші повинні були їх здати. До вступного екзамену допускались лише абітурієнти, які успішно закінчили щонайменше 4 класи гімназії. Вступні екзамени складались з математики, географії, польської мови. Особи, які закінчили гімназію, приймались одразу на другий курс з умовою, що вони покажуть хороші результати з таких предметів як хімія, геологія, ботаніка, зоологія. Документи для вступу слід було подати до 15 вересня за адресою м. Львів, вул. Святого Марка, 1[260]. У 1910 році термін навчання у школі становив три роки, навчальний рік тривав з 1 жовтня по 31 липня. Навчання було платним (в середньому – 70 крон на місяць). Для порівняння: вартість одного кілограма м'яса у той час складала на Львівському ринку біля 2 крон[261]. Учням, які добре навчались, надавались різні стипендії та допомоги вже через півроку навчання.

У школі за підтримки Галицького мисливського товариства з 1882 року діяв мисливський музей[262]. Серед експонатів була стара зброя різних систем, різні знаряддя для полювання, а саме: сітки, сильця, конфісковані у браконьєрів, а також різні мисливські трофеї[263]. Керівник школи – Генрик Стшелєцький на з'їзді Галицького мисливського товариства відзначав, що мисливство у школі

[258] Alegaty do sprawozdań stenograficznych drugiej sesyi ósmego periodu Sejmu Krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskiem z roku 1873. – Lwów, 1873, – S.127-128.
[259] Starkl J., Fiszer Z. Powszechna wystawa krajowa 1894 r. i siły produkcyjne kraju: Łowiectwo i rybactwo / Juliusz Starkl, Zygmunt Fiszer. – Lwów: Wydział krajowy, 1896. – S. 27-28.
[260] Wyżcza szkoła lasowa we Lwowie//Łowiec. – 1910. – № 17. – S.207.
[261] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Styczeń 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.
[262] Krogulski S. Pół wieku: Zarys działalności Małopolskiego towarzystwa łowieckiego 1876–1926 / Seweryn Krogulski. – Lwów: Małopolskie towarzystwo łowieckie, 1929. – S.23.
[263] Sprawy galic. towaryzstwa łowieckiego //Łowiec. – 1882. – № 11. – S.161.

викладається з 1880 року. Не зважаючи на те, що вивчення лісового господарства вимагало багато часу, все ж навіть за відсутності такої дисципліни як «Мисливство» на уроках зоології учні знайомились з мисливським законом, вивчали терміни добування мисливських тварин, заходи по догляду за дичиною, правила поводження зі зброєю.[264]

Після закінчення навчання учні повинні були здати екзамен. На відміну від сучасної освіти закінчення школи не означало автоматичне отримання диплому. Так, у 1900 році кількість професійних працівників, які були зайняті у лісовому господарстві Австрії, становила 36106 осіб, з яких тільки 9816 були дипломованими[265], а у 1908 році в Австрії мисливським господарством на професійній основі займалось 5374 особи з дипломом і 4595 осіб, які провалили випускний екзамен і не отримали диплом[266].

З розпадом Австро-Угорської монархії Галичина відходить до Другої Речі Посполитої. В цей час у селі Лукавець Стрийського повіту організовано приватну мисливську школу, де навчання за бажанням учнів тривало від одного до двох років. Після однорічного навчання та успішного складання іспиту випускник отримував професійну кваліфікацію помічника ловчого, а після дворічного – кваліфікацію ловчого. Заслуговує на увагу заохочувальна практика, коли підловчий, відпрацювавши п'ять років за спеціальністю, мав право без додаткового навчання здати відповідний іспит у школі і отримати кваліфікацію ловчого. Місячна оплата за навчання становила 100 злотих, за яких у той час можна було купити близько 50 кг м'яса[267]. Умовою для прийому до мисливської школи була базова освіта претендента (7 класів школи або 4 класи гімназії) та вік від 17 до 25 років[268].

У 1928 році у Станиславові організовується Станиславівський мисливський інститут, який займався виключно наданням консультативної теоретичної та практичної допомоги власникам мисливських господарств.[269]

Хоча питання відкриття лісової школи у Болехові (Долинський повіт) розглядалось у 1849 році на лісовій секції Львівського

[264] Sprawozdanie stenograficzne z Walnego zgromadzenia galic. Towarzystwa łowieckiego z dnia 14. października 1882//Łowiec. – 1882. – № 11. – Dodatek nadzwyczajny do N 11

[265] Ze statystyki łowieckiej// Łowiec. – 1904. - № 23. – S.296.

[266] Rożyński F., Dr. E. Schechtel Ekonomiczne znaczenie łowiectwa dla naszego kraju. – Warzsawa:Nakładem polskiego towarzystwa łowieckeigo, 1921. – S.17.

[267] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Styczeń 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.

[268] Prywatna szkoła łowiecka//Łowiec Polski – 1929. – № 19 . – S.325.

[269] О.Р. Проців З історії діяльності Станіславівського мисливського інституту// Науковий вісник НЛТУ: збірник науково-технічних праць. Вип. 20.14. – Львів, 2010. – С.352-357.

господарського товариства[270], організована вона була лише у 1882 році відповідно до рескрипту Міністерства рільництва Австрії від 2 серпня 1882 року L 9209, а навчання розпочалось 1 жовтня 1883 року. Головною причиною організації лісової школи у Болехові було те, що випускники Львівської вищої лісової школи не хотіли працювати на низьких посадах у лісовому господарстві[271]. Як визначалось у рескрипті, нижча лісова школа у Болехові готувала відповідно до програми і плану навчання молодь на помічників лісничих для роботи в лісовій охороні. Навчались у школі виключно жителі Галичини та Буковини. Але на всю Галичину лише у Болехівській школі та рільничій школі у Дублянах викладалась наука про розведення риби[272].

У рескрипті визначались предмети навчання, а саме: рахунки (математика) - учні повинні були засвоїти додавання цифр у галузі лісництва та мисливства, підбивання матеріальних і грошових активів, ведення бухгалтерських книг, вміння проведення грошового аналізу з використанням логометричної лінійки. У геометрії вони повинні були засвоїти вимірювання лісосік та деревини, у діловодстві – ведення документації, креслення, нанесення карт, планів, вміння позначити гору, долину на карті. З практичних завдань виділялось закладання лісосік, очистка молодняків, закладання лісових шкілок. Крім того, вивчались лісове та мисливське законодавство, цивільний кодекс. Окремим предметом було мисливство. У першому півріччі проводилась теоретична підготовка у приміщенні школи, а у другому – практична у лісі. Всі предмети викладались польською мовою, але для покращення знань з німецької мови два предмети викладались німецькою.

Керівник школи призначався розпорядженням Галицької дирекції державних лісів і домен, а вчителів на роботу приймав директор школи. Відповідно до затвердженого внутрішнього розпорядку визначалось, що контроль за діяльністю школи здійснює дирекція державних лісів та домен у Львові, а керівник школи підпорядковувався керівнику дирекції лісів. Керуючий дирекцією лісів мав право у будь-який час проінспектувати діяльність школи.

Була затверджена доволі бюрократична процедура для прийому абітурієнтів. Так, відповідно до затверджених правил прийому абітурієнт не молодший 18-ти років повинен був до першого серпня подати документи до Галицького дирекції лісів і домен у Львові, щоб

---

[270] Szczerbowski I. Pamiętnik dwudziestopięcioletniej działalności Galicyjskiego towarzystwa leśnego 1882-1907 / Ignacy Szczerbowski . – Lwów: Polonia, 1907. – S. 31.
[271] Ukrajowienie lasów państwowych//Sylwan. – 1912. – № 11. – S.268.
[272] Szkoły rolnicze i nauka rybactwa // Okólnik. – 1893. – № 7. – S.8

до половини вересня можна було зробити подання до Міністерства рільництва. Претенденти, які хотіли поступити до школи і отримувати стипендію, повинні були долучити до заяви наступні документи:

1. Свідоцтво про народження
2. Свідоцтво повітового лікаря про придатність до лісової служби в горах
3. Довідку про володіння польською і німецькою мовами (письмово й усно)
4. Довідку про успішне закінчення школи
5. Довідка про проходження претендентом хоча б дволітньої практики на лісових роботах
6. Довідка про місце проживання (гміна)
7. Характеристику про моральні якості
8. Довідку про майновий стан (недостатній) у випадку, якщо претендент має намір отримати державну стипендію
9. Довідку від родини або опікунів з зобов'язанням утримувати претендента на протязі 11 місяців.

Крім поданих довідок абітурієнти повинні були ще й скласти екзамен у школі в Болехові або в дирекції лісів у Львові.

Після зарахування до школи кожен учень отримував ліжко у кімнаті, простирадло, подушку, крісло, вішак, миску для вмивання, посуд. Визначалось також місце у їдальні. Питну воду, рушники забезпечували собі самі учні. Місце для вмивання знаходились за навчальним та господарським корпусами.

Також кожен учень повинен був мати власні ніж, ложку та вилку. Інші приладдя для їжі – миски, казанки були власністю школи. Крім того, учні повинні були мати дві різні форми одягу: одну – для навчання, іншу – для практичних занять у лісі, при чому форма для практичних занять у лісі повинна бути такою ж, як і у державних гайових, лише без відповідних службових відзнак. Прати одяг та ремонтувати учні повинні були за свій кошт. Також за власні кошти вони купували свічки чи гас для гасових ламп, зошити, книжки. Однак, з метою покращення матеріального стану учнів за їх роботу у лісі під час практики їм виплачувалась грошова винагорода. В приміщенні інтернату учні самі утримувати чистоту і порядок, прали свій одяг. У школі панували досить демократичні відносини. Так, хоча річний кошторис затверджувався директором школи, але при його складанні дослухались і до думки учнів.

Згідно внутрішнього розпорядку учні під час навчання вставали о шостій годині ранку, а при гарній погоді – о п'ятій, одразу застелювали

ліжко, чистили одяг. При холодній погоді учні відразу розпалювали в порядку черги пічку, а тоді вже снідали. На все учням відводилась одна година, після чого вони повинні були пройти у клас і готуватись до навчання. Обід призначався на 12 годину, вечеря – на 7 годину взимку та на 8 годину влітку. В залежності від пори року визначалась і тривалість обіду: влітку на обід виділялось дві години, взимку – лише одна. Причина сезонних розбіжностей була банальною – відсутність у той час електричного освітлення, а навчання доцільніше та ефективніше було проводити у світловий період доби, не застосовуючи штучного освітлення із свічок чи гасових ламп. Навіть у правилах навчання передбачалось використання для навчання письма та креслення першу половину дня.

Загалом навчання тривало з сьомої години ранку до сьомої години вечора з двогодинною чи годинною перервою на обід. Час з 19.00 до 22.00 учні мали право використовувати на власний розсуд, але, щоб вийти за межі території школи, потрібно було отримати дозвіл керівника школи. Вихідними у школі вважались неділі та великі релігійні свята. У цей день учні були зобов'язані бути присутніми у церкві на Літургії, а також могли вирішувати приватні справи, самостійно виконувати домашнє завдання. Після обіду учні мали право організувати різні розваги: займатись музикою, гімнастикою, грою, стрільбою у тирі.

Проводилась велика робота по навчально-методологічному забезпеченню учнів школи. Так, для випуску навчальної літератури організовувались спеціальні конкурси. Зокрема, в журналі «Сильван» за 1904 рік Дирекція державних лісів у Львові оголосила конкурс на написання підручника для лісової школи у Болехові. Підручник повинен був містити ті предмети, які вивчались у Болехівській лісовій школі. Рукописи приймались до 31 вересня 1906 року. За перше місце була призначена премія у 600 крон, а за друге – 200 крон. Міністерство рільництва у Відні визначало переможця, який крім нагороди повинен був отримати субвенцію для друку підручника за умови, що виправить помилки, на які вкаже Міністерство.[273]

Велика увага приділялась практиці. Для практичних занять по мисливству учням дозволялось навіть мати власну мисливську зброю, яку слід було зберігати у директора школи. Цікавим є той факт, що школа давала не лише практичні навики по роботі у лісі, але й сприяла фізичній формі майбутніх лісників: харчування на практиці для учнів

[273] Obwieszenie // Sylwan. – 1904. – № 4. – S.103-104.

школи було таким же, як для працюючих у лісі. Більше того, при проходженні практики у лісі учні залучались до приготування їжі.

У школі передбачались суворі правила техніки протипожежної безпеки, зокрема, тютюнопаління врегульовувалось окремою інструкцією. Якщо учень захворів, він одразу повідомляв про це керівника школи, який вживав заходів щодо його лікування.

Існували у школі й дисциплінарні приписи. Учні повинні були підкорятись всім вчителям, виконувати їх розпорядження та поважати, добре вчитись. За невиконання дисциплінарних вимог передбачались покарання, про що вівся навіть відповідний реєстр. Серед видів покарань були: догана, особиста розмова («виклик на килим»), сувора догана, домашній арешт на час вихідних, арешт в окремій кімнаті, виключення зі школи. Можливість оскарження покарання не передбачалась. Виключення зі школи за погану поведінку та/чи за невиконання навчальної програми дозволялось лише після погодження з керівником Дирекції лісів у Львові.

По закінченні навчання наприкінці серпня кожного року відбувався публічний екзамен з метою перевірки знань. Слід відмітити, що Австрійське Міністерство рільництва залишало за собою як право, так і обов'язок направити свого представника на екзамен. Особи, які успішно пройшли екзамен, отримували дипломи за підписом перевіряючого з Міністерства. Проте, після здачі випускних екзаменів у серпні учні були зобов'язані у вересні зробити ремонт школи, і лише тоді її покидали.

З відкриттям школи у 1883 році було набрано 15 учнів. За навчання десятьох з них сплачувала держава – від 200 до 250 золотих, тоді як повний курс навчання коштував 300 золотих. Відповідно доводилось доплачувати 50 –100 золотих. Решта 5 учнів мала право навчатись за власні кошти або за кошти інших організацій[274] (майже як сьогодні – державна і платна форма навчання – прим. О.П.).

У 1908 році відбуваються урочистості святкування 25-річчя лісової школи у Болехові, запрошені випускники школи сплатили за участь у святі по 10 крон.[275] За вказаний період школа переживала свої злети і падіння. Так, чисельність її слухачів у 1908 році скоротилась до 12 осіб[276]. Серед недоліків тогочасні фахівці відзначали, що рівень знань випускників школи не завжди відповідав вимогам ведення лісового та мисливського господарства, а низький професійний рівень

---

[274] Dziennik ustaw państwa dla królestw i krajów w radzie państwa reprezentowanych. – Wiedeń, 1893. – S.225-235.
[275] Ogłoszenia//Sylwan. – 1908. – № 1. – S.136.
[276] Ukrajowienie lasóv państwowych// Sylwan. – 1908. – № 8-9. – S.192.

та мала заробітна плата спонукали у нечесний спосіб поповнювати власний бюджет[277]. Проте вже у 1912 році кількість учнів зросла до 18[278]. Крім того, у Болехівській лісовій школі викладали професори зі Львова, зокрема, Вітольд Рошковський, який був не лише професором сільськогосподарського та лісового відділу Львівської політехніки, але й працював у Болехівському надлісництві[279]. Преса відзначала й здобутки учнів школи. Так, у змаганнях зі стрільби у Станиславові 19-20 травня 1928 року, в яких взяло участь 224 особи, учні Болехівської лісової школи – Леон Майер та Дуткевич зайняли перші місця[280]. А керівнику Болехівської лісової школи – Станіславу Томкевичу у 1932 році був вручений Срібний Хрест за заслуги на лісовій ниві [281].

Традиції Галичини у підготовці кадрів для роботи у лісі продовжуються у Болехові та Львові й сьогодні. Так, у Болехові на цей час успішно працює Прикарпатський лісогосподарський коледж, а у Львові традицію лісової та мисливської освіти підтримує Національний лісотехнічний університет України.

Доволі великою була й спеціалізована навчальна література щодо вивчення методів полювання та організації мисливського господарства. Однією із перших книг у Галичині, присвячена мисливським собакам, було видання Яна Остророга «Мисливство з гончою» (1649 р.). Книга складалась із трьох розділів: «Про гончих», «Про собак», «Про полювання». У книзі автор обґрунтовує принципи розведення та утримання собак. У племінному розведенні гончаків він пропонує використовувати собак, екстер'єром яких є костисте, довге тіло та ніс і які мають розвинений нюх. Навики мисливської собаки, автор називає «мудрістю» і вважає, що вони передаються спадково. [282]

У кінці XVII ст. видана книга «Господарство, наїзницьке, стрілецьке та мисливське». У книзі давались поради щодо зберігання зброї, зокрема попереджали: із холодного двору із рушницею до теплої хати не можна заходити, так як у стволах виступить роса, що негативно впливає на стволи. Рекомендували рушницю на деякий термін залишати у холодних сінях. Давались поради як на ринку підібрати порох до патронів. Загалом, найкращим вважали мисливця, який полюючи індивідуально, без допомоги прислуги, добуває найбільше дичини.

---

[277] O stosunkach łowieckich w Galicyi //Łowiec Wielkopolski. – 1909. – № 17. – S.296-299.
[278] O założenie akademii lasowej w kraju// Sylwan. – 1912. – № 2. – S.43.
[279] Witołd Roszkowski // Łowiec. – 1939. – № 5-6. – S. 62.
[280] Wyniki Pierwszych Wojewódzkich ·Zawodów Strzeleckich // Łowiec. – 1928. – № 13. – S.211.
[281] Srebrny krzyż zasługi // Echa leśne. – 1932. - № 4. – S.2.
[282] Ostrorog J. Myśliwstwo z ogary / Jan Ostrorog. – Kraków : Drukarnia Ł. Kupisza, 1649. – 91 s.

Книгою, з якої отримували знання мисливці на початку XIX ст., було двотомне видання Ігнатія Бобятинського «Наука мисливства». Перший том складався з дев′яти розділів, які були присвячені собакам і мисливській зброї. Крім характеристики гончаків, яких виділяли в окрему групу мисливських собак, приділялась увага використанню безпородних собак при переслідуванні дичини. Давались поради щодо лікування собак від різних захворювань, способи знищення бліх, гельмінтів. Істотна увага приділялась зброї та боєприпасам. Охарактеризовано різні види пороху та рушниць, основи користування зброєю. Добування мисливських тварин залежить від знання мисливця своєї зброї і правильного спорядження патронів, навиків влучних пострілів, правильного підбору випередження при стрільбі по рухомих цілях та ін.[283]

Через два роки (1825 р.) вийшов другий том, який складався з одинадцяти розділів. Перші чотири розділи присвячені організації та проведенню полювання на ратичних (лось, олень, козуля та ін.). Проаналізовано особливості полювання на оленя у мисливських угіддях Польщі та Франції. Наведені детальні відомості про полювання на зубра.

П’ятий розділ присвячений полюванню на дрібних мисливських звірів (заєць, видра, бобер, білка). Детально подано полювання із гончими собаками та особливості техніки влучних пострілів по зайцю.

У шостому розділі наведено особливості та способи полювання на великих хижаків: ведмідь, вовк, рись, лисиця. Детально описано полювання на ведмедя із засідки, а також шляхом влаштування ям на хижака, способи охорони пасік від звіра. Крім полювання на ведмедя у розділі наводяться різноманітні способи полювання на вовка і лисицю. До найефективніших способів добування вовка автором віднесено облавний, з гончаками, з підходу, на принаді. При добуванні хижака пропонується використовувати капкани, самостріли, сільця, різні види отрут. Методика влаштовування живоловушок на вовків з використанням живої принади. У розділі подано особливості полювання не тільки в Галичині, але й в інших країнах, а саме: полювання з собаками на вовка у Франції, на ведмедя у камчадалів Росії та ін. Для полювання на лисицю автор пропонує використовувати собак (гончаки, хорти, норні), сітки, капкани, сільця. Окрім поширеного способу добування лисиці на принаді, автор подає рідкісний спосіб полювання на хижака з використанням коней (парфосне полювання).

---

[283] Bobiatynski I. Nauka łowiectwa / Ignacy Bobiatynski: [we 2 tomach]. – Wilno : drukiem J. Zawadykiego, 1823. – T.I. – 245 s.

Біологію та методи полювання на дрібних хижаків (борсук, куна, кіт дикий, тхір та ін.) подано у сьомому розділі. До кожного виду дичини автором наведена спеціальна мисливська термінологія, яку використовують при полюванні на мисливську фауну.

Восьмий розділ присвячений соколиному полюванню, тобто полюванню із використанням приручених хижих птахів із ряду соколоподібних, а саме: із яструбами, підсоколиками, боривітром звичайним та ін. Соколине полювання було значно поширене у Європі, найбільшого розквіту воно досягло у XVII ст. У розділі наводиться техніка підготовки соколоподібних птахів до полювання, їх тренування, особливості догляду і ветеринарний нагляд.

Розділ дев'ятий називається «Про птахів, які заселяють ліси». Однак до лісових птахів автором віднесено дрохву, перепілку, куріпку. У розділі подано основні види тетерукових (глушець, тетерук, орябок), голубоподібних (голуб синяк) та способи полювання на них, а саме: на глушця та тетерука весною на токовищах, на тетерука із використанням муляжів (восени) та собаки (гончака), орябка із використанням манка. У розділі подана технологія відлову тетерука, орябка, куріпки за допомогою сіток. Наведено полювання на куріпку і перепілку із застосуванням манка та на соколоподібних. Охарактеризовано способи відлову орябка у Сибіру, полювання на перепілок у Франції. До мисливських видів автором віднесено та охарактеризовано полювання на дроздів, зозуль, шпаків, сойок.

Розділ 10 і 11 присвячені водно-болотній дичині та полюванню на крижня, чирянку велику і малу, слукву, баранця звичайного, лиску, а також на види, які не відносяться до сучасних об'єктів полювання (чайка, чапля). У розділах подано технологію відлову пернатої дичини з використанням сіток та пасток.[284]

У 1898 р. виходить підручник (укладач Віктор Дзерович), у якому розглянуто правові питання з організації і ведення лісового мисливського та рибного господарств. У першому розділі наведено мисливський закон від 5 березня 1897 р., який діяв на території Галичини і Володимерії та Краківського князівства. У підручнику давалися практичні поради щодо організації мисливських ревірів, права оренди полювання у сільських гмінах, проведення аукціону на право полювання, умови оренди права полювання та проведення аукціону на право оренди мисливських угідь.

Другий і третій розділ стосувались контролю за веденням

[284] Bobiatynski I. Nauka łowiectwa / Ignacy Bobiatynski: [we 2 tomach]. – Wilno : drukiem J. Zawadykiego, 1825. – T.II. – 360 s.

мисливського господарства та відшкодуванням збитків, спричинених дичиною і мисливцями під час проведення полювань. Наведено зразки бланків сертифікатів походження дичини, вимоги, щодо її охорони, а також обов′язки осіб, які уповноважені визначати збитки, та процедуру дій під час проведення відшкодування.

У наступних розділах розглянуто нормативні документи з ведення мисливського господарства. Зокрема закон Австро-Угорської імперії (від 21 грудня 1874 р.) спрямований на охорону корисних тварин, а також закон від 19 липня 1869 р., який стосувався добування, продажу альпійських тварин. У книзі наведені зразки мисливських білетів і сертифікатів для проведення відстрілу тварин, які наносять шкоду мисливській фауні, процедуру реєстрації мисливських білетів. Крім того, приділялась увага охороні птахів та інших корисних тварин.

Наведено розпорядження Міністерства внутрішніх справ Австро-Угорської імперії (від 2 січня 1854 р.), яке регламентувало обов'язки і права мисливської охорони та Міністерства рільництва Австро-Угорської імперії (від 14 червня 1889 р.) про проведення екзамену для мисливської охорони, інструкцію при перевезенні вогнепальної зброї, мисливських собак, диких тварин залізничним транспортом, а також правила зберігання та застосування вогнепальної зброї, утримання диких тварин і заходи безпеки при утриманні мисливських собак, інших свійських тварин.[285]

У 1908 р. член Галицького мисливського товариства Фелікс Герушинський, підготував до друку підручник «Найважливіші відомості мисливської галузі та нарис риболовства», який через три роки був виданий у Львові. Книга складалася з двох частин. У першій частині автор приділяє увагу питанням розведення дичини, боротьбі та способам знищення хижаків, у другій – риболовству. У передмові до книги автор зазначає, що у зв'язку із зменшенням чисельності диких тварин, перед суспільством постала проблема охорони мисливської дичини. З цією метою в західноєвропейських країнах видано мисливські закони та встановлено терміни полювання.[286] У 1920 р. у Варшаві за авторством Я. Штольцмана виходить підручник для лісових та рільничих шкіл «Мисливство». Автор викладав у лісовій школі курс «Мисливство». Підручник складався із двох частин і охоплював широкий спектр питань ведення мисливсього господарства. У першій

[285] Dzerowicz W. Podręcznik prawny w sprawach lasowych, polowych, łowieckich i o rybołowstwie / Wiktor Dzerowicz. – Lwów : Gubrynowicz i Schmidt, 1898. – S.

[286] Gieruszyński F. K. Najnowiejszy wiadomości z dziedziny łowiectwa i zarys rybołowstwa: podręcznik naukowy dla kandydytów leśnictwa / Feliks K. Gieruszyński. – Lwów, 1911. – 158 s.

частині подано біологію, поширення семи видів ратичних, трьох – зайцеподібних і двох видів гризунів. Приділено увагу історичним відомостям, зокрема: відомості про зубра описані починаючи з 1555 р. Про серну було зазначено, що вона заселяє румунські Карпати, її чисельність зменшується. Стада серн, чисельністю 100 голів, які раніше тут траплялися, не виявлено, а реєструють стада з максимальною кількістю до 30 голів. У першій частині, крім мисливських звірів, широко представлені мисливські птахи, понад 30 видів представників рядів куроподібні, гусеподібні, голубоподібні та ін. Окремі параграфи стосувалися звірів та птахів, яких вважали шкідниками і корисними. Так, 14 видів соколоподібних віднесено до шкідників і сім видів до корисних. Шкідниками вважали чотири види із родини воронових (ворона, крук, сорока, сойка), а також пугача і чаплю. Корисними вважали сім видів сов (сова вухата, сова бородата, сова болотна та ін.).

У другій частині підручника розглянуто основні принципи догляду за мисливською дичиною: ратичні (олень, козуля, дика свиня), зайцеподібні (заєць), куроподібні (куріпка, фазан, глухар, тетерук та ін.). Описано організацію та основні способи полювання на дичину, зокрема: із засідки, нагінкою передбачено полювання на оленя, дику свиню, козулю, зайця, фазана і куріпку. Приділено увагу мисливським трофеям.

У мисливській літературі часто приділялася увага мисливських собакам. Я. Штольцман виділив сім груп мисливських собак. У порівнянні з існуючою в Україні класифікацією (шість груп), автор також виділяє групу гончаків, хортів, норних, пошукових і лягавих.

Один із розділів стосується порушення правил полювання та полювання на хижаків, до яких віднесено вовка, лисицю, борсука, видру, куну лісову та кам'яну, ласку і горностая. У розділі щодо мисливської зброї розглянуто різні види, будову рушниць, догляд та її зберігання.[287]

У 1909 р. у Варшаві виходить підручник «Розвиток полювань на дрібну дичину у ревірах, які орендуються з врахуванням оренди права полювання та місцевого населення, яке займається рільництвом», який перекладений із німецької мови (автор Хегендорф) і призначений для орендарів права полювання. Хегендорф керував великими мисливськими ревірами та на основі власного досвіду подає рекомендації у вирішенні конфліктних ситуацій між власниками земельних ділянок і орендарями мисливських угідь (ревірів). У книзі є

[287] Sztolcman J. Łowiectwo: podręcznik dla szkół leśnych i rolniczych / Jan Sztolcman. – Warszawa: Gazeta rolnicza, 1918. – 376 s.

багато практичних порад, які стосуються розведення зайців, фазанів, організації охорони дичини, із застосуванням засобів, які не вимагають великих коштів та зусиль. З метою збільшення чисельності дичини автор пропонує проводити відстріл хижаків, охороняти біотопи розмноження мисливських звірів та птахів, оптимізувати умови існування мисливських тварин. Автор звертає увагу на те, що полювання із використанням собак призводить до надмірного турбування дичини. Він подає способи як запобігати проникненню собак і котів в середину лісу.[288]

У 1924 р. виходить ілюстрована книга інженера Вєслава Кравчинського «Мисливство», яка була призначена для лісників і молодих мисливців. Книжку, яка складається із п'яти частин, автор готував п'ять років. У роботі подано біологію мисливських тварини, методи полювання, особлива увага приділяється мисливській термінології. Автор наголошує на необхідності вживання мисливської термінології на полюванні.[289]

Одним із останніх підручників, виданих перед Другою світовою війною у 1935 р., був порадник для мисливців Станіслава Камоцького – директора першого польського мисливського інституту, який був організований у м. Станиславові, а згодом перенесений до Варшави. Підручник складається із вступу та семи розділів, обсягом 240 сторінок, 84 ілюстрації. Автор дану працю присвятив Олександрові Моравському – у минулому Станиславському воєводі, ініціаторові створення у м. Станиславові першого мисливського інституту, який зробив значний внесок у розвиток мисливства у Галичині. У передмові автор зазначає, що знання не повинні ґрунтуватися лише на практичній діяльності. Теорія є тим важливим чинником, який допомагає зрозуміти та пізнати принципи, на яких ґрунтується наука, що зумовлює необхідність розвивати теоретичні основи ведення мисливського господарства. Автор трактує мисливство не лише як полювання, але насамперед намагається розглядати його з позиції раціонального ведення мисливського господарства.

Перший розділ стосується організації мисливського господарства; питанням використання лісів та полів як мисливські угіддя; вирощуванню рослин, які є важливими у кормовому раціоні тварин та підгодівлі дичини; організації ремізів, доріг та мисливських стежок, водопоїв, солонців та ін. Після Другої світової війни у Галичині

[288] Hegendorf. Podręcznik dla dzierżawców polowań / Hegendorf. – Warszawa : Łowiec Polski, 1909. – 335 s.
[289] Krawczynski W. Lowiectwo: Przewodnik dla leśników zawodowych I amatorów myśliwych / W. Krawczynski. – Kraków : Druk W.L.Anczyca i spółki, 1924. – S.7-16.

вольєрному розведенню дичини приділялась істотна увага. Тому в підручнику наведені різні види загорожі вольєра, догляду за дичиною у вольєрах.

У другому і третьому розділах розглянуто особливості розведення та утримання мисливських тварин. Автор приділяє увагу питанням акліматизації та догляду за дичиною.

У четвертому розділі розглянуто основні види захворювання представників мисливської фауни.

У п'ятому розділі подано основні способи знищення та відлову хижаків, регулювання їх чисельності. Особливу увагу приділено первинній обробці трофеїв, препаруванню шкір та обробленню рогів, транспортуванню живої та добутої дичини. Як і в кожному підручнику цього періоду, проаналізовано мисливську зброю, користування нею, теорію пострілів.

Шостий розділ – про мисливських собак. Проаналізовано породи мисливських собак, основні принципи догляду, тренування, захворювання, які найчастіше трапляються, і способи їх лікування. У сьомому розділі розглянуто обов'язки мисливської охорони.[290]

Вибірковий аналіз літератури з питань ведення мисливського господарства, підручників, виданих протягом XVII – першої половини XX ст., свідчить про їх істотний фаховий рівень, про можливість їх використання у навчальному процесі при підготовці мисливствознавців. До структури підручників входили розділи із біології та добування основних видів ратичних, хижаків, зайцеподібних, пернатої водно-болотної і борової дичини. Істотна увага приділяється зброї та її експлуатації, мисливським собакам, основним видам захворюванням собак і мисливської фауни, заходів з їх профілактики та лікування.

9. Організатори мисливської та рибальської справи

9.1.Казимир Водзіцький (1816 – 1899р.р.) – перший голова Лисовицького мисливського товариства

Граф Казимир Водзіцький ще замолоду був великим шанувальником природи та мисливства. Це й не дивно, бо народився він у с. Оліїв (сьогодні Зборівський район Тернопільщини), де ліси належали Яну III Собєському, який приїздив сюди на полювання. До Оліївських маєтностей тоді належали серед інших мисливський двір

[290] Kamocki S. Podręcznik łowiectwa / Stanisław Kamocki. – Warszawa : Nowy świat, 1935. – 240 s.

короля Яна III і фільварок графа Казимира Водзіцького, який мав таємний підземний перехід-тунель[291]. Спостережливий від природи К. Водзіцький використав свій хист у дослідженні тварин, і зокрема, птахів. Самоук у галузі орнітології, він став не тільки орнітологом європейського рівня, з-під пера якого вийшло багато цікавих орнітологічних праць і записок, але й зібрав у будинку, де проживав, величезну колекцію чучел птахів та яєць. Знаний науковець не шкодував власних коштів для цієї колекції, запросивши для препарування птахів відомих у цій царині німецьких фахівців – Шауера та Мартіна. Пізніше ця колекція була передана ним у Краківську академію, де й знаходиться до цього часу. Громадські, політичні та родинні справи часто відривали його від занять орнітологією. Проте суспільство багато втратило б, якщо б К. Водзіцький був відданий тільки науці. Його організаційні здібності проявились ще в Олієві, де він був знаним господарником і власником фільварку. Крім того, у селі Лопушани (15 км від Золочева) він володів великою площею землі[292]. Казимир Водзіцький був у 1879[293] та 1882 рр.[294] членом повітової ради у Золочеві (представницький орган). Політична ж кар'єра графа почалась ще у 1848 році з депутатства в Установчому сеймі, 1861-1863 – він стає депутатом від Галицького сейму у Відні. Про його високий соціальний статус свідчать постійні повідомлення у тогочасній львівській пресі про приїзди К. Водзіцького, зокрема, про його перебуванні 2 серпня 1882 року у готелі «Джорджа» у Львові[295]. 40 років наукової діяльності графа Казимира Водзіцького вилились у чималий науковий спадок. Він пише праці з економіки «Власність та сервітути у Галичині»», «Про кредит у Галичині» (1867 р.). Проте світ птахів був його улюбленою темою. Фактично першою його науковою роботою стала книга «Систематизований список птахів у давній землі Краківській» (1850)[296]. До його наукового доробку належать праці «Орнітологічна прогулянка в Татри та Карпати» (1851), в якій попри орнітофауну автор описав життя та звичаї гуцулів, «Орнітологічні записки» (10 томів, 1866–1880), монографія «Про вплив птахів на

---

[291] Мальовниче Тернопілля. – Режим доступу: http://tourism-info.te.ua/pub/107/

[292] Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich / pod red. F. Sulimirskiego, B. Chlebowskiego, W. Walewskiego. – Warszawa: Wiek, 1884. – S. 727.

[293] Szematyzm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na rok 1879. – Lwów: Drukarnia „Dziennika polskiego", 1879. – S.268.

[294] Szematyzm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na rok 1882. – Lwów: Drukarnia W. Łozińskiego, 1882. – S.276.

[295] Przyjechali do Lwowa // Gazeta lwowska. – 1882. – № 175. – 2 sierpnia. – S.5.

[296] Nekrolog // Łowiec. – 1889. – № 11. – S.160-164.

господарство»[297] (1852) та ін. Відомі також його книги з орнітології: «Крук», надрукований у 1867 році[298], а перевиданий у Львові у 1927 році[299], «Зозуля» (1871)[300], «Лелека» (1877)[301], «Ластівка»[302] та «Яструб» (1878)[303]. Крім того, К. Водзіцький відомий й своїми орнітологічними статтями, як наприклад, про «Тягу мисливських птахів у 1879 році»[304], про фенологічні спостереження за тягою вальдшнепів 1882[305] та 1886 рр. [306], за птахами та дичиною у 1880 році у Галичині[307]. Крім того, фахово, як на орнітолога, К. Водзіцький описує у кишеньковому «Довіднику для вівчарів Східної Галичини» обсягом 380 сторінок (1867 р.) як розводити вівці[308]. У 1878 році вийшла його праця «Характеристика собаки»[309], згодом книги про розведення та полювання на зайців[310,311], біологію і статевий потяг козулі[312]. Познанський мисливський часопис «Ловець Великопольський» вважав Казимира Водзіцького фахівцем у розведенні козуль[313]. Крім того, відомі також його статті про боротьбу з хижаками. Найкращим методом знищення вовків він вважав отруєння їх стрихніном, який підкладати до падалі, або вилучення вовченят з лігвища[314]. Проте К. Водзіцький наполягав на обережному поводженні із стрихніном, що діє блискавично. У статті «Мисливська погаданка» описано кілька випадків, коли на полюванні собака, що облизав сніг біля приманки, отруєної стрихніном, здох за декілька хвилин та про сороку, що лише дзьобнула отруєну стрихніном лисицю і відразу впала мертвою[315].

Варто зауважити, що граф мав неабиякий літературний талант. У статті «Про мисливську мову» відзначалось, що К. Водзіцький добре

[297] Jakubski A. Prace monograficzne komisji fizjograficznej: [w 4-ch tomach] / Antoni Jakubski. – Kraków: Polska akademia umiętności, 1928. – T.II: Bibliografja fauny polskiej do roku 1880. – S. 129.
[298] Notatki bibłjograficzne // Łowiec. – 1937. – № 7. – S. 139.
[299] Wodzicki K. Zapiski ornitologiczne: Kruk / Kazimierz Wodzicki. – Lwów: Księgarnia Gubrynowicza i syna, 1927. – 112 s.
[300] Wodzicki K. Zapiski ornitologiczne: Kukułka właściwa / Kazimierz Wodzicki. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1871. – 157 s.
[301] Wodzicki K. Zapiski ornitologiczne: Bocian / Kazimierz Wodzicki. – Kraków: Czas, 1877. – 91s.
[302] Wodzicki K. Zapiski ornitologiczne: Jaskółka / Kazimierz Wodzicki. – Kraków: Czas, 1878. – 193 s.
[303] Wodzicki K. Zapiski ornitologiczne: Jastrząb / Kazimierz Wodzicki. – Kraków: Czas, 1878. – 148 s.
[304] Wodzicki K. Ciąg łowczych ptaków w r. 1879 / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1880. – № 1. – S.5.
[305] Wodzicki K. Ciag slonek wiosennych w roku 1882 / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1882. – № 5. – S.68-69.
[306] Wodzicki K. Ciąg słonek w jesieni 1886r. / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1886. – № 12. – S.197.
[307] Wodzicki K. O ciągu ptaków o zwierzynie w roku 1880 / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1881. – № 1. – S.3-6.
[308] Wodzicki K. Vademecum dla owczarzy Wschodniej Galicyi / Kazimierz Wodzicki. – Lwów: Drukarnia K. Pillera. – 1867. – S.380.
[309] Jakubski A. Prace monograficzne komisji fizjograficznej: [w 4-ch tomach] / Antoni Jakubski. – Kraków: Polska akademia umiętności, 1928. – T.II: Bibliografja fauny polskiej do roku 1880. – S. 313.
[310] Wodzicki K. Zajac / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1880. – № 5. – S.150-151.
[311] Wodzicki K. Zajac / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1880. – № 11. – S.167-169.
[312] Wodzicki K. Ruja sarn / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1883. – № 8. – S.117-120.
[313] Zapiski myśliwskie na lipiec // Łowiec Wielkopolski. – 1911. – № 7. – S.121.
[314] Kazimierz Wodzicki O wilkach //Łowiec . – 1878. – № 4. – S.59-60.
[315] Kazimierz Wodzicki Pogadanka mysliwska //Łowiec . – 1881. – № 1. – S.3-4.

володів мисливською термінологією, зробивши таким чином послугу не лише мисливству а й літературі[316]. Він пробував свої сили й у белетристиці: у 1874 році виходить його повість «Тереза»[317], умів написати навіть статтю про природу з дотепністю, вставляючи роздуми про вади людського суспільства, але без моралізаторства та емоцій. Його праці друкувались у міжнародних виданнях, заявляючи про автора як про серйозного природодослідника. К. Водзіцький був удостоєний звання члена-кореспондента Краківського наукового товариства. Перелік наукових заслуг К. Водзіцького був би неповним, якщо не згадати його тісних зв'язків з мисливством. Поєднавши улюблену науку і мисливство, він видає у 1858 році монографію «Про сокільництво та мисливських птахів», 2/3 якої займає матеріал про історію сокільництва. Словник польської мови відзначав, що у цій книзі розглядалось мистецтво розведення соколів, їх відлов, виховання та полювання з цим птахом[318], а Б. Дяковський відзначав, що К. Водзіцький мав навики полювання з соколами, привезеними від черкесів та курдів[319]. В іншій частині книги детально описані характеристики різних видів мисливських птахів з їх кольоровими зображеннями. Ця праця могла зацікавити не тільки мисливця чи природодослідника, але й будь-яку пересічну людину. У 1871 році граф Водзіцький стає першим польським Головою Лисовицького мисливського товариства. Цю посаду він займає до 1877 року. За цей період проявляє себе як талановитий організатор полювань та діяльності товариства загалом. Про це свідчать статті Казимира Водзіцького – одного з перших активних дописувачів новоствореного мисливського журналу «Ловець», який виходив з 1878 року як друкований орган Галицького мисливського товариства[320], членом якого граф теж був[321]. Він встановив також своєрідний рекорд: 30 років писав хроніку Лисовицького товариства[322]. З 1871 по 1886 рік К. Водзіцкі взяв 211 разів участь у полюваннях у Лисовицьких угіддях. Під час полювань добув 192 голови різного виду дичини, а саме: одного ведмедя, трьох вовків, сім кабанів, сорок дві козулі, 32 лисиці, 54 зайці,

[316] Łowiec – 1878. – №4. – S.49-50.
[317] Nekrolog // Łowiec. – 1889. – № 11. – S.160-164.
[318] Słownik języka polskiego / pod red. A. Kryńskiego, W. Niedźwiedzkiego. – Warszawa: Gazeta handlowa, 1909. – S.261.
[319] Dyakowski B. O dawnych łowach i dawnej zwierzynie / B. Dyakowski. – wyd. 2-ie. – Warszawa: Wyd-wo ARCTA, 1925. – S.74.
[320] Krogulski S. Pięćdziesięciolecie „Łowca—(1878-1928) //Łowiec. – 1928. – № 23-24. – S. 357-361
[321] Kalędarz myśliwski i rybacki na rok 1888. – Lwów: Galicyjskie towarzystwo łowieckie, 1885. – S.101.
[322] Garapich W. Ostatnie pożegnanie Kochanego druha, drogiego przyjaciela i krewnego, a kronikarza polowań drużyny lisowickiej / Wladyslaw Garapich // Łowiec. – 1931. - № 4. – S.533.

3 тетерука, 21 орябка, 24 вальдшнепи, 5 сов[323]. У 1880 році вийшла його книга «Спогади про мисливське життя» – яскраві мисливські мемуари, в яких, зокрема, описані його полювання у Карпатах (Дорі, Делятині та ін.). Захоплено граф Водзіцький описує полювання у Долинському повіті 1871 року, коли лісничий добув семеро ведмедів, які зайшли поживитись лісовими горіхами у ліщину[324]. Праця містить також опис фахових зоологічних спостережень за особливістю біології тварин, їх поведінкою, а також рекомендації щодо полювання на них. Багато мисливської мемуарної спадщини К. Водзіцького було оприлюдненно у мисливській періодиці: спомини про полювання у 1854 р.[325,326], мемуари «Пан Міхал: мисливські спогади»[327,328,329], статті «Особливі випадки при полюванні на самців козулі»[330],[331],[332], «Зустріч»[333,334], «Бувало і в нас весело»[335], «Полювання на ведмедів у Карпатах» (1879), «Спогади з полювань на кабанів» (1886), «Зимова ніч у гірському лісі» (1887) та «Рік 1888»[336]. У 1886 році тягар віку не дає графу Водзіцькому вправно тримати рушницю. Він перестає полювати і виходить зі складу Лисовицького товариства, члени якого з жалем сприймають цю звістку і призначають його почесним членом свого товариства[337], а у 1889 році його не стало.[338] Поховали К. Водзіцького 21 жовтня 1889 року у селі Оліїв Золочівського повіту[339]. Проте ще довго після смерті К. Водзіцького у журналі «Ловець» друкувалось оголошення про те, що у Малопольському мисливському товаристві можна придбати його монографію «Вальдшнеп» вартістю 2,5 злотих[340]. Через два роки після смерті К. Водзіцького у 1891 році виходить книга О. Рембовського «Казимир Водзіцький – мисливець»[341] обсягом 228 сторінок. Автор охоплює спогади про його полювання у Стрийських та

---

[323] Kroniki myśliwskie towarzystwa Lisowickiego w ciągu lat dwudziestu czterych od jesieni 1871, do zimy 1895 włącznie. – Lwów: Nakładem towarzystwa, 1895. – S.910-914
[324] Wodzicki K. Wspomnienia z życia łowieckiego / Kazimierz Wodzicki. – Lwów: Nakładem galic. Tow. Łowieckiego, 1880. – S.35.
[325] Wodzicki K. Z łowów na dziki / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1880. – № 6. – S.88.
[326] Wodzicki K. Z łowów na dziki / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1880. – № 5. – S.69-71
[327] Wodzicki K. Pan Michal wspomnienie myśliwskie / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1888. – № 10. – S.153-158.
[328] Wodzicki K. Pan Michal wspomnienie myśliwskie / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1888. – № 11. – S.169-173.
[329] Wodzicki K. Pan Michal wspomnienie myśliwskie / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1888. – № 11. – S.185-191.
[330] Wodzicki K. Szczególne wypadki z rogaczami / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1881. – № 5. – S.68-70.
[331] Wodzicki K. Szczególne wypadki z rogaczami / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1881. – № 6. – S.86-88.
[332] Wodzicki K. Szczególne wypadki z rogaczami / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1881. – № 7. – S.100-102.
[333] Wodzicki K. Spotkanie / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1884. – № 5. – S.72-74.
[334] Wodzicki K. Spotkanie / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1884. – № 6. – S.88-90.
[335] Bywało i u nas wesoło // Łowiec. – 1884. – № 9. – S.142-144.
[336] Wodzicki K. Rok 1888 / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1889. – № 1. – S.4-5.
[337] Mniszek A. Lisowice / Albert Mniszek //Łowiec. – 1933. – № 9-10. – S. 130-131.
[338] Krogulski S. Pół wieku//Łowiec . – 1929. – № 9. – S.133-135.
[339] Nekrolog // Łowiec. – 1889. – № 11. – S.160-164.
[340] Ogłoszenia //Łowiec . – 1931. – № 12. – S.177.
[341] Rembowski A. Kazimierz Wodzicki jako myśliwy. – Warszawa: Nakładem Gerbethnera i Wolffa, 1891. – 228 s.

Станиславівських обводах, наукові орнітологічні та природознавчі уподобання і, звичайно захоплення мисливством, яке не полишало графа Водзіцького навіть під час воєнних дій[342]. Уся широка палітра його діяльності, відображена у книзі, у повній мірі підтверджує неординарність цієї особистості, якій Лисовицьке мисливське товариство завдячує своїм існуванням та процвітанням. Казимира Водзіцького цінували не лише у Галичині, але й також у Німеччині, про що свідчить видана Вітольдом Зембіцьким книга з його систематизованими німецькою мовою працями[343].

9.2. Мисливець і пасічник Іван Марцінків

Карпатська земля дала світові найвидатнішого українського пасічника і відомого мисливця кінця XIX – першої половини XX століття – Івана Спиридоновича Марцінківа. Він був дуже різноплановою людиною, мав багато наукових інтересів, серед яких неостаннє місце займали проблеми мисливства.

Народився Іван Марцінків 5 червня 1858 року в селі Витвиця у сім'ї священика. Мальовниче село лежить у долині річки Лужанки (інша назва – Витвиця), 17 кілометрів від сучасного районного центру – міста Долини та 11 км від міста Болехова. Освіту він здобував спочатку у гімназії, по закінченні якої 1874 року вступив на державну службу до лісової управи, де теоретично і практично засвоював професію лісника. А вже 1 травня 1875 року юнак був призначений на свою першу посаду технічного помічника при лісовій управі в Новоселиці. 18 грудня 1877 року Іван Марцінків успішно склав державний іспит за фахом «Технічний лісовий помічник» при намісництві у Львові. Кар'єрна стежка приводить його у 1892 році на посаду лісничого до Мізуня (округ Долина), де він працював до 1922 року аж до виходу на пенсію. Іван Марцінків, як добрий знавець високогірної флори та фауни, продовжив свою діяльність директором земель і лісів Германа Грьоделя у Ветлині (Польща).

Прекрасно володіючи багатьма європейськими мовами, Марцінків подорожував європейськими країнами, вивчаючи їхнє бджільництво і все нове, передове узагальнював і публікував у пресі. З 1893 року Іван Марцінків співрацює з багатьма журналами пасічників Німеччини, Польщі, Чехословаччини, а пізніше й з українськими — «Українське

---

[342] Rembowski A. Kazimierz Wodzicki jako myśliwy. – Warszawa: Nakładem Gerbethnera i Wolffa, 1891. – S 72.
[343] Ziembicki W. Kazimierz hr. Wodzicki w piśmiennictwie niemieckiem / Witołd Ziembicki. – Lwów: Drukarnia narodowa, 1927. – 11s.

пасічництво» та «Український пасічник», де опублікував понад 300 статей на різні популярні пасічницькі теми та 15 наукових розробок. Вінцем його наукової діяльності стала книга «Наш улей Галицький (Слов'янський) і раціональна пасічна господарка в нім», видана у Львові у 1912 році. Протягом тривалої плідної діяльності Іван Марцінків був відзначений численними нагородами конгресів, виставок та пасічницьких товариств різних країн. Зокрема, він отримав 7 золотих та 2 срібні австрійські державні медалі і велику срібну угорську державну медаль, 7 срібних і 7 бронзових виставкових медалей, всього 52 почесні відзнаки. Іван Марцінків був не тільки відомим в Європі бджільником-пасічником, він писав з власного досвіду неперевершені оповіді про тваринний світ Карпат, зокрема, про благородних королівських тварин – оленів. Кілька творів з його багатого доробку друкувалися в різних мисливських виданнях тогочасної Польщі – журналах «Ловець», «Сильван», «Ловець польський», «Огляд мисливства та ловецтва»: «З риковиськ у Мізуні та про архикняжі полювання»[344], «Олень і риковисько на Сколівщині»[345], «Риковище оленів у Карпатах»[346], «Стан дичини у визволеній Галичині»[347], «Карпатський олень»[348]. Слід відміти, що більшість його праць виходили у Львівському часописі «Ловець». З 1900 до 1910 рр. тут були опубліковані статті «Про користь лисиці»[349], «З Карпатського риковища і архикняжих полювань на оленя у Галичині», [350] «З життя карпатських вовків»[351]; з 1910 до 1920 – «Із зламаною гілкою ялини»[352], «Мисливські спостереження про полювання зимою у Карпатах» про полювання на оленів у Карпатах[353,354], «Полювання архикнязя у Мізуні» [355] та «Відлуння минулорічних полювань»[356] про полювання архикнязя Леопольда Сальватора; в період 1920-1930 р.р. – статті про техніку безпеки під час полювань на кабана[357], та цикл своїх мисливських

[344] Marcinków J.Z rykowisk w Mizuniu i polowan arcyksiężych / Jan Marcinków. – Łowiec. –1908. –№1.
[345] Marcinków J. Kronika / Jan Marcinków. – Łowiec. –1910. –№23.
[346] Marcinków J. Rykowisko jelenie w Karpatach / Jan Marcinków. – Łowiec. –1929. –№3, 4, 5.
[347] Marcinków J. Stan zwierzyny w oswobodzonej Galicji / Jan Marcinków. – Łowiec. –1915. –№21-22.
[348] Marcinków J. Jelen Karpatcki / Jan Marcinków. – Przegląd mysliwski i łowiectwo polskie. –1924. – №12,13,14,15-16.
[349] O użyteczności lisa // Łowiec. – 1903. – № 4. – S. 42.
[350] Marcinków J. Z rykowisk karpackich i arcyksiążęcych polowań na jelenie w Galicyi / Jan Marcinków // Łowiec. – 1906. - № 21. – S.253-255.
[351] Marcinków J. Z życia wilków karpackich / Jan Marcinków // Łowiec. – 1907. - № 10. – S.119-120.
[352] Marcinków J. Ze złomkiem jedliny / Jan Marcinków // Łowiec. – 1910. - № 22. – S.247-248.
[353] Marcinków J. Zimowe spostrzeżenia myśliwskie w Karpatach / Jan Marcinków // Łowiec. – 1914. - № 14. – S.168-170.
[354] Marcinków J. Zimowe spostrzeżenia myśliwskie w Karpatach / Jan Marcinków // Łowiec. – 1915. - № 14. – S.178-180.
[355] Marcinków J. Łowy arcyksiążęce w Mizuniu / Jan Marcinków // Łowiec. – 1910. - № 22. – S.261-262.
[356] Marcinków J. Echa z zeszłorocznych polowań arcyksiążęcychw Mizuniu / Jan Marcinków // Łowiec. – 1910. - № 22. – S.261-262.
[357] Marcinków J. Co się dzieje, gdy się przed dzikiem na drzewo nie ucieka. Dzik może wysadzić sam na drzewo, albo na siebie / Jan Marcinków // Łowiec. – 1914. - № 1. – S.7.

спогадів «З Мізуня» [358,359], 1930-1939 – статі «Риковище оленів у Карпатах»[360,361], «Олені та риковище на Сколівщині»[362], «Випадок з ведмедем» про нещасні випадки на полюванні на ведмедя на Сколівщині[363].

Для історії мисливства Долинщини та й усіх Карпат цікавими є свідчення Івана Марцінківа як керівника мисливського господарства з 50-літнім досвідом у статті «Карпатський Олень», що вийшла у 1924 році в журналі «Мисливський огляд і полювання польське». Автор відзначав, що на території державних мисливських угідь Мізуня на площі 25602 га нараховувалось майже тисячу оленів. На його думку, відсутність фахової літератури про карпатського оленя заважає краще вести мисливське господарство. Важко переоцінити вболівання суспільно активної людини, господарника, науковця за доручену справу, карпатську флору та фауну, а особливо за карпатського оленя, якого він детально охарактеризував у своїй статті. Цікавими є також спогади І. Марцінківа про полювання австрійської еліти у Мізуні (52000 морги мисливських угідь), де автор з 1895 до 1918 року був керівником полювань. На Мізунському риковиську 1924 року в одному котлі нараз було чути по 50-60 оленів, а під час риковиська коло самця оленя можна було зустріти до 18 олениць. Риковисько тривало звичайно 3-4 дні, а того року – 8 днів. Дороги, стежки, колиби були підготовані за 4 тижні до полювання, яке тривало два тижні з 3 години ранку до 8 вечора, крім неділь та свят[364].

У 1934 році Іван Марцинків переїжджає у Сколе, стає делегатом Малопольського мисливського товариства у Стрийському повіті[365]. У тому ж році Польська спілка мисливських товариств нагородила Івана Марцинківа у Варшаві срібною медаллю «За заслуги перед мисливством»[366]. Локалізація його статей переміщається на Сколівщину: «З життя оленів і риковище у Сколе та східних Карпатах»[367], «Відлуння риковищ у мисливських ревірах Сколівщини у 1935р.»[368]. На жаль, Іван (Ян) Марцінків помер в забутті і похований на

---

[358] Marcinków J. Z Mizunia/ Jan Marcinków // Łowiec. – 1922. - № 12. – S.4-6.
[359] Marcinków J. Z Mizunia/ Jan Marcinków // Łowiec – 1922. – № 11. – S.3-4
[360] Marcinków J. Rykowisko jelenie w Karpatach / Jan Marcinków // Łowiec . – 1929. – № 4. – S.53-56.
[361] Marcinków J. Rykowisko jelenie w Karpatach / Jan Marcinków // Łowiec . – 1929. – № 5. – S.69-70.
[362] Marcinków J. Jelenie i rykowiska na Skolszczyznie / Jan Marcinków // Łowiec. – 1932. - № 24. – S.306-307.
[363] Marcinków J. Wypadek z niedźwiedziem / Jan Marcinków // Łowiec. – 1933. – № 4. – S.39-40.
[364] Marcinków J. Jeleń karpacki//Przegląd myśliwski i łowiectwo polskie. – 1924. – № 12. – S.12-13.
[365] Protokół posiedzenia Wydziału Wykonawczego z dnia 27 czerwca 1934 r. // Łowiec. – 1934. – № 21-22. – S.179.
[366] Z Polskiego Związku Stow. Łowieckiech // Łowiec. – 1934. - № 1. – S.11.
[367] Marcinków J. Z życia jeleni i rykowisk w Skolem i w Karpatach Wschodnich / Jan Marcinków // Łowiec – 1935. – № 1. – S.2-3.
[368] Marcinków J. Echa z rykowisk w rewirach dóbr Skolskich w 1935 r. / Jan Marcinków // Łowiec – 1936. – № 2. – S.19-20.

старому кладовищі у Сколе у 1940 р.[369]

9.3. Микола-Богдан де Новіна Лучаковський

Серед вчених, які досліджували мисливство Долинщини, був Микола-Богдан де Новіна Лучаковський (народився 19 листопада 1900 року в селі Берлоги – помер 11 серпня 1971 року в Іспанії). Закінчивши у 1918 році гімназію у Станиславові, пішов добровольцем до Української Галицької Армії. У 1920 році переїхав до Праги, де закінчив Чеську політехніку за спеціальністю «Лісовий інженер». З 1935 року працював у лісовому господарстві Перегінська, що відносилось до греко-католицької митрополії. Після закінчення Другої Світової війни емігрував до Америки, був членом товариства українських мисливців Америки, публікував у пресі та календарях замітки «Мисливські спомини». Через два роки по смерті нашого знаменитого краянина у Мюнхені вийшла його книга «З Галицьких ловищ», у передмові до якої написано: «Панам-товариству Лісникам, замість мовленого Слова-спомину про рідний ліс, на цьогорічних зборах в день св. Остафія, патрона Українського Лісу і Ловів, присвячує Автор»[370]. Книга ілюструє ведення мисливського господарства на Долинщині, а саме: Образки з циклю: «Медвежі історії»; На готуриних токах у Горганах (про полювання на глухаря у Перегінську)[371]; Риковисько у Горганах. У розділі «Образки з циклю: Медвежі історії» йдеться про велику кількість ведмедів (80 особин) на Перегінщині (площа – 300 км^2) у 1936 році. Автор описував, що сам неодноразово зустрічався з ними. Великими знавцями ведмедів у господарстві були побережники Халус і Федір Сорочак. Побережник Халус обіймав обхід у Дарові, недалеко від урочища Різарня, де до угорського кордону не було жодної стежки. Там водилось дуже багато дичини, і навіть одного разу на побережника накинулись вовки та рись[372]. Крім того, М.-Б. Лучаковський надрукував у львівському тижневику «Неділя» декілька статтей про горганських ведмедів.

[369] Skolskie rykowiska //Łowiec Polski – 2007. – № 9. – S.64-68.

[370] де Новіна Лучаковський М.-Б. З Галицьких ловищ (мисливські спогади)/ Микола-Богдан де Новіна Лучаковський. – Мюнхен, 1973. – 95 с.

[371] де Новіна Лучаковський М.-Б. З Галицьких ловищ (мисливські спогади)/ Микола-Богдан де Новіна Лучаковський. – Мюнхен, 1973. – С.63-72.

[372] де Новіна Лучаковський М.-Б. З Галицьких ловищ (мисливські спогади)/ Микола-Богдан де Новіна Лучаковський. – Мюнхен, 1973. – С.52-62.

9.4. Владислав Бужинський

За твердженням М.-Б. де Новіни Лучаковського, лісничий з Перегінська Владислав Бужинський був найбільшим знавцем Карпатських ведмедів, а його праця про ведмедів є визначною[373]. Серед іншого у книзі «Ведмідь східних Карпат» (1931, обсяг 17 сторінок), що містить 5 фотографій автора, описано чисельність ведмедів у Долинському повіті[374]. Більше того, одна із світлин – «Ведмідь карпатський», який був сфотографований у Мізуні, отримала найвищу нагороду на конкурсі фотографій у Варшаві у 1931 році[375].

На основі власного багаторічного досвіду роботи надлісничим у Перегінську В. Бужинський виклав свою думку щодо охорони та розведення мисливських видів тварин у статтях «Охорона карпатської дичини»[376], «Природний парк в Карпатах», який польська влада планувала організувати у Горганах та на Чорногорі[377]. У статті «Рисі у Карпатах» описано спостереження стосовно біології та розведення цієї тварини[378].

Будучи членом Малопольського мисливського товариства, В. Бужинський запропонував своє бачення організації мисливського господарства у статті «Польське мисливство перед реорганізацією»[379]. Свої мемуари про полювання він опублікував у книзі «З Карпат: мисливські спогади» (1933, обсяг – 134 сторінки). Книга містить розділи: Небилів, Ясень, Солотвино Мізунське[380]. Крім того, під враженням полювання на глухарів під час токовища 20 квітня 1923 року, у якому В. Бужинський взяв участь на запрошення директора лісового господарства Перегінська П. Зальца, він написав статтю «З цьогорічного токовища»[381].

9.5. Микола Саєвич

Значний слід по собі залишив і Микола Саєвич, який перебуваючи з 1922 року в еміграції у Чехословаччині, з відзнакою закінчив філософсько-природничий факультет Карлового університету у Празі

[373] де Новіна Лучаковський М.-Б. З Галицьких ловищ (мисливські спогади)/ Микола-Богдан де Новіна Лучаковський. – Мюнхен, 1973. – С.59-60.
[374] Burzyński W. O niedżwiedziu Wschodnich Karpat / Władysław Burzyński. – Kraków, 1931. – S. 14.
[375] Rozstrzygnięcie konkursu fotograficznego // Łowiec Polski – 1931. – № 44 . – S.883.
[376] Burzyński W. O ochronie karpackiej, najgrubszej zwierzyny / Władysław Burzyński // Łowiec Polski – 1931. – № 7 . – S.127.
[377] Burzyński W. Park przyrody w Karpatach//Przegląd myśliwski i łowiectwo polskie. – 1924. – № 13-14. – S.8.
[378] Burzyński W. Rysie w Karpatach / Władysław Burzyński // Łowiec Polski – 1932. – № 29. – S.481.
[379] Burzyński W. Łowiectwo polskie przed przełomem / Władysław Burzyński //Gazeta Lwowska. – 1933. – № 185. – S.6.
[380] Burzyński W. Z Karpat: wspomnienia myśliwskie / Władysław Burzyński. – Warszawa: Główna księgarnia wojskowa, 1933. – 134 s.
[381] Burzyński S. Z Tegorocznych Toków / Stanisław Burzyński // Łowiec. – 1923. – № 8. – S.115-116.

та правничі студії. Написав дисертацію про фітогеографію Чорногори. Стажувався у Скандинавії, працював асистентом професора Зайцера на кафедрі охорони лісу Віденської політехніки, а у 1925 році Саєвич став лектором Української господарської академії у Падєбрадах, приват-доцентом лісового відділу. У Падєбрадах Саєвич викладав лісові промисли, лісову адміністрацію та бухгалтерію, мисливство. Тут він написав і опублікував два підручники, затверджені професорською радою – «Мисливство» і «Охорона лісів».

Ця академія весь час перебувала у полі зору митрополита Андрея Шептицького, він надавав їй фінансову підтримку, направляв туди здібних молодих осіб, надавав роботу багатьом випускникам. У грудні 1929 року він погодився на пропозицію митрополита УГКЦ Андрея Шептицького працювати у лісовому та мисливському господарстві Осмолоди. Хоча управитель перегінських статків – Йосиф Зальц, передчуваючи неспокій лісової революції у своєму затишному господарстві, звертався до Управи із зауваженням, що заради економії коштів не варто брати на таку роботу людину з академічними званнями. Митрополит, однак, знав, що робив. 1 січня 1930 року М. Саєвич почав працювати завідувачем округу маєтностей у Перегінську і заступником директора маєтку Зальца, оселившись у Лютошарах біля Осмолоди.

Він провів ретельний облік живності і організував мисливське господарство у гірських лісах. Була запроваджена регуляція чисельності кабанів і вовків, підгодівля оленів. Для регуляції чисельності звірини М. Саєвич запропонував продавати ліцензії на відстріл і влаштовувати організовані гірські полювання для власників ліцензій.

Особливо його турбувало браконьєрство, поширене серед місцевих мешканців. Для боротьби з цим явищем було запроваджено патрулювання лісів. Впродовж тридцятих років XX ст. до Осмолоди приїжджали на полювання різні визначні особистості з Європи, які в такий спосіб пізнавали Українські Карпати.

Микола Саєвич сприяв ефективному вилову форелі у Лімниці і притоках. У 1932 році почалася робота над найрадикальнішим проектом. Як тільки Управа маєтків затвердила план створення форельного господарства у Лютошарах, М. Саєвич створив унікальне рибне господарство, яке було новинкою не тільки для краю. Річкову форель почали розводити промислово. Щорічно у ріки випускали 100 тисяч молодих форелей. У той час інспектором митрополичих маєтків був Андрій Мельник, один з найвидатніших діячів ОУН. Власне він

сприяв реалізації усіх задумів інженера М. Саєвича.

Тим часом доктор Саєвич заради пропаганди ідеї охорони природи, створив перший український «Лісовий музей», який складався з п'яти відділів. Лісовий музей, як і кедровий заповідник, був відомим у цілій Галичині. Можна вважати, що саме із паломництва до цих об'єктів розпочався український екологічний туризм. Між іншим, митрополит Шептицький, який був справжнім режисером всього цього перевороту у свідомості, мав змогу зблизька бачити плоди діяльності. Кожного літа він приїжджав у Підлюте, багато розмовляв з лісівниками. А у 1937 році він особисто написав дві великі статті до запроектованої «Сільськогосподарської енциклопедії» – про маєтності Митрополії і про заповідники у Горганах.

В Івано-Франківську на честь сподвижника мисливства Долинського повіту Миколи Саєвича названа вулиця та встановлена пам'ятна дошка[382].

В історичних джерелах залишились й інші згадки про працівників лісового та мисливського господарства Долинщини. Так, у Лоп'янці лісовим та мисливським господарством вправно керував п. Корніцкий[383], а у 1926 році лісничим у Вишкові був Отто Спросєч[384].

Багато видатних особистостей, які свого часу працювали чи

[382] Прохасько Т. Революція в лісі / Тарас Прохасько . – Режим доступу: http://zbruc.eu/node/21078
[383] Majewski W. Korespondencye / W. Majewski // Łowiec. – 1880. – № 9. – S. 142.
[384] Łowiec. – 1926. – № 6. – S.96.

полювали на Долинщині, досліджували історичні, природничі, економічні аспекти мисливського та рибальського господарства цього регіону, залишили нащадкам вагомий доробок наукових праць, статей, мемуарів тощо. Власне їх праці дозволили провести аналіз ведення мисливського та рибальського господарства Долинщини XIX – початку XX ст. та узагальнити кращий історичний досвід з метою його використання для нових підходів в організації галузей мисливства та рибальства.

10. З історії організації Лисовицького мисливського товариства

Діяльність кожна має право
Достойно збагатить державу,
Бо зернятко до зернятка
Набирається горнятко.

(Й. Ожегальський)

Первісна людина, якою рухав інстинкт самоорганізації, вела боротьбу за своє існування. Першою її поживою була рослинна і тваринна їжа. Для полювання на тварин людина створювала спочатку примітивні, а пізніше – досконаліші мисливські знаряддя, які допомагали їй добувати тварин на відстані і не наражати себе на небезпеку. Слабшій за тварину людині слід було організовуватися для полювання в громади, на чолі якої стояв найвправніший мисливець, оскільки для добування тварин потрібно було мати гострий розум, силу, відвагу.

У Галичині і, зокрема на Прикарпатті, доказом поширення мисливства стали виявлені стоянки первісних людей, які зустрічаються у Придністров'ї і Припрутті. На території села Буківна сучасного Тлумацького району археологи виявили перші сліди перебування людей у найстаршій добі людського розвитку (приблизно 40–38 тис. років тому), які полювали на диких тварин.

Для добування мисливських тварин необхідні були сплановані дії багатьох мисливців, які сягають ще тих часів, коли первісні люди почали полювати на мамонтів. Та й сама організація мисливського господарства передбачає велику територію для проживання диких тварин.

З розвитком суспільства все більшої самоорганізації зазнавали його громадяни, об'єднуючись у різні спілки: політичні, військові, професійні, громадські. Серед останніх ми знайдемо і мисливські товариства. Судячи з відгуків у мисливській пресі, зі звітів товариств, можна простежити, що мисливські товариства у багатьох країнах спричинилися до піднесення добробуту місцевості з відповідними умовами для розвитку мисливської галузі, і вона почала приносити великі прибутки від експорту дичини.

Створення мисливських товариств прискорило розвиток мисливства. Вони стали форпостом на шляху дотримання мисливського законодавства та охорони тварин. Заснування мисливського товариства не було складною справою – лише добра воля та солідарність громадян.

Витоки мисливських товариств на Галичині сягають ще 1838 р., часу створення «Міського мисливського товариства» у Львові[385], яке було представлене купцями та промисловцями, рідше представниками міської інтелігенції, і мало право на полювання у багатьох маєтках біля міста Львова. 1859 року було організоване Лисовицьке товариство[386], 1876 р. – Мисливське товариство ім. Святого Губерта у Львові[387]. Відповідно до статистичних даних цього товариства, за період з 1897 по 1907 року було добуто 70 оленів, 102 кабани, 390 лисиць, 495 козуль, 4207 зайців, 3000 куріпок[388].

Засновники товариства розробляли статут та скликали установчі збори, на яких обиралося керівництво, сплачувалися членські внески, які, насамперед, йшли на преміювання за знищення хижаків, зразкове ведення мисливського господарства і на випуск спеціального мисливського журналу. Мисливський статут мав виражати наступні цілі: солідарну відповідальність за ведення і правила функціонування мисливського господарства, використання членських внесків, встановлення правил полювання для мисливців, які не були членами товариства, визначення порядку проведення полювання для добування дичини власником земельної ділянки, встановлення взаємовідносин між сусідніми господарствами, призначення премій для боротьби з браконьєрством та виявлення осіб, які неналежно вели господарство. Мисливська періодика, видання якої спонсорувало товариство, повинна була представляти статистичні показники зі всіх частин країни, повідомляти про результати полювання та враження від полювань.

---

[385] Zaklika Z. Miejskie towarzystwo myśliwskie we Lwowie / Zenon Zaklika //Łowiec. – 1939. – № 11-12. – S. 112-113.
[386] Krogulski S. Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego. – S. 6.
[387] Львівська обласна організація УТМР [електронний ресурс]. – Режим доступу: www.uoor.com.ua/ukr/about_organization/regional/250].
[388] Wacek R. Łowiectwo w Małopolsce // Łowiectwo Polskie. – 1921. – №3. – S. 37.

Мисливські товариства на території Галичини мали свою специфічну історію. До 1848 року (при феодалізмі) земельні ділянки належали обмеженій кількості аристократії тодішньої Галичини, яка мала практично виключне право до полювання. Після буржуазних революцій з'являється велика кількість земельних ділянок, так що постає питання про організацію більш широких мас населення для мисливства та полювання.

Перше ідейне мисливське товариство, тобто, яке не займалось напряму веденням мисливського господарства, утворилось у Галичині у 1876 р. Знаходилось воно у Львові та мало назву «Галицьке мисливське товариство». Перші збори членів товариства за участю 42 осіб, які обрали президію та керівництво, відбулися 24 квітня 1876 року. Абсолютною більшістю головою товариства було обрано визначну особистість тих часів – графа Володимира Дідушицького.[389] Відомі й інші немисливські товариства, що мали на меті охорону рідкісних тварин, які населяли гори. Серед них засноване 10 травня 1874 р. у Кракові «Галицьке Татранське товариство», пізніше назва змінилася на «Татранське товариство». Його статут був зареєстрований 19 травня 1874 р. розпорядженням Галицького намісництва № 11734. У 1894 р. воно нараховувало вже 2282 члени. Офіс товариства знаходився у Кракові, а у Коломиї була його філія[390]. 12 лютого 1876 р. реєстрацією статуту утворилося «Галицьке товариство охорони тварин», метою якого була охорона від переслідувань і знищення всіх видів тварин, які добувалися з порушенням вимог закону. Друкованим органом товариства був журнал «Місячник»[391].

Кінець XIX століття ознаменувався активізацією народження мисливських товариств. Так, 3 січня 1870 року у Снятині на зборах було ухвалено Статут мисливського товариства[392], у 1880 році мисливські товариства з'явились у Станиславові[393], Рогатині[394], Надвірній, Стрию, Ярославі, Жешові[395], Бродах, Коломиї, та багатьох

---

[389]Ilustruwany skorowidz stołecznego miasta Lwowa z okazyi powszechnej wystawy krajowej roku 1894. – Lwów : druk. Fr. S. Reichman, 1894. – S. 80.

[390] Szematyzm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskiem na rok 1895. – Lwów : Nakładem c.k. Namiesnictwa z dr. W.Łorińskiego, 1895. – S. 672.

[391] Szematyzm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskiem na rok 1895. – Lwów : Nakładem c.k. Namiesnictwa z dr. W.Łorińskiego, 1895. – S. 658.

[392] Statut regulamin i karta prawa polowania towarzystwa łowieckiego w Śniatynie. – Śniatyn, 1921. – 17 s.

[393] Statuta towarzystwa myśliwych w Stanisławowie. – Stanisławów, 1880. – 12 s.

[394] Історія мисливства на Рогатинщині / Олег Проців // Рогатинська земля.-2013.-№ 5(853) 2 лютого. – С.2.

[395] Towarzystwo myśliwych w Rzeszowie (w pięćdziesiątą rocznicę powstania) 1880-1930. – Rzeszów: Nakładem Towarzystwa myśliwych w Rzeszowie, 1930. – S.3-20.

інших повітових містах[396], у 1888 році – у Золочеві[397], у 1901 році у Станиславові було закладено мисливське товариство «Кнея»[398].

Перебуваючи у Львові 1880 року з чотирьохденним візитом, цісар Австро-Угорщини, як завзятий мисливець, не міг не поцікавитись станом мисливства у нашім краю. Під час спілкування з політичною та господарською елітою Галичини він не оминув також керівника і членів Галицького мисливського товариства. Граф В. Дідушицький виявив велику шану до цісаря, визнав його «першим мисливцем держави» та скористався нагодою гідно представити діяльність товариства, і зокрема: видання журналу. Розмова точилась весело і невимушено. У книзі А. Новолецького про перебування Франца Йосипа у Галичині залишився спомин про знайомство цісаря з не надто вправним мисливцем - графом Артуром Потоцьким, якого керівник Галицького мисливського товариства жартівливо представив добрим мисливцем, що іноді влучно стріляє, викликавши цим посмішку цісаря. [399]

Серед багатьох апологетів створення мисливських товариств у Галичині був Йозеф Ожегальський, який у 1879 році висловив свої думки про потребу утворення мисливського товариства у Галичині. Він бачив у діяльності такого товариства користь не тільки для мисливців, але й для економіки Галичини: запобігання завдання селянам шкоди хижаками, здешевлення ціни на м'ясо дичини на міських ринках і т.п. Автор, порівнюючи мисливство Галичини з Чехією та Саксонією, був занепокоєний відсутністю тут контролю і суворого мисливського законодавства, крадіжками дичини, а також великою чисельністю хижаків (лисиць, яструбів). Саме товариство компетентних мисливців, на його думку, мало зарадити такому стану речей.

Головні завдання діяльності товариства він бачив у наступному: запровадження оплачуваних мисливських квитків, контроль за їх наявністю під час полювання, введення дозволів на право полювання на певній території.[400] Варто зазначити, що такі умови, до речі, діють і на сьогоднішній день, так як полювання без відстрільної картки або ліцензії заборонене.

---

[396] Wacek R. Łowiectwo w Małopolsce // Łowiectwo Polskie. – 1921. – №3. – S. 37-39.
[397] Obchód 50-lecia polskiego towarzystwa łowieckiego w Złoczowie // Łowiec. – 1938. - № 15-16. – S.54.
[398] Statut i regulamin towarzystwa łowieckiego „Knieja" w Stanisławowie: rok założenia 1901. – Stanislawów: drukarnia L. Gellera, 1932. – 35 s.
[399] Nowolecki A. Pamiątka podróży Cezarza Franciszka Józefa I. po Galicyi i 20-dniowego pobytu Jego w tym kraju/ Aleksandr Nowolecki. – Kraków: drukarnia W.Kornieckiego, 1881. – S.146.
[400] Ożegalski J. Uwagi myśliwskie dla wszystkich myśliwych i właścicieli dóbr ziemskich w Galicyi jako też w Królestwie Polskiem / Jozef Ożegalski. – Kraków: drukiem W.Kornickiego, 1879. – 15 S.

З приєднанням Галичини до Другої Речі Посполитої спостерігається у творення мисливських товариств за національною ознакою. Так, у 1922 році рескриптом Львівського Воєводства від 29 серпня 1922 року ч. 13090/22[401] затверджено Статут українського ловецького товариства «Тур»[402], а у 1925 році було засноване українське мисливське товариство «Ватра» у Станиславові[403]. Крім того, мисливські товариства були й у німецьких колоніях Станиславського воєводства: у Ляндестреу та Уґартсталю на Калущині. Перше зареєстроване польською владою 27 березня 1930, а друге – 11 березня 1932 року[404].

Мисливські угіддя, які знаходились у передгір'ї Карпат на межі Стрийського та Долинського повітів біля таких гмін як Танява, Поляниця, Лисовичі, Піла, Болехів, мали добрі природні умови для організації добротного мисливського господарства. Цими угіддями, що віддавна славились своїми розкішними полюваннями, керував з 1851 по 1871 рік тодішній воєнний комендант Львова. Тогочасні хроніки повідомляють про полювання у Болехові Франца Йосифа Габсбурга під час відвідин ним Галичини у жовтні 1851 року, на якому він підстрелив дикого кабана, про його ж полювання 30 жовтня 1852 року у ревірі «Jedlina", який був обгороджений трьома тисячами сажнів сіток. За один день полювання було добуто 8 кабанів, 4 лисиці, 18 козуль, 2 зайці і вальдшнеп. Сам цісар добув 2 кабани та 3 козулі. Напередодні, 15 жовтня 1852 року у цьому ж ревірі у Чертежі відбулось полювання, на якому полковник Вуссін поранив ведмедя, та добути його не вдалось. Через 4 тижні розкладені рештки цього ведмедя було знайдено біля Моршина.

Стимулюючи розвиток мисливства, Львівський комендант стає ініціатором заснування Лисовицького мисливського товариства, яке згодом у пресі відзначалось як одне із найстаріших не лише в Австрії, але й у Європі.

Вибір села Лисовичі, яке знаходиться в двох кілометрах від курорту Моршин, у якості садиби мисливського товариства є невипадковим. Цьому сприяла як сама природа довкола села – ріки, ліси, багаті дичиною, ягодами, грибами, затишні галявини та захищені від вітрів схили, так і пожвавлення у середині XIX століття

---

[401] Проців О.Р. Витоки ловецьких традицій / Олег Проців // Лісовий і мисливський журнал. – 2013. – № 6. – С. 36.
[402] Статут і правильник ловецького товариства «Тур» у Львові. – Львів: Наук.товариство ім. Т. Шевченка, 1926. – С.
[403] Проців О. Р. Станіславівське мисливське товариство «Ватра» 1925-1939 / Олег Проців // Науковий вісник НЛТУ: збірник науково-технічних праць. Вип. 20.9. – Львів, 2010. – С.297-303.
[404] ДАЛО. – Ф.7, оп.1, спр.938, арк. 44, 45.

економічного життя краю – через Моршин, який порівнювали з німецьким Баден-Баденом та чеськими Карловими Варами, та навколишні села була прокладена залізнична лінія. У заможних та знатних громадян монархії з'явився підвищений інтерес до красивих куточків природи коло Моршина, де стало престижним побудувати дачу або віллу. З'явилося дуже багато котеджів з претензійними назвами «Вавель», «Оріон», «Італія», «Європа» та ін.[405] Невдовзі житлові будинки, лікувальні заклади та навіть мінеральні джерела стали власністю окремих приватних осіб, які вивозили гірку сіль і мінеральну воду у США, Англію, Італію, Румунію та інші країни, торгували земельними ділянками, здавали в оренду не тільки землю, але й ліс. Саме географічні та економічні умови стали не останніми чинниками у створенні у Лисовичах мисливського товариства. Мисливські угіддя товариства охоплювали Стрийський та Долинський повіти.

Утворення Лисовицького мисливського товариства датується 1859 роком. Членами цього товариства були найвидатніші мисливці свого часу. Слід відмітити, що лише через двадцять років були утворені інші мисливські товариства по таких повітових містах, як Станиславів, Надвірна, Рогатин, Стрий, Ярослав, Броди, Коломия та багатьох інших.[406] Хоча інші літературні джерела вказують, що Лисовицьке мисливське товариство було утворено не у 1859, а у 1871 році відомим орнітологом графом Казимиром Водзіцьким. [407] Проте, тут швидше всього мова йде про австрійський та польський етап діяльності товариства.

Починаючи з першого дня організації мисливського товариства велись протоколи, завдяки чому ми можемо відтворити славні історії полювань, які проходили на Болехівській землі. В подальшому Лисовицьке мисливське товариство випустило три книги хронік, кожна з яких мала об'єм до однієї тисячі сторінок. З цих історичних протоколів довідуємось, що у тамтешніх мисливських угіддях полювали військові, австрійські та німецькі аристократи: граф Шлік, князі Шварценберг, Роган, Лобковітц, Пеппенгайм.

З 1871 року, як вже було згадано вище, у Лисовицькому товаристві мисливців головує вже польська аристократія – графи Казимир Водзіцький (голова товариства) і Вацлав Гудетц (заступник

---

[405] З глибини віків/ Варивода І.М., Черкес С.О. Моршин: путівник. – Режим доступу: http://www.dzerelce.org.ua/Morshyn/morshyn_book1.htm
[406] Wacek R. Łowiectwo w Małopolsce // Łowiectwo Polskie. – 1921. – №3. – S. 37-39
[407] Mniszek A. Lisowice / Albert Mniszek //Łowiec. – 1933. – № 9-10. – S. 101-102.

голови). Серед засновників Лисовицького товариства 1871 року були також граф Леопольд Стаженьський, граф Станіслав Стадніцький, графи Здіслав і Антоній Денбінські, Владислав Мнішек, граф Альфред Борковський та Юліуш Єловіцький. Граф К. Водзіцький, який добре знався на географічній та кліматичній обстановці даної місцевості, займався вибором місця організації полювань для товариства. Згодом під його егідою утворюється мисливська спілка – так званий «Мисливський закон».[408] У 1877 році він йде з посади керівника товариства і передає правління графу С. Стадніцькому, який з 30 червня 1902 року стає керівником Галицького мисливського товариства. На цій посаді він залишився аж до самої смерті 16 січня 1915 року[409].

Вдалою виявилась ідея організації випуску мисливських хронік, що належала В.Гудетцу, який, навіть, написав передмову до першої книги німецькою мовою. У цих хроніках велись записи про діяльність, чисельність товариства, хто, де і коли проводив полювання, а також про запрошених у мисливські угіддя гостей. Крім того, хроніки містили детальні описи проведення полювань, добору пораненої тварини і т.п. Мисливські хроніки Лисовицького товариства за 25 річну діяльність (1871-1895 р.р.) складались у томі, який містив 909 сторінок з тиражем 100 екземплярів. До них входили спостереження секретаря товариства у письмовій формі. Якщо товариство поставило собі за мету створити пам'ятку про себе, то без сумніву вона була таким чином дійсно створена.

З перших днів свого існування Лисовицьке товариство встановило підвищені вимоги щодо організації відстрілу дичини. Скажімо, якщо тодішній мисливський закон дозволяв відстрілювати самиць козулі, то відповідно до статуту товариства це заборонялось. Мисливець, який не дотримувався вимог полювання, встановлених товариством, суворо карався, а його вчинок ставав надбанням громадськості. Так, у хроніках товариства зафіксовано випадок від 1872 року, коли мисливець добув помилково самицю козулі, а не самця. З докором та іронією цей вчинок було засуджено наступною публікацією: «Як жаль, що наша цивілізація ще не дійшла до того, щоб самець виходив до мисливця пана М. у фраці, а його дружина – у суконці. У цьому випадку не трапилось би серед популяції козуль такої трагедії. Сьогодні овдовів чоловік загиблої жінки, і рве на собі роги з розпачу»[410] .

[408] Z literatury łowieckiej//Łowiec. – 1897. – № 3. – S. 36.
[409] Nekrolog //Łowiec. – 1915. – № 3-4. – S.18-19.
[410] Z literatury łowieckiej//Łowiec. – 1897. – № 3. – S. 36-37.

Товариство встановило свої спеціальні відзнаки – орден (Geisenorden) трьох ступенів, який мав форму хреста з рисунком козулі та гаслом «Noli me tangere» («Не торкайся до мене»). Вартість ордену становила 10 флоренів. Встановлювалась і особлива форма носіння цього ордену. Так, кавалер, відзначений хрестом I ступеню, був зобов'язаний носити його на грудях лише під час обіду після полювання. Кавалер ордену другого степеню був зобов'язаний носити орден на шиї лише на протязі одного дня полювання. Найвищий орден III ступеню володар повинен був носити весь сезон полювання.

Як свідчать хроніки, Лисовицьке товариство сприяло активності мисливського життя. Полювання відбувались дуже часто і будь-якої пори року. Так, у протоколі полювання від 10 березня 1864 року обліковано 3 добуті козулі, протокол від 6 серпня 1864 року свідчить про добутих козулю та двох лисиць. Кабанів добувалось порівняно небагато: 8-20 за рік, а козуль – до 30. Оленів в цих роках не добували. З 1851 по1871 рік добуто 7 ведмедів, 7 рисів, 11 вовків.[411]

Збереглась рукописна книга про історію Лисовицького мисливського товариства у період з 1859 по 1871 рр. («Lisowitzer Jagd-Protokoll»), де описано визначне полювання Франца Йозефа I 30 жовтня 1851 року, коли за один день було добуто 18 козуль, 4 лисиці, 8 кабанів, 2 зайці і 1 вальдшнепа. На пам'ять цісар посадив дуб на місці, де добув кабана[412].

Однією з великих заслуг у діяльності Лисовицького мисливського товариства став музей мисливських трофеїв, який функціонував у Болехові з 1860 по 1914 рік, та був відомим у всій Європі. На жаль, під час Першої світової війни музей пограбували російські війська.[413]

11. Організаційні та фінансові правила Лисовицького товариства

Лисовецьке товариство мало оригінальний статут, згідно з яким кількість його членів не могла перевищувати 14 «товаришів». А за поданням п. Гулімки 1893 року чисельність членів товариства не повинна була перевищувати дванадцяти осіб у наступні 6 років оренди мисливських угідь.

В лавах товариства панувала сувора дисципліна та високий рівень мисливської етики. Так, у випадку смерті керівника товариства або

[411] Mniszek A. Lisowice / Albert Mniszek //Łowiec. – 1933. – № 8. – S. 90-91.
[412] Krogulski S. Łowiectwo połskie pod zaborem austrjackim (1872-1918) / Seweryn Krogulski // Łowiec. – 1923. – № 12. – S.178-180.
[413] Іван Великий Львівська газета П'ятниця, 18 травня, 2007 року, № 82 (152) «Оксамитова революція»

будь-яких непередбачуваних обставин інші члени товариства повинні виконувати всі зобов'язання, які на себе взяло Лисовицьке мисливське товариство.

Що стосувалось оренди, то за колегіальним рішенням товариства можна було передати у користування ревір (наприклад, ревір «Дольжка», який орендувало товариство для директора Становського з його товаришами).

Лисовицьке мисливське товариство пропонувало також певний регламент голосування при прийнятті до своїх лав нових членів. По-перше, голосування за прийняття у члени товариства відбувалась таємно картками та це право мали тільки присутні на зборах товариства. По-друге, голосування вважалось дійсним лише за наявності на зборах 9 членів товариства. У випадку відсутності цієї кількості осіб на протязі цілого сезону полювання голосування переносилось на наступний сезон, а необхідна для прийняття рішення чисельність присутніх на зборах членів зменшувалась до семи осіб. Кожен з голосуючих віддавав голос за одного із представлених кандидатів. Обраною вважалась особа, яка отримала більшу кількість голосів. Порожні картки зараховувались до загальної кількості голосів. Якщо з першого разу не було обрано члена товариства, то переголосування відбувалось між кандидатами, які отримали найбільшу кількість голосів. Коли ж два кандидати отримали однакову кількість голосів, кидався жереб, за яким визначали переможця, що отримував право бути членом Лисовицького мисливського товариства[414].

Жорстка дисципліна стосувалась і фінансових питань, особливо наповнення бюджету товариства. Скажімо, членські внески повинні були сплачуватись до 1 вересня кожного року. У випадку їх невчасної оплати винний сплачував 5 золотих за кожен прострочений місяць. Починаючи з 1 березня 1873 року новоспечені члени товариства сплачували лише 50 золотих вступних за користування майном товариства.

До 1 березня нікому із членів товариства не дозволялось запрошувати гостей. У 1878 році була схвалена пропозиція К. Водзіцького, щоб кожному члену товариства за погодженням із керівництвом можна було запросити гостя, який за кожен день полювання повинен сплатити 5 золотих. Згодом за поданням п. Борковського ухвалено рішення, що у подальшому гості платитимуть

[414] Див про це: Kroniki myśliwskie towarzystwa Lisowickiego w ciągu lat dwudziestu czterych od jesieni 1871, do zimy 1895 włącznie. – Lwów: Nakładem towarzystwa, 1895. – S. 37, 63, 341, 830.

по 10 золотих у день, а коли гість полює замість відсутнього члена товариства, то тоді полювання для гостя відбувається безплатно. Проте вже з 27 січня 1890 року жоден з членів товариства не мав права замість себе призначати іншу особу на полювання, це можна було зробити лише з дозволу керівника полювання.

За поданням члена товариства п. Гулімки у 1893 році ухвалено додатковий пункт до діючих правил полювання: якщо керівник товариства на розіслані на полювання запрошення не отримав відповіді мисливця, то це трактувалось як відмова від полювання. У цьому контексті варто згадати смішну історію, що трапилась перед осіннім полюванням 1878 року. 14 жовтня 1878 року голова товариства призначив полювання у Лисовичах, але сам не приїхав, передорučивши керівництво полюванням своєму заступнику – п. Бзовському. Причиною його відсутності стала молода дружина, яка не відпустила мисливця на полювання. Члени товариства сприйняли таку поведінку керівника з великою іронією, назвавши його «дороговказом, який показує дорогу, але сам нікуди не їде». Більше того, лунали заклики запровадити целібат не лише для церкви, але й для членів Лисовицького мисливського товариства.[415]

Для наповнення бюджету товариства була введена оплата за добуту у Лисовицьких мисливських угіддях дичину. Так, на зборах було вирішено, що члени товариства сплачують за шкіру лисиці по 2 золотих, а за поданням К. Водзіцького прийнято наступне рішення про подальшу сплату членами товариства за добуту у мисливських угіддях малу козулю 4 золоті, велику – 6 золотих.

Згодом відміняються правила від 7 грудня 1871 року, в яких визначаються ціни за добування диких тварин, за винятком визначених цін для ведмедя, дикого кота, рися, вовка, і в подальшому встановлюється ціни за добутих мисливських тварин відповідно до ринкових (базарних) цін.

Витратні статті теж перебували під жорстким контролем. Будь-яке питання грошових розходів товариства приймалось та контролювалось його членами. Так, у 1874 році було прийняте рішення найняти за винагороду заприсягненого лісничого для охорони дичини в ревірах товариства. Віце-голова товариства повинен був визначити суму заробітної плати згідно до фінансового стану товариства. Двом лісовим сторожам у Лисовичах платили по 25 золотих, а на лісову охорону виділили 95 золотих.

[415] Див про це: Kroniki myśliwskie towarzystwa Lisowickiego w ciągu lat dwudziestu czterych od jesieni 1871, do zimy 1895 włącznie. – Lwów: Nakładem towarzystwa, 1895. – S.41, 48, 65, 190, 204, 281, 318, 341, 682.

24 січня 1879 року на зборах товариства було ухвалено безпрецедентне рішення: за поданням п. Борковського вирішено не сплачувати звичайної зарплати лісничим із Болехова та Таняви у сумі 100 золотих у цьому році по причині занедбання ними своїх обов'язків та прийняти лісника для допомоги Івасю Парандзею – єгерю з Таняви. Оскільки товариством була визначена винагорода за добування хижаків, то покараним лісничим ухвалили сплатити лише гонорар за добутих хижаків. Починаючи з 1 березня 1885 року для мотивації охоронців їм сплачували відповідну нагороду при затриманні браконьєра.

Товариство мало право позичити гроші на полювання у себе: якщо на організацію полювання забракло коштів, то їх можна було взяти з бюджету наступного року[416].

Перлиною діяльності Лисовицького мисливського товариства була благочинність. Щороку у літній період, як випливає з інформації керівника товариства – графа К. Водзіцького, товариство безоплатно надає будинок для відпочинку дітей на канікулах.

12. Правила полювання Лисовицького мисливського товариства

Треба відзначити, що перший мисливський закон у Галичині, який врегульовував питання проведення полювання, був прийнятий у 1875 році. До того часу при проведенні полювань мисливці застосовували звичаєві норми або застосовували аналогічні норми інших країн. Лисовицькі хроніки подають нам унікальний матеріал, з якого можна довідатись про еволюцію мисливських норм і правил. Крім того, варто знати, який вклад у розвиток цих правил внесло саме товариство та які традиції та звичаєві норми при цьому були адаптовані.

З огляду на ухвалені Лисовицьким мисливським товариством рішення видно, що за основу береться висока мисливська етика, турбота про безпеку мисливців та наповнення бюджету товариства. Наведемо такий приклад ухвалених рішень: Кожен учасник полювання, який сходить з номерів, повинен відразу вийняти патрон із рушниці або тримати рушницю відкритою. Порушення цих вимог каралось штрафом у сумі 5 золотих; для збереження сил під час полювання мисливці, які мали перший номер, на наступний раз отримували останній; 25 листопада 1872 року ухвалено рішення – заборонити мисливцям, що стоять на номерах, курити сигарети або файки; не керівник товариства,

[416] Див про це: Kroniki myśliwskie towarzystwa Lisowickiego w ciągu lat dwudziestu czterych od jesieni 1871, do zimy 1895 włącznie. – Lwów: Nakładem towarzystwa, 1895. – S. 40, 65, 98, 204, 225, 259, 418,430.

а керівник полювання повинен мати середній номер при постановці на стрілкову лінію.

Були передбачені товариством правила полювання у складних метеорологічних умовах. Так, при великих завірюхах, коли погано проглядається знак, що оголошує мисливцям про початок нагінки, цей сигнал подавався пострілом, а у нагінці повинно бути щонайменше 35 нагіничів.

Ряд правил Лисовицького мисливського товариства стимулював влучність пострілів та недопущення підранків. У листопаді 1873 року було прийняте рішення платити за промах по орябку 10 центів (0.1 золотого) штрафу. По кабанах було дозволено стріляти лише кулями. За кожен постріл картеччю передбачався штраф у розмірі 2 золотих. 20 жовтня 1878 року було ухвалено рішення сплатити штраф – 2 золоті за відстріл самки тетерука, а 21 жовтня – рішення, що за пораненого зайця мисливець повинен сплатити штраф у розмірі 20 центів.

У багатьох рішеннях Лисовицького мисливського товариства проглядається любов до природи та шанобливе ставлення до тварин. Беручи до уваги велику кількість хижаків (рисі та вовки) у Лисовицьких угіддях, члени товариства ухвалили зменшити термін полювання до 30 січня.[417]

Як ми вже зазначали, товариство забороняло полювати на самиць козулі. У випадку нерозпізнання мисливцем самиці козулі його сусідові дозволялось тихим голосом вигукнути: «Рогач». Якщо по помилці все ж буде відстріляно самицю, то відповідальність несла особа, що стріляла. Інше правило попереджало, що за добування козулі, яка станом на 15 січня не має року, слід було заплатити 15 золотих штрафу.

Правила товариства регулювали також відносини між мисливцями у суперечках про добуту дичину. Так, всі роги козуль, добутих членами товариства, зберігались у спеціальній кімнаті і забрати їх можна було після закінчення часу оренди мисливських угідь товариством. У Хроніках знаходимо також опис події на полюванні, коли рись була добута двома мисливцями: поранена секретарем товариства та добита гостем Владиславом Мнішеком. Конфлікт був вирішений наступним чином: шкіра рисі залишається власністю товариства до часу, поки воно не буде ліквідоване, і лише тоді В. Мнішек стане власником цієї шкіри, оплативши 20 золотих.

[417] Див про це: Kroniki myśliwskie towarzystwa Lisowickiego w ciągu lat dwudziestu czterych od jesieni 1871, do zimy 1895 wlącznie. – Lwów: Nakładem towarzystwa, 1895. – S. 26, 29, 32, 65, 116, 138, 193, 214, 709, 775.

На самих полюваннях панувала не лише дисципліна, але й сувора звітність мисливців перед секретарем товариства. Кожен член товариства повинен був кожен день звітуватись по кому він стріляв, що добув і скільки зробив пострілів. За невиконання цієї вимоги передбачався штраф у розмірі 1 золотий.[418]

Існуючі об'єктивні умови – відсутність на той час мисливського законодавства, спонукали членів Лисовицького мисливського товариства писати свої правила полювання. І слід віддати їм хвалу за те, що при написанні цих норм вони керувались високими моральними засадами по відношенню до людей, тварин, природи.

13. Полювання в мисливських угіддях Лисовицького товариства

Полювання в Галичині мало давні й міцні традиції. Воно вважалось промислом або розвагою, що складається з пошуку, переслідування та добування здобичі. Здебільшого мисливці Лисовицького товариства полювали заради трофеїв, головною ознакою яких була демонстрація сили, розмірів або величі переможеного звіра. Це підкреслювало вміння мисливця перехитрити дикого звіра, обійти його і здобути.

Мисливські угіддя Лисовицького мисливського товариства забезпечували оптимальну чисельність мисливських тварин на своїх територіях, тобто, максимальну кількість особин конкретного виду мисливських тварин (з урахуванням їх статевого та вікового складу), при якій в мисливських угіддях на певній території забезпечується їх нормальне існування без виснаження кормових ресурсів і заподіяння значної шкоди лісовому, сільському та іншому господарству. Про це свідчать дані про результати полювань в мисливських угіддях товариства (Лисовичі, Болехів, Танява). Табл.13

[418] Див про це: Kroniki myśliwskie towarzystwa Lisowickiego w ciągu lat dwudziestu czterych od jesieni 1871, do zimy 1895 wlącznie. – Lwów: Nakładem towarzystwa, 1895. – S. 35, 38, 177, 178, 412.

Таблиця 13.

Результати полювань в мисливських угіддях Лисовицького товариства 1871-1894 рр.[419]

Рік		Кількість днів полювання	Кількість нагінок	Ведмідь	Рись	Дикий кіт	Вовк	Кабан	Лисиця	Самець козулі	Самка козулі	Заєць	Тетерук	орябок	Вальдшнеп	Видра	Норка	Куниця	Тхір	Орел	Яструб	Пугач	Сова	Куріпки	Бродячих собак	Бродячих котів	Голів	Пострілів
1871	зима	11	64					3	11	19	4	38		1													76	215
1872	осінь	4	84												22												22	99
1872	зима	12	93		1			1	14	12	2	36		16	1												83	261
1873	зима	8	37			1		4		6		8		4									1				24	89
1873	осінь	10	74					4	34	5	2	31		10								1	11				98	341
1874	зима	5	25				1	5	7	5	1	11		1													31	77
1874	осінь	8	41					5	11	11	1	9		1									1				39	149
1875	зима	11	56				6	11	10	14	1	44		4						1							91	269
1876	осінь	10	96						6	7	1	32	3	11	41								5				106	425
1877	зима	6	35						11	14	3	24		5									3				60	166
1877	осінь	10	85						20	11		33		12	11								1				88	240
1878	зима	11	58					4	4	29		39		6									2				84	219
1878	осінь	11	101					2	9	7		12	3	12	37								3				85	288

[419] Obraz polowań Tow. Lisowieckiego w kniejach Lisowieckiej, Bolechowskiej, Tanjawskiej od roku 1871 do roku 1894 //Łowiec. – 1894. – № 7. – S. 100.

1879	зима	11	73		1			10	7	22		28		9							1		2				80	257
1879	осінь	8	53					1	7	1		5			25						1		5				45	231
1880	зима	12	59		1			5	13	41	3	17			4								4				88	242
1880	осінь	7	109					1		2		15	1	19	41			1			2						82	334
1881	зима	10	68					6	18	40	1	35		6							1	1	1				109	295
1881	осінь	8	64					3	13	8		18	3	18	11								1				75	227
1882	зима	9	64					6	15	42		33		15				4					3				118	307
1882	осінь	8	53					5	17	11		14	1	16	20								2				86	277
1883	зима	11	69					8	10	32	4	37		7									2				100	259
1883	осінь	8	70	1				15	21	4		28		18	5						1		8		1	1	103	258
1884	зима	10	68		1			14	16	27		29		7				3					7				104	279
1884	осінь	10	76	1				2	13	9		29	1	17	11							1				1	85	251
1885	зима	11	68		1	2	2	11	22	36		28		2				1				1					106	263
1885	осінь	9	73					7	21	12		52	1	23	14			1					13				144	384
1886	зима	11	77					15	21	56		48		7				1			6						154	298
1886	осінь	10	101	3		1		5	23	14		55	2	39	55						2		3		1		203	523
1887	зима	10	89					11	15	36		30		9							2						103	248
1887	осінь	10	96					4	29	9		37	6	14	30		1				4		6				140	383
1888	зима	10	63			1		10	8	42		40		9				1			1		3				115	217
1888	осінь	9	80					11	27	9		4	2	34	3			10			6						142	274
1889	зима	9	61					10	14	27		30		4								1					86	170
1889	осінь	6	65					4	26	6		34		34	15						3		6				128	277
1890	зима	10	80					15	22	41		63		24									1				166	361
1890	осінь	10	100			1		9	20	8		30		24	30						2		1	1			126	348
1891	зима	10	58			1	2	17	8	51		43		11							3		1				137	283
1891	осінь	10	97	5	3	1		5	61	11		43	4	36	51						5		12				237	547

1892	зима	6	31		1			13	13	20		32		11									3				93	185
1892	осінь	9	79					25	40	8		31	2	14	37	1							3				161	404
1893	зима	10	64			1		60	20	59		62		8					1		1		1				213	462
1893	осінь	10	91					4	35	20		54		16	32							2	8				171	404
1894	зима	5	35				1	10	11	42													1				65	119
Всього		404	3083	10	9	9	12	361	723	886	23	1357	29	534	496	1	1	22	1	1	41	7	124	1	2	2	4652	12205

* примітка у році 1888 (осінь) в оригіналі сума подана неправильно

Список добутої дичини в Лисовицьких мисливських угіддях від 1907 до 1921 року[420]

В мисливському році	Кількість днів коли проводилось полювання	Вовків	Диких котів	Диких кабанів	Оленів самців	Оленів самиць	Козуль самців	Козуль самиць	Куниць	Лисиць	Зайців	Тетеруків	Орябків	Вальдшнепів	Куріпок	Качок	Круків, Сов, Яструбів ітд.	Всього	Пострілів
1907-1908	16			18	6	1	25			44	53	1	13	41			16	218	510
1908-1909	17			11	5	19	46		1	33	49		11	77		2	7	261	535
1909-1910	19			28	7	9	57	1		42	37		7	30			3	221	503
1910-1911	16			23	6	14	59	2		37	65		15	38			2	261	596
1911-1912	17			19	5	5	18	2	1	16	37		11	27			8		
1912-1913	14			6	2	8	34			24	38		12	17	1		6	148	344
На протязі шести років добуто	**99**			**105**	**31**	**56**	**239**	**5**	**2**	**196**	**279**	**1**	**69**	**230**	**1**	**2**	**42**	**1258**	**2838**

[420] Kroniki myśliwskie towarzystwa Lisowickiego w ciągu lat czternastu od jesieni 1907 do zimy 1921, włącznie. – T. 3. – Kraków, 1921. – S.484-485.

1913-1914	17			20	4	8	35	1		21	64	3	20	35			2	218	565
1914-1915																		0	0
1915-1916																		0	0
1916-1917	8	1		5	1	3				8	8		5					31	73
1917-1918	17			17	1	1	14		1	39	18		10	20			1	125	369
1918-1919	9			9			7		2	8	16	1	8	10				62	80
На протязі шести років добуто	**51**	**1**		**51**	**6**	**12**	**56**	**1**	**3**	**76**	**106**	**4**	**43**	**65**			**3**	**436**	**1087**
1919-1920	8		1	4					1	5	12	1	5	1				32	74
1920-1921	6			9			1	1		1	4		2					18	50
На протязі двох років добуто	14		1	13			1	1	1	6	16	1	7	1				50	124
Всього за 14 років добуто	**164**	**1**	**1**	**169**	**37**	**68**	**296**	**7**	**6**	**278**	**401**	**6**	**119**	**296**	**1**	**2**	**45**	**1744**	**4049**

Як ми вже зазначали вище, Лисовицьке мисливське товариство вело хроніки полювань не лише хронологічно або за чисельністю добутої дичини. Цінною пам’яткою є іменний список членів та гостей товариства, які особливо прославились на полюванні. (Табл. 13.1.).

Таблиця 13.1.

Особистий «Іменний» список дичини, добутої в мисливських угіддях Лисовичі з 1871 до 1895 року[421]

Прізвище мисливця	Кількість днів полювання	Ведмедів	Рисів	Диких котів	Вовків	Кабанів	Самців козуль	Самиць козуль	Лисиць	Зайців	Куниць	Видр	Борсуків	Норок	Орлів	Тетеруків	Орябків	Вальдшнепів	Куріпок	Сов	Пугачів	Яструбів	Всього
Абрагамовіч Євген	10					6			2	1							1	1					11
Бараньський Тадеуш	7					1	3		3	2								2					11
Бараньський Валерій	67					3	6	1	6	17							10	8		3			54
Бараньський Володимир	16					1	6		6								2	2					17
граф Баворовский Міхал Марія	4								2	4								1					7
Бєльський Юліуш (старший)	111					12	23		30	42						3	15	14		3	1	3	146
Бєльський Юліуш Олександр	126		1			17	53		30	53							33	44		8		4	243

[421] Kroniki myśliwskie towarzystwa Lisowickiego w ciągu lat dwudziestu czterych od jesieni 1871, do zimy 1895 włącznie. – Lwów: Nakładem towarzystwa, 1895. – S.910-91

граф Борковский Альфред	10					1																	1
граф Борковський Емануїл	68					5	7	2	8	6						1	5	9		1			44
граф Бруніцкий Юліан	4							1															1
Бжостовский Міхал	15						9		1	1	1					1	5	7					25
Бжозовский Кароль	7						2		1	4													7
Бзовський Константин	10					2	3		1	5							1	1					13
Бзовський Владислав	319			1	3	23	71	5	57	106							35	35		13	1	4	354
Цєнцєвіч	30						1	1	1	3								1					7
Чарковскі Тадеуш	58					5	17		14	9							13	3		4		3	68
Денбінский Антоній						3	6		5	7										2			23
граф Дембський Здіслав	10						2		1	1													4
граф Дойовский Казимир	20						1		3	2										1			7

граф Дрогойовский Зиґмунт	39						1		3	8							2	5		2			21
граф Дзєдушицький Едмунд	11				1		5			2													8
граф Дзєдушицький Станіслав	16					1	12			5							1						19
Полковник Фарцас	96					5	7		2	8							1						23
граф Фредро Ян Олександр	4																	13				1	14
Гарапіх Станіслав	25								5	3							3				1		12
Гнєвош Владислав	4									1													1
Годлевский	6						1			2													3
граф Голуховський Станіслав	5								1									1					2
Урядник Грабовський М.	149					2	7		7	19							6	3		2		1	47
Гомолакс Станіслав	14					2	3		6	2													13
Городинський Богуслав	166		1		1	13	39		24	48							14	11		3		1	135

Городинський Онуфрій	64					6	20		5	27	1					1	10	3		3			76
Городинський Збігнєв	7						2		2	4							1						9
Гудетц Вацлав	153					1	25	1	5	24							4	6		2		1	69
Гулімка Олександр	113					19	25		18	18							15	17		5			117
Ірсай Стефан	16						1		1	2							1	1		1			7
Ярунтовський Францішек	4						1											1					2
Єнджейович Францішек	8				1	1	5		3														10
Єловіцький Юліан	92					2	3	3	10	3					1	1	4	5					30
Коритовський Вітольд	3					1	1		1														3
Ковнацький Тадеуш	6								4	1							2	1					8
граф Красіньський Йозеф	10						2													1			3
граф.Красіньський Казимир	4								1														1
граф Квілєцький Збігнев	8					1																	1

князь Любомірський Анджей	7								1	3							2						6
граф Лончиньський Генрик	78					1	6	1	6	13						1	5	6		2		1	42
граф Лось Мар’ян	71					3	18	1	13	12							6	6					59
граф Лубєньський Роджер	5						1		1														2
Марморосс Казимир	9					1	2		1	2							1						7
Доктор Медвей	9						1		2	1													4
граф Мьончиньський Йозеф	57					2	2	1	5	7							1					1	19
Мнішек Антоній	62		1				5		4	15							10	5		1			41
Мнішек Владислав	54				1		4		8	7							4						24
граф Мицєльський Едвард	21					3	4		15	10						1	2	2				1	39
граф Мицєльський Станіслав	31					8	7		11	7							4	4		2			43

граф Мицєльський Владислав	5						1		2														3
урядник Петрі	10					2	1		1	1		1						2		1			9
Пєховський Францішек	21					1	4		3								2	2					20
Пєгловський Станіслав	231		1	2		35	64	1	52	89						6	39	35		7	1	5	328
Пєньчиковський Йозеф	23						1			6								2					9
Пєньчиковський Станіслав	4					1				2													3
Пєтруський Зиґмундт	208		1	1		20	49		32	45							27	23		7	2	3	210
Подлєвський Йозеф	30					1	4		4	9							1						19
граф Потоцький Артур	10																2	3					5
Прек Стефан	5								1														1
Пузина Володимир	3									3													3
граф Рей Станіслав	15						3		4	10							9	2					28
Сімон Едвард	61					3	3		2	10							3	1		2			24
Скшиньський Антоній	5								2	2							1						5

граф Стадніцький Станіслав	305	1	2			30	47	2	41	73	1					1	25	23		4			251
директор Становський	8								1	1													2
граф Стаженьський Едмунд	18					1			1	2													4
Граф Юліуш Стаженьський	8									3						1	1			1			6
Граф Леопольдд Стаженьський	306					29	40	1	64	126	1					3	45	51		14	2	2	378
Тадеуш Стаженьський	4						2		1														3
граф Шембек Петро	5					1	1		1	2								5					10
граф Шембек Стефан	108					15	25	2	19	38							14	17		2			132
Шольц	18					2	3		3	2							2						12
урядник Шишковський Болеслав	14					2	3		3	1							1	5		1			16
граф Тарновський Юліуш	70					9	11		12	20							4	3			1	1	61

граф Тарновський Станіслав	90					8	19		15	23							15	4		4		1	87
граф Тишкєвич Марсель	94					6	15		9	23							15	10		2		1	81
Урбаньський Ян	6					2	2			2								1					7
граф Водзіцький Олександр	24	1				3	2		5	9						2	6	9		1			38
граф Водзіцький Антон-Казимир	48						4	1	8	11						1	8	8		1			42
граф Водзіцький Казимир	211	1			3	7	40	2	32	54						3	21	24		5			192
граф Водзіцький Станіслав	149			1	1	20	36	2	32	50						1	31	30		3		2	209
Журовський Теофіл	4						2		1														3
Мисливці (наймані)	-	1	1	3	1	23	101	1	72	178						1	55	67		15		4	523
Мисливська охорона		6		2	1	7	15		14	46	16	5	3	2	4		18	8	1	4	1		153
Сумнівні						6	17	9	13	44	1					3	6	8		1	1		109
Всього*		10	8	10	13	385	935	38	786	1401	21	6	3	2	4	31	569	559	1	135	10	40	4969
Вийшло по додаванні по векселю		10	8	10	13	385	940	37	786	1409	21	6	3	2	5	31	570	561	1	134	11	40	4949

* Примітка: у деяких графах є математичні неточності

Таблиця 13.2.

Іменний покажчик добутої дичини на протязі двох років з осені 1919р. до зими 1921 року включно[422]

З дволіття 1919/20-1920/21	Кількість днів	Дикі коти	Кабани	Самці козулі	Самиці козуль	Куниці	Лисиці	Зайці	Тетеруки	Орябки	Вальдшнепи	Сови	Всього
Бельський Юліуш	14		2	1			2			3	1		9
Прек Генрик (гість)	8	1	2				1	3					7
Мармарош Здіслав	14				1		1	2	1	1			6
Мунтер Едвард (гість)	14		2				1	2					5
Водзіцький Антоній Казимир	14		1					2		1		1	5
Гарапіх Владислав	14		2					1				1	4
Мармарос Казимир	14		1					3					4
Баранський Володимир	14		2										2
Каплінський Адам (гість)	6						1	1					2
Тарновський Юліуш	8							1		1			2
Кумор (гість)	3						1						1
Кельчевський Станіслав	6									1			1
Мисливська охорона			1										1
В нагінці						1							1
Всього		**1**	**13**	**1**	**1**	**1**	**7**	**15**	**1**	**7**	**1**	**2**	**50**

[422] Kroniki myśliwskie towarzystwa Lisowickiego w ciągu lat czternastu od jesieni 1907 do zimy 1921, włącznie. – T. 3. – Kraków, 1921. – S. 484-485.

Тогочасна мисливська еліта свої емоції під час полювань виражала також й у поетичній формі. Зокрема, член Лисовицького мисливського товариства – Зиґмунд Пєтруський видав у 1887 році збірку поезій (10 віршів) «День Лисовичанина» в якій він у своєрідний спосіб описав свої враження від полювання з членами Лисовицького товариства.[423]

14. **Гуманітарні аспекти діяльності Лисовицького мисливського товариства**

Мисливство хоча й не має такого значення в економіці як багато інших галузей, але воно торкалось інтересів багатьох соціальних верств населення. Найбільший вплив на формування мисливських відносин мали соціальні та економічні інтереси соціальних верств населення, але також немаловажну роль у їх формування відігравала християнська релігія та християнська мораль. Відповідно до перепису населення станом на 1890 рік у Галичині проживало 45% римо-католиків, 42% греко-католиків, 0,6% євангелістів, юдеїв 11%.[424]

Пропаганду принципів християнської моралі сповідували не лише християнські церкви, але й громадські організації Галичини. Так, відповідно до рескрипта № 5832 намісника Галичини у Львові 12 лютого 1876 року було затверджено статут Галицького товариство охорони тварин. Відповідно до цього статуту основним завданням товариства була охорона від переслідування та знищення всіх видів тварин, які перебували під охороною Галицьких законів та законів Австро-Угорської імперії.[425] Аналогічну позицію займало і Лисовицьке мисливське товариство.

Мисливці обрали своїм заступником св. Губерта та перед полюванням просили його про ласку на полюваннях, але ніколи про удачу.[426]

Мисливське законодавство відображало наступні вимоги християнської моралі: святкування неділь та релігійних свят, виконуючи вимоги четвертої заповіді «Пам'ятай день святий святкувати: шість днів працюй і роби в них усі діла свої, а день сьомий — свято Господу Богу твоєму». Так, Галицьким мисливським Законом від 1897 року відповідно до статті 41 не дозволялось полювати у неділю

[423] Pietruski Z. Dzień Lisowczyka: obrazki myśliwskie / Zygmunt Pietruski. – Lwów& Nakładem galic. Towarzystwa łowieckiego, 1887. – 45 s.
[424] Statystyki Galicyi/ pod red. Pilata T. t.VI, cz. I. – Lwów: Pierwsza związkowa drukarnia, 1900. – S.12.
[425] Szematyzm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskiem na rok 1892. – Lwów: Nakładem c.k. Namiesnictwa z dr. W.Łorińskiego, 1892. – S.657.
[426] Krogulski S. Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego 1876-1926. – Lwów: Nakładem małopolskiego towarzystwa łowieckiego, 1929. – S.1.

та великі релігійні свята.[427] Хоча за християнськими канонами будь-яка робота у неділю і в християнські свята не дозволяється, але на практиці мисливці несхвально ставились до виконання цієї Божої заповіді і, лобіюючи свої інтереси, домагались відміни цієї статті. На мисливському з'їзді у Львові 1901 року, де були присутні делегати від Лисовицького мисливського товариства, висувались аналогічні вимоги. Незадовго до з'їзду Галицьке мисливське товариство направило до Галицького сейму подання від 10 березня 1899 року з вимогою відмінити статтю 41 , щоб ширші мисливські кола мали право полювати у неділі та свята.[428]

І нарешті у наступному мисливському законі, який був затверджений розпорядженням Президента Речі Посполитої 3 грудня 1927 року, заборона полювання у неділі та свята була скасована, проте не дозволялось полювати біля церкви під час відправлення літургії на визначеній відстані.

У діяльність мисливської охорони Галичини кінця XIX – початку XX століття теж був закладений клерикальний принцип, який передбачав складання присяги мисливською охороною. Текст присяги був затверджений розпорядженням міністра сільського господарства від 21.02.1929 року за погодженням міністра внутрішніх справ. Починалась присяга словами: «Присягаю Пану Всемогутньому Богу», а закінчувалась: «Так нехай мені Пан Бог допоможе».[429] Мисливська охорона вела боротьбу з браконьєрством і, навіть, подолання бідності населення Галичини було напряму пов'язане з ефективністю боротьби з ним, так як відповідно до мисливського закону Галичини кошти з оплачених штрафів за браконьєрство йшли у фонд бідних.[430] Галицьке намісництво звернулось до старост, щоб при конфіскації зброї у браконьєрів продавати її на публічному аукціоні, а отримані гроші віддати для убогих мешканців.[431]

Еволюція гуманізму відзначалась і у способах добування диких тварин. Так, відповідно до статті 42 Галицького мисливського закону від 1897 року при полюванні не дозволялось використовувати капкани, петлі та інших подібні знаряддя.[432] Статтею 41 мисливського закону від 1927 року, юрисдикція якого поширювалась на територію Галичини, види недозволеного полювання було значно розширено: визначалось,

[427] Nowa ustawa łowiecka dla Galicyi i W. Ks. Krakowskiego. – Kraków: Wisła, 1898. – S.27
[428] Ze Zjazdu Łowieckiego we Lwowie//Łowiec Polski – 1902. – № 16 . – S.251-253.
[429] Kalendarz myśliwski na 1934 rok. – Warszawa: Polski związek Stowarzyszeń łowieckich, 1934. – s. 203-204.
[430] Balko R. Jeszcze słów kilka o naszej ustawie łoweickiej//Łowiec. – 1908. – № 21. – S.242-243.
[431] Korespondecye //Łowiec. – 1884. – № 5. – S.82.
[432] Nowa ustawa łowiecka dla Galicyi i W. Ks. Krakowskiego. – Kraków: Wisła, 1898. – S.27.

що забороняється ловити звірину за допомогою отрути, самострілів, ловчих ям, зерна, змоченого в спирту, капканів, лапок та інших подібних знарядь полювання. За дотриманням цих гуманістичних засад слідкували мисливські охоронці, які нерідко наражали своє життя та здоров'я на небезпеку. Лише у 1935 році браконьєри скоїли напади на 212 мисливських охоронців Польщі, тобто, кожен п'ятий мисливський охоронець Польщі за рік піддавався насильству: 12 мисливських охоронців загинуло, 30 були важко поранені, 19 дістали легкі тілесні пошкодження, відбиваючись від браконьєрів. У цьому ж році було вбито 9 браконьєрів, 21 було поранено. Тогочасні дослідники відмічали, що кількість сутичок з браконьєрами є набагато більшою, ніж подається у звітах, так як багато випадків мисливці та охоронці навіть і не вказують[433].

15. **Благодійна діяльність Лисовицького мисливського товариства**

Людина у боротьбі з природою та за своє виживання шукала заступництва у надприродних сил. Польський дослідник М. Ройман зазначав, що «тим, що є для нашого сучасника церква, для наших предків таким було місце поклоніння язичників»[434]. Тодішня людина біля великих дерев та на вершині гір діставала душевне заспокоєння. Опікуном лісів, річок та фауни у слов'ян були Сильван та різні німфи (мавки, нялки).

З утвердженням християнства на зміну язичницьким заступникам приходять християнські святі, у яких віруючі шукають для себе допомоги та захисту. Серед християн покровителем мисливців вважався святий Михайло. Святий Губерт – єпископ Льєжський серед багатьох святих займає чільне місце покровителя мисливців західної християнської традиції, культ вшанування якого бере початок з Х століття.

Святий Губерт став однак патроном не лише у полюванні та при мисливській небезпеці, але і його навернення до Бога наставляє людей на праведне життя. Як подає легенда, у молодості Святий Губерт вів дуже розпусне життя. Одного разу у Великодну П'ятницю він вийшов на полювання, і йому з'явився дуже гарний олень із сяючим хрестом між рогами, що промовляв: «Губерте, ти дуже віддаєшся мирським справам. Пам'ятай, що призначення людини на землі є іншим». Велике

---

433 Maryański W. Strażnik łowiecki w Polsce / Walery Maryański //Łowiec. – 1936. – № 8. – S. 133-135.

434 Reuman M. Gospodarstwo łowieckie z historią starożytną łowiectwa polskiego/Mikołaj Reuman. – Warszawa: Drukarnia Orgelbranda, 1845. – S. 90.

збентеження спонукало його покинути мирське життя, стати священником і присвятити себе виключно служінню Богові.

Згодом склались і свої традиції святкування дня Святого Губерта, який відзначався 3 листопада. Свято розпочиналось службою Божою, потім слідували полювання, які зазвичай закінчувалися мисливською бесідою. Найбільше цього звичаю дотримувались у Німеччині[435].

На честь святого Губерта у Львові 1876 р. було засноване однойменне товариство. На території Галичини є багато сакральних споруд, присвячених святому Губерту, а саме: у селі Мілоцін біля Жешова. Так, князь Любомирський на честь святого Губерта збудував церкву в подяку за чудове зцілення після зустрічі з ведмедем. А доктор Йозеф Екєльський поставив перед Галицьким мисливським товариством питання про влаштування вівтаря в честь святого Губерта – покровителя мисливців у костелі святої Єлизавети у місті Львові. Дану пропозицію підтримано з додатком про необхідність щедрих пожертв.[436]

Для втілення цієї пропозиції було залучено пресу і, зокрема, журнал «Ловець», який надрукував звернення до членів товариства і мисливців за підписом керівників товариства пп. Стадніцького та Крогульського, які запропонували спорудити вівтар Святого Губерта в новозбудованому костелі Святої Ельжбети (Єлизавети) у місті Львові. Ця думка була одноголосно підтримана учасниками зборів, і затверджена архієпископом Більчевським, який з приємністю поблагословив збір грошей на побудову вівтаря. Галицьке мисливське товариство відкриває рахунок з гарячим зверненням до членів товариства, щоб щедра рука кожного спричинилася до вшанування такого дорогого кожному серцю мисливця Святого Губерта, щоб не лише емоціями, але й справами засвідчити свою віру.[437]

Вже в першому номері Ловця за 1912 рік подано список жертводавців на побудову вівтаря. Всього за 2 тижні зібрано 257 крон. Всього у списку подано 11 жертводавців. Найбільшу пожертву у сумі 100 крон пожертвували Владислав та Марія Соловій. При проведенні полювання у селі Родатичі зібрано учасниками полювань 10 крон. А анонімом W. G. перерахував виграні у карти 6 крон.[438] Болехівське

---

[435] Reuman M. Gospodarstwo łowieckie z historią starożytną łowiectwa polskiego / M. Reuman. – Warszawa : Drukarnia Orgelbranda, 1845. – S. 90.
[436] Krogulski S. Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego 1876-1926. – Lwów: Nakładem małopolskiego towarzystwa łowieckiego, 1929. – S.139.
[437] Odezwa // Łowiec. – 1911. – № 24. – S. 281.
[438] Sprawy towarzystwa // Łowiec. – 1912. – № 1. – S. 12.

мисливське товариство на побудову вівтаря Святого Губерта у Львові оплатило 6 злотих.[439]

Вже на кінець 1912 р. було зібрано пожертв на суму 3880 крон. Проте, цього було недостатньо, щоб приступити до побудови вівтаря. З початком сезону полювань зверталась увага на те, щоб гроші, зібрані з мисливців під час полювань за порушення правил техніки безпеки при поводженні із зброєю, за лайку, використовували для спорудження вівтаря[440].

Не менш оригінальний метод збору коштів пропонувалося застосовувати у наступних номерах «Ловця»[441], де, між іншим, відзначалося, що на спільних полюваннях у веселих мисливських компаніях часто зустрічаються заклади між мисливцями, гроші від яких могли б піти на добру ціль. Великий вклад у цю справу могло зробити жіноцтво: часом чарівний усміх гарної пані, її ласкаве слово могло відкрити найнедоступнішу кишеню для благородної мети.

Будівництво вівтаря на честь Святого Губерта Галицьке мисливське товариство обговорювало на XVI з'їзді (25 травня 1912 р.) при головуванні голови товариства – графа С. Стадніцького. Для прискорення робіт був обраний комітет, що складався із чотирьох членів: графа Ю. Бєльського, доктора Й. Екєльського, С. Крогульського і доктора С. Мізєвіча, на який покладалася відповідна організаційна робота[442].

Спонсорська допомога товариства прискорила побудову вівтаря Святого Губерта у костелі Святої Ельжбети (Єлизавети) у Львові, який було завершено 1927 року та на який витрачено 18587 злотих. Вівтар мав справді величний вигляд. Ікона покровителя мисливців була виконана художником Казимиром Сіхульським, професором промислової школи у Львові, а різьба вівтаря – професором Марцінковським. Вітраж з образом Святого Губерта був викладений італійською мозаїкою, а перед вівтарем був постелений гарний килим з емблемою Галицького мисливського товариства. Не залишалось осторонь втілення великого задуму вшанування Святого Губерта і Лисовицьке мисливське товариство, яке замовило та оплатило для вівтаря стильні світильники.[443]

У цей час з'являється нова традиція – замовляти перед початком полювання службу Божу на вшанування Святого Губерта – патрона всіх

---

439 Korespondencye // Łowiec. – 1926. – № 3. – S. 46.
440 Krogulski S. Ołtarz św. Huberta / S. Krogulski // Łowiec. – 1912. – № 18. – S. 214.
441 Odezwa // Łowiec. – 1912. – № 20. – S. 229.
442 Sprawozdanie z obrad XVI. Zjazdu łowieckiego // Łowiec. – 1912. – № 11. – S. 122.
443 Sander A. W dziesięć lat później / Alfred Sander //Łowiec. – 1936. – № 6. – S. 88.

мисливців. Фаворитом цього святого визнавали мисливця, який мав найбільшу удачу на полюванні[444].

Урочистості, пов'язані з посвяченням вівтаря, відбулись у п'ятдесяту річницю організації Галицького мисливського товариства – 16-17-18 червня 1926 року. У посвяченні взяли участь Юліан Ейсмонд – керівник департаменту мисливства при міністерстві рільництва Польщі, багато генералів, делегати з Познанського, Краківського мисливських товариств, архиєпископ Болеслав Твардовський, який вперше відправив Святу Літургію при цьому вівтарі. У проповіді він висловив щиру подяку жертводавцям та закликав присутніх шанувати цього святого, який від найдавніших часів у всіх християнських країнах об'єднує мисливців, супроводжує у небезпеках мисливського життя. Власне пошук мисливцями опіки, захисту та благання у Святого Губерта заступництва перед Богом пояснює, чому мисливське товариство спорудило вівтар на знак його вшанування. На завершення прозвучали слова, яких очікував кожен мисливець: «Нехай святий Губерт – ваш покровитель, візьме вас під свій захист у ваших мисливських справах і буде вашим опікуном і охоронцем для душі і тіла у всіх ваших небезпеках!». [445]

Історія з життя патрона мисливців є дуже повчальною та залишається наукою для досягнення правдивих цілей у житті. Мисливці Галичини своїми пожертвами на спорудження вівтаря ще раз показали, що вони живуть за християнськими традиціями, засвідчують свою віру перед Богом та наступними поколіннями.

16. Економічна діяльність Лисовицького мисливського товариства

Товариство провело на відведеній йому ділянці колосальну організаційну роботу. Адже, коли воно взяло у свої руки мисливське господарство на даній території, площа якої становила 30 тис. моргів, то на ній майже нічого не було. Хроніки Лисовицького товариства (заснування 1871 року) повідомляли, що успадковані мисливські угіддя від попередніх німецьких власників були дуже бідні на мисливські тварини. Проте вже 27 листопада 1871 року товариство організувало перше полювання в урочищі «Замчиська», на якому було проведено 7 нагінок і добуто 2 лисиці та 6 зайців. Ретельний секретар зафіксував 17

[444] Myśliwstwo wschodnie: księga pamiątkowa łowiectwa wschodniego. – Wilno : Skład główny w towarzyswie łowieckim ziem wschodnich w Wilnie, 1935. – S. 1–3.
[445] Poświencenie kaplicy św. Huberta w kościele św. Elżbiety//Łowiec. – 1926. – № 7-8. – S. 98-101.

пострілів, що вважалось загалом серед мисливців поганим результатом.[446]

Потужними стараннями товариства з 1871 по 1877 рік поступово збільшується чисельність мисливських тварин, що зазначає у своїх спогадах А. Мнішек (з 1903 року головний редактор друкованого органу Галицького мисливського товариства – журнал «Ловець»), перечислюючи чисельність добутої за шестирічний період дичини: рись – 1, вовків – 7, дикий кіт – 1, кабани – 33, самці козулі – 95, козуль – 15, лисиць – 108, зайців – 234, орел – 1. [447]

Варто зазначити, що всі наступні статистичні дані та звіти подаватимуться за кожні 6 років, оскільки відповідно до Мисливського закону від 1897 року мисливські угіддя надавались у користування саме на такий термін.

За наступних шість років існування товариства (1877-1883) було добуто 2 рисі, 51 кабан, 261 козулю, 134 куниці, 281 зайців, що значно перевищує зазначені попередні результати. Слід відзначити, що добрі спогади про полювання у Лисовицькому мисливському товаристві залишали гості, запрошені на полювання. Так, у журналі «Ловець» запрошений на полювання у січні 1881 року у Лисовицькі мисливські угіддя К. Бжозовський опублікував наступні спогади: «Завдяки гостинності членів Лисовицького товариства, я був запрошений на полювання в Лисовицьких угіддях. Нехай Бог Вам заплатить за Вашу працю та гостинність. Лише перебуваючи на полюванні в Лисовичах, я відчув як у моїх жилах потекла мисливська кров. Я полював у різних частинах світу: і в Лівані, і на Балканах, і на Родопі, але полювання в Лисовичах мені сподобалось найбільше … за наше автентичне польське полювання».[448]

За третій шестилітній період (1883-1889) існування Лисовицького товариства було добуто 5 ведмедів, 2 рисі, 2 вовки, 2 диких коти, 113 кабани, 281 козулі в тому числі 9 самиць, 230 лисиць, 4 куниці, 446 зайців. Згодом А. Мнішек назве цю шестирічку «золотим віком» мисливського товариства. Пік діяльності товариства ознаменовується зміною його голови: граф Стадніцький складає з себе повноваження керівника товариства і передає їх Владиславу Бзовському.[449]

---

[446] Mniszek A. Lisowice / Albert Mniszek //Łowiec. – 1933. – № 9-10. – S. 102.
[447] Krogulski S. Pół wieku//Łowiec . – 1929. – № 9. – S.133-135.
[448] Korespondencye//Łowiec. – 1881. – № 3. – S. 42.
[449] Mniszek A. Lisowice / Albert Mniszek //Łowiec. – 1933. – № 9-10. – S. 103-104.

Як показує знаменита лисовицька хроніка, в період 1882–1893 рік добуто 10 ведмедів, 6 рисей, 4 вовки, 500 лисиць, майже 300 кабанів, 600 козуль та 900 зайців.

Четверте шестиріччя існування товариства (1889-1895) знаменують дві події: 21 січня 1891 року керівництво товариства бере у свої руки граф Стефан Шембека[450] та надзвичайно високі за даними журналу «Ловець» мисливські результати, а саме: відбулось 104 полювання, на яких було добуто 5 ведмедів, 4 рисі, 5 диких котів, 4 вовки, 188 кабанів, 317 самців козулі, 4 самичок козулі, 314 лисиць, 16 куниць, 6 видр, 3 борсуки, 4 норки, 6 тетеруків, 206 орябків, 233 вальдшнепи.

Підсумовуючи діяльність Лисовицького мисливського товариства за 24 роки (1871-1895), можна побачити її солідні результати: відбулось 422 полювання, на яких було проведено 13043 постріли. У цих полюваннях було добуто 10 ведмедів, 9 рисей, 10 диких котів, 13 вовків, 385 кабанів, 933 самців козулі, 38 самичок козулі, 786 лисиць, 1401 зайців, 21 куницю, 6 видр, 3 борсуки, 4 норки.

Проте у природі за цей період відбуваються несприятливі процеси – з Лисовицьких угідь практично з 1895 року зникає ведмідь та рись. Так, у 1898 році було добуто дві останні особини рисі. На зменшення популяції ведмедя значно вплинуло його беззастережне винищення по всіх Карпатах. І лише після Першої світової війни стараннями приватних латифундій Сколе та Велдіжа у наших Карпатах знову з'явились рисі та ведмеді.

У перших роках XX століття в Лисовицьких угіддях починають добувати оленів, оскільки попередні хроніки 1871-1894 р.р. у результатах полювань в мисливських угіддях Лисовицького товариства (Лисовичі, Болехів, Танява) про добування оленя не згадують.[451] А вже, скажімо, у 1900 році під час риковища граф С. Стадніцький добув першого оленя, а всього за 7 років (1900-1907) було добуто 13 самців.[452]

Майже кожної шестирічки змінюється керівництво товариства. 29 лютого 1896 року складає з себе повноваження голови товариства С. Шембек, якого на посаді змінює Юліуш Бєльський. А вже у 1902 році і він полишає свій пост, а на його місце було обрано графа Ю. Тарновського, з 1910 по 1913 рр. керівником стає Я. Горійський, а

[450] Mniszek A. Lisowice / Albert Mniszek //Łowiec. – 1933. – № 9-10. – S. 131.
[451] Obraz polowań Tow. Lisowieckiego w kniejach Lisowieckiej, Bolechowskiej, Tanjawskiej od roku 1871 do roku 1894 //Łowiec. – 1894. – № 7. – S. 100.
[452] Mniszek A. Lisowice / Albert Mniszek //Łowiec. – 1933. – № 13-14. – S. 157.

перед самою війною – знову Юліуш Бєльський.[453] Проте діяльності Лисовицького мисливського товариства це не заважає. Більше того, у 1895-1914 роках товариство веде просто таки зразкове мисливське господарство. Чисельність дичини збільшується до такої міри, що вона навіть починає завдавати шкоди лісу. Влада вимагає від товариства зменшити її чисельність. Саме тому сьома шестирічка (1907 – 1913) відзначається активними полюваннями: добуто 105 кабанів, 51 олень самець, 50 оленів самиць, 6 голів оленя молодняку, 244 козуль, 196 лисиць, 279 зайців, 2 куниці, 230 вальдшнепів. Відповідно до статистичних даних самого товариства за період з 1897 по 1907 рік добуто 70 оленів, 102 кабани, 390 лисиць, 495 козуль, 4207 зайців, 3000 куріпок.[454]

З вибухом у 1914 році Першої світової війни всі досягнення товариства перетворюються в порох. Війна знищила гарний мисливський будинок із рідкісними мисливськими трофеями, які збирались 42 роки та значно зменшила популяцію мисливських тварин. Жорстокі бої точаться і в Карпатах, тому починаючи з осені 1914 року та у 1915–1916 рр. полювання у Лисовичах вже не відбуваються. Діяльність мисливського товариства тимчасово завмирає.

Війна спровокувала жахливі наслідки для мисливських угідь. Спустошені браконьєрами, обпалені війною, майже без дичини Лисовицькі угіддя викликають серед мисливців глибокий смуток. 24 січня 1917 року голова Лисовицького мисливського товариства скликає на нараду своїх членів, але їх відгукується небагато. І все ж головний редактор «Ловця» – А. Мнішек з оптимізмом та надією описував ці події: хоча у Лисовичі не їдуть стрільці, бо там немає дичини, проте вони вчать нас терпеливості, гартують дух у молодих мисливців. На його думку, природжений мисливець, в якому жевріє хоча б іскра святого мисливського полум'я, потрапивши хоча б раз у Лисовичі, роздмухає її в ясний вогонь. Визнаючи велич Лисовицьких мисливських угідь, А. Мнішек називає Лисовицькі ліси великою і дуже капризною пані, яка, однак, своїх обранців нагороджує дуже щедро, по-королівському. Тільки ніхто не знає, коли до неї завітає великий день. [455]

З розпадом Австро-Угорської монархії і утворенням у 1918 році Республіки Польща товариство береться до активної роботи. Вже у

[453] Mniszek A. Lisowice / Albert Mniszek //Łowiec. – 1933. – № 13-14. – S.159.
[454] Wacek R. Łowiectwo w Małopolsce // Łowiectwo Polskie. – 1921. – №3. – S. 37-39.
[455] Mniszek A. Lisowice / Albert Mniszek //Łowiec. – 1933. – № 15-16. – S. 180-181.

1921 році чисельність дичини у Лисовичах відроджується та досягає довоєнного рівня. У цьому році відзначається також 50 років існування товариства, урочистості відбуваються у Болехові. Мисливська статистика Лисовицького товариства пишається результатами полювань за цей період: добуто 10 ведмедів, 11 рисей, 12 диких котів, 14 вовків, 818 козуль, 50 самців оленів, 80 самичок оленів, 1755 самців козулі, 52 самичок козулі, 1542 лисиці, 2424 зайців, 42 куниці, 6 видр, 4 норки, 5 борсуків, 47 тетеруків, 926 орябків, 2 качки.

У 1929 році державна дирекція лісів Львова нараховувала найбільшу популяцію ведмедів, а саме: у Болехівському надлісництві – 2 гол., Делятинському – 1, Дорівському – 1, Гринявському – 13, Ясенівському – 8, Перегінському – 15 , Порогівському – 5, Явірницькому – 15, Лисовицькому – 2, Лоп'янському – 7, Микуличанському – 3, Поляницькому – 6, Рафайлівському -10, Солотвино Мізунському – 6, Суходілському – 12, Татарівському – 5, Ворохтянському – 8, Зеленському – 3. Чисельність дикого кота у Лисовицькому надлісництві становила 3 голови.[456]

17. Члени Галицького мисливського та лісового товариства у Долинському повіті

Для організації мисливства та з метою впливу Галицьке мисливське товариство, засноване у Львові в 1876 р., організовувало у повітах філії. Так, у **1903** р. Болехівське мисливське товариство стало асоційованим членом Галицького мисливського товариства[457]. Існувала й Долинська філія Галицького мисливського товариства, яка регулярно проводила збори членів товариства, інформувала про свою діяльність у спеціалізованій мисливській пресі. Зокрема, 20 липня 1902 року у Долині відбувся тригодинний з'їзд мисливців Долинського повіту, на якому були присутні 32 особи, і який закінчився спільним обідом, після чого учасники відправились на полігон, щоб позмагатись у вправності стрільби з мисливської зброї.

Жваві дискусії велись щодо шкідників мисливської фауни та необхідності внесення змін до Мисливського закону. Більшістю голосів було підтримано подання п. Яновського щодо видання брошури польською та українською мовами з роз'ясненням про необхідність знищення лелек, які, на його думку, нищать куріпок і зайців. Крім того, було ухвалено постанову, що зобов'язувала трьох членів товариства

[456] Kalendarz Mysliwski na 1929 rok. Pod red. Ejsmonda J. – Warszawa, 1929. – S.48-70.
[457] Wpisali się do Towarzystwa łowieckiego : //Łowiec. – 1903. – № 7. – S. 78.

напрацювати конструктивні пропозиції і подати їх до Галицького Сейму від імені Долинської філії[458].

На з'їзді, що відбувся 13 березня 1906 року під головуванням Антонія Рейнера, було ухвалено рішення про розподіл функцій між членами товариства. Зокрема, ведення переписки товариства було доручено доктору Й. Добровольському, а бухгалтерію – В. Косакевичу, мешканцям Долини.

У 1913 році до Галицького мисливського товариства вступив Станіслав Шіндлер з Таняви[459]; у 1914 р. членами Галицького мисливського товариства з Долинського повіту були Йозеф Добровольський, Станіслав Ендеманн, Владислав Косакевич, Здіслав Вейгель, Ян Тишковський (Долина), Іван Марцінків (Новий Мізунь), Адам Пєшковський (Болехів), Вацлав Попель (Креховичі, Лісова школа у Болехові)[460]; у 1917 р. – Станіслав Йораш з Болехова[461], у 1926 р. – Станіслав Ленартович та Станіслав Віммер[462]; у 1939 р. до Малопольського мисливського товариства (колишнє Галицьке) був прийнятий Стефан Якш з Болехова[463].

При Галицькому мисливському товаристві було організовано «Галицький клуб по догляду та дресируванню собак» з офісом у Львові після затвердження його статуту намісником Галичини 23 травня 1905 року[464]. У тому ж році його членом стає Ян Марцинків[465]. Перед членами клубу стояли доволі амбітні завдання, серед яких: збереження чистоти породи мисливських собак (лягавих коротко- і довгошерстих, гончаків, нірних та фокстер'єрів) за допомогою імпорту зразкових екземплярів мисливських собак цих порід, а також догляду за власними собаками[466].

На території Долинського повіту діяли й інші товариства, пов'язані з використанням лісових ресурсів. Так, до членів Галицького лісового товариства у 1882 р. належали мешканці Болехова – Йозеф Жунчак (лісничий), Владислав Дульський (лісовий охоронець), Марцін Грабовський (надлісничий), Войцех Ейснер (надлісничий), Едвард Пауль (пенсіонер-надлісничий), Кароль Вдувка, Йозеф Клоцек (лісові наглядачі); Кароль Хетпер (лісовий радник з Поляниці), Мар'ян

[458] Sprawozdanie o zjeździe myśliwych w Dolinie // Łowiec. – 1902. – № 15. – S. 184.
[459] Sprawy towarzystwa // Łowiec. – 1913. – № 21. – S. 252.
[460] Spis członków i delegatów Galicyjskiego towarzystwa łowieckiego wedle powiatów. – Lwów: polonia, 1914. – S.14.
[461] Sprawy towarzystwa // Łowiec. – 1917. – № 3-4. – S. 31.
[462] Sprawy towarzystwa // Łowiec. – 1918. – № 5-6. – S. 45.
[463] Posiedzenie z dnia 9 lutego 1939 // Łowiec. – 1939. – № 7-8.
[464] Sołowij W. Klub dla hodowli i tresury psów myśliwskich//Łowiec. – 1905. - № 12. – S.140-141.
[465] Sprawy towarzystwa // Łowiec. – 1905. – № 24. – S. 24.
[466] Проців О. Р. З історії розведення мисливських собак у Галичині початку ХХ століття / О. Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ: збірник науково-технічних праць. Вип. 23.1. – Львів, 2013. – С.392-397.

Кензменович, Ян Клімчак (лісові наглядачі з Таняви), Антоній Ковалевський (лісовий наглядач з Закамені), Максиміліан Кречунович (лісовий наглядач з Церківні), Ніцетас Онишко (лісовий наглядач з Лужків), Рудольф Вольський (лісовий наглядач з Лисовичів). У 1907 р. до товариства належали Мєчислав Александрович – лісничий з Поляниці, Артур Хвалібоговський – люстратор лісів з Таняви, Володимир Хлебовіцький – лісничий з Таняви, Віктор Костеркевич – лісовий управлінець з Поляниці, Вітольд Рошковський – асиситент лісництва з Болехова, Станіслав Щенсікевич – управлінець лісів з Болехова[467].

18. Мисливство у Долинському районі: день вчорашній – день сьогоднішній

Статистичні матеріали щодо чисельності мисливських тварин та чисельність їх добування дають змогу об’єктивно оцінити ефективність ведення мисливського господарства у Галичині ХІХ – ХХст.

Насамперед для проведення порівняльного аналізу стану мисливства у різні періоди у Долинському районі слід зазначити, що площа Долинського повіту у кінці ХІХ століття (2472 км^2 у 1888 році) відрізняється від сучасної площі Долинського району, яка на сьогодні разом з територією Болехівської міської ради становить 1548 км^2, а площа мисливських угідь Долинської та Болехівської міської ради становить 114 тис. га. Для чистоти експерименту порівняння проводиться з розрахунку на одну тисячу квадратних кілометрів.

При проведенні порівняння добутих мисливських тварин слід відзначити, що на даний час добувається більше зайців, диких качок та лисиць. Такої дичини, яка добувалась за часів Галичини – орябок, вальдшнеп, дикі гуси, ведмідь, куниця, тхір, видра, дикий кіт, борсук на даний час взагалі не добувається. Детальніше інформація подана у додатку 18.1

[467] Szczerbowski I. Pamiętnik dwudziestopięcioletniej działalności Galicyjskiego towarzystwa leśnego 1882-1907 / Ignacy Szczerbowski . – Lwów: Polonia, 1907. – S. 190-222.

Додаток 18.1.

Порівняльна таблиця чисельності добутої дичини в 1888 та 2010 р. р. на території сучасного Долинського району та Болехівської м/р

	1888рік	Добування голів на 1 тисячу квідратних кілометрів (площа 2472 км^2) у 1888 році	2010 рік	Добування голів на 1 тисячу квідратних кілометрів (площа 1548 км^2) у 2010 році	(+ -) 2010 рік до 1888 року	%
Олень	5	2,0	4	1,6	-1	80
Козуля	145	58,7	17	6,9	-128	12
Кабан	76	30,7	5	2,0	-71	7
Заєць	189	76,5	354	143,2	165	187
Орябок	169	68,4	0	0	-169	-
Вальдшнеп	41	16,6	0	0	-41	-
Дикі гуси	1	0,4	0	0	-1	-
Дикі качки	13	5,3	277	112,1	264	2131
Ведмідь	2	0,8	0	0,0	-2	-
Вовк	0	0	0	0	0	
Лисиця	88	35,6	91	36,8	3	103
Куниця	9	3,6	0	0	-9	
Тхір	3	1,2	0	0	-3	
Видра	5	2,0	0	0	-5	
Дикий кіт	1	0,4	0	0	-1	
Борсук	2	0,8	0	0	-2	

Інші дані показують теж цікаву інформацію про співвідношення добування мисливської дичини за один рік на однаковій площі територія угідь Лисовицького мисливського товариства (кінець XIX ст., площа 15 тис. га) та на території Долинського району та Болехівської м/р (XXI ст., площа 114 тис. га). Детальніше у додатку 18.2.

Додаток 18.2.

Середні показники добування дичини за рік в період 1871-1894 р.р. у Лисовицькому мисливському товаристві та на території Долинського району та Болехівської м/р у період 2000-2010 р.р.

	Голів на території Лисовицького товариства (15 тис. га)	На території мисливських угідь Долинського району та Болехівської (м/р) Площа 114 тис. га)
Ведмідь	0,4	0
Рись	0,4	0
Дикий кіт	0,4	0
Вовк	0,5	0
Кабан	15	3,8
Олень	0	1,4
Лисиця	30	91
Козуля	38	5,2
Заєць	66	354
Тетерук	1,2	0
Орябок	22	0
Вальдшнеп	21	0
Куниця	1	0

Результати аналізу просто шокуючі. Хоча площа мисливських угідь Лисовицького мисливського товариства була у десять разів меншою, але майже всі показники з добування мисливських тварин були вищими ніж по сучасному Долинському району та Болехівській міській раді.

Підтверджують ці дані ліміти добування та фактичний показник добутих копитних тварин у розрізі користувачів мисливських угідь району у період 2000-2010р.р.

Додаток 18.3.

ДП «Болехівський лісгосп»

[468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481]

	Ліміт добування			Кількість добутих тварин			% добування		
	Олень	Козуля	Кабан	Олень	Козуля	Кабан	Олень	Козуля	Кабан
2000	-	-	3	-	-	-	-	-	-
2001	-	-	5	-	-	-	-	-	-
2002	-	-	3	-	-	-	-	-	-
2003	-	2	3	-	-	-	-	-	-
2004	-	1	3	-	-	-	-	-	-
2005	2	2	3	-	-	-	-	-	-
2006	2	2	3	-	-	-	-	-	-
2007	2	5	4	-	-	-	-	-	-

[468] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 1999/2000 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 1999. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[469] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2000/2001 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2000. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[470] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2001/2002 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2001. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[471] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2002/2003 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2002. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[472] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2003/2004 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2003. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[473] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2004/2005 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2004. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[474] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2005/2006 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2005. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[475] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2006/2007 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2006. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[476] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2007/2008 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2007. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[477] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2008/2009 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2008. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[478] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2009/2010 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2009. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[479] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2010/2011 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2010. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[480] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2013/2014 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2014. — 1 арк. — [На правах рукопису].

2008	3	5	4	-	-	-	-	-	-
2009	2	4	4	-	2	-		50	
2010	2	14	5	-	-	-	-	-	-
2013	-	9	8	-	-	-	-	-	-
2014	2	6	6	1	5	1	50	83	17
Всього	**15**	**50**	**54**	**1**	**7**	**1**	**6**	**14**	**11**

Додаток 18.4.

Болехівська організація МО УТМР[482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494]

[482] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 1999/2000 року[Текст]. — Болехів : [б. в.], 1999. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[483] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2000/2001 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2000. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[484] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2001/2002 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2001. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[485] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2002/2003 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2002. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[486] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2003/2004 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2003. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[487] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2004/2005 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2004. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[488] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2005/2006 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2005. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[489] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2006/2007 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2006. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[490] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2007/2008 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2007. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[491] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2008/2009 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2008. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[492] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2009/2010 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2009. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[493] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2000/2011 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2010. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[494] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2013/2014 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2013. — 1 арк. — [На правах рукопису].

	Ліміт добування			Кількість добутих тварин			% добування		
	Олень	Козуля	Кабан	Олень	Козуля	Кабан	Олень	Козуля	Кабан
2000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2001	-	1	-	-	1	-	-	100	
2002	-	2	-	-	2	-	-	100	
2003	-	3	2	-	3	1	-	100	50
2004	-	3	1	-	3	0	-	100	0
2005	-	3	1	-	3	1	-	100	100
2006	-	3	1	-	3	0	-	100	0
2007	-	3	1	-	3	1	-	100	100
2008	-	3	1	-	3	1	-	100	100
2009	-	4	-	-	3	-	-	75	
2010	-	10	2	-	5	-		50	0
2013	-	15	2	-	7	-	-	46	0
2014	-	14	1	-	4	1	-	29	100
Всього	**--**	**64**	**12**	**-**	**40**	**5**	**-**	**62**	**42**

Додаток 18.5.

Долинська організація УТМР[495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507]

[495] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 1999/2000 року[Текст]. — Долина : [б. в.], 1999. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[496] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2000/2001 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2000. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[497] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2001/2002 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2001. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[498] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2002/2003 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2002. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[499] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2003/2004 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2003. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[500] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2004/2005 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2004. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[501] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2005/2006 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2005. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[502] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2006/2007 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2006. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[503] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2007/2008 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2007. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[504] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2008/2009 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2008. — 1 арк. — [На правах рукопису].

	Ліміт добування			Кількість добутих тварин			% добування		
	Олень	Козуля	Кабан	Олень	Козуля	Кабан	Олень	Козуля	Кабан
2000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2001	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2002	-	2	-	-	1	-		50	
2003	-	-	-	-	-	-			
2004	-	1	-	-	1	-		100	
2005	-	1	-	-	1	-		100	
2006	-	1	-	-	1	-		100	
2007	-	1	3	-	1	2		100	66
2008	-	-	9	-	-	4			44
2009	-	2	5	-	2	2		100	40
2010		9	15		8	2		88	13
2013		12	20		12	11		100	55
2014		14	20		12	20		86	100
Всього		**43**	**72**		**39**	**41**		**91**	**57**

Додаток 18.6.

ДП «Вигодський лісгосп» [508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520]

---

[505] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2009/2010 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2009. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[506] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2010/2011 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2010. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[507] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2013/2014 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2013. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[508] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 1999/2000 року[Текст]. — Вигода : [б. в.], 1999. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[509] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2000/2001 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2000. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[510] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2001/2002 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2001. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[511] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2002/2003 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2002. — 1 арк. — [На правах рукопису].

[512] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2003/2004 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2003. — 1 арк. — [На правах рукопису].

	Ліміт добування			Кількість добутих тварин			% добування		
	Олень	Козуля	Кабан	Олень	Козуля	Кабан	Олень	Козуля	Кабан
2000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2001	-	-	6	-	-	1			16
2002	-	-	6	-	-	1			16
2003	1	-	4	0	-	2	0		50
2004	2	-	8	1	-	3	0		38
2005	2	-	8	1	-	4	50		50
2006	3	2	6	2	1	3	66	50	50
2007	3	1	6	2	1	3	66	100	50
2008	6	3	12	2	2	4	33	66	33
2009	6	6	10	2	3	4	33	50	40
2010	7	6	11	4	4	3	57	66	27
2013	10	9	10	6	8	7	60	88	70
2014	9	10	11	7	10	10	77	100	91
Всього	**49**	**37**	**98**	**27**	**29**	**45**	**55**	**78**	**46**

[513] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2004/2005 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2004. — 1 арк. — [На правах рукопису].
[514] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2005/2006 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2005. — 1 арк. — [На правах рукопису].
[515] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2006/2007 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2006. — 1 арк. — [На правах рукопису].
[516] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2007/2008 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2007. — 1 арк. — [На правах рукопису].
[517] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2008/2009 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2008. — 1 арк. — [На правах рукопису].
[518] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2009/2010 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2009. — 1 арк. — [На правах рукопису].
[519] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2010/2011 року[Текст]. — Вигода : [б. в.], 2010. — 1 арк. — [На правах рукопису].
[520] Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2013/2014 року[Текст]. — Вигода : [б. в.], 2013. — 1 арк. — [На правах рукопису].

Додаток 18.7.

Всього по Долинському районі та Болехівській м/р

	Ліміт добування			Кількість добутих тварин		
	Олень	Козуля	Кабан	Олень	Козуля	Кабан
2000	-		3	-		
2001	-	1	11	-	1	1
2002	-	4	9	-	3	1
2003	1	5	9	0	3	3
2004	2	5	12	1	4	3
2005	4	6	12	1	4	5
2006	5	8	10	2	5	3
2007	5	10	14	2	5	6
2008	9	11	26	2	5	9
2009	8	16	19	2	10	6
2010	9	39	33	4	17	5
2013	10	45	40	6	27	18
2014	11	44	38	8	40	32
Всього	**64**	**194**	**236**	**28**	**124**	**92**

Відсоток використання ліміту по Долинському району та Болехівській міській раді			
Рік	Олень	Козуля	Кабан
2000	-	-	-
2001	-	100	9
2002	-	75	11
2003	-	60	33
2004	50	80	25
2005	25	67	41
2006	40	63	30
2007	40	50	42
2008	22	45	34
2009	25	63	31
2010	44	44	15
2013	60	60	45
2014	72	91	39
Всього	**44**	**64**	**40**

Більше того, на даний час в Івано-Франківській області не облікується такий вид дичини як лось, тоді як у 1991 році в області їх нараховували 38 голів, в тому числі: у Болехівському держлісгоспі – 6 голів.

Використання мисливського фонду підприємств об'єднання «Прикарпатліс» у порівнянні з державними підприємствами управління лісового та мисливського господарства було дещо вищим. Зокрема, у 1991 році було добуто 22 голови оленя, 29 гол. козулі та 29 гол. кабана, тоді як у 2013 році держлісгоспи управління добули лише 8 оленів, 21 козулю, 24 кабани. Застосовувалась промислова форма добування дичини, якої на даний час немає.

Додаток 18.8.

Добування мисливських тварин у розрізі підприємств об'єднання «Прикарпатліс» у 1991 році

Назва лісокомбінату	Олень			Козуля			Кабан			Лось		
	Всього	Втч промисловий	Спортивний	Всього	Втч промисловий	Спортивний	Всього	Втч промисловий	Спортивний	Всього	Втч промисловий	Спортивний
Болехівський лісокомбінат	3	2	1	2			1		1			
Вигодський лісокомбінат												
Брошнівський лісокомбінат	3	2	1				1		1			
Осмолодський лісокомбінат	11	7	4				3	1	2			
Івано-Франківський лісокомбінат				1		1	12		12			
Надвірнянський лісокомбінат												
Солотвинський лісокомбінат							2		2			
Делятинський лісокомбінат	2	1	1	6	4	2	1		1			
Ворохтянський лісокомбінат				7		7	2		2			
Коломийський лісокомбінат				9	2	7	2		2			
Верховинський лісокомбінат	1		1	4		4	2	1	1			

Кутський лісокомбінат												
Карпатський природний національний парк	1		1									
ДМГ «Хотимир»				2	2		3	3		1	1	
Всього	22	13	9	29	8	21	29	5	24	1	1	

Додаток 18.9.

2004 р. [521, 522, 523, 524]						
Підприємство	Копитні	Олень	Лань	Козуля	Муфлон	Кабан
Болехівський ДЛГ	386	94		193		99
Вигодський ДЛГ	603	223		181		199
Болехівське УТМР	95			87		8
Долинське УТМР	212			126		86
Всього по області	7201	**1508**	**52**	**4041**	**65**	**1484**

Додаток 18.10.

2005 [525, 526, 527, 528]						
Підприємство	Копитні	Олень	Лань	Козуля	Муфлон	Кабан
Болехівський ДЛГ	401	95	0	202	0	104
Вигодський ДЛГ	614	227		182		205
Болехівське УТМР	107			98		9
Долинське УТМР	216			128		88
Всього по області	**7593**	**1570**	**48**	**4256**	**66**	**1589**

521 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2004 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2004. — 4 арк. — [На правах рукопису].
522 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2004 рік. [Текст]. — Вигода : [б. в.], 2004. — 4 арк. — [На правах рукопису].
523 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2004 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2004. — 4 арк. — [На правах рукопису].
524 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2004 рік. [Текст]. — Долина : [б. в.], 2004. — 4 арк. — [На правах рукопису].
525 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2005 рік. [Текст]. — Болехів : [б. в.], 2005. — 4 арк. — [На правах рукопису].
526 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2005 рік. [Текст]. — Вигода: [б. в.], 2005. — 4 арк. — [На правах рукопису].
527 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2005 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2005. — 4 арк. — [На правах рукопису].
528 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2005 рік. [Текст]. — Долина: [б. в.], 2005. — 4 арк. — [На правах рукопису].

Додаток 18.11.

2006[529, 530, 531, 532]						
Підприємство	Копитні	Олень	Лань	Козуля	Муфлон	Кабан
Болехівський ДЛГ	420	98		208		114
Вигодський ДЛГ	683	243		215		225
Болехівське УТМР	129			117		12
Долинське УТМР	216			128		88
Всього по області	**7682**	**1599**	**48**	**4318**	**30**	**1623**

Додаток 18.12.

2007[533, 534, 535, 536]						
Підприємство	Копитні	Олень	Лань	Козуля	Муфлон	Кабан
Болехівський ДЛГ	478	103		259		116
Вигодський ДЛГ	716	253		232		231
Болехівське УТМР	140			128		12
Долинське УТМР	216			128		88
Всього по області	**8028**	**1610**	**48**	**4568**	**43**	**1691**

Додаток 18.13.

2008[537, 538, 539, 540]						
Підприємство	Копитні	Олень	Лань	Козуля	Муфлон	Кабан
Болехівський ДЛГ	485	204		189		92

[529] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2006 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2006. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[530] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2006 рік. [Текст]. — Вигода: [б. в.], 2006. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[531] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп-мисливство) за 2006 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2006. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[532] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2006 рік. [Текст]. — Долина: [б. в.], 2006. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[533] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2007 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2007. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[534] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2007 рік. [Текст]. — Вигода : [б. в.], 2007. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[535] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп-мисливство) за 2007 рік і. [Текст]. — Болехів : [б. в.], 2007. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[536] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2007 рік. [Текст]. — Долина : [б. в.], 2007. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[537] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2008 рік. [Текст]. — Болехів : [б. в.], 2008. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[538] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2008 рік. [Текст]. — Вигода : [б. в.], 2008. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[539] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп-мисливство) за 2008 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2008. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[540] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2008 рік. [Текст]. — Долина : [б. в.], 2008. — 4 арк. — [На правах рукопису].

Вигодський ДЛГ	748	263		246		239
Болехівське УТМР	139			128		11
Долинське УТМР	216			128		88
Всього по області	**8215**	**1740**	**42**	**4614**	**28**	**1711**

Додаток 18.14.

2009[541, 542, 543, 544]				
Підприємство	Копитні	Олень	Козуля	Кабан
Болехівський ДЛГ	401	99	212	90
Вигодський ДЛГ	461	270	249	241
Болехівське УТМР	157	0	143	14
Долинське УТМР	272	0	188	84
Всього по області	**10368**	**1659**	**4811**	**1865**

Додаток 18.15.

2010[545, 546, 547, 548]				
Підприємство	Копитні	Олень	Козуля	Кабан
Болехівський ДЛГ	435	92	254	89
Вигодський ДЛГ	780	273	261	246
Болехівське УТМР	175	0	154	21
Долинське УТМР	292	0	196	96
Всього по області	**11489**	**1719**	**5139**	**2092**

Додаток 18.16.

2011[549, 550, 551, 552]

[541] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2009 рік. [Текст]. — Болехів : [б. в.], 2009. — 4 арк. — [На правах рукопису].

[542] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2009 рік. [Текст]. — Вигода : [б. в.], 2009. — 4 арк. — [На правах рукопису].

[543] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп-мисливство) за 2009 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2009. — 4 арк. — [На правах рукопису].

[544] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2009 рік. [Текст]. — Долина : [б. в.], 2009. — 4 арк. — [На правах рукопису].

[545] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2010 рік. [Текст]. — Болехів : [б. в.], 2010. — 4 арк. — [На правах рукопису].

[546] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2010 рік. [Текст]. — Вигода : [б. в.], 2010. — 4 арк. — [На правах рукопису].

[547] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп-мисливство) за 2010 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2010. — 4 арк. — [На правах рукопису].

[548] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2010 рік. [Текст]. — Долина : [б. в.], 2010. — 4 арк. — [На правах рукопису].

[549] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2011 рік. [Текст]. — Болехів : [б. в.], 2011. — 4 арк. — [На правах рукопису].

[550] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2011 рік. [Текст]. — Вигода : [б. в.], 2011. — 4 арк. — [На правах рукопису].

Підприємство	Копитні	Олень	Козуля	Кабан
Болехівський ДЛГ	444	84	262	98
Вигодський ДЛГ	805	281	269	255
Болехівське УТМР	188	0	163	25
Долинське УТМР	356	0	227	129
Всього по області	**9393**	**1723**	**5303**	**2234**

Додаток 18.17.

2012[553, 554, 555, 556]				
Підприємство	Копитні	Олень	Козуля	Кабан
Болехівський ДЛГ	408	78	242	78
Вигодський ДЛГ	727	241	230	241
Болехівське УТМР	202	0	163	32
Долинське УТМР	309	0	227	111
Всього по області	**9289**	**1398**	**5327**	**2082**

Додаток 18.18.

2013[557, 558, 559, 560]				
Підприємство	Копитні	Олень	Козуля	Кабан
Болехівський ДЛГ	381	73	237	71
Вигодський ДЛГ	607	227	218	162
Болехівське УТМР	210	0	177	33
Долинське УТМР	352	0	216	136
Всього по області	**8804**	**1413**	**5153**	**2082**

[551] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп-мисливство) за 2011 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2011. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[552] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2011 рік. [Текст]. — Долина : [б. в.], 2011. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[553] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2012 рік. [Текст]. — Болехів : [б. в.], 2012. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[554] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2012 рік. [Текст]. — Вигода : [б. в.], 2012. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[555] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп-мисливство) за 2012 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2012. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[556] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2012 рік. [Текст]. — Долина : [б. в.], 2012. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[557] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2013 рік. [Текст]. — Болехів : [б. в.], 2013. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[558] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2013 рік. [Текст]. — Вигода : [б. в.], 2013. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[559] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп-мисливство) за 2013 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2013. — 4 арк. — [На правах рукопису].
[560] Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2013 рік. [Текст]. — Долина : [б. в.], 2013. — 4 арк. — [На правах рукопису].

Додаток 18.19.

2014[561, 562, 563, 564]				
Підприємство	Копитні	Олень	Козуля	Кабан
Болехівський ДЛГ	362	74	240	48
Вигодський ДЛГ	629	222	231	176
Болехівське УТМР	262		217	45
Долинське УТМР	352		224	128
Всього по області	**1605**	**296**	**912**	**397**

Порівнюючи сучасний стан чисельності поголів'я копитних видів дичини у Болехівському та Вигодському держлісгоспах з 90-ми роками XX століття, констатуємо, що їх щільність залишилась на одному рівні. На третину зменшилась площа, на якій ведеться мисливське господарство, і пропорційно зменшилась чисельність дичини.

Додаток 18.20.

Таксація в розрізі підприємств об'єднання «Прикарпатліс» на 1991 рік

Назва лісокомбінату	Олень	Козуля	Кабан	Зубр	Лань	Муфло	Лось	Білка	Заєць	Вовк	Лисиця	Рись
Болехівський лісокомбінат	109	285	131				6	368	309	5	38	1
Вигодський лісокомбінат	284	131	215					498	345	3	121	22
Брошнівський лісокомбінат	95	185	86					203	251		27	2
Осмолодський лісокомбінат	740	223	101				4	465	300	10	111	18
Івано-Франківський лісокомбінат	28	673	306		90	85		272				
Надвірнянський лісокомбінат	174	234	90	17			4	289	392	8	101	15
Солотвинський лісокомбінат	70	195	128						368			

561 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2011 рік. [Текст]. — Долина : [б. в.], 2014. — 4 арк. — [На правах рукопису].

562 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2012 рік. [Текст]. — Болехів : [б. в.], 2014. — 4 арк. — [На правах рукопису].

563 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2012 рік. [Текст]. — Вигода : [б. в.], 2014. — 4 арк. — [На правах рукопису].

564 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп-мисливство) за 2012 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2014. — 4 арк. — [На правах рукопису].

Делятинський лісокомбінат	58	359	52				8	234	274	2	51	5
Ворохтянський лісокомбінат	73	46	36					106	102	2	16	5
Коломийський лісокомбінат	64	674	261				16		641			
Верховинський лісокомбінат	121	122	89					454	146	2	44	3
Кутський лісокомбінат	79	163	101						104	2	34	2
Карпатський природний національний парк	328	333	106					366	309	8	150	10
Всього	**2215**	**3551**	**1702**	**17**	**90**	**85**	**38**	**3255**	**3541**	**42**	**693**	**83**

Продовження

Назва лісокомбінату	Рись	Ведмідь	Дикий кіт	Борсук	Куниця	Чорний тхір	Видра	Глухар	Орябок
Болехівський лісокомбінат	1	15		7	76		6	64	298
Вигодський лісокомбінат	22	42		17	155		17	174	401
Брошнівський лісокомбінат	2	24						57	140
Осмолодський лісокомбінат	18	31		19	159			157	407
Івано-Франківський лісокомбінат				79	87	105			
Надвірнянський лісокомбінат	15	12	2	7	75	10	20	35	60
Солотвинський лісокомбінат	5	12		10	60			50	500
Делятинський лісокомбінат	5	6		11	50				
Ворохтянський лісокомбінат	2	7		9	30			47	43
Коломийський лісокомбінат				12	42			13	
Верховинський лісокомбінат	3	16		8	134		2	213	39
Кутський лісокомбінат	2	14						57	
Карпатський природний національний парк	10	8	3	15	82		14	108	74
Всього	**85**	**187**	**5**	**194**	**950**	**115**	**59**	**974**	**1962**

Продовження

Назва лісокомбінату	Глухар	Орябок	Тетерев	Сіра куріпка
Болехівський лісокомбінат	63	306	0	205
Вигодський лісокомбінат	174	401	0	195
Брошнівський лісокомбінат	0	131	0	163
Осмолодський лісокомбінат	203	420	8	0
Івано-Франківський лісокомбінат	0	0	0	490
Надвірнянський лісокомбінат	31	59	0	29
Солотвинський лісокомбінат	0	0	0	0
Делятинський лісокомбінат	0	168	0	0
Ворохтянський лісокомбінат	38	62	0	0
Коломийський лісокомбінат	0	0	0	0
Верховинський лісокомбінат	213	39	0	0
Кутський лісокомбінат	67	0	0	20
Карпатський природний національний парк	108	74	0	0
Всього	**897**	**1660**	**8**	**1102**

Аналізуючи динаміку чисельності козулі на території мисливських угідь підприємств об'єднання «Прикарпатліс» з 1971 по 1991р.р., спостерігаємо зростання поголів'я на 23% (з 3030 голів у 1971 р. – до 3745голів у 1991 р.). За даний період чисельність козулі у Болехівському лісокомбінаті збільшилась на 32%, тоді як у Вигодському зменшилась на 32%.

Додаток 18.21.

Динаміка чисельності козулі в розрізі підприємств об'єднання «Прикарпатліс» (1971-1991 р.р.)

Назва лісокомбінату	**1971**	**1975**	**1976**	**1977**	**1978**	**1979**	**1980**	**1981**	**1982**	**1983**	**1984**	**1985**	**1986**	**1987**	**1988**	**1989**	**1990**	**1991**
Болехівський лісокомбінат	216	135	138	145	156	206	211	179	181	193	193	206	197	208	207	207	204	285
Вигодський лісокомбінат	192	96	13	13	13	32	62	66	79	106	109	121	129	127	127	152	131	131

Брошнівський лісокомбінат	168	80	98	91	95	96	100	118	88	136	160	196	202	217	250	194	194	178
Осмолодський лісокомбінат	758	473	425	296	198	232	273	257	279	285	279	287	312	293	250	253	237	252
Івано-Франківський лісокомбінат	283	287	76		231	302	236	55	548	592	756	691	723	752	821	791	703	730
Надвірнянський лісокомбінат	169	209	186	296	163	198	188	198	186	196	237	269	319	338	228	240	232	250
Солотвинський лісокомбінат	25	84	79	64	93	190	171	153	179	182	229	175		223	220	212	210	203
Делятинський лісокомбінат	322	361	367		268	317	368	364	292	318	340	352	359	365	365	367	338	359
Ворохтянський лісокомбінат	206	284	274	272	304	300	250	220	106	46	57	46	47	51	38	52	43	46
Коломийський лісокомбінат	512	880	918	236	436	764	760	812	894	898		784	812	882	855	874	754	636
Верховинський лісокомбінат	177	225	157	230	261	262	265	160	141	172	171	170	168	159	123	123	113	122
Кутський лісокомбінат	82	236	262		207	209	192	126	144	144	206	232	214	156	138	165	173	163
Карпатський природний національний парк									189	204	213	247	271	214	284	313	326	333
Всього	**3030**	**3350**	**1432**	**1218**	**1180**	**1300**	**3070**	**3180**	**3336**	**3468**	**3612**	**3690**	**3986**	**4055**	**3810**	**1943**	**3658**	**3745**

З 1969-1991 р.р. чисельність оленя в мисливських угіддях підприємств об’єднання «Прикарпатліс» збільшилась з 1588 гол. у 1969 році до 2150 гол. у 1991 році, що становить 35%. За цей же період чисельність поголів’я оленя у Болехівському лісокомбінаті збільшилась з 52 до 109 голів, а у Вигодському – з 150 до 284 гол.

Додаток 18.22.

Динаміка чисельності оленя в розрізі підприємств об'єднання «Прикарпатліс» (1969-1991 р.р.)

Назва лісокомбінату	1969	1970	1971	1973	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Болехівський лісокомбінат	52	64	46	51	50	51	52	69	79	81	72	73	77	77	89	87	85	88	80	78	109
Вигодський лісокомбінат	150	187	217	218	103	91	62	123	134	157	149	180	209	227	250	256	263	270	276	283	284
Брошнівський лісокомбінат	126	61	77	174	89	76	78	99	117	103	103	122	124	118	124	128	132	121	95	95	79
Осмолодський лісокомбінат	506	663	886	869	903	843	836	693	702	848	740	764	771	794	754	781	779	780	747	749	705
Івано-Франківський лісокомбінат	1									5	4	4	4	4	4	4	11	11	11	28	5
Надвірнянський лісокомбінат	54	56	80	51	119	133	136	126	144	150	157	153	203	194	238	250	243	202	240	176	180
Солотвинський лісокомбінат	185	248	20	274	42	57	43	44	58	44	38	41	48	73	48	50	61	60	70	60	72
Делятинський лісокомбінат	254	317	137	252	127	109	100	94	94	92	106	63	66	70	76	75	78	78	70	61	58
Ворохтянський лісокомбінат	172	231	196	240	230	207	190	207	208	170	176	78	88	85	75	89	91	88	69	77	73
Коломийський лісокомбінат	55	59	52	39	77	81	39	62	77	84	89	91	97	95	93	98	106	85	82	87	57

Верховинський лісокомбінат	72	106	86	118	118	62	104	119	111	125	102	93	113	128	148	151	145	107	118	116	121
Кутський лісокомбінат	61	120	82	88	98	83	80	80	104	78	42	71	83	90	96	93	91	89	87	85	79
Карпатський природний національний парк												149	182	168	196	231	252	252	270	292	328
Всього	**1588**	**1912**	**1879**	**2369**	**1956**	**1793**	**1720**	**1716**	**1800**	**1870**	**1780**	**1882**	**2048**	**2023**	**2230**	**2309**	**2337**	**2310**	**2186**	**2181**	**2150**

З 1971 по 1991 р.р. чисельність ведмедя у мисливських угіддях підприємств об'єднання «Прикарпатліс» зменшилась з 213 до 187 голів. В той же час у Болехівському лісокомбінаті його чисельність збільшилась на 3 голови (з 12 до 15), а у Вигодському лісокомбінаті – на 6 голів (з 36 до 42).

Додаток 18.23.

Динаміка чисельності ведмедя в розрізі підприємств об'єднання «Прикарпатліс» (1971-1991 р.р.)

Назва лісокомбінату	1971	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Болехівський лісокомбінат	12	10	10	14	18	18	12	12	12	13	13	14	14	15	15	15	15	15
Вигодський лісокомбінат	36	46	21	18	18	28	33	39	39	39	28	35	39	41	41	41	42	42
Брошнівський лісокомбінат	20	23	22	16	16	16	15	16	15	23	23	23	23	23	23	23	23	24
Осмолодський лісокомбінат	84	45	48	51	46	50	35	48	50	52	55	60	42	42	40	41	35	31

Івано-Франківський лісокомбінат																		
Надвірнянський лісокомбінат	18	23	3	6	5	3	8		8	11	11	15	12	19	15	17	11	12
Солотвинський лісокомбінат	2	6	7	6	3		15	9	15	14	11	11		17	17	11	11	12
Делятинський лісокомбінат	4	5	6	5	4	4	4	5	5	5	6	5	5	5	6	7	6	6
Ворохтянський лісокомбінат	21	30	30	21	20	20	15	16	8	6	7	7	7	7	5	5	7	7
Коломийський лісокомбінат	2	4	3	3														
Верховинський лісокомбінат	6	18	18	16	16	23	28	18	15	15	15	16	18	19	20	20	19	16
Кутський лісокомбінат	8	12	17	15	12	12	20	24	22	22	27	22	21	21	16	17	14	14
Карпатський природний національний парк									7	7	5	7	10	5	5	7	10	8
Всього	**213**	**222**	**185**	**171**	**160**	**170**	**185**	**192**	**198**	**205**	**198**	**206**	**196**	**215**	**211**	**204**	**187**	**187**

У 1991 році на підприємствах об'єднання «Прикарпатліс» працювало 9 інженерів-мисливствознавців, один іхтіолог, 15 старших єгерів та 66 єгерів. У Болехівському та Вигодському лісокомбінатах працювали по одному інженеру-мисливствознавцю та відповідно – чотири та три єгері.

Додаток 18.24.

Кадрове забезпечення ведення мисливського господарства по підприємствах об'єднання «Прикарпатліс» у 1991 році

Назва лісокомбінату/Посада	Старший інженер	Інженер	Іхтіолог	Старший єгер	Єгер
Болехівський лісокомбінат		1		1	3
Вигодський лісокомбінат		1			3
Брошнівський лісокомбінат					
Осмолодський лісокомбінат		1	1	5	17
Івано-Франківський лісокомбінат				2	7
Надвірнянський лісокомбінат		1		1	10
Солотвинський лісокомбінат					3
Делятинський лісокомбінат		1		1	3
Ворохтянський лісокомбінат				1	2
Коломийський лісокомбінат		1		1	5
Верховинський лісокомбінат		1		1	4
Кутський лісокомбінат		1		2	4
Карпатський природний національний парк	1				5
Об′єднання «Прикарпатліс»	**1**	**8**	**1**	**15**	**66**

У 2013 році у Болехівському ДЛГ працювали 1 мисливствознавець та чотири єгері, а у Вигодському ДЛГ – 1 мисливствознавець та 6 єгерів.

Додаток 18.25.

Виписка з статистичного звіту – форма (2-тп мисливство) за 2013 рік

Користувач	облікова к-сть штатних працівники, зайняті в мисливс. г-ві, осіб		
	всього	у т.ч. мисливствознавці	у т.ч. штатні єгері
Болехівський ДЛГ	5	1	4
Вигодський ДЛГ	7	1	6
Болехівське УТМР	2		2
Долинське УТМР	4		4
Ів.Франківська область: всього	**89**	**8**	**69**

18.1. Надання у користування мисливських угідь у Долинському районі

До 1990 року площа мисливських угідь наданих підприємствам виробничого об'єднання «Прикарпатліс» у користуванні становила 501,7 тис. га. В тому числі, Болехівському лісокомбінату надано 31,6 тис. га, Вигодському лісокомбінату – 61,6 тис. га.

Із здобуттям Україною у 1991 році незалежності нова влада у 1996 р. реорганізовує мисливське господарство у Долинському районі шляхом перерозподілу мисливських угідь. Так, відповідно до рішення Івано-Франківської обласної ради від 25.12.1996 року «Про надання в користування мисливських угідь області» на території Долинського району Вигодському держлісгоспу було надано у користування 58,1 тис. га мисливських угідь, Болехівському держлісгоспу – 20,2 тис. га, Болехівській МО УТМР – 13,9 тис. га, Долинській райраді УТМР – 22,2 тис. га, Калуському держлісгоспу – 4,8 тис. га. Всього у цьому році на території Долинського району було надано у користування мисливських угідь площею 119,2 тис.га.

Термін користування мисливськими угіддями для всіх користувачів складав 15 років – мінімально визначений законом термін. Якщо врахувати, що площа Долинського району та Болехівської міської ради складає 154,8 тис. га, то площа мисливських угідь району складала лише 77% від загальної площі. Слід відмітити, що у розвинутих країнах

Європи співвідношення мисливських угідь до загальної площі є набагато вищим. Зокрема, у Німеччині – 90%[565]

Територія Долинського району та Болехівської міської ради була поділена на 9 ревірів. Болехівський та Вигодський держлісгоспи користувались мисливськими угіддями, що знаходились на території їх землекористування. За Долинською районною радою Українського товариства мисливців та рибалок було закріплено 22,2 тис. га мисливських угідь, які були поділених на три мисливські ревіри з межами:

1.Від межі з Львіською областю дорогою Велика Тур'я – Долина до села Рахиня, від села Рахиня дорогою Рахиня-Надіїв до межі з Рожнятівським районом та вздовж межі землекористування Калуського держлісгоспу (Брошнівського та Болохівського лісництв), далі межею з Калуським районом до кордону з Львівською областю. Загальна площа ревіру складала 5,9 тис. га, в тому числі: 4,6 тис. га лісових та 1,3 тис. га польових угідь.

2.Дорогою Велика Тур'я-Рахиня до м. Долини і далі дорогою до с.Тяпче, від с.Тяпче рікою Свіча до межі з Львівською областю. Загальна площа ревіру складала 8,6 тис. га, в тому числі: 3,5 тис. га лісових та 5,1 тис. га польових угідь.

3. Від м. Долини залізницею до с. Раків до межі з Рожнятівським районом, межею району до с. Підліски та по контуру лісових насаджень Вигодського ДЛГ до р. Мізунька, вздовж річки Мізунька за залізницею до м. Долини. Загальна площа ревіру складала 7,7 тис. га, в тому числі: 1,8 тис. га лісових та 5,9 тис. га польових угідь.

За Калуським держлісгоспом були закріплені мисливські угіддя, що знаходились на територіях Брошнівського та Болохівського лісництв Калуського лісгоспу та відносились до території Долинського району. Загальна площа ревіру складала 4,6 тис. га. Всі угіддя знаходились на території лісу.

Болехівській міській раді міської організації Українського товариства мисливців та рибалок було надано мисливські угіддя площею 13,9 тис. га, поділені на три ревіри з межами:

1. Від межі з Львівською областтю дорогою Моршин-Болехів та Болехів-Тисів до села Тисів, від с.Тисів контуром лісових насаджень до с. Церківна, далі дорогою Церківна-Витвиця-Гошів вздовж ріки Свіча

[565] Новіков Р. Полювання по – німецьки / Роман Новіков / Лісовий і мисливський журнал – 2014 – № 2 (103) /2014 – С. 32-35.

до межі з Львівською областю. Загальна площа ревіру складала 9,1 тис. га, в тому числі: 2,0 тис. га лісових та 7,1 тис. га польових угідь.

2. Від межі з Львівською областю дорогою Моршин-Болехів, дорогою Болехів-Тисів та межею між Паляницьким та Болехівським лісництвами до межі з Львівською областю. Загальна площа ревіру складала 4,8 тис. га, в тому числі: 4,4 тис. га лісових та 0,4 тис. га польових угідь.

3. Від м. Долини вздовж залізниці до р. Мізунька і вздовж ріки Мізунька до лісових насаджень Вигодського держлісгоспу та контуром цих насаджень до дороги Витвиця-Слобода Болехівська, далі цією дорогою до траси Долина-Гошів до м. Долини. Загальна площа ревіру складала 3,5 тис. га, в тому числі: 2,5 тис. га лісових та 1,0 тис. га польових угідь.[566]

Термін користування мисливськими угіддями відповідно до рішення Івано-Франківської обласної ради від 25.12.1996 року «Про надання в користування мисливських угідь області» для всіх користувачів мисливських угідь Долинського району та Болехівської міської ради закінчився у 2011році. Тому у 2012 році прийнято ряд рішень, відповідно до яких надаються у користування мисливські угіддя на території Долинського району. Зокрема, ДП «Болехівський лісгосп» надано у користування – 20338,0 га, Болехівській міській організації УТМР – 9446,7 га, ДП «Вигодський лісгосп» – 44923,9 га, Долинській районній організації УТМР – 13033,3 га. Загальна площа наданих у користування мисливських угідь склала 84741,9 га. Площа мисливських угідь склала лише 56,7% від всієї площі Долинського району та Болехівської міської ради. На відміну від попереднього рішення обласної ради, в якому межі мисливських угідь визначались природними границями, у 2012 році мисливські угіддя надавались у користування у межах великих користувачів земельних ділянок, що значно зменшило площу мисливських угідь району, а також гальмувало ефективне ведення мисливського господарства.

Відповідно до рішення Івано-Франківської обласної ради «Про надання в користування мисливських угідь Долинській районній організації УТМР» від 07.09.2012 № 650-17/2012 надано мисливські угіддя площею 13033,3 га терміном на 15 років. Мисливські угіддя знаходяться на території Міжрічанської сільської ради – 1946 га, Підберезької с/р – 624 га, Великотур’янської с/р – 1810 га, Белелеївської с/р – 1422 га, Тростянецької с/р – 2138 га, Солуківської

---

[566] Рішення Івано-Франківської обласної ради від 25.12.1996 року «Про надання в користування мисливських угідь області» [Текст]. — Івано-Франківськ : [б. в.], 1996. — 4 арк. — [На правах рукопису].

с/р – 416 га, Яворівської с/р – 30 га, Рахинської с/р – 639 га, Надіївської с/р – 835 га, Раківської с/р– 1409 га, Оболонської с/р– 708 га, Малотурянської с/р– 494га, Княжолуцької с/р– 562,3 га[567]

На 15 років надані мисливські угіддя ДП «Вигодський лісгосп» загальною площею 44923,9 га відповідно до рішення від 07.09.2012 № 640-17/2012 «Про надання в користування мисливських угідь ДП «Вигодський лісгосп» на території держлісфонду наступних лісництв: Бескидське л-во – 5912 га, Бистрівське – 5861га, Вишківське – 4692,4 га, Ільмянське – 2806,9 га, Людвиківське – 4381,3 га, Мало-Турянське – 1636,5га, Мізунське – 3672,2 га, Свічівське –5965 га, Слобідське – 2758 га, Собольське – 2386,6 га, Солотвинське – 713 га, Шевченківське – 4133 га.[568]

На 15 років надані мисливські угіддя Болехівській міській організації УТМР загальною площею 9446,7 га відповідно до рішення від 07.09.2012 № 640-17/2012 «Про надання в користування мисливських угідь Болехівській міській організації УТМР»[569], а саме: ДП «Болехівський лісгосп» – 4685 га, Долинського спеціалізованого агролісгоспу – 1199 га, Міжрічанської с/р – 590 га, Тисівської с/р – 1601,7 га, Гузіївської с/р – 613 га, Болехівської міської ради – 758 га.

На такий же термін надані мисливські угіддя ДП «Болехівський лісгосп» загальною площею 20338,0 га відповідно до рішення від 07.09.2012 р. № 637-17/2012 «Про надання в користування мисливських угідь ДП «Болехівський лісгосп» на території держлісфонду наступних лісництв: Сукільське л-во – 3535 га, Козаківське л-во – 4162 га, Поляницьке л-во – 3761 га, Витвицьке л-во – 4220 га, Церківнянське л-во – 4660 га.[570]

---

567 Рішення Івано-Франківської обласної ради від 07.09.2012 № 650-17/2012 «Про надання в користування мисливських угідь Долинській районній організації УТМР» [Текст]. — Івано-Франківськ : [б. в.], 2012. — 2 арк. — [На правах рукопису].

568 Рішення Івано-Франківської обласної ради від 07.09.2012 № 640-17/2012 «Про надання в користування мисливських угідь ДП «Вигодський лісгосп» [Текст]. — Івано-Франківськ : [б. в.], 2012. — 2 арк. — [На правах рукопису].

569 Рішення Івано-Франківської обласної ради від 07.09.2012 № 640-17/2012 «Про надання в користування мисливських угідь Болехівській міській організації УТМР» [Текст]. — Івано-Франківськ : [б. в.], 2012. — 1 арк. — [На правах рукопису].

570 Рішення Івано-Франківської обласної ради від 07.09.2012 № 637-17/2012 «Про надання в користування мисливських угідь ДП «Болехівський лісгосп» [Текст]. — Івано-Франківськ : [б. в.], 2012. — 1 арк. — [На правах рукопису].

19.Організація рибальства у Долинському повіті

Починаючи з Середньовіччя право рибальства було похідним від права власності на землю. Спочатку це право було закріплене як і в мисливстві відповідними регаліями. Але регалії відносились лише до великого риболовства. Мале риболовство належало власникам землі[571]. З ростом чисельності населення та утвердженням права приватної власності на землю у Галичині кінця ХІХ ст. постає питання врегулювання відносин права власності на рибу та організації риболовства як галузі економіки. Збільшення обсягів вилову риби спричиняє проблеми збереження її популяції у природному середовищі та потребу державного регулювання у вирішенні цього питання[572]. Передумовою регулювання рибальства у Галичині на державному рівні стала спроба врегулювати відносини приватної власності на землю. Реформа 1848 року остаточно обумовила існування приватної власність на землю і ліси. Втім, звичаєве право та спосіб життя не змогли, змінити зокрема, ставлення гуцулів до панських і державних лісів, самовільне користування якими вважалось цілком природною і допустимою річчю. Для гуцулів правомірним джерелом набуття власності вважалось присвоєння природних багатств суспільного користування: дичини, риби, плодів диких рослин[573].

Першим нормативно-правовим актом з регулювання відносин у галузі рибальства у Галичині став ―Закон про деякі заходи, щодо розвитку риболовлі на внутрішньо державних водах" (1882 р.)[574], який покладав на державну виконавчу владу обов'язок визначати та оголошувати терміни проведення відлову цінних видів риб з огляду на час їх нересту, застосування заходів з використання промисловими підприємствами водного дзеркала без завдання шкоди рибній галузі, визначення порушників у галузі рибальства та міри їх покарання тощо. Органи самоврядування та органи виконавчої влади повинні були розміщувати в друкованих органах та розвішувати у публічних місцях розпорядження щодо організації, функціонування та регулювання рибоводства.

На виконавчу повітову владу покладався обов'язок організовувати охорону риби. Охоронці, які приймали присягу і отримували відповідний сертифікат, утримувались на кошти уповноважених за

[571] Dąkowski P. Prawo prywatne Polskie. T. 2. – Lwów: Nakładem towarzystwa dla popierania nauki polskiej, drukarnia uniwersytetu Jagiell, pod zarządem J. Filipowskiego, 1991. – S.221-223.

[572] Проців О. Р. Економіка рибальства у Галичині кінця ХІХ-початку ХХ століття / О. Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ: збірник науково-технічних праць. Вип. 22.14. – Львів, 2012. – С.110-116.

[573] Гуцульщина: історико – етнографічне дослідження. – Київ : Наукова думка, 1987р. – С. 232-233.

[574] Ustawa z dnia 19.listopada 1882 o niektórych środkach ku podniesieniu rybactwa na wodach śródkrajowych // Łowiec. – 1883. – № 10. – S. 155-156.

веденням рибного господарства і повітової влади. Текст присяги рибного охоронця був наступного змісту: «Присягаюсь оберігати і охороняти з усією ретельністю і вірністю зариблені води, довірені мені. Буду повідомляти про порушення вимог рибацького закону, незважаючи на особисту приязнь чи неприязнь до кожного, хто завдасть шкоди риболовству та порушить вимоги щодо охорони риби. Ніколи не буду звинувачувати невинну людину. Сумлінно буду виконувати вимоги закону. Так нехай мені Пан Бог допоможе!»[575]. Під час виконання своїх повноважень охоронець був зобов'язаний мати при собі сертифікат і представляти його на вимогу органів безпеки.

Процес державного регулювання риболовства у Галичині набув стану перманентності, його нормативно-правове забезпечення здійснювалось з певною періодичністю. Зокрема, змінами до Рибацького закону у 1885 р. було заборонено право вільного вилову риби у Галичині, від 31 жовтня 1887 року ловити рибу стало можливим лише з дозволу гміни. Без відповідного дозволу рибу міг виловлювати лише власник земельної ділянки, на якій протікала річка[576]. Рибацький закон 1887 р. внормовував рибацькі відносини і забороняв розповсюджене дике риболовство, коли рибу ловив хто, коли і скільки хотів.

Для ефективного використання водних ресурсів річки були поділені відповідно до розпоряджень Галицького намісництва на рибальські ревіри та використовувались великими землевласниками у межах протікання річки по їх території або здавались в оренду. Наприкинці XIX – початку XX ст. у Галичині, яка на той час була під протекторатом Австро-Угорської імперії, існувало 493 рибальські ревіри загальною протяжністю 8136 км, з яких 29 були власними, а 464 ревіри здавались в оренду[577]. При такій розгалуженій рибальській системі за допомогою анкет було досліджено рівень споживання риби у п'ятдесятьох містах Галичини. Встановлено, що дуже мало риби споживалось серед іншого у таких містах східної Галичини як Болехів та Городенка. Це пояснюється доволі високими цінами на рибу. Середня вартість риби у Галичині становила 0,85 золотого. Щупак в середньому коштував 1,06 зол., найбільше за нього платили в Кросно (1,6 зол.), а найдешевше – у Збаражі (0,65 зол.); лосось – 1,4 зол. (найвища ціна – 2 зол. у Тарнові, найнижча – 1,2 зол. у Новому Таргу);

---

[575] Ustawa z dnia 19.listopada 1882 o niektórych środkach ku podniesieniu rybactwa na wodach śródkrajowych // Łowiec. – 1883. – № 10. – S. 155-156.

[576] Till E. Wykład prawa rzeczowego ausriyackiego (prawo własności, prawo służebności i prawo zastawu).T.II., wyd. drugie – Lwów : Nakładem księgarni Seyfartha i Czajkowskiego, 1892. – S. 177-184.

[577] Kilka słów o rybołowstwie i rybach Prutu // Łowiec. – 1879. – № 5. – S. 69-70.

карп – 0,97 зол. (найвища ціна у Яворові – 1,4 зол., найнижча у Кракові– 0,75 зол.); форель – 0,90 зол. (найвища ціна у Долині – 1 зол., найнижча у новому Таргу – 0,80 зол.); карась – 0,65 зол. (найвища ціна у Ліско – 0,80 зол., найнижча – у Збаражі 0,36 зол.)[578].

Всі рибацькі ревіри у Галичині були поділені на чотири рибальські господарства відповідно до едикту Галицького намісництва від 9 липня 1896 року L. 56,866: басейн ріки Вісли з вісьмома річками, Дністра з 10 річками, Дунаю з двома (Черемош та Прут), Дніпро з однією (Стир). До Дністровського господарства належали річки Дністер, Стрий з Опором, Свіча, Лімниця, Золота і Чорна Бистриця, Гнила Липа, Золота Липа, Стрип, Серет, Збруч[579].

У 1904 році власних рибацьких ревірів у Галичині було 18. Якщо ревір знаходився на землях багатьох землевласників, то такий ревір називався орендованим. Орендовані рибацькі ревіри зазвичай орендувались державною повітовою владою терміном на 10 років, надалі передавались приватним особам у суборенду. При цьому враховувалась у першу чергу їхня кваліфікація, а в другу – запропонована сума за право оренди вилову риби. Сума оренди повинна була ділитися між власниками земель, які входили у орендований рибацький ревір з урахуванням площі, яку вони в цьому ревірі займали. Крім суми за оренду рибацького ревіру орендатор платив ще 15% суми на зариблення мальком рибацького ревіру. Контроль за рибацтвом на своєму ревірі повинен здійснювати сам орендатор або через найнятих для контролю охоронців[580].

З усіх рибальських ревірів Галичини у 1911 році було отримано 57503 крон орендної плати. Зокрема, вартість оренди права рибальства на Лімниці становила 1727,5 крон, а Свічі – 1587,2 крони. В залежності від привабливості ревіру щодо можливості вилову риби залежала і вартість його річної оренди. Так, на річці Свічі найдорожче здавався 15-ий ревір (750 крон). Середня вартість оренди права рибальства за рибальський ревір становила 198,4 крони. На Лімниці найдорожчий ревір здавався за 300 крон, а найдешевший – за 20 крон, а середня вартість оренди ревіру становила 123,3 крони.[581]

Важливими водними артеріями у Долинському повіті були річки Лімниця та Свіча. На особливу увагу у сфері рибальства заслуговує ріка Лімниця, описана у підручнику з географії для Галичини (1876 р.) як

[578] Statystyka konsumcyi ryb // Okólnik. – 1893. – № 7. – S.23-24.
[579] Rewiry rybackie i ich podział // Okólnik. – 1897. – № 30. – S. 5.
[580] Kilka słów o rybołowstwie i rybach Prutu // Łowiec. – 1879. – № 5. – S. 69-70.
[581] Próba oświetlenia wartości rybackich wód bieżących w Galicyi na podstawie danych statystycznych // Okólnik. – 1912. – № 126. – S.208-210.

річка, яка бере свій початок з великих лісів, що межують з Бескидами, протікає через Ясень, Тужилів і впадає у Дністер під Станиславовом та, на думку багатьох дослідників-етнографів, є межею проживання таких етнографічних груп як гуцули та бойки[582].

Відповідно до Едикту Галицького Намісництва від 17 липня 1903 року L. 66.151 Лімниця була тимчасово поділено на 18 ревірів[583]. Згодом Едикт був доповнений рескриптом намісництва від 12 серпня 1903р. L 105.394. На території Долинського старостату річка була поділена на дев'ять ревірів:

1-ий ревір – від початку річки Лімниця до впадання річки Молода на території гмін Ясеня, Перегінське здавався в оренду;

2-ий ревір – на річці Молода від початку до впадання у річку Лімниця здавався в оренду;

3-ій ревір – знаходився на річці Лімниця від впадання річки Молода до впадання річки Шумляче;

4-ий ревір – знаходився на річці Чечві від початку до впадання потоку Мелецінка;

5-ий ревір – на річці Чечві від впадання річки Мелецінка до границі між гмінами Спас і Струтин здавався в оренду;

6-ий ревір – на річці Ілемка від початку до впадання в річку Чечва здавався в оренду;

7-ий ревір – на річці Чечва від границі між гмінами Спас та Стратин до границі між гмінами Нижній Струтин та Рожнятів здавався в оренду;

8-ий ревір – на річці Дуба від початку до границі між гмінами Рожнятів та Сваричів здавався в оренду;

9-ий ревір – на ріці Чечва від границі між гмінами Струтин Нижній та Рожнятів до границі між гмінами Сваричів і Тужилів здавався в оренду.

У **Калуському старостаті існувало 8 ревірів:**

1-ий ревір – від впадання потоку Шумлячий до моста на дорозі з Перегінська до Небилова здавався в оренду;

2-ий ревір – від моста на дорозі з Перегінська до Небилова до державного моста в Рівні на дорозі з Петранки до Рожнятова здавався в оренду;

---

582 O Wierchowinie Huculskiej. – Kołomyja: Zjednoczenie, 1933. – S.1.

583 Zakładanie rewirow rybackich. L.115.428. Edykt co do tymczasowego podziału dorzecia Łomnicy na rewiry rybackie // Okólnik. – 1903. – № 62. – S. 6-8.

3-ій ревір – на річці Лімниця від моста в Рівні на дорозі з Петранки до Рожнятова до границі між гмінами Берлоги і Дольне здавався в оренду;

4-ий ревір – знаходився на Лімниці між гмінами Берлоги і Дольне до впадання річки Чечви і здавався в оренду;

5-ий ревір – знаходився на ріці Лімниця від впадання річки Чечви до границі між гмінами Підгірки та Вістова;

6-ий ревір – знаходився на потоці Бережниця від початку до місця впадання потоку Урив;

7-ий ревір – знаходився на річці Лімниця від границі між гмінами Підгірки та Вістова до границі між гмінами Бабин і Пшевовець;

8-ий ревір – знаходився від границі між гмінами Бабин і Пшевовець до границі між гмінами Мединя і Темерівці.[584]

Цей розподіл річки Лімниці зберегся до 1906 року, а 3 листопада 1906 року Галицьке намісництво розпорядженням L. IX. 2023/27 відмінило попередній Едикт від 17 липня 1903 року L. 66.151 про поділ річки Лімниці на рибальські ревіри і встановило вже 19 ревірів[585]. У міжвоєнний період трьома ревірами на Лімниці володіла Греко-католицька митрополія, одним Римо-католицький єпископат[586].

Едикт Галицького намісництва від 21 червня 1906 року L. IX. 621 розділяв на рибальські ревіри крім Лімниці річки Бистрицю Надвірнянську та Солотвинську, Гнилу та Золоту Липу, Свічу[587].

Свіча починається вище Людвиківки, біля Гошева має рівнинний характер, нижче Журавна впадає до Дністра[588]. На цій річці відповідно до Едикту Галицького намісництва від 22 березня 1902 року l. 31.914 було організовано 16 рибальських ревірів, які поділяли її басейн наступним чином:

Старостат Долина:

1-ий ревір (власність барона Бертольда Поппера) починався від витоку Свічі до впадання струмка Ільниця. До цього ревіру відносились Вишків, частина Ніагрина і Людвиківка;

2-ий ревір починався від впадання струмка Ільниці до межі між гмінами Велдіж і Пациків і здавався в оренду;

---

584 Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskiem. – Lwów, 1906. – S.306-309.

585 Zmiana rozganiczenia rewirów rybackich dorzecza Łomnicy // Okólnik. – 1907. – № 90. – S. 8.

586 ДАІФО, ф. 2, о. 9, спр. 650. – 20 арк.

587 Podział rzek galicyjskich na rewiry // Okólnik. – 1906. – № 87. – S. 255.

588 Tatomir L. Podręcznik geografii Galicyi. 2-ie wyd. przejrz. i uzupeł. – Lwów: Księgarnia Seyfartha i Czajkowskiego, 1876. – S.22.

3-ій ревір знаходився на річці Мізунці від початку до впадання струмка Скоперчак, протікав гмінами Сенечів та Вишків і перебував у власності барона Бертольда Поппера;

4-ий ревір (державний) знаходився на ріці Мізунька, від впадання потоку Скоперчак до впадання потоку Глибокий на території гмін Кальна і Мізунь;

5-ий ревір (державний) знаходився на ріці Мізунька від впадання потоку Глибокий до впадання в річку Свіча;

6-ий ревір на ріці Свіча від границі між гмінами Велдіж і Пациків до границі між гмінами Гошів та Підбереж, здавався в оренду;

7-ий ревір знаходився на річці Лужанка до границі між гмінами Витвиця і Гошів і здавався в оренду;

8-ий ревір (державний) знаходився на річці Свіча від границі між гмінами Гошів і Підбереж до границі між гмінами Гузіїв і Човгани;

9-ий ревір знаходиться на ріці Свіча від границі між гмінами Гузіїв і Човгани до границі між гмінами Човгани і Дідушиці і здавався в оренду;

10-ий ревір (державний) знаходиться на річці Сукіль від початку до границі між гмінами Поляниця та Тисів;

11-ий ревір (державний) знаходився на річці Сукіль від границі між гмінами Поляниця і Тисів до мосту на ріці Сукіль в Болехові;

12-ий ревір на ріці Сукіль від мосту в Болехові до границі між гмінами Задеревач і Великі Дідушичі здавався в оренду;

13-ий ревір знаходився на ріці Тур'янці від озера в Долині до границі між Долинським та Жидачівським повітами і здавався в оренду;

14-ий ревір на ріці Свіча від границі між гмінами Човгани і Дідушиці до границі між гмінами Лани Соколовські і Баліче, здавався в оренду;

15-ий ревір знаходився на ріці Свіча між гмінами Лани Соколовські і Баліче до границі між гмінами Демня-Сулятиче і Лаховиці до границі між Долинським та Жидачівським повітом і здавався в оренду;

16-ий ревір на річці Свіча між гмінами Демня-Сулятиче і Лаховиці до границі між гмінами Володимирці і Журавно, здавався в оренду.[589]

Рибальські ревіри на річці Свіча у 1904 році орендував інженер-залізничник зі Стрия – Кароль Герстінгер. Вартість оренди 15-го ревіру становила 1200 крон, а граф Едмунд Дідушицький за 16 ревір щороку

[589] Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskiem. – Lwów, 1906. – S. 302-306.

сплачував 350 крон.[590] Вартість оренди права риболовства на річках визначалась на аукціонах. Зокрема, у часописі «Ловець» подавалось оголошення про оренду права рибальства рибальського ревіру № 11 на річці Свіча площею 24 га, який знаходився у державному надлісництві Болехові та ревіру № 10 річки Свіча площею 132,93 га у надлісництві Поляниця[591]. У 1905 році з цих ревірів було здано в оренду три ревіри і отримано 1650 крон орендної плати.[592] У 1912 році за оренду рибальських ревірів отримано 1587 крон. Найвищу суму орендної плати – 750 крон було оплачено за 15-тий ревір, а найнижчу – 50 крон[593].

Крім того, влада вживала ряд заходів для примноження рибних запасів. Зокрема, відповідно до розпорядження Галицького намісництва від 19 листопада 1882 року «Щодо заходів про піднесення рибальства» з 1 квітня до 31 травня заборонявся вилов риби у річках Свіча, Лімниця та деяких інших річках Галичини. [594] Вводились обмеження щодо вилову риби в залежності від її довжини, а саме: лосось – не менше (від голови до хвоста) 50 см, судак – 40 см, Білизна- жерех (*Aspius aspius*) – 40 см, кутум – 40 см, вугор – 35 см, вусач (Barbus barbus) – 25 см, харіус – 20 см, форель – 20 см, підуста – 20 см.[595] Законодавство також визначало, що у фонд зариблення річки повинно поступати 15% від суми оренди рибальських ревірів. Тож у 1911 році орендарі рибальських ревірів річки Свіча сплатили у цей фонд 360 крон[596], а з усіх рибальських ревірів Галичини було сплачено 8585 крон[597].

На зменшення риби негативно впливало сплавляння деревини по річках, тож для охорони рибних ресурсів Галицьке намісництво у 1883 році видало розпорядження, що ліс по річці Свічі дозволялось сплавляти починаючи від Велдіжа.[598] Рибальство, на думку голови Крайового Краківського рибальського товариства – п. Фішера, найбільше потерпало від сплаву дерева на таких річках як Лімниця, Бистриця, Прут і Черемош.[599]

---

[590] Wykaz dzierżawców rewirów rybackich // Okólnik. – 1904. – № 72. – S. 344.
[591] Ogłoszenie // Łowiec. – 1934. – № 6-7. – S. 60.
[592] // Okólnik. – 1906. – № 84. – S.160.
[593] Próba oświetlenia wartości rybackich wód bieżących w Galicyi na podstawie danych statystycznych // Okólnik. – 1912. – № 126. – S.208-210.
[594] Rozporządzenie wykonawcze // Okólnik. – 1883. – № 3. – S. 81.
[595] Ustawa z dnia 19.listopada 1882 o niektórych środkach ku podniesieniu rybactwa na wodach śródkrajowych//Łowiec. – 1883. – № 10. – s.155-156.
[596] Alegaty do sprawozdań stenograficznych drugiej sesyi ósmego periodu Sejmu Krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskiem z roku 1913/1914 przytem index tych alegatów od 1 do 495. – Lwów, 1905, – S.1306-1307.
[597] Próba oświetlenia wartości rybackich wód bieżących w Galicyi na podstawie danych statystycznych // Okólnik. – 1912. – № 126. – S.208-210.
[598] Sprawozdanie ze stanu i czynności Towarzystwa rybackiego // Okólnik. – 1883. – № 3. – S. 5-7.
[599] Fiszer Z. Rybactwo na powszechnej wystawie krajowej we Lwowie w roku 1894 / Zygmunt Fiszer. – Lwów, 1895. – S.43-44.

Слід відмітити, що з розпадом Австро-Угорської імперії правові погляди на рибальське право не змінились. Відповідно до Закону Польщі «Про рибальство» від 7 березня 1932 року воно відповідно до статті 1 визначалось як привласнення риби, а право рибальства належало виключно власнику земельної ділянки, на якій знаходилось водне плесо. На суспільних водах право риболовства належало державі[600]. Органи державної влади Польщі мали вирішальний вплив на здачу в оренду рибальських ревірів у Галичині і розподіляли їх часто за національною приналежністю. Зокрема, на Свічі у цей період ревіри здавали в основному не українцям. Лише сьомий ревір у Долинському повіті на річці Свіча був зданий в оренду українському шляхтичу С. Васильковичу-Витвицькому.[601]

Для підвищення рибних запасів влада Польщі зарибнювала річки. Так, в 1925 р. у Станиславському воєводстві проводилось зарибнення річок в шести старостатах, в тому числі і Долинському[602]. На території всієї східної Галичини лише у Болехові існувало форельне господарство Державного управління лісів Галичини, в якому серед іншого займались й розведенням малька лосося – керівник Дирекції державних лісів у Болехові Йозеф Петрі та лісничий Антон Ковалевський. Мальком лосося з цього господарства зарибнювали річки Сукель і Витвицю (Лужанку). У Небилові було організоване рибне господарство для вигодовування малька форелі з метою зариблення Свічі та Лімниці.[603] Згодом у Лімниці вже можна було зловити форель вагою до 2 кг, а у річках Сукель та Свіча – форель довжиною до 50 см. З'явився лосось[604]. Слід відмітити, що рибальство займало чільне місце у економіці Станиславівського воєводства не лише з огляду на вирощування риби, але із забезпеченням зайнятості місцевого населення. Відповідно до статистичних даних у 1929 р. в Станиславському воєводстві нараховувалось 863 людини, зайняті у рибальстві[605]. При промисловому вилові риби власники рибальських ревірів використовували сітки. Риби було стільки, що її важко було витягнути на беріг. Велику вантажили на машину. Дрібну рибу викидали назад у воду.[606] Для значної частини селян рибальство було

---

600 Korzonek J. i Rosenblüth I. Kodeks zobowiązań: komentarz. T.2. – wyd. drugie. – Kraków: Księgarnia powszechna, 1937. – s.2471-2495.
601 ДАІФО, ф. 2, о. 9, спр. 779. – 25 арк.
602 ДАІФО, ф. 2, о. 9, спр. 56. – Арк. 206.
603 Fiszer Z. Rybactwo na powszechnej wystawie krajowej we Lwowie w roku 1894 / Zygmunt Fiszer. – Lwów, 1895. – S. 28.
604 Losoś w dorzeczu Dniestru// Okólnik. – 1882. – № 2. – S. 1 – 2.
605 Dreczkowski L. Ciężkie położenie // Wiadomości Rybackie. – 1926. – № 1. – S. 3.
606 Науковий етнографічний архів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Ф. 1 Рукописний фонд.Опис 11 Справа 5. Традиційне рибальство. Свідчення Василишина Михайла Васильовича, 1926

додатковим заробітком. Так, у селі Підбережжя біля Болехова було багато бідних рибалок, які за допомогою невеликого сачка – кегулі і молотка на довгій ручці – кияня ловили дрібну рибу «здерку» (їх так і прозвали «здеркобійниками»), а потім збували її жидам. Вони ходили по мілкій воді, били молотком по каменях, потім перевертали камінь і кегулею підбирали приголомшену рибу. Після війни такої риби вже не було, та й річка значно зміліла[607]. Крім того, було чимало осіб, які жили постійно або протягом тривалого часу виключно з рибальства. Наприклад, Ю. Андрусишин, муляр з Болехова, не маючи роботи, три роки жив виключно з того, що ловив і продавав рибу[608].

Найпоширенішим масовим видом вилову риби був ключ. Робили його таким чином, що перегороджували річку кам'яним валом під кутом, а потім заганяли у цей вал рибу та саками її там виловлювали. Дрібну рибу не брали, а викидали назад до річки. Інший спосіб вилову риби передбачав в'язку сіна, яку клали на воду. Через деякий час в'язку вибирали і витягували з неї заплутану рибу. На щупаків робили петлі із мідного дроту. Місцеві жителі також використовували повені на річках, після яких на березі залишалось чимало озерець з рибою, яку вони визбирували.

Крім промисловогвого вилову риби у річках Галичини існував також і спортивний (рекреаційний). Тогочасні рибалки у спеціалізованих рибальських виданнях часто описували свої подорожі, які для сучасного дослідника містять багато інформації. Зокрема, зі статті «Рибалка на річці Лімниця» (1910) можна дізнатись, що поїздка з Рожнятова до Підлютого тривала 9 годин, законодавчого поділу на ревіри річки Лімниця ніхто не дотримувався, як і охоронного часу, що загалом риби у Лімниці було небагато. Але навіть у такій глушині можна було купити у рибальському магазині, яким керував єврей, найкращі англійські снасті для вилову риби англійської фірми «Hardey».[609]

р. н.; місце народження: с. Княжолука Долинського району Івано-Франківської обл.; проживає: с. Княжолука Долинського району Івано-Франківської області; працював майстром, головою сільської ради, пенсіонер. Записано Лицур М. З. . 09. 2009 р. у с. Княжолука Долинського району Івано-Франківської області.

[607] Науковий етнографічний архів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Ф. 1 Рукописний фонд. Опис 11 Справа 3. Традиційне рибальство. Свідчення Шишки Михайла Миколайовича, 1940 р. н.; місце народження: с. Гошів Долинського району Івано-Франківської області; проживає: с. Гошів, вул. Зелена 11 Долинського району Івано-Франківської області; освіта: середня спеціальна (механічний технікум); працював вчителем фізики, креслення, трудового, пенсіонер. Записано Лицуром М. З. 24. 07. 2009 р. у с. Гошів Долинського району Івано-Франківської області.

[608] Лицур М. Етносоціальна характеристика населення Станіславського воєводства, зайнятого в рибальстві (кінець XIX ст. – 30-ті рр. XX ст.) / М. З. Лицур // Наукові записки [Інститут народознавства НАНУ, Івано-Франківський краєзнавчий музей]. – Івано-Франківськ: Лілея–НВ, 2010. – Вип. 9–10. – С. 52–55.

[609] Z wycieczki wędkarskiej na rzekę Łomnicę // Okólnik. – 1910. – № 113. – S. 218-220.

Важливим для польської адміністрації був контроль за дотриманням охоронного часу та охоронних мінімальних розмірів риб. Видавалися циркуляри, в яких заборонялося продавати та подавати деякі види риб в період їх нересту в ресторанах та готелях[610].

Відповідно до вимог законодавства Польщі у бюджет стягували кошти, виручені за рибальські посвідчення, без яких не дозволявся вилов риби. Вартість такого посвідчення становила 17,1 злотих, тоді як штраф за доведений факт браконьєрства складав переважно 5–10 злотих[611]. Крім того, велась активна боротьба з браконьєрством. Для мотивації цієї боротьби Польща вводила спеціальні премії для поліції за виявлені факти браконьєрства. Так, залежно від важкості розкритого злочину, була передбачена премія від 8 до 20 злотих, а за порушення, виявлені в нічний час, доплачували ще 50% від суми нагороди. На думку М. Лицура, організація боротьби з браконьєрством у Галичині та Польщі у порівняння з сучасною Україною знаходилась на вищому рівні[612]. Збереглись свідчення жителів Долинщини про боротьбу з браконьєрством у міжвоєнний період. Так, за свідченням М. М. Шишки, за Польщі не дозволялося до 1939 року ловити рибу без дозволу, і якщо когось спіймали за цим заняттям, той мав заплатити досить великий штраф, а то й відсидіти за ґратами. Власники рибальських ревірів затримували навіть дітей-пастухів, які під час випасу худоби завжди ловили рибу. Очевидці також свідчать, що у кожному селі було по декілька браконьєрів, які ловили рибу переважно увечері, щоб ніхто не бачив, бо річка була приватна. В основному виловлювали сіткою два метри завдовжки, куди одночасно могло потрапити 10-15 рибин. Нерідко траплялась риба вагою три-чотири кілограми. Вночі ловили різними вудками, деякі мали по кільканадцять гачків. Використовувались також сітки-саки (чотирикутна сітка, з кінців якої відходили чотири шнурки, що з’єднувались з однією мотузкою), які закидали на дно плазом, а потім на мотузці підтягували вгору і витягали на берег. З такої сітки виймали одночасно по 15-20 рибин, найчастіше марени. Отруту не використовували. Однак були й люди, які доносили про це власникам рибальських ревірів. Значно погіршилась ситуація під час Другої

---

610 ДАІФО, ф. 6, о. 2, спр. 47. – Арк. 42.

611 Лицур М. Політика польської адміністрації в сфері регламентації рибальства в Галичині (1921–1939) / М. Лицур // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність: ХХ ст. / НАН України, Інститут народознавства імені І. Крип’якевича: голова редколегії Я. Ісаєвич, упорядники М. Литвин, В. Футала. – Львів, 2008. – С. 328–332.

612 Лицур М. Етносоціальна характеристика населення Станіславського воєводства, зайнятого в рибальстві (кінець ХІХ ст. – 30-ті рр. ХХ ст.) / М. З. Лицур // Наукові записки [Інститут народознавства НАНУ, Івано-Франківський краєзнавчий музей]. – Івано-Франківськ: Лілея–НВ, 2010. – Вип. 9–10. – С. 52–55.

Світової війни, коли рибу почали бити вибухівкою або використовуючи протитанкові гранати. Особливо глушили рибу вибухівкою москалі, які окупували Галичину [613].

Для розвитку рибальської галузі у Галичині предмет «Рибальство» викладався у Краківському університеті[614] та у лісових школах Болехова та Дублян[615]. У Болехівській лісовій школі наука рибальства викладалась дві години щотижня. В основному навчання теоретичного рибальства проводилось у зимовий період, так як літом більше уваги приділялось практичному навчанню у лісі. В основному увагу приділяли розведенню карпа та лосося. Підручником слугувала книга «Про рибу басейнів Вісли – Стиру – Дністра і Прута» авторства доктора Максиміліана Новицького. Для практики було організовано мале спеціальне господарство на річці Сукель. Також учні практикувались на вилові риби на річках Сукіль, Свічі та Лужанці, на державних ревірах. Також учні залучались до практичної роботи щодо охорони риби від браконьєрів[616].

Велику роль у розвитку рибальства відіграло рибальське товариство. Так, за сприянням графа Володимира Дідушицького було організоване Крайове рибальське товариство з офісом у Кракові, перше засідання якого відбулось 23 серпня 1879 року[617], а його першим керівником був уродженець Косівщини, професор Ягелонського університету – Максиміліан Сила-Новицький.[618] У 1879 році товариство нараховувало 214 членів, а членські внески становили 2 злоті[619]. Метою рибальського товариства було піднесення і охорона риболовлі у Галичині[620].

З організацією товариства у Кракові відповідно до розпоряджень Галицького намісництва від 20 лютого 1880р. № 8852 та 6 березня 1880

---

613 Науковий етнографічний архів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Ф. 1 Рукописний фонд. Опис 11 Справа 6. Традиційне рибальство. Свідчення Шкіци Михайла Васильовича, 1933 р. н.; місце народження: с. Блюдники Галицького району Івано-Франківської обл.; проживає: с. Шевченкове, вул. Братів Гавришів Долинського району Івано-Франківської області; освіта: вища (історико-філологічний факультет); працював вчителем історії і української літератури в середній школі с. Шевченкове, пенсіонер. Записано Лицуром М. З. . 12. 2009 р. у с. Шевченкове Долинського району Івано-Франківської області.

614 Wiedza i życie. Serya IV. – Tom VII. – Lwów-Warszawa: Wydawnictwo związku naukowo-literackiego we Lwowie, 1910. – S. 43-55.

615 Fiszer Z. Rybactwo na powszechnej wystawie krajowej we Lwowie w roku 1894 / Zygmunt Fiszer. – Lwów, 1895. – S.109.

616 Szkoły rolnicze i nauka rybactwa // Okólnik. – 1893. – № 7. – S.7.

617 Nowicki M. Do świętego wydziału towarzystwa łowieckiego we Lwowie//Łowiec. – 1879. – № 11. – S.162.

618 Проців О.Р. Зеленчук Я.І. Видатний природознавець уродженець Гуцульщини Максиміліан Сила-Новицький/Олег Проців/, Ярослав Зеленчук/ Гуцули і Гуцульщина : літ.-мист. і громад.-сусп. часоп. – 2012. – № 2(6). – С. 42 – 45.

619 Okólnik. – 1889. – № 4. – S.6.

620 Проців О.Р. Діяльність мисливських товариств в Австро-Угорській імперії, Росії та Польщі у другій половині XIX – першій половині XX століття / О. Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ : зб. наук.-техн. пр. Вип. 19.13. – Л., 2009. – С. 25 – 30.

року № 28322 було дозволено організовувати філії по повітах краю[621]. Зокрема, така філія була створена і у Станиславові, але відповідно до розпорядження Станиславівського старости від 19 жовтня 1900 року L. 26264 через недостатню кількість членів товариства вона припинила незабаром своє існування[622]. Для організації нагляду за станом рибальства на річках Свіча та Лімниця була організована філія Краківського рибальського товариства у Болехові[623]. Керівником цієї філії став Юліан Зіглєр де Еберсвальд. Вона проіснувала до 1892 року, оскільки лісова дирекція з Болехова переїхала до Львова, а багато працівників дирекції були членами товариства[624]. Болехівська філія товариства у 1879 році зарибнила річку Свічу біля міста Болехів ікрою харіуса (4 тис. штук), ікрою форелі (4500 штук), ікрою лосося балтійського (6 тис. штук), мальком вугра (4 тис. штук)[625]. У 1880 році у Болехові для зариблення річок було вирощено 6 тисяч малька форелі[626], а у річку Мізуньку було випущено 3400 малька лосося та 2600 форелі.[627] Крім того, Краківське рибальське товариство мало на меті акліматизувати у Дністрі лосося. Для цього воно щороку направляло 20-30 тисяч ікринок балтійського лосося до державного управління лісами у Болехові, щоб випускати їх у річку Сукіль[628]. Двічі товариство направляло звернення до Галицького намісництва з вимогою враховувати при експлуатації річки Лімниці (сплав дерева та регулювання стоку) інтереси рибальства на місцях нересту риби[629,630].

Слід зазначити, що любителі-рибалки з німецьких поселень Долинщини ловили в гірських ріках форель, клен, плотицю, щуку. Як згадує Рудольф Вастель з Енґельсберґа Долинського повіту Станиславівського воєводства, для власних потреб німці ловили рибу в річках і ставках вудкою, а для продажу на місцевих ринках – вершами та сітями. Упійману для себе рибу варили та сушили на зиму, а для продажу – збували на місцевих ринках. Найчастіше німці з німецьких колоній Долинського повіту в міжвоєнному часі продавали рибу на

[621] Krajowe towarystwo rybackie w Krakowie Zagajenie drugiego walnego Zgromadzenia Towarzystwa rybackiego d. 3 Października przez przewodniczącego Dra M. Nowickiego //Łowiec. – 1880. – № 12. – S. 177-180.
[622] Rozwiązanie oddziału Towarzystwa rybackiego w Stanisławowie // Okólnik. – 1901. – № 51. – S.76.
[623] Fiszer Z. Rybactwo na powszechnej wystawie krajowej we Lwowie w roku 1894 / Zygmunt Fiszer. – Lwów, 1895. – S. 55.
[624] Przemówienie przewodniczącego Dra M. Nowickiego na walnem zgromadzeniu czlonków towarzystwa rybackiego w dniu 30. grudnia 1881.// Okólnik. – 1882. – № 2. – S. 1 – 2.
[625] Okólnik do sz. oddziałów towarzystwa rybackiego//Łowiec. – 1879. – № 12. – S.179-180.
[626] Nowicki M. Zarybienie wód Galicyi w roku 1882 / M. Nowicki // Łowiec. – 1881. – № 7. – S.102-104.
[627] Nowicki M. Zarybienie wód Galicyi w roku 1882 / M. Nowicki // Łowiec. – 1881. – № 8. – S. 117-118.
[628] Łosoś w dorzeczu Dniestru // Łowiec. – 1895. – № 8. – S. 127.
[629] Regulacya Soły i Łomnicy // Okólnik. – 1899. – № 42. – S. 5.
[630] Ochrona ryb i zanieczyszczanie rzek // Okólnik. – 1900. – № 44. – S. 5.

міських ринках Долини й Калуша. Основними їх покупцями були міські євреї, яких було дуже багато в обох згаданих містах[631].

Додаток 19.1

Вартість оренди рибальських ревірів у Галичині 1911 рік[632]

Басейн річки	Загальна висота оренди рибальських ревірів в кронах
Дністер	12334
Вісла	11480
Дунаєць	5711
Сян	5707,30
Буг	4204
Прут	2101
Стрий	2028
Бистриця Надвірнянська та Солотвинська	1788
Лімниця	1727,50
Скава	1629
Свіча	1587,22
Серет	1455,50
Стир	920
Черемош	310
Золота Липа	296
Збруч	189,20
Гнила Липа	135,90

Басейн річки	Середня вартість оренди одного ревіру	Вартість оренди за один ревір крон	
		Найвищий	Найнижчий
Вісла	302,17	1000 (31 ревір)	6
Буг	262,70	1000 (12 ревір)	21
Свіча	198,40	750 (15 ревір)	50
Скава	181	680 (1 ревір)	10
Дністер	171,70	1500 (12 ревір)	1
Стрий	156	450	26

---

631 ДАІФО. – Ф.2, оп.9, спр.14, арк.31; Інформація респондента Р.Вастеля. Записано 20 січня 2001 року.

632 Próba oświetlenia wartości rybackich wód bieżących w Galicyi na podstawie danych statystycznych // Okólnik. – 1912. – № 126. – S.208-210.

Дунаєць	150,30	450 (10-11 ревіри)	5
Стир	130,42	280	20
Прут	131,31	400(16 ревір)	8
Лімниця	123,30	300 (18 ревір)	20
Бистриця Надвірнянська та Солотвинська	119,20	505 (20 ревір)	6
Серет	90,96	204 (5 ревір)	2
Сян	78,18	670 (38 ревір)	2
Раба	58,45	260 (8 ревір)	2,20
Стрипа	53	150 (1 рівір)	6
Золота Липа	42,28	100 (5 ревір)	2
Гнила Липа	23,50	64	0,90
Черемош	20,60	60 (6 ревір)	10
Збруч	11,12	40 (18 ревір)	2

Дослідження досвіду державного регулювання у галузі рибальства Галичини та Долинського повіту, зокрема, екстраполює можливості його використання в умовах сучасної України. На особливу увагу заслуговує промисловий характер і господарське значення рибальства на річках Свіча та Лімниця кінця XIX – початку XX ст. Цінним є досвід органів центральної виконавчої влади і місцевого самоврядування щодо врегулювання правових, економічних, екологічних та гуманітарних аспектів у рибальській галузі: поділ річок на рибальські ревіри, створення рибальських господарств, боротьба з браконьєрством, охорона та примноження рибних запасів, створення робочих місць. Велике значення має участь рибальських товариств у дослідженнях рибних запасів річок у Долинському повіті, зарибненні річок мальком з-за меж повіту чи з власних рибальських господарств.

Крім розведення риби велике значення мали вилов та реалізація раків. Як свідчать статистичні дані, у 1895 році з Галичини було вивезено 388919 кг раків, тоді як завезено лише 10147 кг. Велику частку раків із Галичини відправляли поштою за межі Галичини, а саме: 295973 кг – за межі Австро-Угорської імперії і лише 82799 кг – до автономних країн Австро-Угорщини. З Долинського повіту у 1897 році лише залізницею вивезено 25720 кг раків. Існували й спеціалізовані організації, які централізовано займались експортом раків за кордон.

Зокрема, у 1896 р. у Болехові цією справою займався підприємець Рейсі[633]

У Галичині найбільше раків споживали міста Львів та Краків. У Кракові була організована спілка «Union», що торгувала раками за кордон. Лише із Станиславова єврейські торгівці висилали раки колією до Будапешту і Баварії (6364 кг раків в рік). Найбільшими господарствами з розведення раків були рибні господарства Ходорова та Більшівців, які відповідно щороку відправляли по 40 та 10 тонн раків до Австрії та Німеччини. Але й у Німеччині галицькі раки не застоювались. Відзначалось, що у Баварії галицьких раків спеціально догодовували і вже по дорожчій ціні перепродували до Франції.

Додаток 19.2.

Перевезення залізницею раків у 1897 р. [634]

Галичина, повіти	Вивіз				Завіз
	Кількість (кг)	З яких вислано до			
		Галичини	Австро-Угорщини	За кордон	З Галичини
		Кг			Кг
Біберка	40000		5000	35000	
Городок	12407		3350	9057	
Львів (повіт)	1725	7	718	1000	15
Рогатин	10180		2680	7500	
Станиславів	6364		3064	3300	
Львів місто	8686		3088	5600	4500
Броди	32160		710	31450	
Сокаль	9750	400	750	8600	
Жовква	3050		1030	2020	
Бучач	28875	12	8863	20000	
Городенка	3000		2200	800	
Коломия	2100		1000	1100	
Скалат	100000		30000	70000	
Тернопіль	87300	8000	8300	71000	
Золочів	1711	100		1610	22
Долинський повіт	25720		6025	19695	
Калуш	3130		1955	1775	

633 O raku galicyjskim// Okólnik. – 1896. – № 22. – S.20.
634 Wiadomości statystyczne o stosunkach krajowych. – Lwów, 1898. – T. XVII, zeszyt I. – S. 60-63.

Стрий	2525	25		2500	
По Галичині	388919	10147	82799	295973	10147

У період з 1976 по 1990 рік підприємства об’єднання «Прикрпатліс» проводили роботу по зарибленню гіських річок фореллю. Форельні господарства існували при Болехівському, Вигодському, Осмолодському, Ворохтянському, Надвірнянському лісокомбінатах. (**Детальніше у додатку)**

Додаток 19.3.

Зариблення гірських річок фореллю (тис. штук малька) по об’єднанню «Прикарпатліс» з 1976 по 1990 р.р.

	1976	1977	1978	1979
Об’єднання Прикарпатліс	500	500	500	577

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Болехівський лісокомбінат	45	20	20	20	3	30	30	50	0	0	0
Вигодський лісокомбінат	160	80	50	50	50	80	120	120	120	120	120
Осмолодський лісокомбінат	162	100	100	105	100	110	170	170	170	170	180
Ворохтянський лісокомбінат	185	100	100	50	100	100	0	120	120	0	120
Надвірнянський лісокомбінат	0	0	0	0	0	30	30	30	50	0	0
Всього	550	300	270	225	253	350	350	490	460	290	420

Висновки

Мисливські товариства у Галичині і, зокрема, у Долинському повіті були створені для лобіювання інтересів мисливців в організації проведення полювання. У зв′язку із сприятливими географічними та кліматичними умовами для розвитку мисливства у Долинському повіті тут організовується одне із перших на території східної Галичини Лисовицьке мисливське товариство, засновником якого був відомий вчений-природознавець, у 1861-1863 р.р. депутат Галицького сейму у Відні, граф Казимир Водзіцький. Воно простягалось на території гмін Танява, Поляниця, Лисовичі, Піла, Болехів.

Слід зазначити, що дане товариство мало всі ознаки елітарності, так як до нього входили лише багаті або привієлейовані особи – князі, графи, урядовці, військові, хоча і їх кількість була обмеженою. Відповідно до статуту чисельність членів товариства не повинна була перевищувати 14 осіб. Для ведення мисливського господарства на високому рівні Лисовицьким мисливським товариством крім сплати до бюджету товариства членських внесків передбачалась оплата за добуті мисливські тварини кошти за ринковими цінами.

Лисовицьке мисливське товариство також спричинилось до ряду благочинних акцій, а саме: у літній період мисливський будинок товариства безоплатно здавався для відпочинку дітей. Більше того, товариство взяло на себе фінансово-матеріальні затрати при побудові вівтаря Святого Губерта у Львівському костелі святої Єлизавети.

Лисовицьке мисливське товариство організовувало на своїх територіях елітні полювання. Одним із найбільших достойників, які полювали на Долинщині, був і цісар Австро-Угорщини. Про високу культуру ведення мисливського господарства на Долинщині свідчить той факт, що мисливські трофеї неодноразово займали призові місця на мисливських виставках, зокрема диких кабанів та ведмедів, а також організований в Болехові у 1860 році музей мисливських трофеїв, який на жаль під час Першої світової війни був знищений.

Заслуговує на увагу той факт, з якою скрупульозністю у «Хроніках Лисовицького товариства» висвітлювався кожен день полювання, а також велась докладна статистика добутої дичини (по днях, сезонах полюваня, а також за кількістю добутої дичини кожним членом товариства або його гостем).

Для примноження дичини статути товариств встановлювали досить жорсткі правила при проведенні полювань. Більше того, визначальними були і моральні принципи під час полювань, за порушення яких винуватців карались певним розміром штрафу. На

нашу думку, заслуговують на увагу правила проведення полювань, багато з принципів яких можна адаптувати і на даний час, зокрема, при вирішенні спірних питань щодо добування дичини, щодо полювання у важких кліматичних умовах, фінансового забезпечення при проведенні полювань. Встановлено, що надзвичайно великої шкоди веденню мисливського господарства Долинщини завдала Перша світова війна. Причому основний негативний вплив мали не воєнні дії, а браконьєрство місцевого населення, яке відчуло неконтрольованість та безкарність своїх вчинків. Слід сказати, що добування дичини на початку XX ст. на Долинщині було в десять разів більшим, ніж на даний час.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1 Alegaty do sprawozdań stenograficznych drugiej sesyi ósmego periodu Sejmu Krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskiem z roku 1873. – Lwów, 1873, – S.127-128.

2 Alegaty do sprawozdań stenograficznych drugiej sesyi ósmego periodu Sejmu Krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskiem z roku 1913/1914 przytem index tych alegatów od 1 do 495. – Lwów, 1905, – S.1306-1307.

3 Ankieta w sprawie Karpat Wschodnich/Oprac. Orłowicz M. I Lenartowicz S. – Warszawa: Nakładem Ministerstwa robót publicznych, 1932. – S.180-205.

4 Balko R. Jeszcze słów kilka o naszej ustawie łoweickiej//Łowiec. – 1908. – № 21. – S.242-243.

5 Bobiatynski I. Nauka łowiectwa / Ignacy Bobiatynski: [we 2 tomach]. – Wilno : drukiem J. Zawadykiego, 1825. – T.II. – 360 s.

6 Brzostowski A. Kronika / A. Brzostowski // Łowiec – 1880. – №7. – S.111.

7 Burzyński W. Łowiectwo polskie przed przełomem / Władysław Burzyński //Gazeta Lwowska. – 1933. – № 185. – s.6.

8 Burzyński W. O niedżwiedziu Wschodnich Karpat / Władysław Burzyński. – Kraków, 1931. – S. 9-14.

9 Burzyński W. O ochronie karpackiej, najgrubszej zwierzyny / Władysław Burzyński // Łowiec Polski – 1931. – № 7 . – S.127.

10 Burzyński W. Park przyrody w Karpatach//Przegląd myśliwski i łowiectwo polskie. – 1924. – № 13-14. – s.8.

11 Burzyński W. Rysie w Karpatach / Władysław Burzyński // Łowiec Polski – 1932. – № 29. – S.481.

12 Burzyński S. Z Tegorocznych Toków / Stanisław Burzyński // Łowiec. – 1923. – № 8. – S.115-116.

13 Burzyński W. Z Karpat: wspomnienia myśliwskie / Władysław Burzyński. – Warszawa: Główna księgarnia wojskowa, 1933. – 134 s.

14 Bywało i u nas wesoło // Łowiec. – 1884. – № 9. – S.142-144.

15 Dalszy ciąg trofeów polskich na międzynarodowej wystawie łowieckiej w Berlinie // Łowiec. – 1938. – № 5-6. – S. 52.

16 Dąkowski P. Prawo prywatne Polskie. T. 2. – Lwów: Nakładem towarzystwa dla popierania nauki polskiej, drukarnia uniwersytetu Jagiell, pod zarządem J. Filipowskiego, 1991. – S.221-223.

17 Dreczkowski L. Ciężkie położenie // Wiadomości Rybackie. – 1926. – № 1. – S. 3.

18 Dyakowski B. O dawnych łowach i dawnej zwierzynie / B. Dyakowski. – wyd. 2-ie. – Warszawa: Wyd-wo ARCTA, 1925. – S.74.

19 Dzerowicz W. Podręcznik prawny w sprawach lasowych, polowych, łowieckich i o rybołowstwie / Wiktor Dzerowicz. – Lwów : Gubrynowicz i Schmidt, 1898. – S.

20 Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskiem. – Lwów, 1906. – S.306-309.
21 Dziennik ustaw państwa dla królestw i krajów w radzie państwa reprezentowanych. – Wiedeń, 1893. – S.225-235.
22 Fiszer Z. Rybactwo na powszechnej wystawie krajowej we Lwowie w roku 1894 / Zygmunt Fiszer. – Lwów, 1895. – S. 55.
23 Galicja na wystawie łowieckiej w Wiedniu // Łowiec. – 1910. – № 12. – S. 146–147.
24 Galicya na wystawie Paryskiej.// Gazeta lwowska. – 1878. – № 118. – maja. – S.4.
25 Garapich W. Ostatnie pożegnanie Kochanego druha, drogiego przyjaciela i krewnego, a kronikarza polowań drużyny lisowickiej / Wladyslaw Garapich // Łowiec. – 1931. - № 4. – S.533.
26 Garczyński W.Zadania i cele łowiectwa polskiego oraz drogi jego rozwoju. – Warszawa, 1939. – S.5.
27 Gieruszyński F. K. Najnowiejszy wiadomości z dziedziny łowiectwa i zarys rybołowstwa: podręcznik naukowy dla kandydytów leśnictwa / Feliks K. Gieruszyński. – Lwów, 1911. – 158 s.
28 Godyń Z. Rozmieszczenie niektórych zwierząt łownych w Polsce / Zygmunt Godyń //Łowiec. – 1939. – № 9-10. – S. 79-80.
29 Godyń Z. Rozmieszczenie niektórych zwierząt łownych w Polsce / Zygmunt Godyń //Łowiec. – 1939. – № 13-14. – S. 116-118.
30 Hegendorf. Podręcznik dla dzierżawców polowań / Hegendorf. – Warszawa : Łowiec Polski, 1909. – 335 s.
31 III pokaz trofeów łowieckich w Warszawie//Łowiec. – 1934. – № 13-14. – S. 101-105.
32 Ilustrowany przewodnik po Galicyi, Bukowinie, Spiszu, Orawie i Śląsku Cieszyńskim / oprac. M. Orłowicz, wyd. K. Kwieciński. – Lwów: Książnica polska, 1919. – S. 192.
33 Ilustruwany skorowidz stołecznego miasta Lwowa z okazyi powszechnej wystawy krajowej roku 1894. – Lwów : druk. Fr. S. Reichman, 1894. – S. 80.
34 Jakubski A. Prace monograficzne komisji fizjograficznej: [w 4-ch tomach] / Antoni Jakubski. – Kraków: Polska akademia umiętności, 1928. – T.II: Bibliografja fauny polskiej do roku 1880. – S. 129.
35 Kalendarz Mysliwski na 1929 rok. Pod red. Ejsmonda J. – Warszawa, 1929. – S.48-70.
36 Kalendarz Mysliwski na 1929 rok. Pod red. Ejsmonda J. – Warszawa, 1929. – S.48-70.
37 Kalendarz myśliwski na 1934 rok. – Warszawa: Polski związek Stowarzyszeń łowieckich, 1934. – S. 289-291.
38 Kalendarz myśliwski na 1934 rok. – Warszawa: Polski związek Stowarzyszeń łowieckich, 1934. – s. 203-204.
39 Kalendarz myśliwski na 1939 rok. – Warszawa: Polski związek

Stowarzyszeń łowieckich, 1939. – S 385.
40 Kalędarz myśliwski i rybacki na rok 1888. – Lwów: Galicyjskie towarzystwo łowieckie, 1888. – S.100-101.
41 Kamocki S. Łowiectwo i jego przyszłość w Polsce//Łowiec . – 1928. – № 17. – S.266-267.
42 Kamocki S. Podręcznik łowiectwa / Stanisław Kamocki. – Warszawa : Nowy świat, 1935. – 240 s.
43 Katalog // Łowiec. – 1910. – № 14. – S.162-164.
44 Katalog powszechnej wystawy krajowej we Lwowie w 1894 roku . – Lwów: Drukarnie Pillera i spółki, 1894. – S.70.
45 Katalog//Łowiec. – 1910. – № 14. – S.162-164.
46 Kazimierz Wodzicki O wilkach //Łowiec . – 1878. – № 4. – S.59-60.
47 Kazimierz Wodzicki Pogadanka mysliwska //Łowiec . – 1881. – № 1. – S.3-4.
48 Kilka słów o rybołowstwie i rybach Prutu // Łowiec. – 1879. – № 5. – S. 69-70.
49 Klasyfikacja eksponatów//Łowiec. – 1936. – № 10. – S. 176-182
50 Kłusownictwo //Łowiec Polski – 1933. – № 30. – S.362.
51 Korespondecye //Łowiec. – 1884. – № 5. – S.82.
52 Korespondencje // Łowiec. – 1908. – № 6. – S.69-70.
53 Korespondencje// Łowiec. – 1924. - № 10. – S.156.
54 Korespondencje: Z Lisowic//Łowiec. – 1921. – № 8. – S. 5.
55 Korespondencye // Łowiec. – 1903. – № 19. – S. 229.
56 Korespondencye // Łowiec. – 1922. – № 3. – S. 8.
57 Korespondencye // Łowiec. – 1926. – № 3. – S. 46.
58 Korespondencye //Łowiec – 1922. – № 3. – S.7.
59 Korespondencye //Łowiec – 1900. – № 21. – S.326.
60 Korespondencye //Łowiec – 1903. – № 21. – S.248-249.
61 Korespondencye//Łowiec. – 1881. – № 3. – S. 42.
62 Korzonek J. i Rosenblüth I. Kodeks zobowiązań: komentarz. T.2. – wyd. drugie. – Kraków: Księgarnia powszechna, 1937. – s.2471-2495.
63 Korzyści i cele łowiectwa//Łowiec Polski – 1909. – №17 . – S.262-265.
64 Kosina J. Perehińsko 5. sierpnia 1907. / Jan Kosina // Łowiec. – 1907. – № 17. – S. 208-209.
65 Krajowe towarystwo rybackie w Krakowie Zagajenie drugiego walnego Zgromadzenia Towarzystwa rybackiego d. 3 Października przez przewodniczącego Dra M. Nowickiego //Łowiec. – 1880. – № 12. – S. 177-180.
66 Krawczynski W. Lowiectwo: Przewodnik dla leśników zawodowych I amatorów myśliwych / W. Krawczynski. – Kraków : Druk W.L.Anczyca i spółki, 1924. – S.7-16.
67 Krogulski S. Ołtarz św. Huberta / S. Krogulski // Łowiec. – 1912. – № 18. – S. 214.
68 Krogulski S. Pięċdziesięciolecie „Łowca―(1878-1928) //Łowiec. – 1928. – № 23-24. – S. 357-361.

69 Krogulski S. Pół wieku//Łowiec . – 1929. – № 9. – S.133-135.
70 Krogulski S. Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego. – S. 6.
71 Krogulski S. Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego 1876-1926. – Lwów: Nakładem małopolskiego towarzystwa łowieckiego, 1929. – S.139.
72 Krogulski S. Szkic dziejów łowiectwa w Polsce: Niebyłów /Seweryn Krogulski //Łowiec – 1917. – № 19-20. – S.146-148.
73 Krogulski S. Łowiectwo połskie pod zaborem austrjackim (1872-1918) / Seweryn Krogulski // Łowiec. – 1923. – № 12. – S.178-180.
74 Kronika // Łowiec. – 1910. - № 10. – S.119.
75 Kronika // Łowiec. – 1912. – № 23. – S.275.
76 Kronika// Łowiec. – 1910. - №16 . – S.193.
78 Kronika//Łowiec – 1910. – №15. – S.183.
79 Kronika//Łowiec. – 1881. – № 1. – S. 14.
80 Kronika//Łowiec. – 1883. – № 6. – S. 99.
81 Kronika//Łowiec. – 1883. – № 6. – S.99.
82 Kronika//Łowiec. – 1887. - № 7. – S.122.
83 Kroniki myśliwskie towarzystwa Lisowickiego w ciągu lat czternastu od jesieni 1907 do zimy 1921, włącznie. – T. 3. – Kraków, 1921. – S.484-485.
84 Kroniki myśliwskie towarzystwa Lisowickiego w ciągu lat dwudziestu czterych od jesieni 1871, do zimy 1895 wlącznie. – Lwów: Nakładem towarzystwa, 1895. – S.910-914
85 Losoś w dorzeczu Dniestru// Okólnik. – 1882. – № 2. – S. 1 – 2.
86 Lowy// Gazeta lwowska. – 1898. – № 219. – 27 września. – S.3.
87 Łosoś w dorzeczu Dniestru // Łowiec. – 1895. – № 8. – S. 127.
88 Łowiec – 1878. – №4. – S.49-50.
89 Łowiec. – 1926. – № 6. – S.96.
90 Łowiectwo na powszechnej wystawie krajowej //Łowiec. – 1894. – № 6. – S. 81-83
91 Łowiectwo na powszechnej wystawie krajowej //Łowiec. – 1894. – № 6. – S. 81-83.
92 Łowy w Karpatach // Łowiec. – 1902. – № 24. – S. 290-291.
93 Majewski W. Korespondencye / W. Majewski // Łowiec. – 1880. – № 9. – S. 142.
94 Marcinków J. Co się dzieje, gdy się przed dzikiem na drzewo nie ucieka. Dzik może wysadzić sam na drzewo, albo na siebie / Jan Marcinków // Łowiec. – 1914. - № 1. – S.7.
95 Marcinków J. Echa z zeszłorocznych polowań arcyksiążęcychw Mizuniu / Jan Marcinków // Łowiec. – 1910. - № 22. – S.261-262.
96 Marcinków J. Jeleń karpacki//Przegląd myśliwski i łowiectwo polskie. – 1924. – № 12. – S.12-13.
97 Marcinków J. Kronika / Jan Marcinków. – Łowiec. –1910. –№23.
98 Marcinków J. Łowy arcyksiążęce w Mizuniu / Jan Marcinków // Łowiec. – 1910. - № 22. – S.261-262.

99 Marcinków J. Rykowisko jelenie w Karpatach / Jan Marcinków // Łowiec . – 1929. – № 4. – S.53-56.
100 Marcinków J. Rykowisko jelenie w Karpatach / Jan Marcinków // Łowiec . – 1929. – № 5. – S.69-70.
101 Marcinków J. Rykowisko jelenie w Karpatach / Jan Marcinków. – Łowiec. –1929. –№3, 4, 5.
102 Marcinków J. Stan zwierzyny w oswobodzonej Galicji / Jan Marcinków. – Łowiec. –1915. –№21-22.
103 Marcinków J. Wypadek z niedźwiedziem / Jan Marcinków // Łowiec. – 1933. – № 4. – S.39-40.
104 Marcinków J. Z Mizunia/ Jan Marcinków // Łowiec – 1922. – № 11. – S.3-4
105 Marcinków J. Z Mizunia/ Jan Marcinków // Łowiec. – 1922. - № 12. – S.4-6.
106 Marcinków J. Z Mizunia/ Jan Marcinków //Łowiec – 1922. – № 11. – S.3.
107 Marcinków J. Z rykowisk karpackich i arcyksiążęcych polowań na jelenie w Galicyi//Łowiec. – 1906. - № 21. – S.253-255.
108 Marcinków J. Z życia jeleni i rykowisk w Skolem i w Karpatach Wschodnich / Jan Marcinków // Łowiec – 1935. – № 1. – S.2-3.
109 Marcinków J. Z życia wilków karpackich / Jan Marcinków // Łowiec. – 1907. - № 10. – S.119-120.
110 Marcinków J. Ze złomkiem jedliny / Jan Marcinków // Łowiec. – 1910. - № 22. – S.247-248.
111 Marcinków J. Zimowe spostrzeżenia myśliwskie w Karpatach / Jan Marcinków // Łowiec. – 1914. - № 14. – S.168-170.
112 Marcinków J. Zimowe spostrzeżenia myśliwskie w Karpatach / Jan Marcinków // Łowiec. – 1915. - № 14. – S.178-180.
113 Marcinków J.Z rykowisk w Mizuniu i polowan arcyksiężych / Jan Marcinków. – Łowiec. –1908. –№1.
114 Marcinków J. Z tegorocznych rykowisk / Jan Marcinków // Łowiec. – 1913. - №22. – s.260.
115 Marcinków J. Z życia wilków karpackich / Jan Marcinków // Łowiec – 1907. – №15. – S.177-178.
116 Marinków J. Echa zeszłorocznych polowań arcyksiążecych w Mizuniu / Jan Marcinków // Łowiec – 1913. – № 14. – S.162-163.
117 Maryański W. Strażnik łowiecki w Polsce / Walery Maryański //Łowiec. – 1936. – № 8. – S. 133-135.
118 Międzynarodowa Rada łowiecka//Łowiec. – 1934. – № 8-9. – S. 68.
119 Mniszek A. Karpaty wschodnie w topografji, nomenklaturze i myślistwie//Łowiec. – 1926. – № 12. – S. 178-180.
120 Mniszek A. Lisowice / Albert Mniszek //Łowiec. – 1933. – № 13-14. – S. 157-159.
121 Mniszek A. Lisowice / Albert Mniszek //Łowiec. – 1933. – № 15-16. – S. 180-181.
122 Mniszek A. Lisowice / Albert Mniszek //Łowiec. – 1933. – № 8. – S. 90-91.

123 Mniszek A. Lisowice / Albert Mniszek //Łowiec. – 1933. – № 9-10. – S. 130-131.
124 Mniszek A. O niedźwiedziu w Polsce i jeleniu karpackim / Albert Mniszek // Łowiec. – 1934. – № 19-20. – S.149-151.
125 Mniszek A. Wystawa łowiecka (od 5 do 30 września b.r.)/ Albert Mniszek//Łowiec. – 1936. – № 9. – S. 149.
126 Mniszek A. Z gór// Łowiec. – 1931. – № 20. – S.315.
127 Mniszek A. Z Karpat / Albert Mniszek // Łowiec. – 1928. – № 20. – S.315.
128 Mniszek A. Z Karpat / Albert Mniszek///Łowiec. – 1935. – № 13. – S. 157-158.
129 Mniszek A. Z Karpat//Łowiec. – 1933. – № 21. – s. 250.
130 Mniszek A. Z Karpat/Albert Mniszek //Łowiec. – 1928. – № 20. – S. 315.
131 Mniszek A. Jeleń w Karpatach / Albert Mniszek // Łowiec – 1912. – №17. – S.193-194.
132 Mniszek A. Z nad Oporu i z nad Łomnicy / Albert Mniszek // Łowiec. – 1911. – № 20. – S. 236-238.
133 Mniszek A.Z rykowiska / / Albert Mniszek // Łowiec. – 1921. – № 2. – S. 2-3.
134 Mniszek Tchorznicki M. Próba uporządkowania bibliografji łowieckiej w odrodzonej Polsce [Text] / M. Mniszek Tchorznicki. — Warszawa : [b. v.], 1936. — S. 21, 22.
135 Moj pierwszy .....! // Łowiec. – 1910. – № 9. – S.100-101.
136 Morituri// Łowiec. – 1928. – № 5. – S.68.
137 Mycielski S. Korespondencye //Łowiec. – 1902. – № 20. – S. 242-243.
138 Mycielski E. Jasień / Edward Mycielski // Łowiec. – 1903. – № 20. – S. 233-235.
139 Myśliwstwo wschodnie: księga pamiątkowa łowiectwa wschodniego. – Wilno : Skład główny w towarzyswie łowieckim ziem wschodnich w Wilnie, 1935. – S. 1–3.
140 Na rykowisku w Perehińsku // Łowiec. – 1904. – № 21. – S.243-244.
141 Najpiękniejsze z podkarpackich łowiectw miełyby zniknąć z powierzchni ziemi!??//Łowiec – 1925. – № 7. – S.104-105.
142 Napad niedźwiedzicy //Łowiec. – 1935. – № 14. – S. 182.
143 Nekrolog // Łowiec. – 1889. – № 11. – S.160-164.
144 Nekrolog //Łowiec. – 1915. – № 3-4. – S.18-19.
145 Notatki bibłjograficzne // Łowiec. – 1937. – № 7. – S. 139.
146 Nowa ustawa łowiecka dla Galicyi i W. Ks. Krakowskiego. – Kraków: Wisła, 1898. – S.27.
147 Nowicki M. Do świętego wydziału towarzystwa łowieckiego we Lwowie//Łowiec. – 1879. – № 11. – S.162.
148 Nowicki M. Zarybienie wód Galicyi w roku 1882 / M. Nowicki // Łowiec. – 1881. – № 7. – S.102-104.
149 Nowicki M. Zarybienie wód Galicyi w roku 1882 / M. Nowicki // Łowiec. – 1881. – № 8. – S. 117-118.
150 Nowolecki A. Pamiątka podróży Cezarza Franciszka Józefa I. po Galicyi i

20-dniowego pobytu Jego w tym kraju/ Aleksandr Nowolecki. – Kraków: drukarnia W.Kornieckiego, 1881. – S.146.
151 O Karpackim sprzęcie myśliwskim // Łowiec. – 1936. - №8. – S.137.
152 O raku galicyjskim// Okólnik. – 1896. – № 22. – S.20.
153 O stosunkach łowieckich w Galicyi //Łowiec Wielkopolski. – 1909. – № 17. – S.296-299.
154 O użyteczności lisa // Łowiec. – 1903. – № 4. – S. 42.
155 O Wierchowinie Huculskiej. – Kołomyja: Zjednoczenie, 1933. – S.1.
156 O założenie akademii lasowej w kraju// Sylwan. – 1912. – № 2. – S.43.
157 Obchód 50-lecia polskiego towarzystwa łowieckiego w Złoczowie // Łowiec. – 1938. - № 15-16. – S.54.
158 Obraz polowań Tow. Lisowieckiego w kniejach Lisowieckiej, Bolechowskiej, Tanjawskiej od roku 1871 do roku 1894 //Łowiec. – 1894. – № 7. – S. 100.
159 Obwieszenie // Sylwan. – 1904. – № 4. – S.103-104.
160 Ochrona ryb i zanieczyszczanie rzek // Okólnik. – 1900. – № 44. – S. 5.
161 Odezwa // Łowiec. – 1911. – № 24. – S. 281.
162 Odezwa // Łowiec. – 1912. – № 20. – S. 229.
163 Odstrzał niedlwiedz w karpatach wshodnich //Łowiec Polski – 1935. – № 34 . – S.676.
164 Ogłłoszenia //Łowiec . – 1931. – № 12. – S.177.
165 Ogłoszenia//Łowiec. – 1906. - № 21. – S.253-255.
166 Ogłoszenia//Sylwan. – 1908. – № 1. – S.136.
167 Ogłoszenie // Łowiec. – 1932. - № 13-14. – S.170.
168 Ogłoszenie // Łowiec. – 1934. – № 6-7. – S. 60.
169 Okólnik do sz. oddziałów towarzystwa rybackiego//Łowiec. – 1879. – № 12. – S.179-180.
170 Okólnik. – 1889. – № 4. – S.6.
171 Okólnik. – 1906. – № 84. – S.160.
172 Ossendowski A. Karpaty I Podkarpacie. – Poznań: Wydawnictwo Polskie R. Wegnera, 1939. – S. 196.
173 Ostrorog J. Myśliwstwo z ogary / Jan Ostrorog. – Kraków : Drukarnia Ł. Kupisza, 1649. – 91 s.
174 Ożegalski J. Uwagi myśliwskie dla wszystkich myśliwych i właścicieli dóbr ziemskich w Galicyi jako też w Królestwie Polskiem / Jozef Ożegalski. – Kraków: drukiem W.Kornickiego, 1879. – 15 S.
175 Pan Prezydent RzeczyPospolitej w Karpatach Wschodnich//Łowiec Polski – 1933. – № 4. – S.41.
176 Pawilon konkurecji trofeów na I. Międzynarcdowej wystawie łowieckiej w Wiedniu 1910 // Łowiec. – 1910. – № 17. – S.199-201.
177 Pawlik S. Handel zwierzyną, rybami i rakami w Galicyi //Łowiec – 1899. – №3. – S.28-30.
178 Perehińskie rykowisko // Łowiec. – 1903. – № 20. – S. 232-233.
179 Pietruski Z. Dzień Lisowczyka: obrazki myśliwskie / Zygmunt Pietruski. – Lwów& Nakładem galic. Towarzystwa łowieckiego, 1887. – 45 s.

180 Podział rzek galicyjskich na rewiry // Okólnik. – 1906. – № 87. – S. 255.
181 Polski jeleń na międzynarodowej wystawie łowieckiej w Berlinie//Łowiec. – 1938. – № 3-4. – S. 36-37.
182 Popieł W. Pamięci inż. Władysława Dunki de Sajo/ Wacław Popieł//Łowiec – 1933. – № 4. – S.43.
183 Poradnik kalendarz myśliwski na1930 rok / pod red. Ejsmonda J. – rok III. – Warszawa: Skład glówny, 1930. – S 203.
184 Posiedzenie Wydziału Towarzystwa z dnia 8 stycznia 1900 // Łowiec. – 1900. – № 2. – S. 26-27.
184 Posiedzenie z dnia 9 lutego 1939 // Łowiec. – 1939. – № 7-8.
185 Pośmiertna wędrówka sarny // Łowiec. – 1938. – № 19-20. – S.182.
186 Poświencenie kaplicy św. Huberta w kościele św. Elżbiety//Łowiec. – 1926. – № 7-8. – S. 98-101.
187 Powstanie pierwszego polskiego instytutu łowieckiego//Łowiec. – 1928. – № 8. – S. 118.
188 Protokół posiedzenia Wydziału Wykonawczego z dnia 27 czerwca 1934 r. // Łowiec. – 1934. – № 21-22. – S.179.
189 Próba oświetlenia wartości rybackich wód bieżących w Galicyi na podstawie danych statystycznych // Okólnik. – 1912. – № 126. – S.208-210.
190 Prywatna szkoła łowiecka//Łowiec Polski – 1929. – № 19 . – S.325.
191 Przemówienie przewodniczącego Dra M. Nowickiego na walnem zgromadzeniu czlonków towarzystwa rybackiego w dniu 30. grudnia 1881.// Okólnik. – 1882. – № 2. – S. 1 – 2.
192 Przewodnik po zdrojowiskachi miejsowościach klimatycznych Galicyi / oprac. S. A. Lewicki, M. Orłowicz, T. Praschil. – Lwów: Krajowy związek zdrojowisk i uzdrowisk, 1912. – S. 26.
193 Przyjechali do Lwowa // Gazeta lwowska. – 1882. – № 175. – 2 sierpnia. – S.5.
194 Regulacya Soły i Łomnicy // Okólnik. – 1899. – № 42. – S. 5.
195 Rembowski A. Kazimierz Wodzicki jako myśliwy. – Warszawa: Nakładem Gerbethnera i Wolffa, 1891. – 228 s.
196 Rembowski A. Kazimierz Wodzicki jako myśliwy. – Warszawa: Nakładem Gerbethnera i Wolffa, 1891. – S 72.
197 Reorganizacya delegatów // Łowiec. – 1906. – № 6. – S. 77-78.
198 Reuman M. Gospodarstwo łowieckie z historią starożytną łowiectwa polskiego/Mikołaj Reuman. – Warszawa: Drukarnia Orgelbranda, 1845. – S. 90.
199 Rewiry rybackie i ich podział // Okólnik. – 1897. – № 30. – S. 5.
200 Rozporzadzenie Wojewody Stanisławowskiego z dn. 21. listopada 1929 o rozszerzeniu czasu ochronnego na wszystką zwierzyne łowną na całym obszarze obwodów łowieckich wspólnych w gminach Lisowice, Woła Zaderewacka i Nadziejów, powiatu dołińskiego // Stanisławowski dziennik wojewódzki. – 1929. – № 19. – S.226.
201 Rozporządzenie wykonawcze // Okólnik. – 1883. – № 3. – S. 81.
202 Rozstrzygnięcie konkursu fotograficznego // Łowiec Polski – 1931. – № 44

. – S.883.
203 Rozwiązanie oddziału Towarzystwa rybackiego w Stanisławowie // Okólnik. – 1901. – № 51. – S.76.
204 Rożyński F., Dr. E. Schechtel Ekonomiczne znaczenie łowiectwa dla naszego kraju. – Warzsawa:Nakładem polskiego towarzystwa łowieckeigo, 1921. – S.17.
205 Rykowisko jeleni w dobrach Wełdzirz w latach 1932, 1931, 1930//Łowiec – 1933. – № 5-6. – S.49-51.
206 Rykowisko jeleni w dobrach Wełdzirz w latach 1932, 1931, 1930//Łowiec – 1933. – № 5-6. – S.49.
207 Rykowisko jeleni w dobrach Wełdzirz w latach 1932, 1931, 1930//Łowiec – 1933. – № 5-6. – S.50-51.
208 Rykowisko w 1935r. w lasach państwowych//Łowiec. – 1935. – № 13. – S. 158-160.
209 S. Mycielski //Łowiec. – 1902. – № 20. – S. 242-243.
210 Sander A. W dziesięć lat póżniej / Alfred Sander //Łowiec. – 1936. – № 6. – S. 88.
211 Skolskie rykowiska //Łowiec Polski – 2007. – № 9. – S.64-68.
212 Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich / pod red. F. Sulimirskiego, B. Chlebowskiego, W. Walewskiego. – Warszawa: Wiek, 1884. – S. 727.
213 Słownik języka polskiego / pod red. A. Kryńskiego, W. Niedżwiedzkiego. – Warszawa: Gazeta handlowa, 1909. – S.261.
214 Sołowij A. Moje najpiękniejsze wieńce i najmilsze wspomnienia z polowań w górach / Adam Sołowij // Łowiec. – 1937. – № 12. – S.173-174.
215 Sołowij W. Klub dla hodowli i tresury psów myśliwskich//Łowiec. – 1905. - № 12. – S.140-141.
216 Spausta W. Jelen / Wladyslaw Spausta // Łowiec. – 1897. – № 7. – S. 102.
217 Spis członków i delegatów Galicyjskiego towarzystwa łowieckiego wedle powiatów. – Lwów: polonia, 1914. – S.14.
218 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Styczeń 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.
219 Sprawozdanie o zjeździe myśliwych w Dolinie // Łowiec. – 1902. – № 15. – S. 184.
220 Sprawozdanie stenograficzne z Walnego zgromadzenia galic. Towarzystwa łowieckiego z dnia 14. pażdziernika 1882//Łowiec. – 1882. – № 11. – Dodatek nadzwyczajny do N 11
221 Sprawozdanie z obrad XVI. Zjazdu łowieckiego // Łowiec. – 1912. – № 11. – S. 122.
222 Sprawozdanie z Walnego Zgromadzenia XIII. Zjazdu, z dnia 4. czerwca//Łowiec. – 1909. - № 12. – s.134-135.
223 Sprawozdanie ze stanu i czynności Towarzystwa rybackiego // Okólnik. – 1883. – № 3. – S. 5-7.
224 Sprawy galic. towaryzstwa łowieckiego //Łowiec. – 1882. – № 11. – S.161.
225 Sprawy towarzystwa // Łowiec. – 1905. – № 24. – S. 24.

226 Sprawy towarzystwa // Łowiec. – 1912. – № 1. – S. 12.
227 Sprawy towarzystwa // Łowiec. – 1913. – № 21. – S. 252.
228 Sprawy towarzystwa // Łowiec. – 1917. – № 3-4. – S. 31.
229 Sprawy towarzystwa // Łowiec. – 1918. – № 5-6. – S. 45.
230 Srebrny krzyż zasługi // Echa leśne. – 1932. - № 4. – S.2.
231 Stan zwierzyny w oswobodzonej Galicji//Łowiec. – 1915. – № 21-22. – S. 173-175.
234 Starkl J., Fiszer Z. Powszechna wystawa krajowa 1894 r. i siły produkcyjne kraju: Łowiectwo i rybactwo / Juliusz Starkl, Zygmunt Fiszer. – Lwów: Wydział krajowy, 1896. – S. 10.
235 Starkl J., Fiszer Z. Powszechna wystawa krajowa 1894 r. i siły produkcyjne kraju: Łowiectwo i rybactwo / Juliusz Starkl, Zygmunt Fiszer. – Lwów: Wydział krajowy, 1896. – S. 27-28.
236 Statut i regulamin towarzystwa łowieckiego „Knieja” w Stanisławowie: rok założenia 1901. – Stanislawów: drukarnia L. Gellera, 1932. – 35 s.
237 Statut regulamin i karta prawa polowania towarzystwa łowieckiego w Śniatynie. – Śniatyn, 1921. – 17 s.
238 Statuta towarzystwa myśliwych w Stanisławowie. – Stanisławów, 1880. – 12 s.
239 Statystyka konsumcyi ryb // Okólnik. – 1893. – № 7. – S.23-24.
240 Statystyka ubitej zwierzyny //Łowiec – 1900. – № 3. – S.37.
241 Statystyka ubitej zwierzyny //Łowiec – 1903. – № 14. – S.162.
242 Statystyki Galicyi/ pod red. Pilata T. t.VI, cz. I. – Lwów: Pierwsza związkowa drukarnia, 1900. – S.12.
243 Stosunki łowiecki w Galicji // Łowiec. – 1909. - № 18. – S.207-210.
244 Stosunki łowiecki w Galicyi//Łowiec Polski – 1909. – №20 . – S.310-312.
245 Stupnicki H. Geograficzno-statystyczny opis Królestwa Galicyi i Lodomeryi / Hipolit Stupnicki. – Lwów: druk.K. Pillera, 1864. – S.97.
246 Szczerbowski I. Pamiętnik dwudziestopięcioletniej działalności Galicyjskiego towarzystwa leśnego 1882-1907 / Ignacy Szczerbowski . – Lwów: Polonia, 1907. – S. 190-222.
247 Szczerbowski I. Pamiętnik dwudziestopięcioletniej działalności Galicyjskiego towarzystwa leśnego 1882-1907 / Ignacy Szczerbowski . – Lwów: Polonia, 1907. – S.115.
248 Szczerbowski I. Pamiętnik dwudziestopięcioletniej działalności Galicyjskiego towarzystwa leśnego 1882-1907 / Ignacy Szczerbowski . – Lwów: Polonia, 1907. – S. 31.
249 Szematyzm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na rok 1879. – Lwów: Drukarnia „Dziennika polskiego”, 1879. – S.268.
250 Szematyzm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na rok 1882. – Lwów: Drukarnia W. Łozińskiego, 1882. – S.276.
251 Szematyzm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskiem na rok 1892. – Lwów: Nakładem c.k. Namiesnictwa z dr.

W.Łorińskiego, 1892. – S.657.
252 Szematyzm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskiem na rok 1895. – Lwów : Nakładem c.k. Namiesnictwa z dr. W.Łorińskiego, 1895. – S. 658.
253 Szematyzm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskiem na rok 1892. – Lwów: Nakładem c.k. Namiesnictwa z dr. W.Łorińskiego, 1892. – S.657.
254 Szembek S. Na Jelenia / Stefan Szembek // Łowiec – 1894. – №12. – S.182-183.
255 Szembek S. Z tegorocznego rykowiska / Stefan Szembek // Łowiec. – 1907. – № 22. – S. 266-268.
256 Szembek S..Wspomnienia z moich polowań w Wełdzirzu / Stefan Szembek // Łowiec. – 1916. – № 17-18. – S.134-135.
257 Szembek S..Wspomnienia z moich polowań w Wełdzirzu / Stefan Szembek // Łowiec. – 1917. – № 5-6. – S.39.
258 Szkoły rolnicze i nauka rybactwa // Okólnik. – 1893. – № 7. – S.7-8.
259 Sztolcman J. Łowiectwo: podręcznik dla szkół leśnych i rolniczych / Jan Sztolcman. – Warszawa: Gazeta rolnicza, 1918. – 376 s.
260 Tatomir L. Podręcznik geografii Galicyi. 2-ie wyd. przejrz. i uzupeł. – Lwów: Księgarnia Seyfartha i Czajkowskiego, 1876. – S.22.
261 Till E. Wykład prawa rzeczowego ausriyackiego (prawo własności, prawo służebności i prawo zastawu).T.II., wyd. drugie – Lwów : Nakładem księgarni Seyfartha i Czajkowskiego, 1892. – S. 177-184.
262 Towarzystwo myśliwych w Rzeszowie (w pięćdziesiątą rocznicę powstania) 1880-1930. – Rzeszów: Nakładem Towarzystwa myśliwych w Rzeszowie, 1930. – S.3-20.
263 Trofea polskie na międzynarodowej wystawie łowleckiej w Berlinie w 1937 r. // Łowiec. – 1938. – № 25. – S. 242-256.
264 Ubite niedżwiedzie //Łowiec Polski – 1938. – № 4 . – S.77.
265 Ukrajowienie lasóv państwowych// Sylwan. – 1908. – № 8-9. – S.192.
266 Ukrajowienie lasów państwowych//Sylwan. – 1912. – № 11. – S.268.
267 Ustawa z dnia 19.listopada 1882 o niektórych środkach ku podniesieniu rybactwa na wodach śródkrajowych // Łowiec. – 1883. – № 10. – S. 155-156.
268 W Karpaty//Łowiec. – 1936. – № 5. – S. 77.
268 W sprawie oczyszczenia języka łowieckiego//Łowiec – 1910. – №4. – S.40-41.
269 Wacek R. Łowiectwo w Małopolsce // Łowiectwo Polskie. – 1921. – №3. – S. 37-39.
270 Wacław Poviel. Obława na niedźwiedzia wściekłe wilki w Karpatach //Łowiec – 1913. – №24. – S.288-289.
271 Wiadomości statystyczne o stosunkach krajowych. – Lwów, 1898. – T. XVII, zeszyt I. – S. 60-63.
272 Wiedza i życie. Serya IV. – Tom VII. – Lwów-Warszawa: Wydawnictwo związku naukowo-literackiego we 273Lwowie, 1910. – S. 43-55.

274 Wincent P. Dzieła: Wiersze i prosa / Pol Wincent. – Lwów: F.H. Richter, 1876. – T. 4: Dzieła prozą. – S.90.
275 Witołd Roszkowski // Łowiec. – 1939. – № 5-6. – S. 62.
276 Wodzicki A. Moje pierwsze dwa jelenie / Aleksander Wodzicki // Łowiec – 1902. – №22. – S.259-263.
277 Wodzicki K. Ciag slonek wiosennych w roku 1882 / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1882. – № 5. – S.68-69.
278 Wodzicki K. Ciąg słonek w jesieni 1886r. / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1886. – № 12. – S.197.
279 Wodzicki K. O ciągu ptaków o zwierzynie w roku 1880 / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1881. – № 1. – S.3-6.
280 Wodzicki K. Pan Michal wspomnienie myśliwskie / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1888. – № 10. – S.153-1191.
281 Wodzicki K. Rok 1888 / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1889. – № 1. – S.4-5.
282 Wodzicki K. Ruja sarn / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1883. – № 8. – S.117-120.
283 Wodzicki K. Spotkanie / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1884. – № 5. – S.72-74.
284 Wodzicki K. Spotkanie / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1884. – № 6. – S.88-90.
285 Wodzicki K. Szczególne wypadki z rogaczami / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1881. – № 5. – S.68-88.
286 Wodzicki K. Vademecum dla owczarzy Wschodniej Galicyi / Kazimierz Wodzicki. – Lwów: Drukarnia K. Pillera. – 1867. – S.380.
287 Wodzicki K. Zajac / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1880. – № 11. – S.167-169.
288 Wodzicki K. Zajac / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1880. – № 5. – S.150-151.
289 Wodzicki K. Ciąg łowczych ptaków w r. 1879 / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1880. – № 1. – S.5.
290 Wodzicki K. Wspomnienia z życia łowieckiego / Kazimierz Wodzicki. – Lwów: Nakładem galic. Tow. Łowieckiego, 1880. – s.35.
291 Wodzicki K. Z łowów na dziki / Kazimierz Wodzicki // Łowiec. – 1880. – № 5. – S.69-71
292 Wodzicki K. Zapiski ornitologiczne: Bocian / Kazimierz Wodzicki. – Kraków: Czas, 1877. – 91s.
293 Wodzicki K. Zapiski ornitologiczne: Jaskółka / Kazimierz Wodzicki. – Kraków: Czas, 1878. – 193 s.
294 Wodzicki K. Zapiski ornitologiczne: Kruk / Kazimierz Wodzicki. – Lwów: Księgarnia Gubrynowicza i syna, 1927. – 112 s.
295 Wodzicki K. Zapiski ornitologiczne: Kukułka właściwa / Kazimierz Wodzicki. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1871. – 157 s.
296 Wpisali się do Towarzystwa łowieckiego : //Łowiec. – 1903. – № 7. – S.

78.

297 Wschodnie Karpaty (Przewodnik ilustrowany). – Lwów: Grafia, 1914. – S.21-29.

298 Wykaz dzierżawców rewirów rybackich // Okólnik. – 1904. – № 72. – S. 344.

299 Wykaz ubitej zwierzyny w r.1900 //Łowiec – 1903. – № 13. – S.150.

300 Wykaz zwierzyny ubitej w lasach kameralnych w Galicyi w dziesięcioleciu 1878 do 1887, wraz z wykazem zwiezostanu w tych lasach z końcem roku 1887, zestawione przez c.k. dyrekcyę lwowską domen i lasów//Łowiec. – 1888. - № 4. – S.69.

301 Wykaz zwierzyny, ubitej w ciągu r. 1888 zestawiony na podstawie dat urzędowych przez G.Lettnera, radcę lasowego //Łowiec. – 1889. – № 7. – S. 110.

302 Wykaz zwierzyny, ubitej w ciągu r. 1888 zestawiony na podstawie dat urzędowych przez G.Lettnera, radcę lasowego //Łowiec. – 1889. – № 7. – S. 110.

303 Wykaz zwierzyny, ubitej w ciągu roku 1887 //Łowiec. – 1888. - № 8. – S.134.

304 Wyniki Pierwszych Wojewódzkich ·Zawodów Strzeleckich // Łowiec. – 1928. – № 13. – S.211.

305 Wyniki z tegorocznego rykowaska//Łowiec. – 1938. – № 21-22. – S.206-207 .

306 Wystawa łowiecka // Łowiec. – 1927. – № 7. – S.129.

307 Wyżcza szkoła lasowa we Lwowie//Łowiec. – 1910. – № 17. – S.207.

308 Z rykowiska // Łowiec. – 1912. – № 21. – S.247-248.

309 Z Karpat // Łowiec. – 1936. – № 11. – S.198.

310 Z Karpat//Łowiec – 1933. – № 20. – S.236.

311 Z literatury łowieckiej//Łowiec. – 1897. – № 3. – S. 36-37.

312 Z Perehińska// Łowiec. – 1934. – № 23-24. – S.187.

313 Z Polskiego Związku Stow. Łowieckiech // Łowiec. – 1934. - № 1. – S.11.

314 Z rykowisk w Mizuniu i polowań arcyksiążęcych//Łowiec. – 1908. – № 1. – S. 2-3.

315 Z rykowiska // Łowiec – 1912. – №21. – S.248.

316 Z wycieczki wędkarskiej na rzekę Łomnicę // Okólnik. – 1910. – № 113. – S. 218-220.

317 Zaklika Z. Miejskie towarzystwo myśliwskie we Lwowie / Zenon Zaklika //Łowiec. – 1939. – № 11-12. – S. 112-113.

318 Zakładanie rewirow rybackich. L.115.428. Edykt co do tymczasowego podziału dorzecia Łomnicy na rewiry rybackie // Okólnik. – 1903. – № 62. – S. 6-8.

319 Zapiski myśliwskie na lipiec // Łowiec Wielkopolski. – 1911. – № 7. – S.121.

320 Ze statystyki łowieckiej// Łowiec. – 1904. - № 23. – S.296.

321 Ze Zjazdu Łowieckiego we Lwowie//Łowiec Polski – 1902. – № 16 . – S.251-253.

322 Zebranie organizacyjne Sekcji ochrony niedźwiedzia//Łowiec. – 1935. – № 10. – S. 121-122.
323 Ziembicki W. Kazimierz hr. Wodzicki w piśmiennictwie niemieckiem / Witołd Ziembicki. – Lwów: Drukarnia narodowa, 1927. – 11s.
324 Zmiana rozganiczenia rewirów rybackich dorzecza Łomnicy // Okólnik. – 1907. – № 90. – S. 8.
325 Zwierzyna a wojna//Łowiec. – 1917. – № 19-20. – S. 155-157.
326 Вовк у Карпатах . – Режим доступу:http://www.history.iv-fr.net/article.php?id=1091
327 Володимир Клапчук, Олег Проців / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківське обласне управління лісового та мисливського господарства. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2011. – 432 с., іл. : 165, табл. : 98, бібл. : С. 414–431.
328 Гуцульщина: історико – етнографічне дослідження. – Київ : Наукова думка, 1987р. – С. 232-233.
329 ДАІФО, ф. 2, о. 9, спр. 56. – Арк. 206.
330 ДАІФО, ф. 2, о. 9, спр. 650. – 20 арк.
331 ДАІФО, ф. 2, о. 9, спр. 779. – 25 арк.
332 ДАІФО, ф. 6, о. 2, спр. 47. – Арк. 42.
333 ДАІФО. – Ф.2, оп.1, спр.1054, арк.45, 46.
334 ДАІФО. – Ф.2, оп.9, спр.14, арк.31; Інформація респондента Р.Вастеля. Записано 20 січня 2001 року.
335 ДАЛО. – Ф.7, оп.1, спр.938, арк. 44, 45.
336 де Новіна Лучаковський М.-Б. З Галицьких ловищ (мисливські спогади)/ Микола-Богдан де Новіна Лучаковський. – Мюнхен, 1973. – С.52-62.
337 Див про це: Kroniki myśliwskie towarzystwa Lisowickiego w ciągu lat dwudziestu czterych od jesieni 1871, do zimy 1895 wlącznie. – Lwów: Nakładem towarzystwa, 1895. – S. 35, 38, 177, 178, 412.
338 З глибини віків/ Варивода І.М., Черкес С.О. Моршин: путівник. – Режим доступу: http://www.dzerelce.org.ua/Morshyn/morshyn_book1.htm
Wacek R. Łowiectwo w Małopolsce // Łowiectwo Polskie. – 1921. – №3. – S. 37-39
339 Зеленчук Я.І., Проців О. Р. Традиційна культура гірського рибальства на Гуцульщині в басейні Черемошу в кінці XIX – на початку XX століття / Я.І. Зеленчук, О. Р. Проців // Українознавство : наук. громад.-політ., культ.-мист., реліг.-філософ. пед. журн. – 2013. – №1(46). – С. 226 – 230.
340 Іван Великий Львівська газета П'ятниця, 18 травня, 2007 року, № 82 (152) «Оксамитова революція»
341 Історія мисливства на Рогатинщині / Олег Проців // Рогатинська земля.-2013.-№ 5(853) 2 лютого. – С.2.
342 Історія Осмолодської пущі / І. Бойчук, М. Гайдукевич, В. Парпан,

Л. Петрова, П. Третяк. – Львів: НТШ, 1998. – С. 46-49.
343 Лицур М. Етносоціальна характеристика населення Станіславського воєводства, зайнятого в рибальстві (кінець ХІХ ст. – 30-ті рр. ХХ ст.) / М. З. Лицур // Наукові записки [Інститут народознавства НАНУ, Івано-Франківський краєзнавчий музей]. – Івано-Франківськ: Лілея–НВ, 2010. – Вип. 9–10. – С. 52–55.
344 Лицур М. Політика польської адміністрації в сфері регламентації рибальства в Галичині (1921–1939) / М. Лицур // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність: ХХ ст. / НАН України, Інститут народознавства імені І. Крип'якевича: голова редколегії Я. Ісаєвич, упорядники М. Литвин, В. Футала. – Львів, 2008. – С. 328–332.

343 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 1999/2000 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 1999. — 1 арк. — [На правах рукопису].
345 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2000/2001 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2000. — 1 арк. — [На правах рукопису].
346 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2001/2002 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2001. — 1 арк. — [На правах рукопису].
347 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2002/2003 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2002. — 1 арк. — [На правах рукопису].
348 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2003/2004 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2003. — 1 арк. — [На правах рукопису].
349 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2004/2005 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2004. — 1 арк. — [На правах рукопису].
350 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2005/2006 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2005. — 1 арк. — [На правах рукопису].
351 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2006/2007 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2006. — 1 арк. — [На правах рукопису].
352 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у

мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2007/2008 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2007. — 1 арк. — [На правах рукопису].

353 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2008/2009 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2008. — 1 арк. — [На правах рукопису].

354 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2009/2010 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2009. — 1 арк. — [На правах рукопису].

355 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2010/2011 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2010. — 1 арк. — [На правах рукопису].

356 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Болехівський лісгосп» в сезон полювання 2013/2014 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2014. — 1 арк. — [На правах рукопису].

357 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 1999/2000 року[Текст]. — Болехів : [б. в.], 1999. — 1 арк. — [На правах рукопису].

358 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2000/2001 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2000. — 1 арк. — [На правах рукопису].

359 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2001/2002 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2001. — 1 арк. — [На правах рукопису].

360 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2002/2003 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2002. — 1 арк. — [На правах рукопису].

361 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2003/2004 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2003. — 1 арк. — [На правах рукопису].

362 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2004/2005 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2004. — 1 арк. — [На правах рукопису].

363 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання

2005/2006 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2005. — 1 арк. — [На правах рукопису].

364 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2006/2007 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2006. — 1 арк. — [На правах рукопису].

365 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2007/2008 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2007. — 1 арк. — [На правах рукопису].

366 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2008/2009 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2008. — 1 арк. — [На правах рукопису].

367 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2009/2010 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2009. — 1 арк. — [На правах рукопису].

368 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2000/2011 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2010. — 1 арк. — [На правах рукопису].

369 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Болехівської МО УТМР в сезон полювання 2013/2014 року[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2013. — 1 арк. — [На правах рукопису].

370 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 1999/2000 року[Текст]. — Долина : [б. в.], 1999. — 1 арк. — [На правах рукопису].

371 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2000/2001 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2000. — 1 арк. — [На правах рукопису].

372 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2001/2002 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2001. — 1 арк. — [На правах рукопису].

373 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2002/2003 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2002. — 1 арк. — [На правах рукопису].

374 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2003/2004 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2003. — 1 арк. — [На правах рукопису].

378 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2004/2005 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2004. — 1 арк. — [На правах рукопису].

379 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2005/2006 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2005. — 1 арк. — [На правах рукопису].

380 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2006/2007 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2006. — 1 арк. — [На правах рукопису].

381 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2007/2008 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2007. — 1 арк. — [На правах рукопису].

382 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2008/2009 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2008. — 1 арк. — [На правах рукопису].

383 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2009/2010 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2009. — 1 арк. — [На правах рукопису].

384 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2010/2011 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2010. — 1 арк. — [На правах рукопису].

385 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях Долинської УТМР в сезон полювання 2013/2014 року[Текст]. — Долина: [б. в.], 2013. — 1 арк. — [На правах рукопису].

386 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 1999/2000 року[Текст]. — Вигода : [б. в.], 1999. — 1 арк. — [На правах рукопису].

387 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2000/2001 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2000. — 1 арк. — [На правах рукопису].

388 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2001/2002 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2001. — 1 арк. — [На правах рукопису].

389 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2002/2003 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2002. — 1 арк. — [На правах рукопису].

390 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2003/2004 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2003. — 1 арк. — [На правах рукопису].

391 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2004/2005 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2004. — 1 арк. — [На правах рукопису].

392 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2005/2006 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2005. — 1 арк. — [На правах рукопису].
393 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2006/2007 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2006. — 1 арк. — [На правах рукопису].
394 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2007/2008 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2007. — 1 арк. — [На правах рукопису].
395 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2008/2009 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2008. — 1 арк. — [На правах рукопису].
396 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2009/2010 року[Текст]. — Вигода: [б. в.], 2009. — 1 арк. — [На правах рукопису].
397 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2010/2011 року[Текст]. — Вигода : [б. в.], 2010. — 1 арк. — [На правах рукопису].
398 Ліміт використання (відстрілу, відлову) мисливських тварин у мисливських угіддях ДП «Вигодський лісгосп» в сезон полювання 2013/2014 року[Текст]. — Вигода : [б. в.], 2013. — 1 арк. — [На правах рукопису].
399 Львівська обласна організація УТМР [електронний ресурс]. – Режим доступу: www.uoor.com.ua/ukr/about_organization/regional/250].
400 Мальовниче Тернопілля. – Режим доступу: http://tourism-info.te.ua/pub/107/
401 Науковий етнографічний архів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Ф. 1 Рукописний фонд.Опис 11 Справа 5. Традиційне рибальство. Свідчення Василишина Михайла Васильовича, 1926 р. н.; місце народження: с. Княжолука Долинського району Івано-Франківської обл.; проживає: с. Княжолука Долинського району Івано-Франківської області; працював майстром, головою сільської ради, пенсіонер. Записано Лицур М. З. . 09. 2009 р. у с. Княжолука Долинського району Івано-Франківської області.
402 Науковий етнографічний архів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Ф. 1 Рукописний фонд. Опис 11 Справа 3. Традиційне рибальство. Свідчення Шишки Михайла Миколайовича, 1940 р. н.; місце народження: с. Гошів Долинського району Івано-Франківської області; проживає: с. Гошів, вул. Зелена 11

Долинського району Івано-Франківської області; освіта: середня спеціальна (механічний технікум); працював вчителем фізики, креслення, трудового, пенсіонер. Записано Лицуром М. З. 24. 07. 2009 р. у с. Гошів Долинського району Івано-Франківської області.
403 Науковий етнографічний архів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Ф. 1 Рукописний фонд. Опис 11 Справа 6. Традиційне рибальство. Свідчення Шкіци Михайла Васильовича, 1933 р. н.; місце народження: с. Блюдники Галицького району Івано-Франківської обл.; проживає: с. Шевченкове, вул. Братів Гавришів Долинського району Івано-Франківської області; освіта: вища (історико-філологічний факультет); працював вчителем історії і української літератури в середній школі с. Шевченкове, пенсіонер. Записано Лицуром М. З. . 12. 2009 р. у с. Шевченкове Долинського району Івано-Франківської області.
404 Новіков Р. Полювання по – німецьки / Роман Новіков / Лісовий і мисливський журнал – 2014 – № 2 (103) /2014 – С. 32-35.
405 О.Р. Проців З історії діяльності Станіславівського мисливського інституту// Науковий вісник НЛТУ: збірник науково-технічних праць. Вип. 20.14. – Львів, 2010. – С.352-357.
406 Прохасько Т. Революція в лісі / Тарас Прохасько . – Режим доступу: http://zbruc.eu/node/21078
407 Проців О. Р. Діяльність Галицького мисливського товариства в кінці XIX – на початку XX ст. // Проблеми вивчення й охорони тваринного світу у природних і антропогенних екосистемах. Матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 50-річчю з часу опублікування регіонального зведення «Животный мир Советской Буковины» (м. Чернівці, 13 листопада 2009 р.). – Чернівці: ДрукАрт, 2010. – С. 216-222.
408 Проців О. Р. Діяльність журналу ―Łowiec” – друкованого органу Галицького мисливського товариства 1878-1939 рр. / О. Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ : зб. наук.-техн. пр. Вип. 20.7. – Л., 2010. – С. 314 – 321.
409 Проців О. Р. Економіка рибальства у Галичині кінця XIX-початку XX століття / О. Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ: збірник науково-технічних праць. Вип. 22.14. – Львів, 2012. – С.110-116.
410 Проців О. Р. З історії розведення мисливських собак у Галичині початку XX століття / О. Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ: збірник науково-технічних праць. Вип. 23.1. – Львів, 2013. – С.392-397.
411 Проців О.Р. Витоки ловецьких традицій / Олег Проців // Лісовий і мисливський журнал. – 2013. – № 6. – С. 36.
412 Проців О.Р. Лови для Куликова /Олег Проців// Галичина.-2012. – № 60(4616) 20 квітня. – С. 7.
413 Проців О.Р. Діяльність мисливських товариств в Австро-Угорській імперії, Росії та Польщі у другій половині XIX – першій половині XX століття / О. Р. Проців // Науковий вісник НЛТУ : зб. наук.-техн. пр.

Вип. 19.13. – Л., 2009. – С. 25 – 30.
414 Процiв О.Р. Зеленчук Я.І. Видатний природознавець уродженець Гуцульщини Максиміліан Сила-Новицький/Олег Проців/, Ярослав Зеленчук/ Гуцули і Гуцульщина : літ.-мист. і громад.-сусп. часоп. – 2012. – № 2(6). – С. 42 – 45.
415 Проців О. Р. Станіславівське мисливське товариство «Ватра» 1925-1939 / Олег Проців // Науковий вісник НЛТУ: збірник науково-технічних праць. Вип. 20.9. – Львів, 2010. – С.297-303.
416 Рішення Івано-Франківської обласної ради від 07.09.2012 № 637-17/2012 «Про надання в користування мисливських угідь ДП «Болехівський лісгосп» [Текст]. — Івано-Франківськ : [б. в.], 2012. — 1 арк. — [На правах рукопису].
417 Рішення Івано-Франківської обласної ради від 07.09.2012 № 640-17/2012 «Про надання в користування мисливських угідь ДП «Вигодський лісгосп» [Текст]. — Івано-Франківськ : [б. в.], 2012. — 2 арк. — [На правах рукопису].
418 Рішення Івано-Франківської обласної ради від 07.09.2012 № 640-17/2012 «Про надання в користування мисливських угідь Болехівській міській організації УТМР» [Текст]. — Івано-Франківськ : [б. в.], 2012. — 1 арк. — [На правах рукопису].
420 Рішення Івано-Франківської обласної ради від 07.09.2012 № 650-17/2012 «Про надання в користування мисливських угідь Долинській районній організації УТМР» [Текст]. — Івано-Франківськ : [б. в.], 2012. — 2 арк. — [На правах рукопису].
421 Рішення Івано-Франківської обласної ради від 25.12.1996 року «Про надання в користування мисливських угідь області» [Текст]. — Івано-Франківськ : [б. в.], 1996. — 4 арк. — [На правах рукопису].
422 Сколівські Бескиди. – 1997. - №3-4 (26-27). – С.3-5.
423 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2004 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2004. — 4 арк. — [На правах рукопису].
424 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2004 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2004. — 4 арк. — [На правах рукопису].
425 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2005 рік. [Текст]. — Болехів : [б. в.], 2005. — 4 арк. — [На правах рукопису].
426 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2005 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2005. — 4 арк. — [На правах рукопису].
427 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2006 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2006. — 4 арк. — [На правах рукопису].
428 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2006 рік.

[Текст]. — Болехів: [б. в.], 2006. — 4 арк. — [На правах рукопису].
429 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2007 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2007. — 4 арк. — [На правах рукопису].
430 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2007 рік і. [Текст]. — Болехів : [б. в.], 2007. — 4 арк. — [На правах рукопису].
431 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2008 рік. [Текст]. — Болехів : [б. в.], 2008. — 4 арк. — [На правах рукопису].
432 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2008 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2008. — 4 арк. — [На правах рукопису].
433 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2009 рік. [Текст]. — Болехів : [б. в.], 2009. — 4 арк. — [На правах рукопису].
434 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2009 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2009. — 4 арк. — [На правах рукопису].
435 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2010 рік. [Текст]. — Болехів : [б. в.], 2010. — 4 арк. — [На правах рукопису].
436 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2010 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2010. — 4 арк. — [На правах рукопису].
437 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2011 рік. [Текст]. — Болехів : [б. в.], 2011. — 4 арк. — [На правах рукопису].
438 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2011 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2011. — 4 арк. — [На правах рукопису].
439 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2012 рік. [Текст]. — Болехів : [б. в.], 2012. — 4 арк. — [На правах рукопису].
440 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2012 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2012. — 4 арк. — [На правах рукопису].
441 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2013 рік. [Текст]. — Болехів : [б. в.], 2013. — 4 арк. — [На правах рукопису].
442 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2013 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2013. — 4 арк. — [На правах рукопису].
443 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2012 рік. [Текст].

— Болехів : [б. в.], 2014. — 4 арк. — [На правах рукопису].

444 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Болехівській МО УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2012 рік. [Текст]. — Болехів: [б. в.], 2014. — 4 арк. — [На правах рукопису].

445 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2004 рік. [Текст]. — Вигода : [б. в.], 2004. — 4 арк. — [На правах рукопису].

446 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2005 рік. [Текст]. — Вигода: [б. в.], 2005. — 4 арк. — [На правах рукопису].

447 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2006 рік. [Текст]. — Вигода: [б. в.], 2006. — 4 арк. — [На правах рукопису].

448 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2007 рік. [Текст]. — Вигода : [б. в.], 2007. — 4 арк. — [На правах рукопису].

449 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2008 рік. [Текст]. — Вигода : [б. в.], 2008. — 4 арк. — [На правах рукопису].

450 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2009 рік. [Текст]. — Вигода : [б. в.], 2009. — 4 арк. — [На правах рукопису].

451 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2010 рік. [Текст]. — Вигода : [б. в.], 2010. — 4 арк. — [На правах рукопису].

452 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2011 рік. [Текст]. — Вигода : [б. в.], 2011. — 4 арк. — [На правах рукопису].

453 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2012 рік. [Текст]. — Вигода : [б. в.], 2012. — 4 арк. — [На правах рукопису].

454 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2013 рік. [Текст]. — Вигода : [б. в.], 2013. — 4 арк. — [На правах рукопису].

455 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Вигодському ДЛГ (форма № 2-тп- мисливство) за 2012 рік. [Текст]. — Вигода : [б. в.], 2014. — 4 арк. — [На правах рукопису].

456 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2004 рік. [Текст]. — Долина : [б. в.], 2004. — 4 арк. — [На правах рукопису].

457 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2005 рік. [Текст]. — Долина: [б. в.], 2005. — 4 арк. — [На правах рукопису].

458 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2006 рік. [Текст]. —

Долина: [б. в.], 2006. — 4 арк. — [На правах рукопису].
459 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2007 рік. [Текст]. — Долина : [б. в.], 2007. — 4 арк. — [На правах рукопису].
460 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2008 рік. [Текст]. — Долина : [б. в.], 2008. — 4 арк. — [На правах рукопису].
461 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2009 рік. [Текст]. — Долина : [б. в.], 2009. — 4 арк. — [На правах рукопису].
462 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2010 рік. [Текст]. — Долина : [б. в.], 2010. — 4 арк. — [На правах рукопису].
463 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2011 рік. [Текст]. — Долина : [б. в.], 2011. — 4 арк. — [На правах рукопису].
464 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2012 рік. [Текст]. — Долина : [б. в.], 2012. — 4 арк. — [На правах рукопису].
465 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2013 рік. [Текст]. — Долина : [б. в.], 2013. — 4 арк. — [На правах рукопису].
466 Статистичний звіт про ведення мисливського господарства по Долинській УТМР (форма № 2-тп- мисливство) за 2011 рік. [Текст]. — Долина : [б. в.], 2014. — 4 арк. — [На правах рукопису].
467 Статут і правильник ловецького товариства «Тур» у Львові. – Львів: Наук.товариство ім. Т. Шевченка, 1926. – С.
468 Франко І.Зібрання творів у 50 томах. т.46, книга 2: Історичні праці (1891-1897). – Київ:Наукова Думка,1986. – С. 124.

ДОДАТКИ

Додаток А

Fot. »Zofia«, Dolina.

Arcyksiążę Leopold Salwator na łowach w Galicyi: Powitanie arcyksięcia na dworcu w Wygodzie.

Архикнязь Леопольд Сальватор на полюванні у Галичині. Зустріч архикнязя на залізничному вокзалі у Вигоді[635]

[635] Arcyksiązę Leopold Salwator na łowach w Galicyi // Nowości illustrowane. – 1907. – № 40. – S. 2.

Додаток Б

Fot »Zofia«, w Dolinie.

Arcyksiążę Leopold Salwator na łowach w Galicyi: Arcyksiążę Leopold Salwator (1) wraz z otoczeniem na placyku przed kościołem w Wygodzie. Ks. Lobkowitz (2); radca cesarski Huber (3); proboszcz ks kanonik Doroziński (4); lustrator lasów Jaworski (5); radca A. Beckman (6); właściciel dóbr Beckman (7); starosta w Dolinie Głażewski (8).

Архикнязь Сальватор на полюванні у Галичині: архикнязь Леопольд Сальватор (1), князь Лобковіц (2), імперський радник Губер (3), отець Дорожинський (4), люстратор лісів Яворський (5), радник А. Бекман (6), землевласник Бекман (7), Долинський староста Глажевський (8) [636]

Додаток В

Реклама книги Казимира Водзіцького «Вальдшнеп» [637]

---

[636] Arcyksiążę Leopold Salwator na łowach w Galicyi // Nowości illustrowane. – 1907. – № 40. – S. 3.
[637] Ogłoszenia // Łowiec . – 1931. – № 12. – S.177.

Додаток Г

O WPŁYWIE
JAKI WYWIERAJĄ PTAKI
NA
GOSPODARSTWO
TAK POLNE JAK I LEŚNE W OGÓLNOŚCI
A W SZCZEGÓLNOŚCI
O OWADACH
LASOM SZKODLIWYCH,
PRZEZ
Kazim. hrabię *Wodzickiego*,
Członka czynnego Towarzystwa gospodarskiego
galicyjskiego.

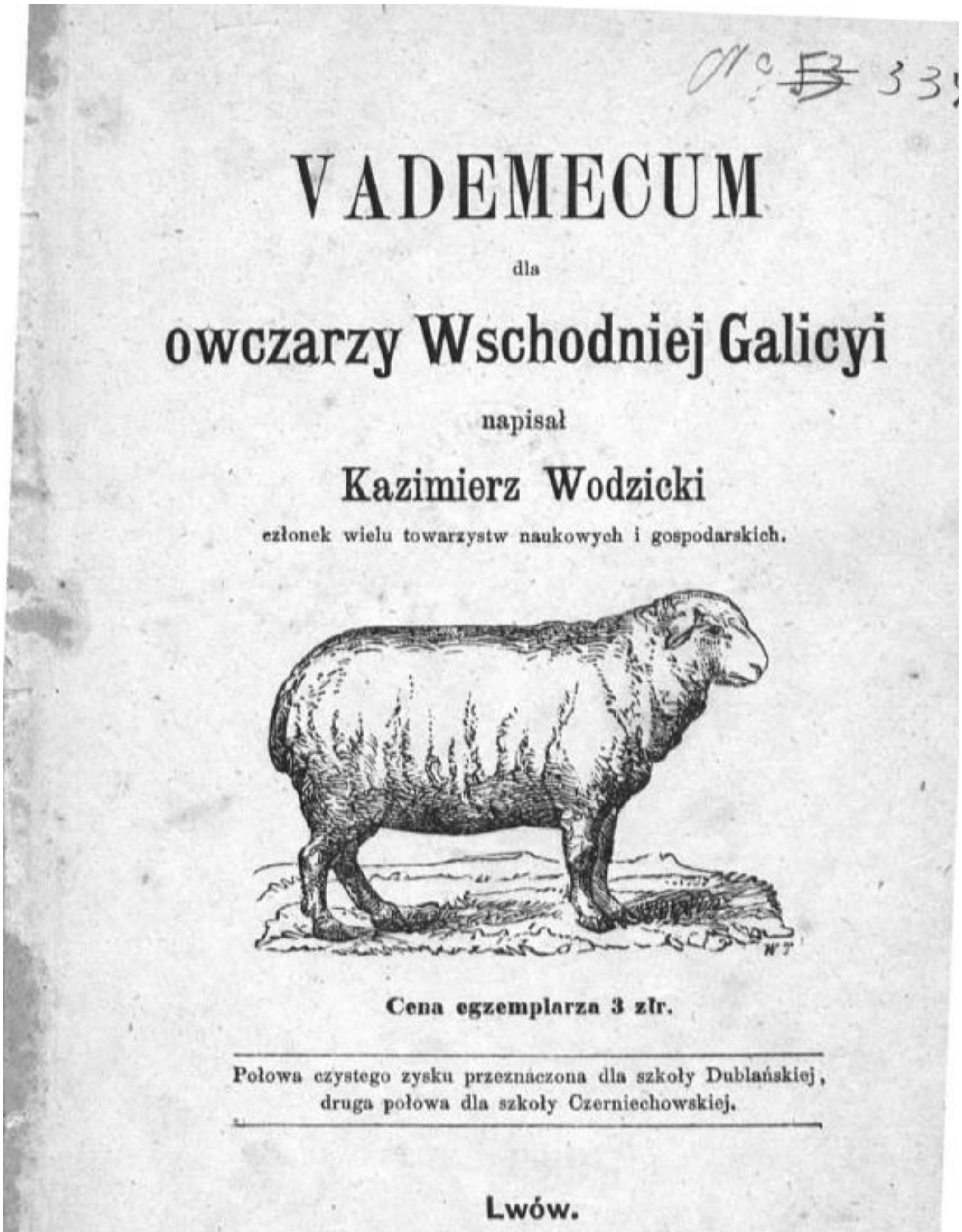
LESZNO.
Druk i nakład Ernesta Günthera.

1852.

К. Водзіцький «Лісова етимологія»[638]

Додаток Д

[638] Wodzicki K. O wpływie jaki wywierają ptaki na gospodarstwo tak polne jak i leśne w ogólności a w szczególności o owadach lasom szkodliwych / Kazimierz Wodzicki . – Leszno: Druk-nia E. Güntera, 1852. – …. s.

VADEMECUM

dla

owczarzy Wschodniej Galicyi

napisał

Kazimierz Wodzicki

członek wielu towarzystw naukowych i gospodarskich.

Cena egzemplarza 3 złr.

Połowa czystego zysku przeznaczona dla szkoły Dublańskiej, druga połowa dla szkoły Czerniechowskiej.

Lwów.

Nakładem autora. — Z drukarni K. Pillera

1867.

К. Водзіцький «Довідник для вівчарів Східної Галичини»[639]

Додаток Е

[639] Wodzicki K. Vademecum dla owczarzy Wschodniej Galicyi / Kazimierz Wodzicki. – Lwów: Drukarnia K. Pillera. – 1867. –380 s.

10 marek, 5 złr., 5 rs., 12 franków. | ORGAN GAL. TOWARZYSTWA ŁOWIECKIEGO. | z początkiem każdego miesiąca.

†

KAZIMIERZ Hr. WODZICKI.

Krepą osłaniamy sztandar łowiecki...

Z szeregów naszej drużyny myśliwskiej ubył najpierwszy. Każdy odda hołd pamięci jego jako wodza, a sztandar żałobny słania się na znak wiecznego pożegnania...

Badacze przyrody patrzą załzawionym wzrokiem ku temu wiejskiemu cmentarzykowi, który przyjął na wieczny spoczynek jednego zajwiększych miłośników przyrody, prawdziwego uczonego, który umiał patrzeć okiem ducha w tajniki życia zwierzęcego i odtwarzać obrazy tegoż, pełne uroku i harmonijnego związku z całym Bożym światem...

Rolnicy opłakują zgon jednego z najzapobiegliwszych, najroztropniejszych, pilnującego skiby ojczystej z czujnością żórawia a wytrwałością pszczoły, co nie spocznie, dopóki ula rodzinnego nie obsłuży.

Lud wiejski płacze nad mogiłą pana sprawiedliwego, umiejącego pomóc w potrzebie, a zgromić za niedbalstwo.

Cały kraj czuje, że stracił jednego z najlepszych, z najzacniejszych swych synów.

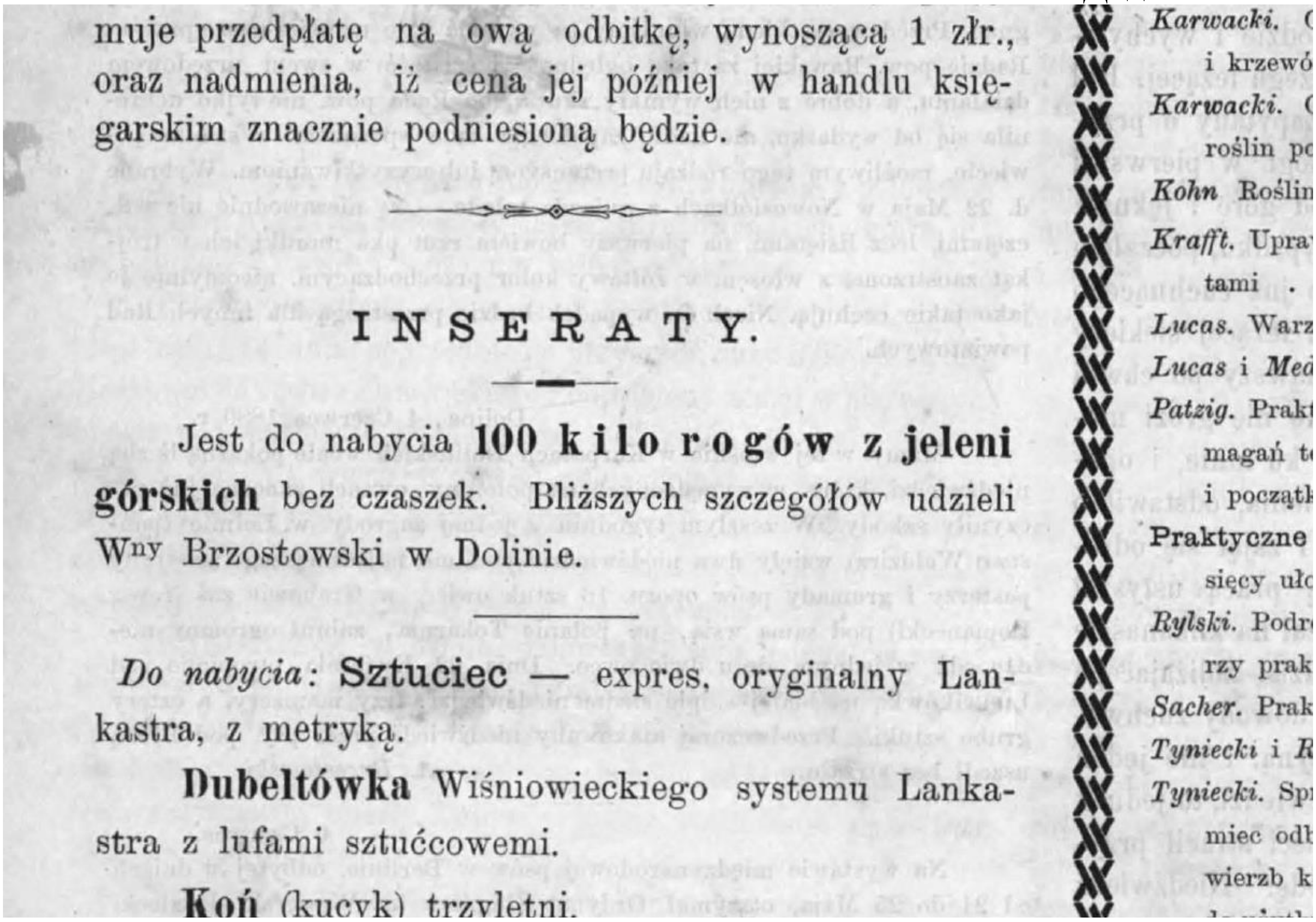
* * *

Ś. p. Kazimierz z Granowa hr. Wodzicki urodził się 26. września 1816. r. a zmarł w nocy z d. 20. na 21. października r. b. Pogrzeb odbył się d. 23. października w Olejowie, w powiecie Złoczowskiem, gdzie zmarły przebył długie lata, gospodarując wzorowo i oddając się z zamiłowaniem studyom natury i łowiectwu. Pogrzeb ów zgromadził liczne zastępy wszystkich warstw naszego społeczeństwa, wysokich dostojników kraju, posłów sejmu, duchowieństwa obu obrządków, szlachty i ludu wiejskiego i stał się

21

Некролог К. Водзіцького[640]

[640] Nekrolog // Łowiec. – 1889. – № 11. – S.160-164.

muje przedpłatę na ową odbitkę, wynoszącą 1 złr., oraz nadmienia, iż cena jej później w handlu księgarskim znacznie podniesioną będzie.

INSERATY.

Jest do nabycia **100 kilo rogów z jeleni górskich** bez czaszek. Bliższych szczegółów udzieli Wny Brzostowski w Dolinie.

Do nabycia: **Sztuciec** — expres, oryginalny Lankastra, z metryką.

Dubeltówka Wiśniowieckiego systemu Lankastra z lufami sztućcowemi.

Koń (kucyk) trzyletni.

Оголошення про продаж 100 кг рогів оленя у Долині [641]

---

[641] Ogłoszenia // Łowiec . – 1880. – № 7. – S.112.

Додаток 3

Z Wystawy Lwowskiej.

Wielka nagroda i Medal złoty.
Adam hr. Zamoyski.
Jeleń Karpacki zabity w Sołotwinie Mizuńskiej, w 1926 r. przez Leona hr Żółtowskiego.
Niereg. 18-ak, wysokość pr. 106, lew. 105, rozłożyst. 124, róże po 23, grub. pni po 16.

Експонат з виставки трофеїв у Львові 1927 року, що отримав Велику нагороду і медаль (трофей рогів, добутих у 1926 році у Солотвині Мізунському графом Адамом Замойським [642]

[642] Wystawa Łowiecka // Łowiec. – 1927. – № 14. – S.219.

Z rykowiska. Fot. O. bar. Brückmann.

Спогади з риковища[643]

[643] Wrażenia z Karpat // Łowiec Polski. – 1937. – № 28. – S.547.

Додаток К

Dyr. Stanisław Lazarewicz z ubitym szesnastakiem dn. 4.X 1935 r. w dobrach metropolji Perehińsko, w rew. Czorna-Rika.

Директор Станіслав Лазаревич з добутим 4.10.1935 р. у господарстві метрополії Перегінськ, у ревірі Чорна ріка, трофеєм (16-ка)[644]

[644] Wiadomości krajowe // Łowiec Polski. – 1928. – № 41. – S.697.

Najsilniejszy jeleń, (reg. 18-ak) z tegorocznego rykowiska, ubity w Perehińsku przez p. Malcolmsona (w rewirze dzierżawionym przez hr. P. Palffy'ego). — Waga 10,2 kg.

Накращий трофей рогів оленя (18-ка вагою 10,2 кг) 1936 року, добутого у Перегінську п. Малкомсоном у ревірі, орендованому графом Палфі)[645]

[645] Z rykowiska // Łowiec. – 1936. – № 12. – S.209.

Додаток М

Domek myśliwski na Łużkach (Perehińsko). Fot. A. Morawski.

Мисливський будиночок в урочищі Лужки (Перегінськ)[646]

[646] Sen przeszłości // Łowiec Polski. – 1937. – № 30. – S.586.

Додаток Н

W Karpatach podczas rykowiska.

В Карпатах під час риковища[647]

[647] W sprawie podniesienia łowiectwa w naszych Karpatach // Łowiec Polski. – 1937. – № 32. – S.634.

Kapitalny 18-ak, ubity przez p. Ludomira Cieńskiego w Perehińsku
Rozpiętość 95 cm — Waga 7,60 kg — Obwód pni 15, 15 cm
Długość 103, 107 cm — Obwód róż 25, 27 cm

Супертрофей (18-ка вагою 7,60 кг), добутий Людомиром Цєнським у Перегінську[648]

[648] Z toków na niżu // Łowiec. – 1934. – № 21-22. – S.173.

Додаток Р

Niedźwiedź karpacki (Mizuń). Fot. dr. Władysław Burzyński. Perehińsko.

I nagroda konkursu „Łowca Polskiego".

«Ведмідь карпатський (Мізунь)», фотографія Владислава Бужинського з Перегінська, яка зайняла І місце на конкурсі фотографій журналу «Ловець польський»[649]

[649] Konkurs // Łowiec Polski. – 1931. – № 44. – S.881.

Додаток С

Nr. 19. »ŁOWIEC« 229

oczekiwania pozostały bezowocne, naciskam guzik latarki i puszczam snop światła — pełen oczekiwania niepospolitego efektu...

Światło ukazuje mi gęstą i dobrze trawą podszytą kukurudzę, słyszę energiczniejsze łamanie kaczanów, ale dzika ani rusz dojrzeć. Manewruję latarką na wszystkie strony przez jakie 15 minut, ale gdy łomot i ciamkanie ani na moment nie ustaje, a dzików dojrzeć nie mogę — wracam do domu, zły i rozczarowany co do skutku latarki.

Jestem absolutnie pewny, że dziki w kukurudzy musiały światło widzieć, dlaczego jednakże nie zrobiło ono na nich najmniejszego wrażenia — nie umiem sobie wytłumaczyć.

Na drugi dzień rano poszedłem z moją foxterjerką w kilkunastoletni zapust, gdzie suczka wytropiła ładnego odyńca i dzielnie go zaatakowała. Dzik lekceważąc sobie najwidoczniej małego psiaka, klęknął i chciał się ułożyć w kałuży, lecz zamiarowi temu przeszkodziłem kulą, gdy dzik, ustawicznie atakowany dobrze się do mnie obrócił. Ładny był okaz: ważył 190 kg., a jeden kieł, górny, zachodził mu na ryj, jak obwarzanek.

Jan Lisikiewicz.

Perehińsko.

Ja wracam z gór!...
Com przeżył, przeżyć chciałbym znów sto razy!
W oczach mi dotąd lśnią cudne obrazy,
Dotykam chmur!
Pod stopą czuję granitowe głazy —
Ja wracam z gór!...

. . . Przeżyłem cud!
Znojne podchody w tym szarym świcie
Gdy gwiazdy jeszcze świecą na błękicie —
Na ziemi chłód. —
W napiętych nerwach zśrodkowane życie —
Co krok — to trud...

. . . Przygodom rad,
Pnę się mozolnie wzdłuż stromej z brył ściany,
A czasem czołgam w odzieży starganej
Jak istny gad. —
Aż wraz mnie wstrzyma, na »płaju« dojrzany
Niedźwiedzi ślad...

Ach! ciszy czar!...
Czar samotności w obliczu przyrody!
Dzicz starych borów — zwalone w nich kłody
Olbrzymich miar!
Śród szczelin skalnych, rwące wstęgi wody —
Gdzieś w dali — jar!
I milczy las...
Zda się, zwierz dziki od puszczy tej stroni —
Puszcza zaklęta — leży jak na dłoni
Stubarwny pas...
A to milczenie, zda się, w uszach dzwoni —
. . . I płynie czas...
W tem — nagły ruch!
Daleko w jarze — w jego głębi burej,
Ozwał się pomruk raz jeden i wtóry...
— Natężam słuch.
Brzmi coraz głośniej ryk groźny, ponury —
— Czuj duch!! Czuj duch!!
Broń chwytam w lot!
Spuszczam się pędem przez ślizgie urwiska —
Zdobycz się zdaje tak pewna — tak blizka —
Skroń zrasza pot —
Wzrok mgłą zachodzi — pięść sztuciec zaciska —
W piersi mam młot!
Prawdziwy szał!!
Nie pomnę już nic... Wciąż, wciąż przed oczyma —
Widzę jedynie jelenia olbrzyma
Śród płowych skał!
Dłoń moja chwilę na muszce go trzyma —
. . . .
I pada strzał!!!...
. . . Ja wracam z gór!
Com przeżył, przeżyć chciałbym znów sto razy!
W oczach mi dotąd lśnią cudne obrazy!
Dotykam chmur!
Pod stopą czuję granitowe głazy —
Ja wracam z gór!..,

M. F. S.

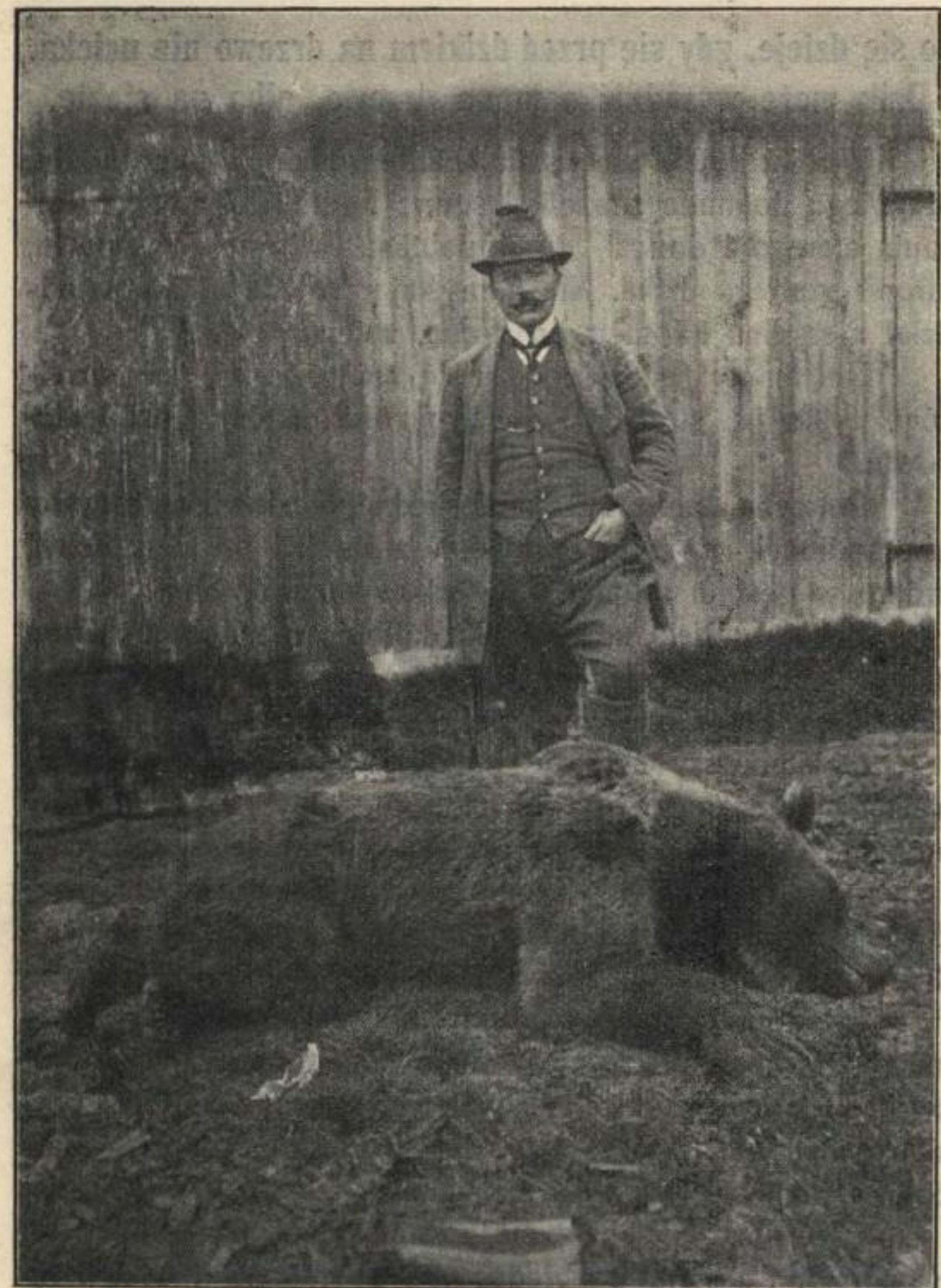

Вірш «Перегінськ»[650]

---

[650] Perehińsko // Łowiec. – 1911. – № 19. – S.229.

Додаток Т

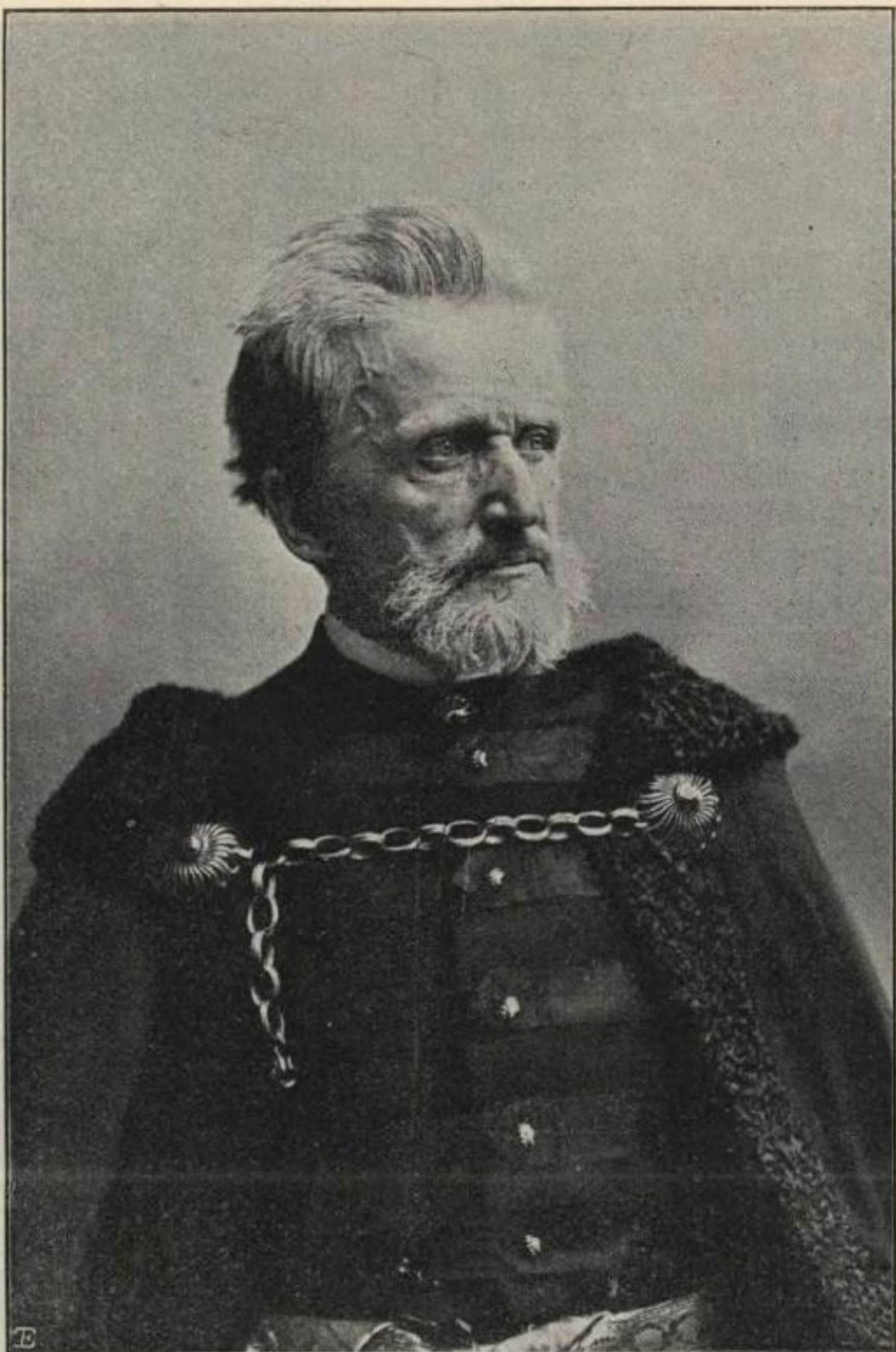

P. W. Popiel z kapitalnym niedźwiedziem, ubitym 29 września 1913 r. w Karpatach.

Вацлав Попєль з ведмедем, добутим у Карпатах 29 вересня 1913 року. (В. Попєль – делегат Галицького мисливського товариства у Креховичах (Долинський повіт)[651]

[651] Łowiec. – 1914. – № 1. – S.8.

Додаток У

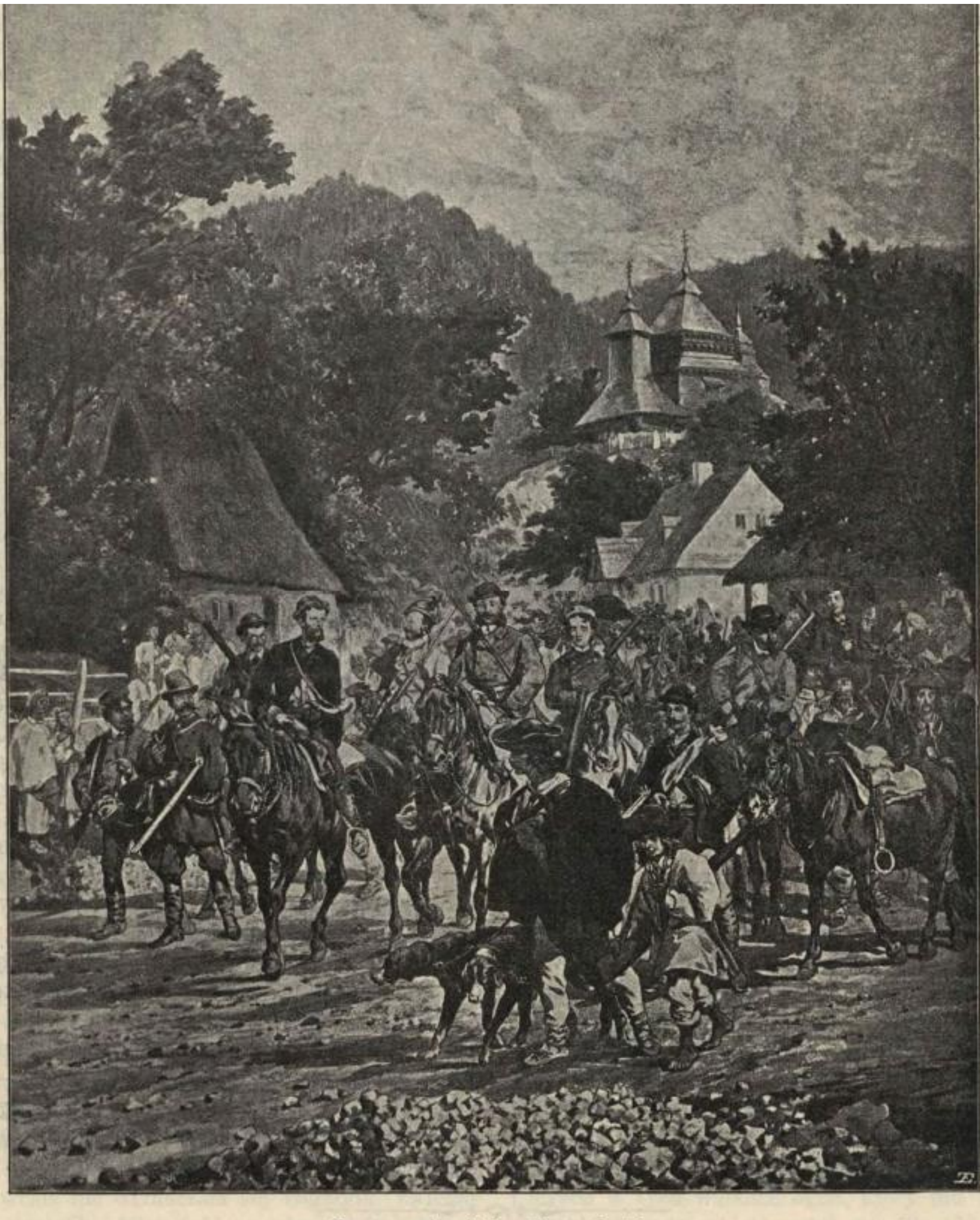

ADAM książę SAPIEHA.

Князь Адам Сапєга[652]

Додаток Ф

[652] Wspomnienia o księciu Adamie Sapieże // Łowiec. – 1903. – № 18. – S.209.

Scena z polowań ks. Adama Sapiehy.

Полювання князя Адама Сапєги[653]

Додаток Х

[653] Wspomnienia o księciu Adamie Sapieże // Łowiec. – 1903. – № 18. – S.210.

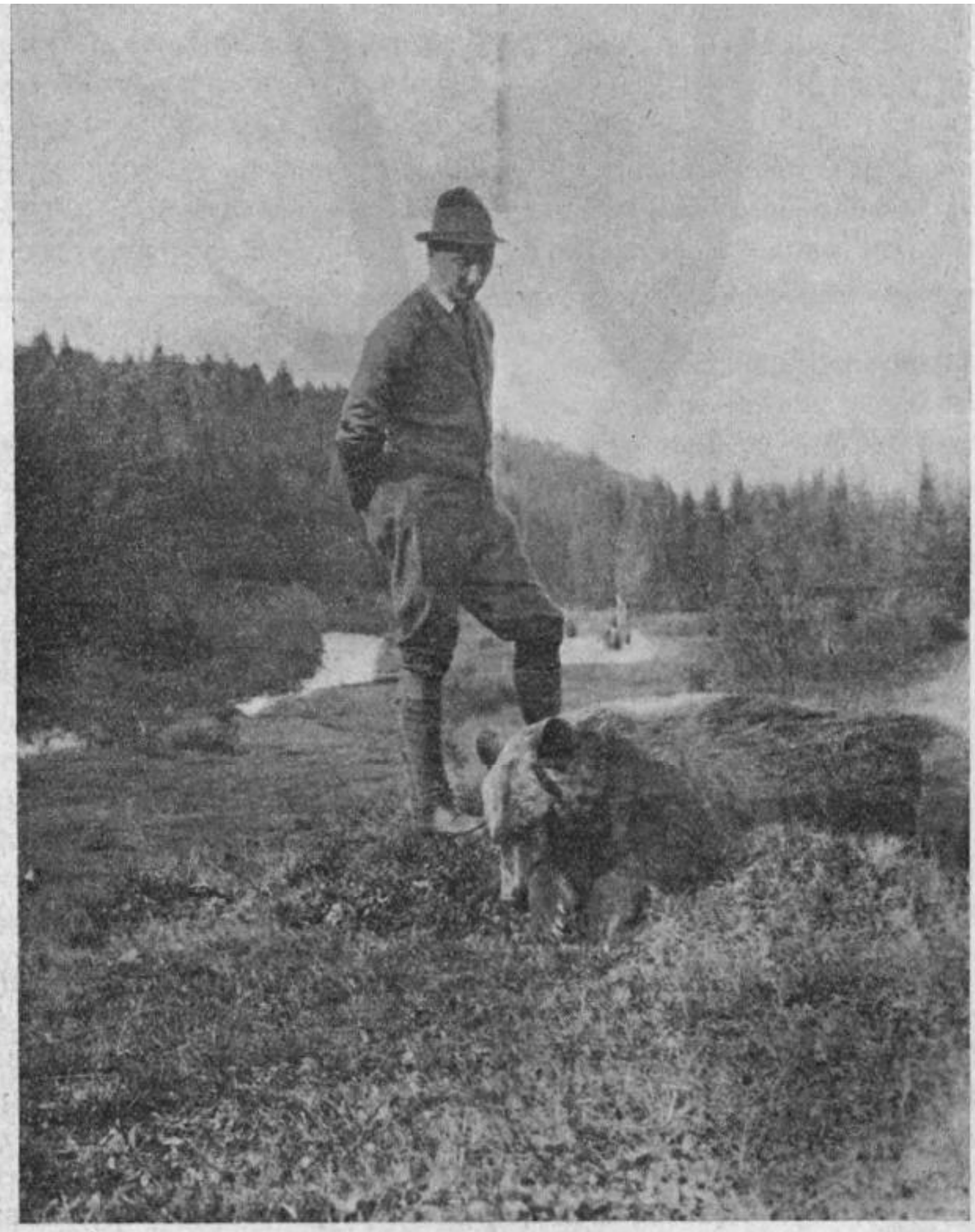
Rogacz chowany u c. k. leśniczego Prohaski w Cerkownie p. Wistowice.

W Bolechowie u kierownika szkoły ludowej P. Kazimierza Donnersberga, jest do nabycia sarniuk w 2. roku, bardzo piękny myłkus o silnie rozwiniętych i uperlonych porostkach, a przytem dobrze utrzymany — w cenie dosyć przystępnej. — Umowa na miejscu.

Самець козулі, вирощений керівником лісництва п. Прохаськом у Церківні [654]

Додаток Ц

[654] Korespondencje // Łowiec. – 1911. – № 19. – S.231.

ANTONI br. GOETZ-OKOCIMSKI
z niedźwiedziem ubitym w r. 1925 w Wełdzirzu (Karpaty wsch.)

Граф Антоній Гьотц-Окоцімський з ведмедем, добутим 1925 року у Велдіжі[655]

Додаток Ш

[655] Czartoryski O. Wspomnienia z tegorocznego rykowiska w Karpatach / Olgierd Czartoryski // Łowiec. – 1928. – № 23-24. – S.374.

Adam hr. Zamoyski : 18-ak z Sołotwiny mizuń. ubity przez hr. Żółtowskiego. Najwyższa nagroda i medal złoty. — Wysokość: 105·5 cm, rozłożystość 124 cm, obwód róż po 23 cm, grubość pni po 16 cm

І місце та золота медаль присуджена за трофей рогів оленя графа Адама Замойського (18-ка), добутого у Солотвино Мізунському графом Жултовським [656]

Додаток Щ

[656] Wystawa łowiecka //Łowiec. – 1927. – № 9. – S.161.

INSERATY.
W Wełdzirzu u W. Majewskiego
są zaraz do sprzedania:
Suka legawa (pointer)
w drugiem polu, z najlepszą dresurą, wypróbowana na błotnem i suchem polu.
Suczka 8 miesięcy mająca, bardzo dobrej rasy jamników.
4 pary rogów jelenich. — 40 par rogów rogaczy.

Są do nabycia **strzelby różnego systemu**, dubeltówki bardzo mało używane. Cena umiarkowana. Bliższa wiadomość u *Sekretarza Tow. łow.*

Оголошення про продаж мисливських собак у Велдіжі[657]

[657] Ogłoszenia //Łowie . – 1881. – № 4. – S.64.

Додаток Ю

Президент Польщі з добутим ведмедем у Ілемнянському надлісництві[658]

[658] Swiatowid. – 1933. – № 1. – S.5.

Polowanie na niedźwiedzia w nadleśnictwie Iłomnia w Małopolsce w grudniu 1932 r.

Полювання на ведмедя в Ілемнянському надлісництві у грудні 1932 року. На фото: Президент Республіки Польща – Ігнаци Мосціцкий.[659]

[659] Zdjęcie i opis ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego

16. Świca.

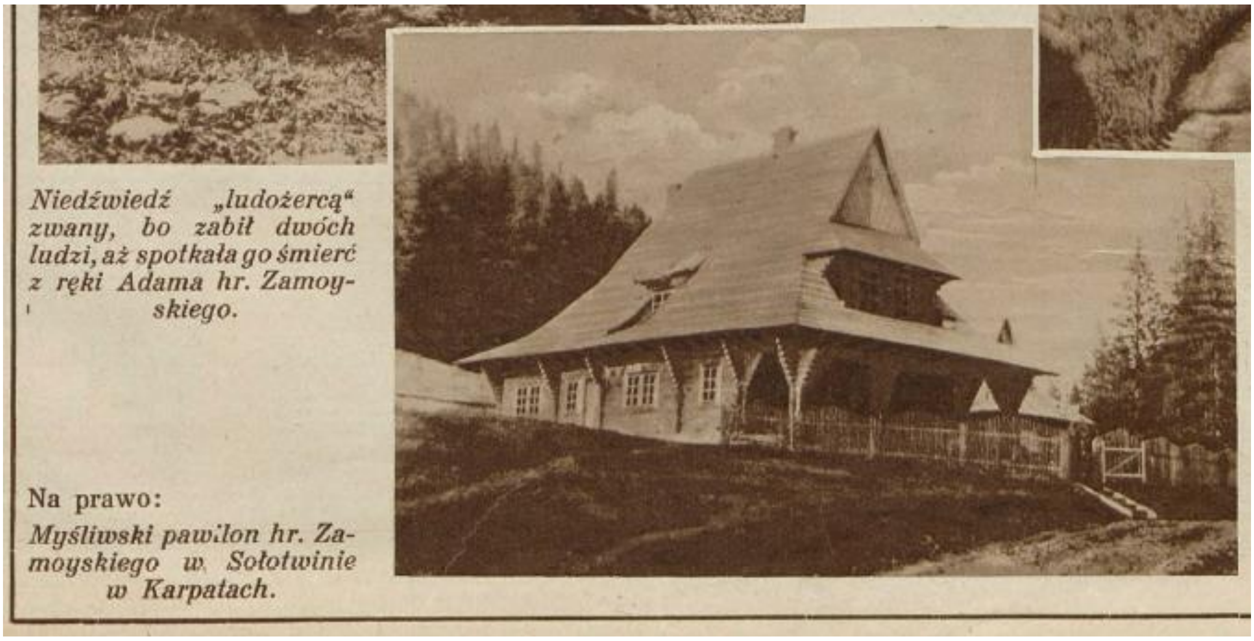
Edykt c. k. Namiestnictwa z dnia 22. marca 1902, l. 31.914.

Starostwo Dolina

I. rewir, obejmujący rzekę Świcę od źródeł do ujścia potoku Ilnica włącznie z tym potokiem i wszystkimi innymi dopływami w całym biegu, wpadającymi do Świcy na tej przestrzeni, w obrębie gmin i obszarów dworskich:

Едикт Галицького намісництва щодо річки Свіча[660]

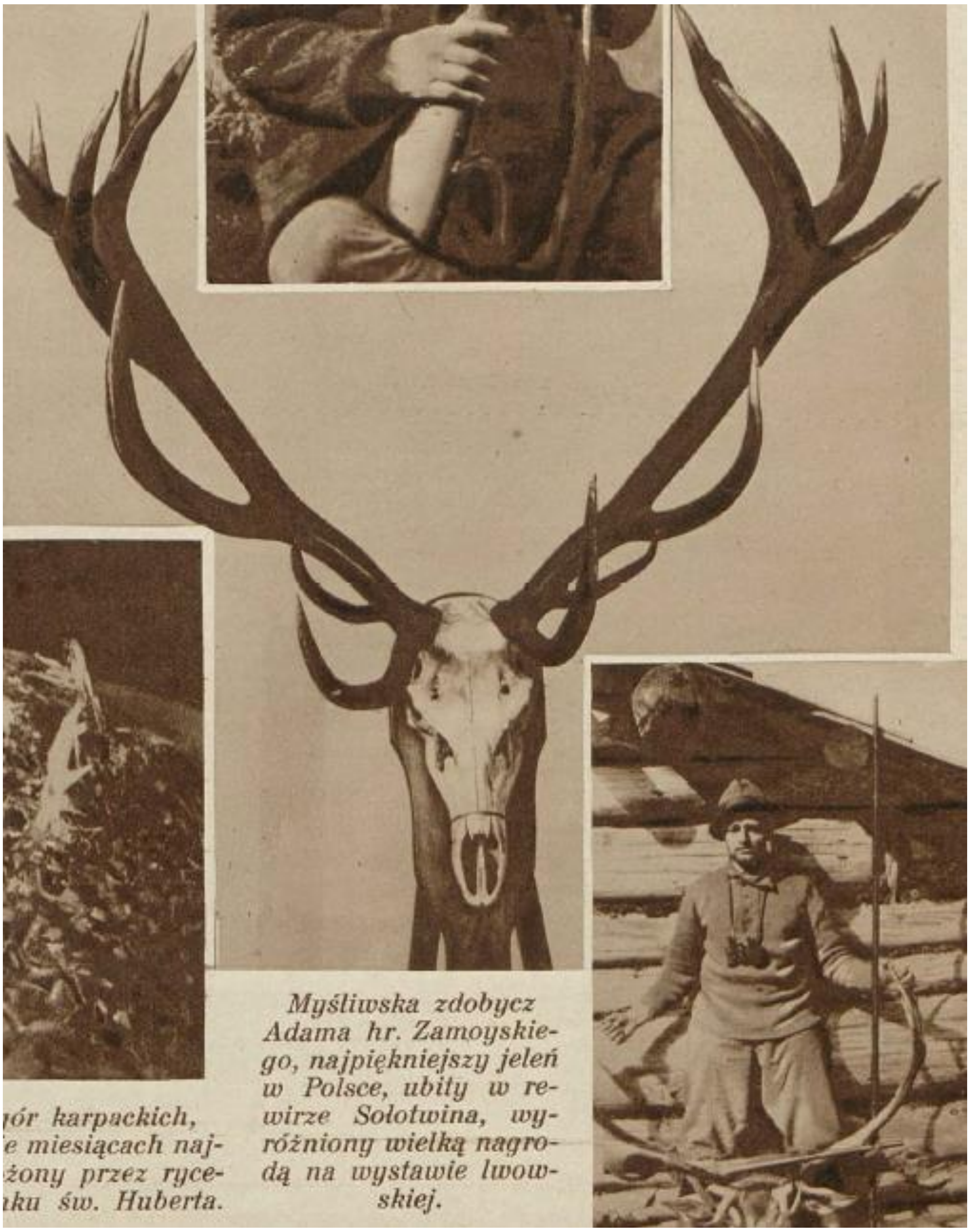
[660] Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskiem. – Lwów, 1906. – S. 302.

Niedźwiedź „ludożercą“ zwany, bo zabił dwóch ludzi, aż spotkała go śmierć z ręki Adama hr. Zamoyskiego.

Na prawo:
Myśliwski pawilon hr. Zamoyskiego w Sołotwinie w Karpatach.

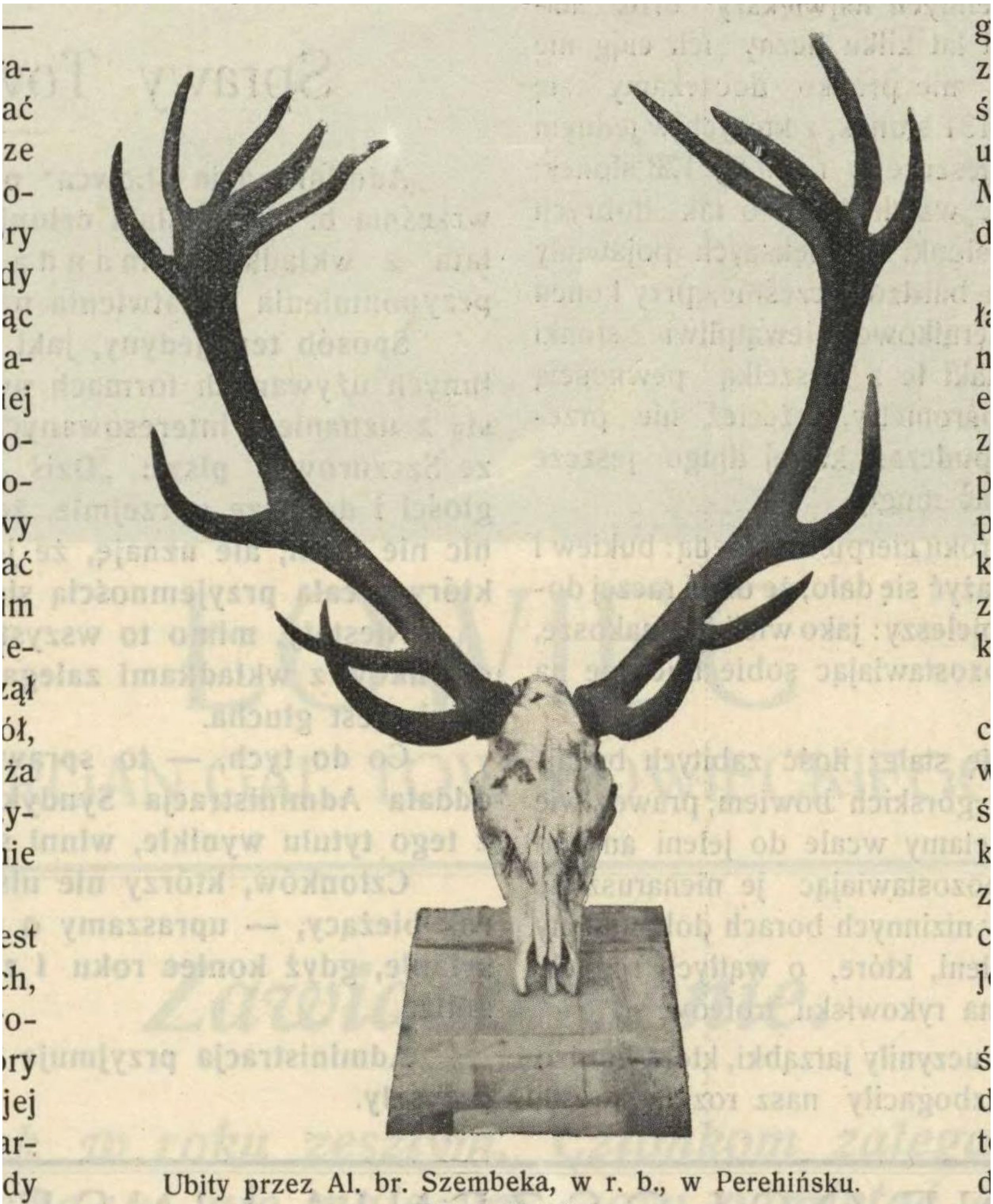
Мисливський павільйон графа Замойського у Карпатах[661]

[661] Swiatowid. – 1929. – № 41. – S.9.

Мисливський трофей графа Замойського, добутий у ревірі Солотвино і нагороджений на виставці у Львові[662]

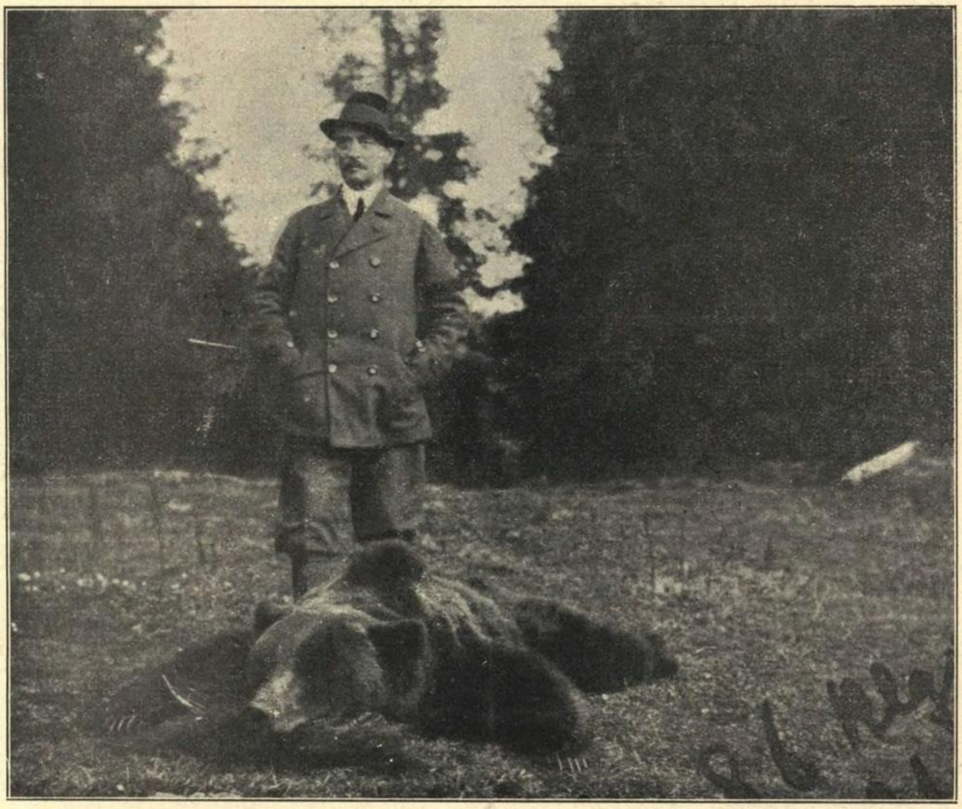
[662] Swiatowid. – 1929. – № 41. – S.9.

Ubity przez Al. br. Szembeka, w r. b., w Perehińsku.
Waga: 10 1/4 kg.

Роги оленя вагою 10,2 кг, добуті у Перегінську.

„MIŚ NIESAMOWITY" – zabity!

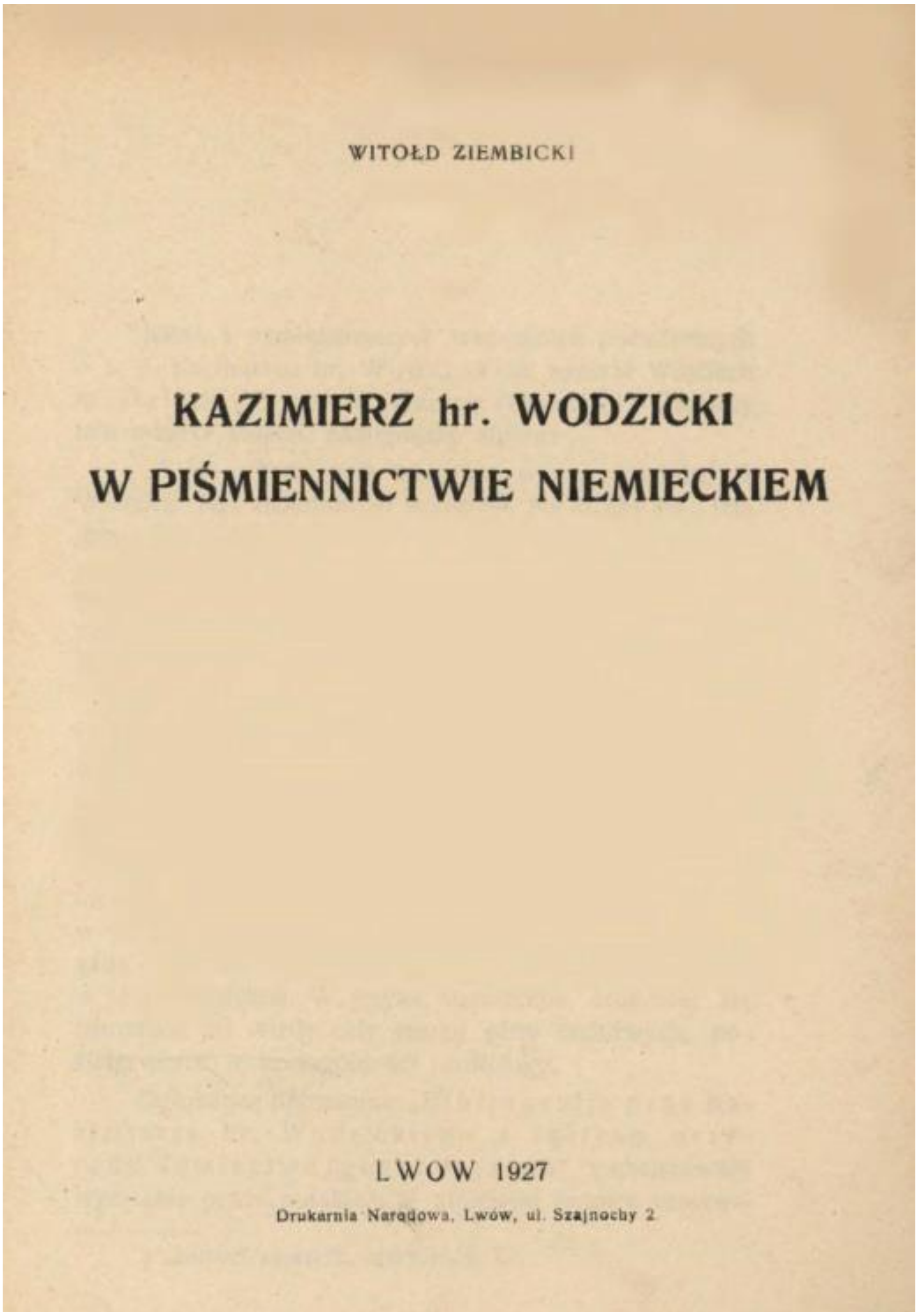

Niedźwiedź zabity przez Adama hr. Zamoyskiego w Sołotwinie Mizuńskiej (Karpaty). O niedźwiedziu tym i o wyrządzanych przez niego szkodach pisał niedawno nasz „Łowiec" w artykule zatytułowanym „Niesamowity Miś".

Trop przedni 18 cm. – Trop w palcach 21 cm. Waga 284 kg. Długość 2 m. 21 cm.

Ведмідь, вагою 284 кг та зростом 2,21 метри, добутий графом Адамом Замойським у Солотвино Мізунському (ширина лапи – 18 см, а з пальцями – 21 см)

WITOŁD ZIEMBICKI

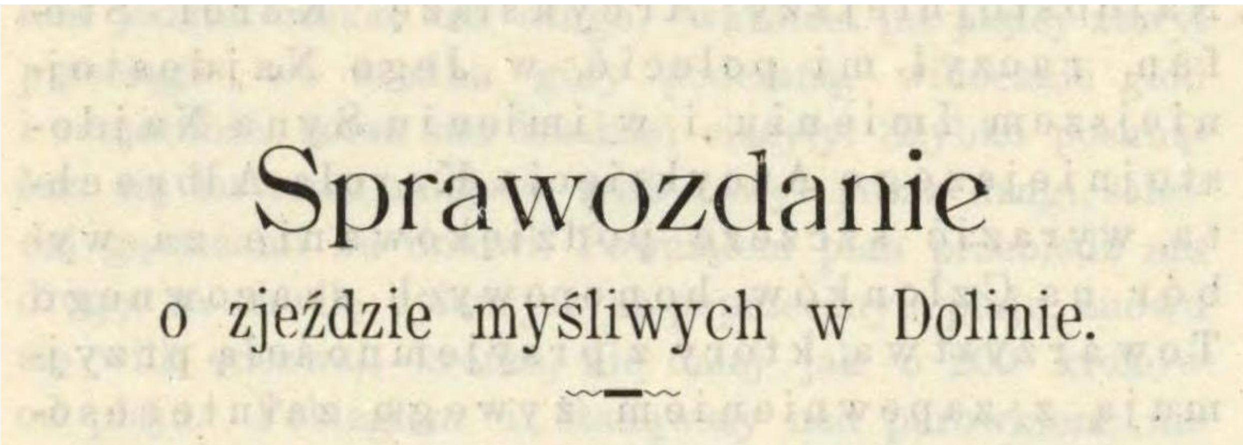
KAZIMIERZ hr. WODZICKI
W PIŚMIENNICTWIE NIEMIECKIEM

LWOW 1927

Drukarnia Narodowa, Lwów, ul. Szajnochy 2

Книга «Казимир Водзіцький у німецьких виданнях»[663]

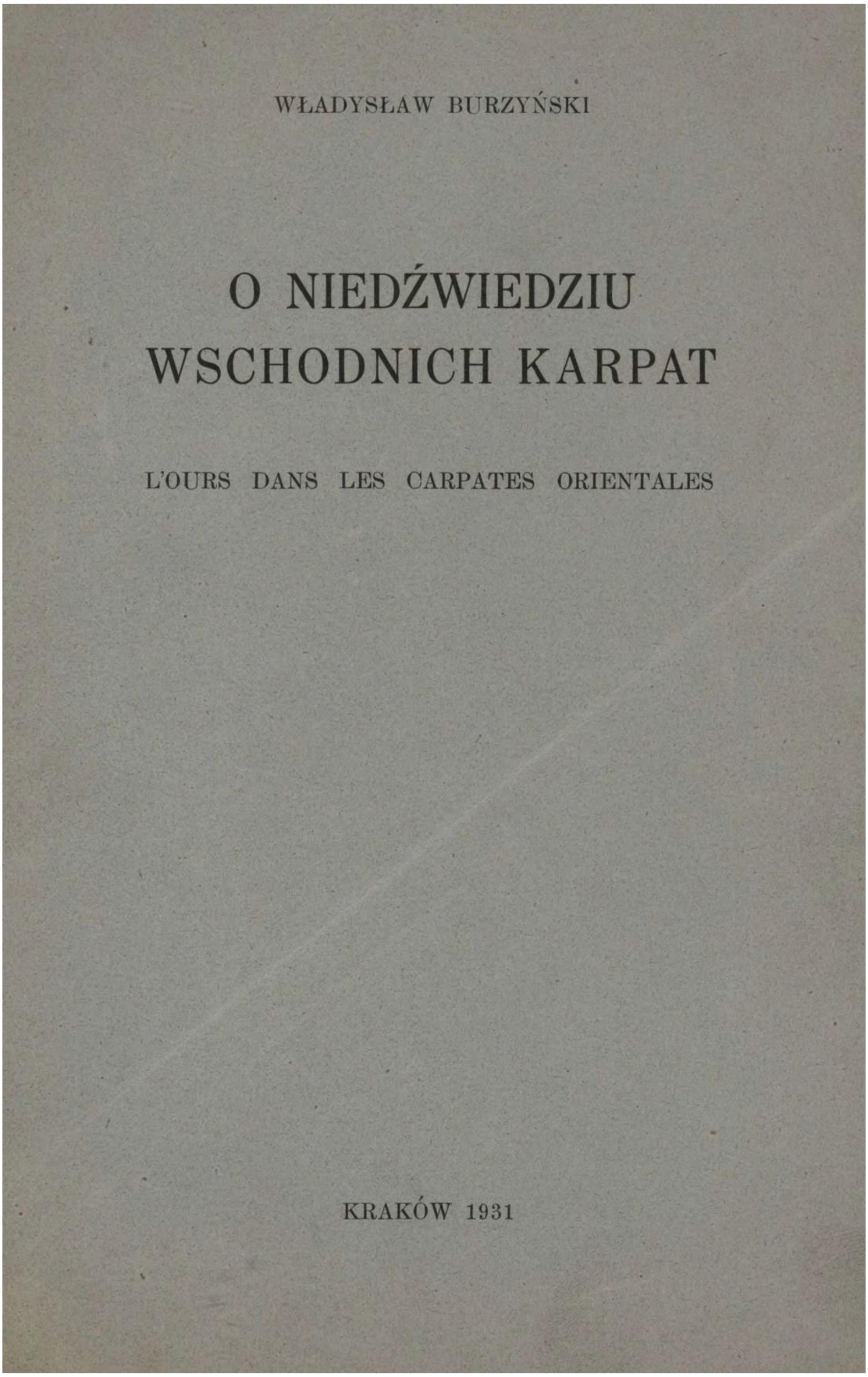
[663] Ziembicki W. Kazimierz hr. Wodzicki w piśmiennictwie niemieckiem / Witołd Ziembicki. – Lwów: Drukarnia narodowa, 1927. – 11s.

Sprawozdanie
o zjeździe myśliwych w Dolinie.

Звіт про з'їзд мисливців у Долині[664]

[664] Sprawozdanie o zjeździe myśliwych w Dolinie // Łowiec. – 1902. – № 15. – S.184.

WŁADYSŁAW BURZYŃSKI

O NIEDŹWIEDZIU
WSCHODNICH KARPAT

L'OURS DANS LES CARPATES ORIENTALES

KRAKÓW 1931

Книга В. Бужинського «Ведмідь Східних Карпат» (1931р.)[665]

[665] Burzyński W. O niedżwiedziu Wschodnich Karpat / Władysław Burzyński. – Kraków, 1931. – S. 1.

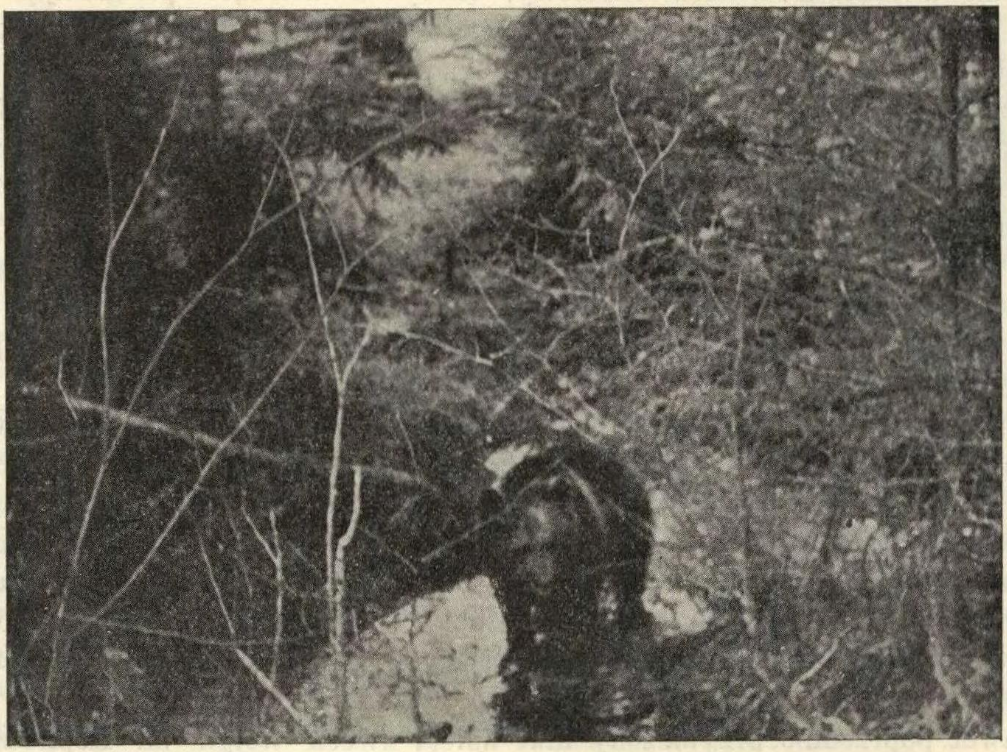
«OCHRONA PRZYRODY», rocznik XI. 1931. TAB. III.

NIEDŹWIEDŹ W LASACH SOŁOTWINY MIZUŃSKIEJ (KARPATY WSCHODNIE) PRZY PADLINIE.
OURS DANS LES FORÊTS DE «SOŁOTWINA MIZUŃSKA» (CARPATES ORIENTALES), FLAIRANT UNE CHAROGNE.
Fot. W. Burzyński (r. 1910).

Ведмідь в лісах Солотвина Мізунського біля приманки. Фото В. Бужинського 1910 рік[666]

[666] Burzyński W. O niedźwiedziu Wschodnich Karpat / Władysław Burzyński. – Kraków, 1931. – S. 8.

Ryc. 2. Niedźwiedź w ostępie Sołotwiny Mizuńskiej w Karpatach.

L'ours dans les forêts des Carpates.

Fot. W. Burzyński.

Ведмідь у мисливських угіддях Солотвина Мізунського[667]

«OCHRONA PRZYRODY», rocznik XI. 1931. TAB. IV.

NIEDŹWIEDŹ W LASACH SOŁOTWINY MIZUŃSKIEJ (KARPATY WSCHODNIE) CZAJĄCY SIĘ DO ZDOBYCZY.

OURS DANS LES FORÊTS DE «SOŁOTWINA MIZUŃSKA» (CARPATES ORIENTALES), GUETTANT SA PROIE.

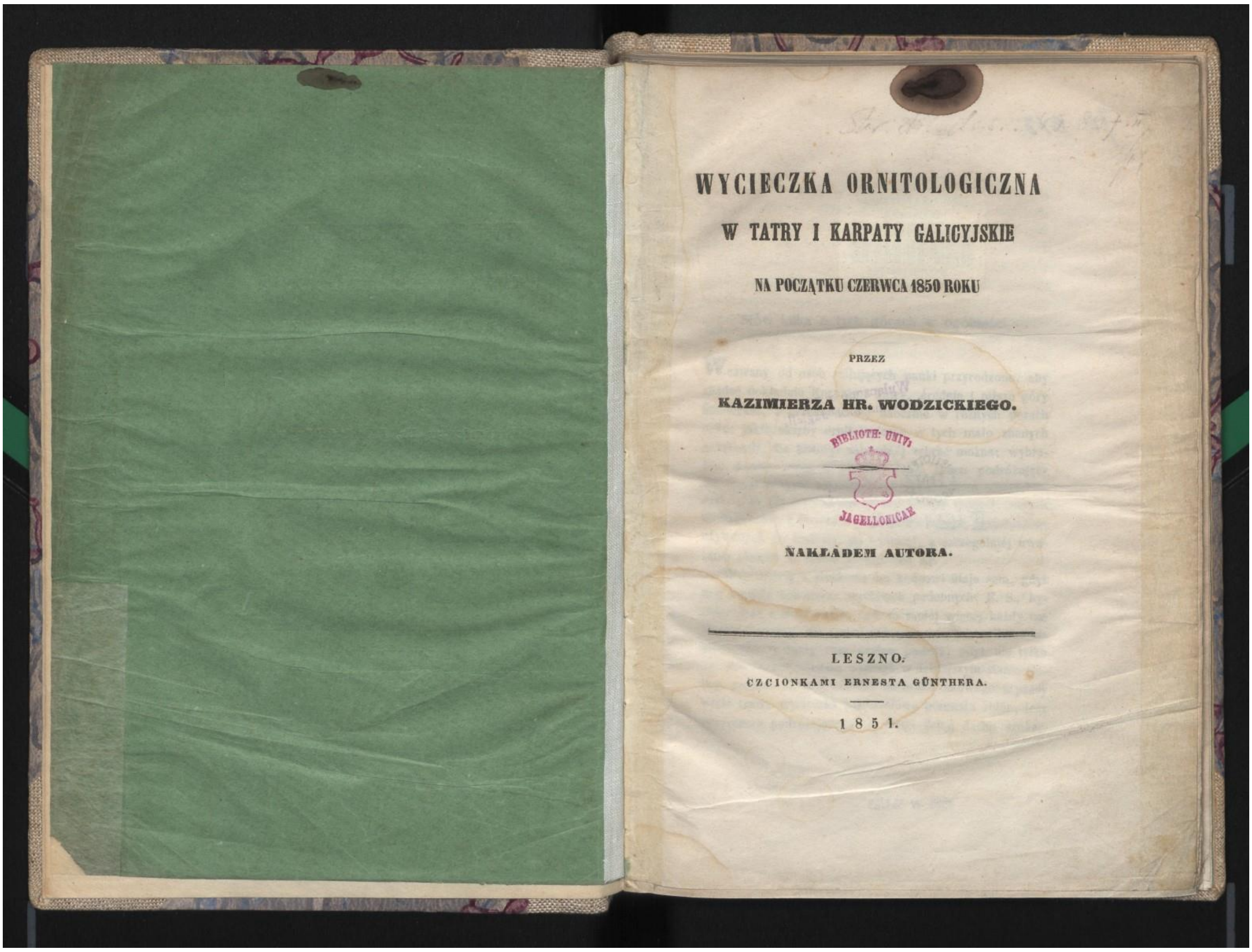
Fot. W. Burzyński (r. 1910).

Ведмідь в лісах Солотвина Мізунського. Фото В. Бужинського, 1910 рік [668]

---

[667] Burzyński W. O niedżwiedziu Wschodnich Karpat / Władysław Burzyński. – Kraków, 1931. – S.8.

[668] Burzyński W. O niedżwiedziu Wschodnich Karpat / Władysław Burzyński. – Kraków, 1931. – S.11.

WYCIECZKA ORNITOLOGICZNA

W TATRY I KARPATY GALICYJSKIE

NA POCZĄTKU CZERWCA 1850 ROKU

PRZEZ

KAZIMIERZA HR. WODZICKIEGO.

BIBLIOTH: UNIV. JAGELLONICAE

NAKŁADEM AUTORA.

LESZNO.

CZCIONKAMI ERNESTA GÜNTHERA.

1851.

К. Водзіцький «Орнітологічна прогулянка в Галицькі Татри та Карпати»[669]

[669] Wodzicki K. Wycieczka ornitologiczna w Tatry i Karpaty Galicyjskie na początku czerwca 1850 roku / Kazimierz Wodzicki. – Leszno: Druk-nia E. Günthera, 1851.

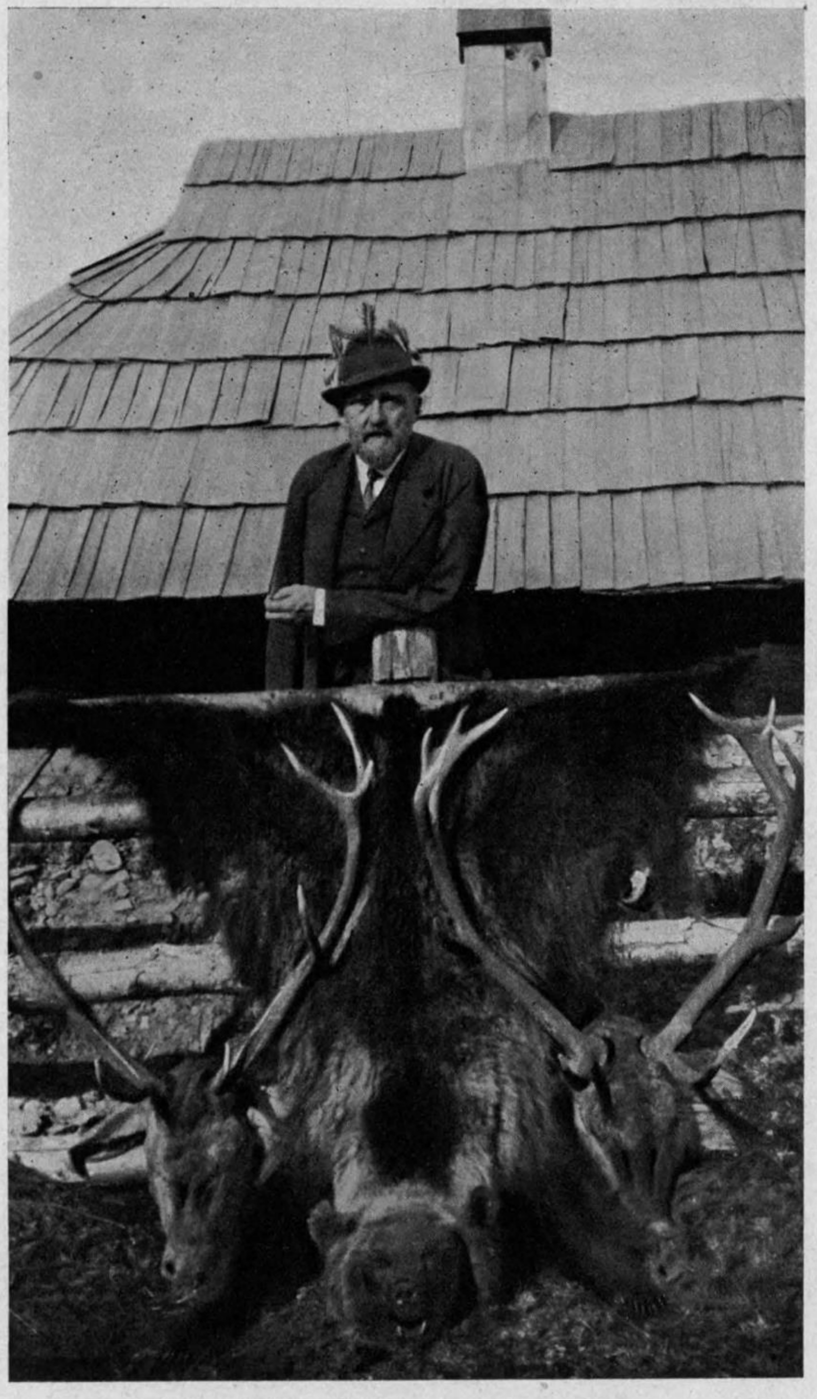
Ян Марцинків на пасіці

Księżna Lubomirska ze swoim kapitalnym szesnastakiem, zabitym dnia 28 września 1935 r. w dobrach Metropolitalnych Perehińsko, rewir Czorna Rika.

Княгиня Любомирська з трофеєм (16-ка), добутим 28 вересня 1935 року у мисливських угіддях греко-католицької митрополії, Перегінськ, ревір Чорна Ріка[670]

[670]Łowiec. – 1936. – № 1. – S.7.

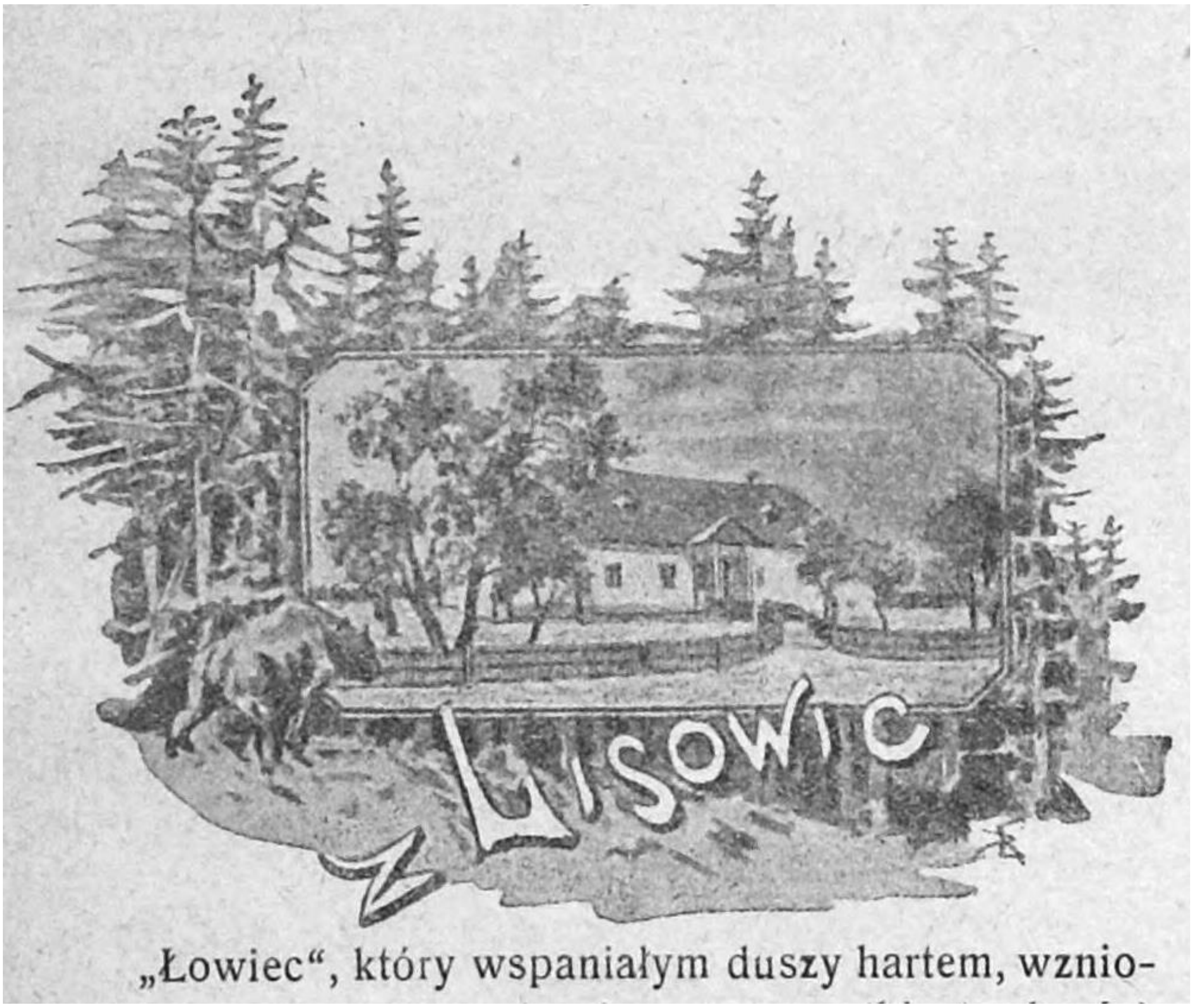

Z rykowiska w Mizuniu nad Pianką we wrześniu 1929 r. — Ostatni niedźwiedź Zdzisława hr. TARNOWSKIEGO

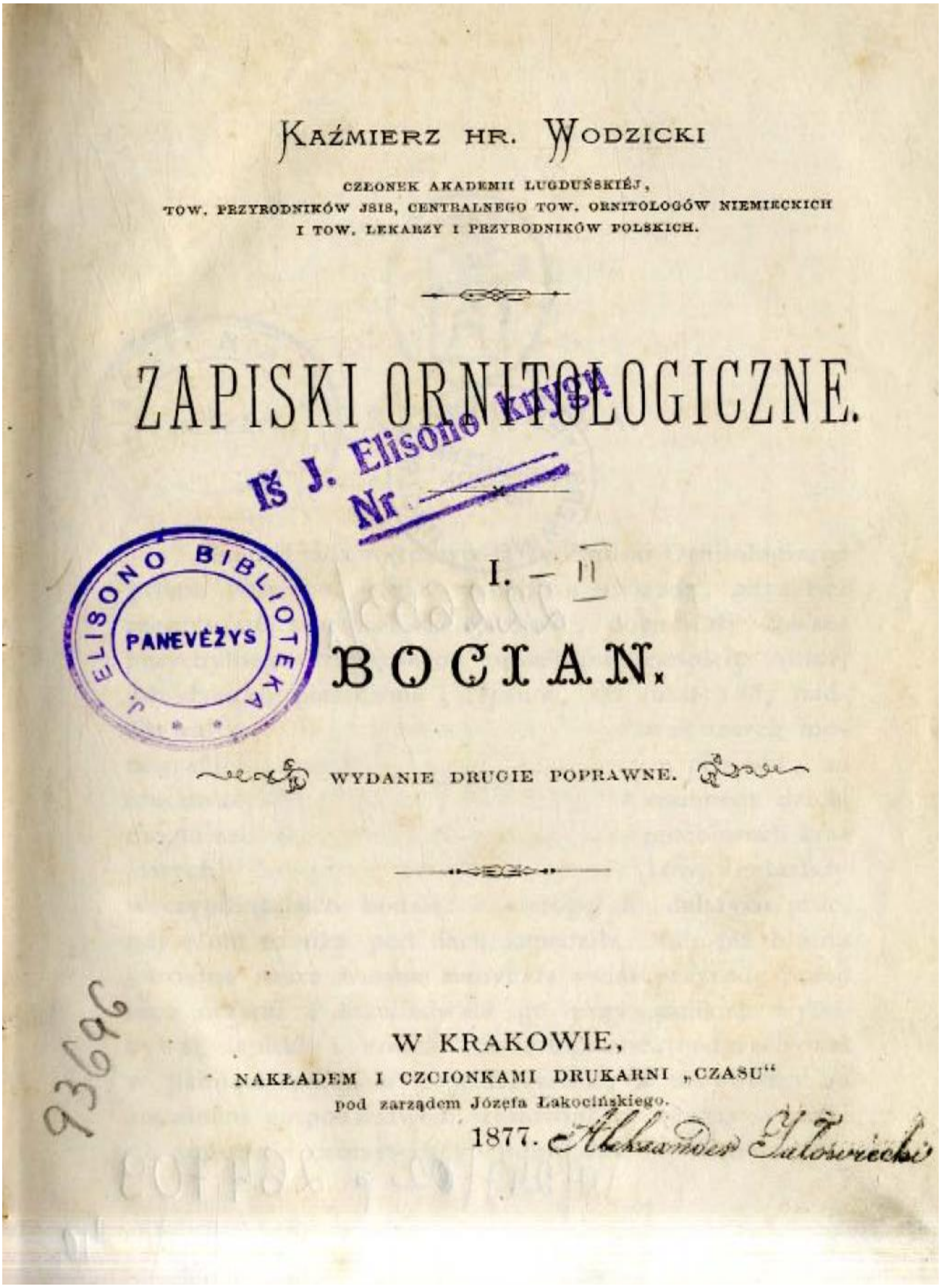
З риковища у Мізуні над П’янкою (вересень 1929р.) Останній ведмідь графа Здіслава Тарновського[671]

Додаток

[671] Łowiec. – 1930. – № 5-6. – S.45.

Логотип для позначення публікації з Лисовичів

Kaźmierz hr. Wodzicki

członek Akademii Lugduńskiéj,
Tow. Przyrodników Jsis, Centralnego Tow. Ornitologów Niemieckich
i Tow. Lekarzy i Przyrodników Polskich.

ZAPISKI ORNITOLOGICZNE.

IŠ J. Elisono knygų
Nr

I. — II

BOCIAN.

J. ELISONO BIBLIOTEKA
PANEVĖŽYS

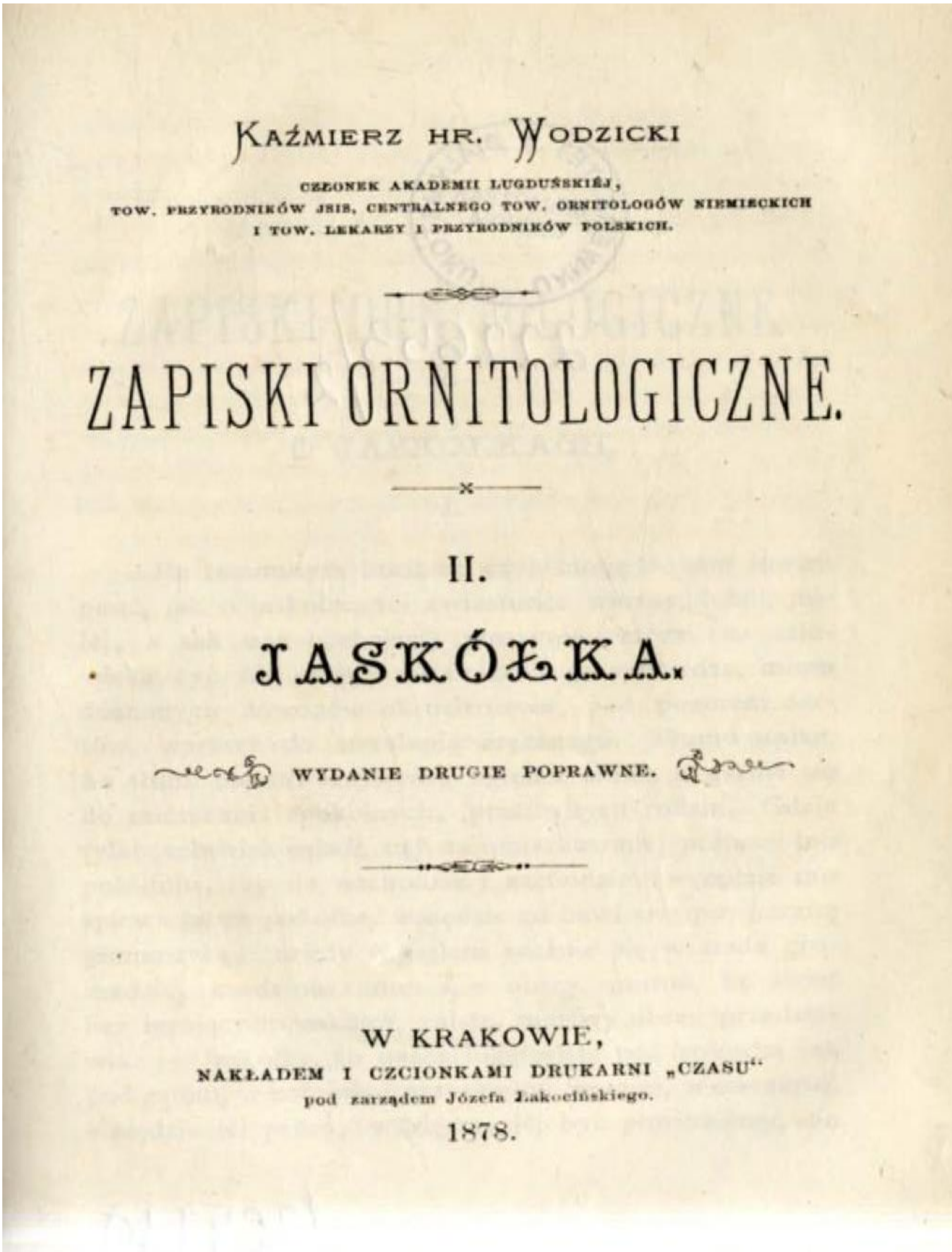
WYDANIE DRUGIE POPRAWNE.

93696

W KRAKOWIE,
NAKŁADEM I CZCIONKAMI DRUKARNI „CZASU"
pod zarządem Józefa Łakocińskiego.
1877.

Титульна сторінка книги Казимира Водзіцького «Лелека»[672]

[672] Wodzicki K. Zapiski ornitologiczne: Bocian / Kazimierz Wodzicki. – Kraków: Czas, 1877. – 91s.

KAŹMIERZ HR. WODZICKI

CZŁONEK AKADEMII LUGDUŃSKIÉJ,
TOW. PRZYRODNIKÓW JSIS, CENTRALNEGO TOW. ORNITOLOGÓW NIEMIECKICH
I TOW. LEKARZY I PRZYRODNIKÓW POLSKICH.

ZAPISKI ORNITOLOGICZNE.

II.

JASKÓŁKA.

WYDANIE DRUGIE POPRAWNE.

W KRAKOWIE,
NAKŁADEM I CZCIONKAMI DRUKARNI „CZASU"
pod zarządem Józefa Łakocińskiego.
1878.

Титульна сторінка книги Казимира Водзіцького «Ластівка»[673]

Додаток

[673] Wodzicki K. Zapiski ornitologiczne: Jaskółka / Kazimierz Wodzicki. – Kraków: Czas, 1878. – 193 s.

KAŹMIERZ HR. WODZICKI

CZŁONEK AKADEMII LUGDUŃSKIÉJ,
TOW. PRZYRODNIKÓW ISIS, CENTRALNEGO TOW. ORNITOLOGÓW NIEMIECKICH
I TOW. LEKARZY I PRZYRODNIKÓW POLSKICH.

ZAPISKI ORNITOLOGICZNE.

III.

JASTRZĄB.

WYDANIE DRUGIE POPRAWNE.

W KRAKOWIE,
NAKŁADEM I CZCIONKAMI DRUKARNI „CZASU“
pod zarządem Józefa Łakocińskiego.
1878.

J. ELISONO BIBLIOTEKA
PANEVĖŽYS
Iš J. Elisono knygų Nr
93698

Титульна сторінка книги Казимира Водзіцького «Яструб»[674]

Додаток

[674] Wodzicki K. Zapiski ornitologiczne: Jastrząb / Kazimierz Wodzicki. – Kraków: Czas, 1878. – 148 s.

KAZIMIERZ HR. WODZICKI

ZAPISKI ORNITOLOGICZNE

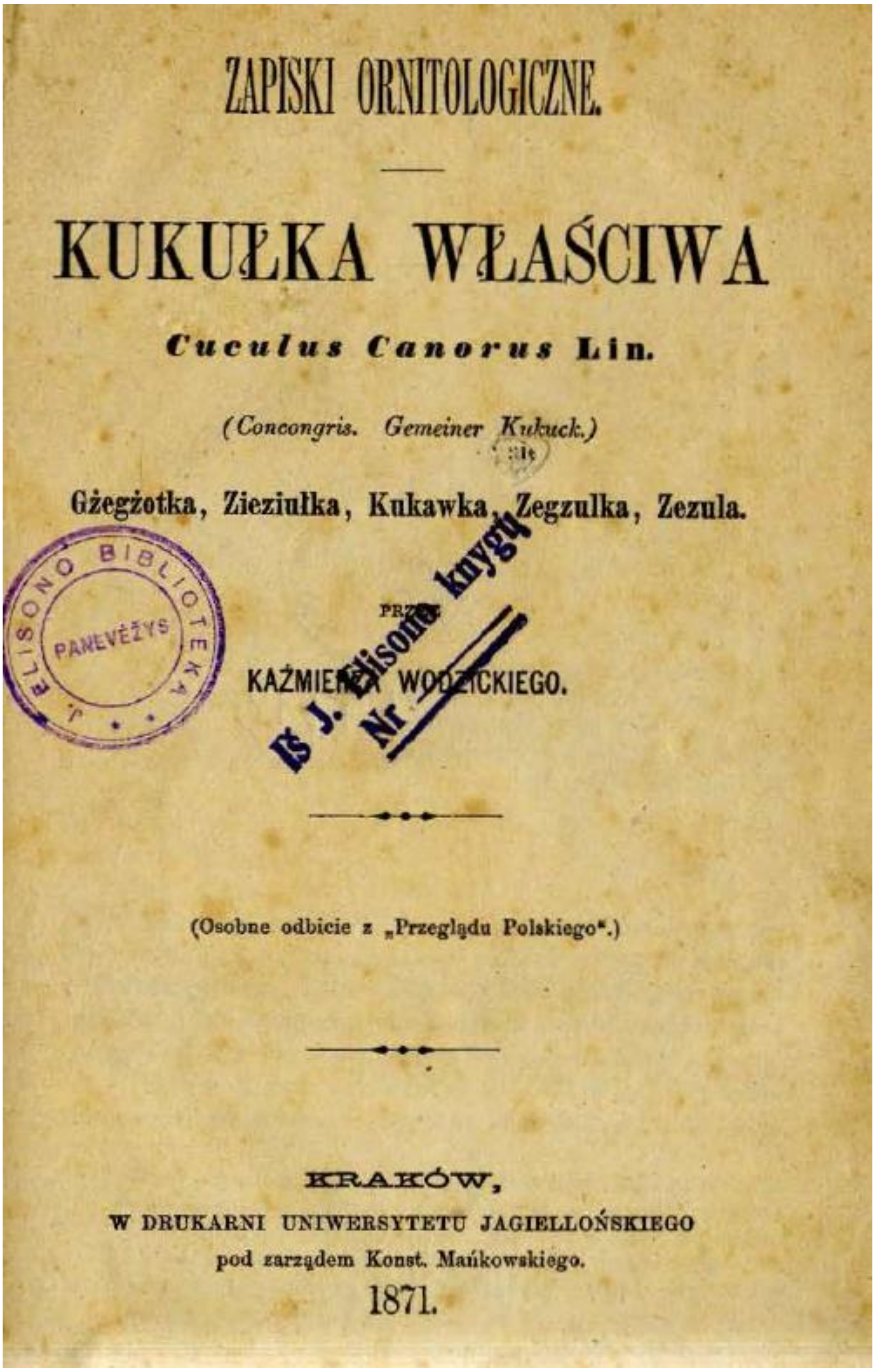
VII

KRUK

LWÓW
NAKŁADEM KSIĘGARNI GUBRYNOWICZA I SYNA
1927

Титульна сторінка книги Казимира Водзіцького «Крук»[675]

[675] Wodzicki K. Zapiski ornitologiczne: Kruk / Kazimierz Wodzicki. – Lwów: Księgarnia Gubrynowicza i syna, 1927. – 112 s.

ZAPISKI ORNITOLOGICZNE.

KUKUŁKA WŁAŚCIWA

Cuculus Canorus Lin.

(Concongris. Gemeiner Kukuck.)

Gżegżotka, Zieziułka, Kukawka, Zegzulka, Zezula.

PRZEZ

KAŻMIERZA WODZICKIEGO.

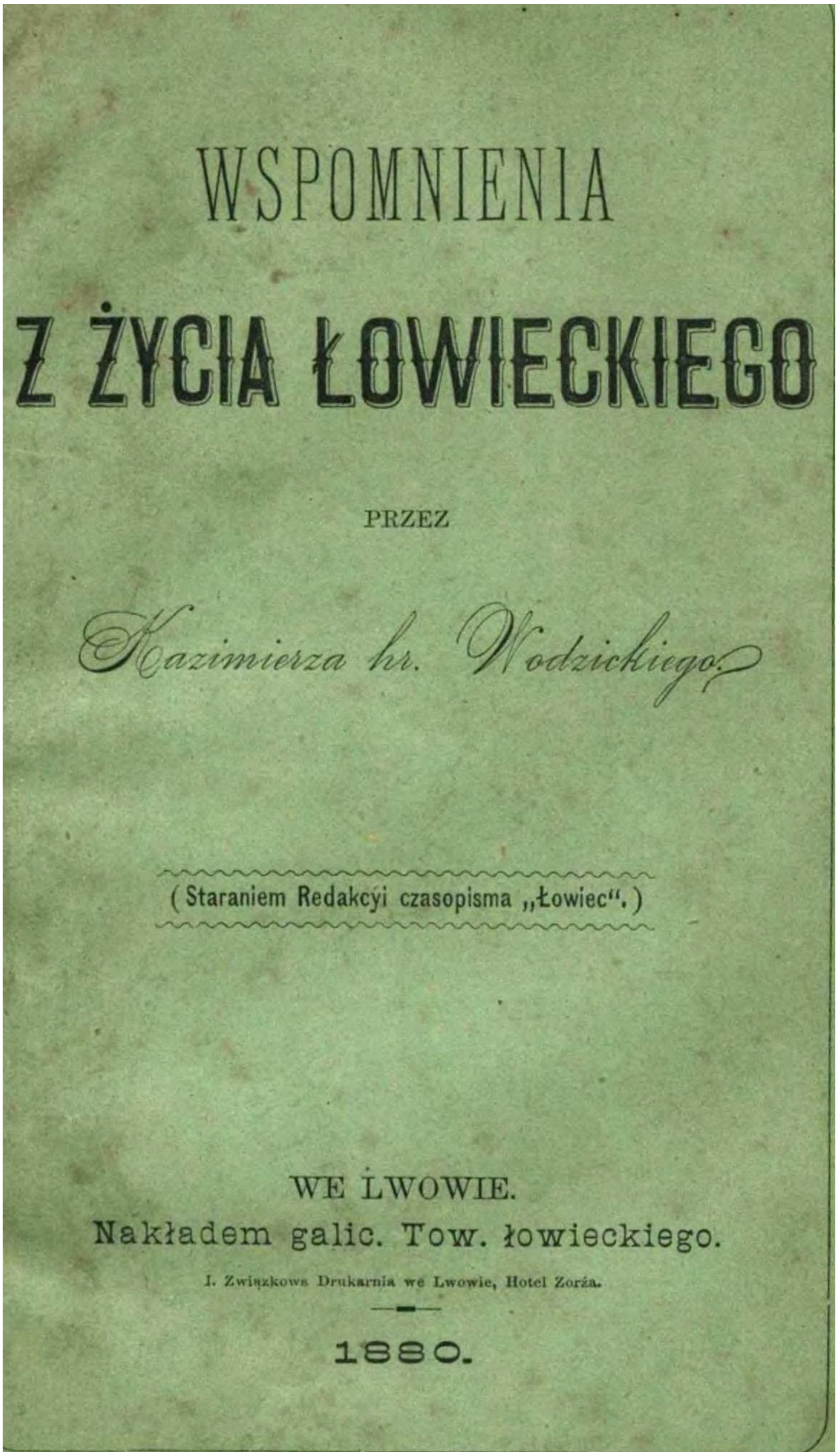
(Osobne odbicie z „Przeglądu Polskiego".)

KRAKÓW,
W DRUKARNI UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO
pod zarządem Konst. Mańkowskiego.
1871.

J. ELISONO BIBLIOTEKA PANEVĖŽYS
Iš J. Elisono knygų Nr

Титульна сторінка книги Казимира Водзіцького «Зозуля звичайна»[676]

[676] Wodzicki K. Zapiski ornitologiczne: Kukułka właściwa / Kazimierz Wodzicki. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1871. – 157 s.

WSPOMNIENIA

Z ŻYCIA ŁOWIECKIEGO

PRZEZ

Kazimierza hr. Wodzickiego.

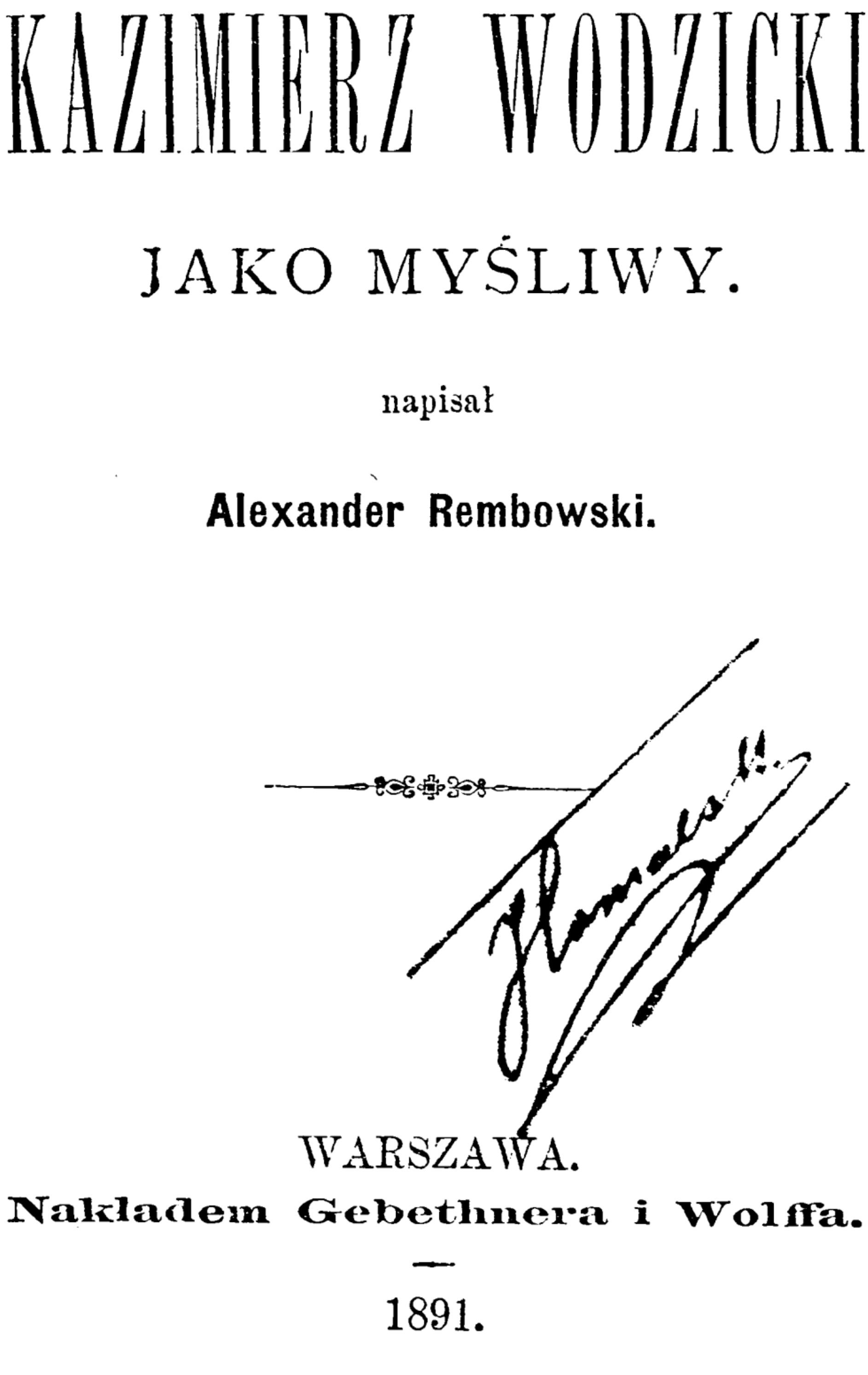
(Staraniem Redakcyi czasopisma „Łowiec".)

WE LWOWIE.
Nakładem galic. Tow. łowieckiego.
I. Związkowa Drukarnia we Lwowie, Hotel Zorża.

1880.

Титульна сторінка книги Казимира Водзіцького «Спогади з мисливського життя»[677]

[677] Wodzicki K. Wspomnienia z życia łowieckiego / Kazimierz Wodzicki. – Lwów: Nakładem galic. Tow. Łowieckiego, 1880. – S.35.

KAZIMIERZ WODZICKI

JAKO MYŚLIWY.

napisał

Alexander Rembowski.

WARSZAWA.

Nakładem Gebethnera i Wolffa.

1891.

Титульна сторінка книги А. Рембовського «Казимир Водзіцький – мисливець»[678]

Додаток

[678] Rembowski A. Kazimierz Wodzicki jako myśliwy. – Warszawa: Nakładem Gerbethnera i Wolffa, 1891. – 228 s.

Z rykowiska. Fot. P. Popiel.

Фото «З риковища»[679]

[679] Łowiec Polski. – 1929. – № 7. – S.103.

Niedźwiedź, zabity przez Pana Prezydenta R. P. dn. 15 grudnia r. z. w nadleśnictwie państw. Ilemnia (woj. stanisławowskie).

Ведмідь, добутий Перезидентом Польщі 15 грудня 1933 року у надлісництві Ілемня[680]

[680] Łowiec Polski. – 1933. – № 4. – S.39.

Gen. dyw. K. Fabrycy z ubitym przez siebie w Karpatach pięknym okazem niedźwiedzia; obok dyr. inż. Konrad Szubert.

Дивізійний генерал К. Фабрици з добутим у Карпатах ведмедем [681]

[681] Łowiec Polski. – 1935. – № 3. – S.43.

Z rykowiska 1934 r. w Karpatach. Fot. W. Puchalski.

З риковища у Карпатах (1934 р.) Фото В. Пухальського[682]

[682] Łowiec Polski. – 1935. – № 3. – S.43.

P. Janusz Regulski z wieńcami dwudziestaka, ubitego 18.IX. 1936 r. w Sołotwinie Mizuńskiej, w Karpatach. W głębi: gen. dyw. K. Fabrycy, prof. dr. Szarecki, gen. bryg. Regulski i nadl. Dziuba.

Януш Регульський з трофеєм (20-тка), добутим 18.09.1936 року в Солотвино Мізунському[683]

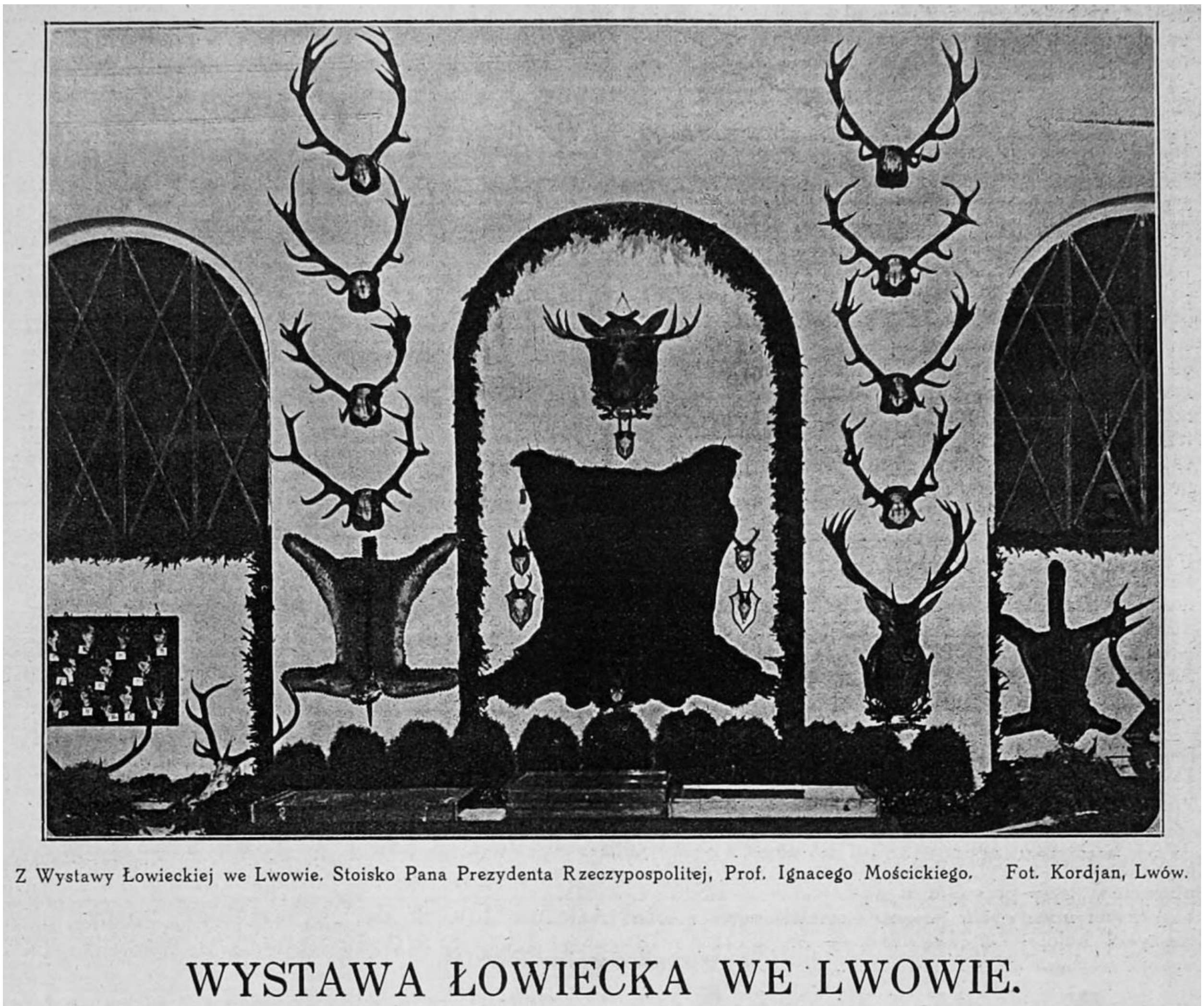
[683] Łowiec Polski. – 1935. – № 3. – S.43.

Dwudziestak, ubity na tegorocznem rykowisku przez p. Janusza Regulskiego w Sołotwinie Mizuńskiej, w Karpatach.

Двадцятка, добута на цьогорічному риковищі Янушем Регульським у Солотвино Мізунському в Карпатах[684]

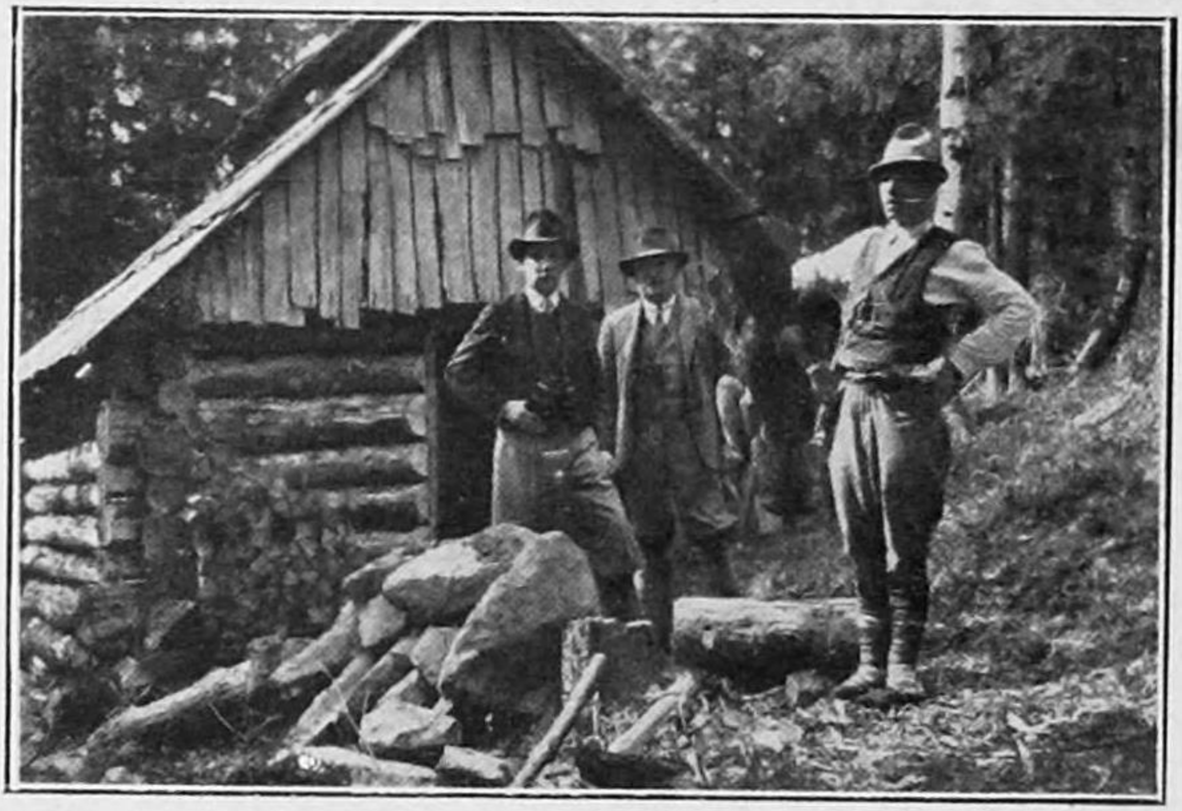
[684] Łowiec Polski. – 1930. – № 30. – S.577.

Z Wystawy Łowieckiej we Lwowie. Stoisko Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, Prof. Ignacego Mościckiego. Fot. Kordjan, Lwów.

WYSTAWA ŁOWIECKA WE LWOWIE.

Мисливська виставка у Львові. Експонати представлені президентом Польщі І. Мосціским[685]

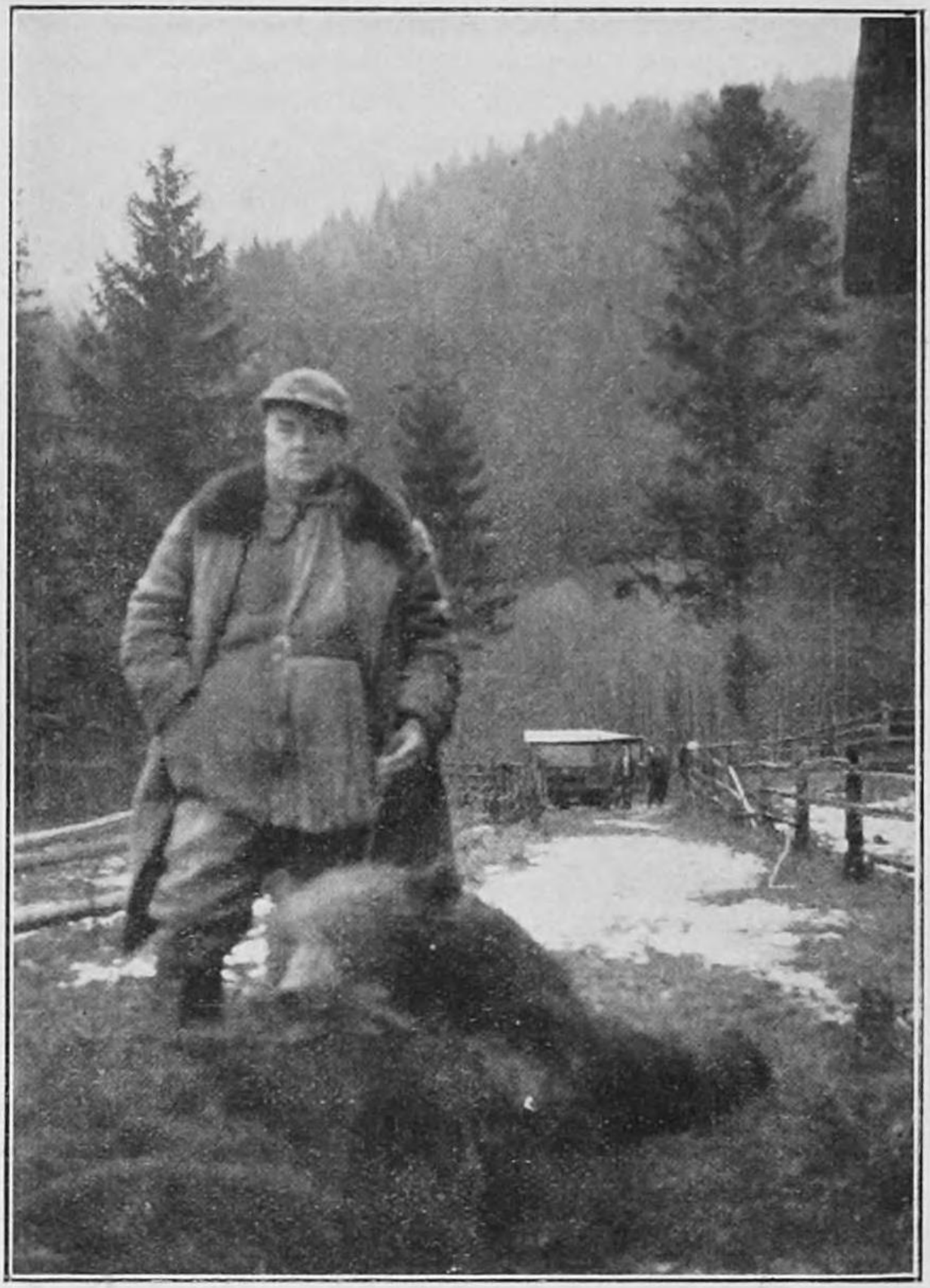
[685] Wystawa łowiecka we Lwowie // Łowiec Polski. – 1936. – № 29. – S.555.

Budan w Suchodole. Fot. A. Piasecki.

Колиба у Суходолі. Фото А. Пясецького[686]

[686] Łowiec Polski. – 1936. – № 16. – S.301.

Pan Minister Czesław Michałowski z niedźwiedziem, ubitym 30.XI.1935 r. w nadl. Sołotwina Mizuńska (leśn. Sobol).

Міністр Чеслав Міхаловський з ведмедем, добутим 30.09.1935 у надлісництві Солотвино Мізунське (Собольське лісництво)[687]

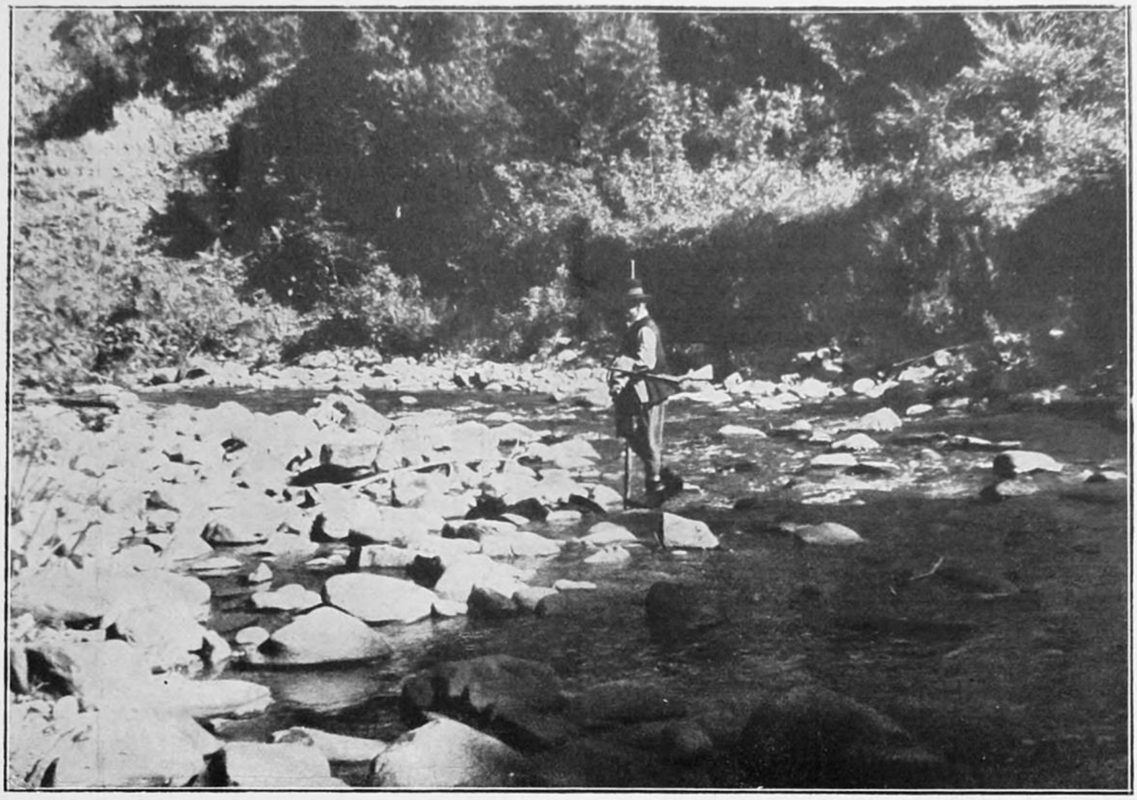
Додаток

[687] Łowiec Polski. – 1936. – № 5. – S.87.

Повернення до колиби[688]

[688] Łowiec Polski. – 1937. – № 31. – S.613.

Przeprawa przez Iłemkę. Fot. Dr. Jerzy Błeszyński.

WRAŻENIA Z KARPAT

Переправа через Ілемку[689]

[689] Łowiec Polski. – 1937. – № 27. – S.528.

Nr. 5 (853) ŁOWIEC POLSKI 10 II 1937 r.

Z zimowych polowań w Karpatach. Fot. Inż. R. Troszok.

Зимові полювання у Карпатах[690]

[690] Łowiec Polski. – 1937. – № 5. – S.83.

W Karpatach. Tropowce w Sołotwinie Mizuńskiej. Fot. inż. R. Troszok.

Карпати. Наганячі у СолотвиноМізунському[691]

Додаток

Z rykowisk w Mizuniu i polowań arcyksiążęcych

skreślił

JAN MARCINKÓW

delegat powiatu dolińskiego.

З Мізунських риковищ та князівських полювань[692]

[691] Łowiec Polski. – 1938. – № 31. – S.645.

[692] Łowiec. – 1908. – № 1. – S.2.

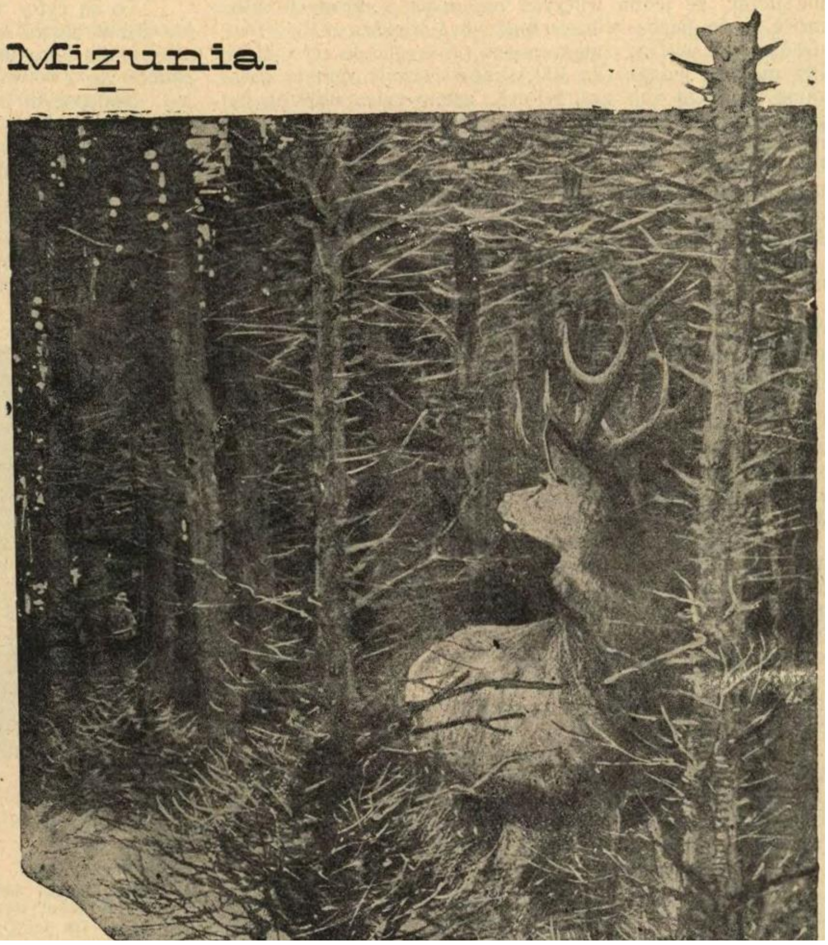
Rykowisko jeleni w dobrach Wełdzirz w latach 1932, 1931, 1930

Риковище оленів в мисливських ревірах Велдіжу у 1932, 1931, 1930 р.р.[693]

Додаток

JAN MARCINKÓW.

Z Mizunia.

Przysłowie łacińskie powiada „Tempora mutantur et nos in illis mutamur" — (czasy zmieniają się i my się w nich zmieniamy), ale czasy zmieniają się i jelenie w nich zmieniły. — To co dotychczas z korespondencji z Łowca z minionych tegorocznych rykowisk widzimy — faktycznie i jelenie się zmieniły, a może nie tak same jelenie, jak ich stan ilościowy, stosunki łowne, i rykowiska i t. d. Nic więc dziwnego, że dziś wskutek działań światowej wojny na świecie zmieniło się wszystko. Państwa, panujące domy, ludzie, miasta, wsie, po części lasy, pola, gospodarstwa, handle, waluta i prawie wszystko co w naszem otoczeniu widzimy, podpadło zmianie, dlaczegożby i jelenie w niebotycznych Karpatach nie zmieniły się. Co biedne Karpaty a z niemi razem i szlachetny ród jeleni, ucierpiały w czasie inwazji rosyjskiej i wojny, to potrafi tylko ten ocenić, kto przez ten czas pozostał na miejscu i przypatrywał się i przysłuchiwał tym szalonym orgiom szału ludzkiego.

Nasze przepiękne góry, w których od wieków trwała niczem nigdy niezamącona cisza i chyba odgłos ryczącego jelenia od czasu do czasu uderzył o stoki gór, jak głos kapłana o ściany świątyni — naraz usłyszały huk dział, szczęk wszelkiego oręża trwający dzień i noc — i cóż dziwnego, że i na jelenie podziałał ten anormalny a nigdy niebywały stan w lesie — po-

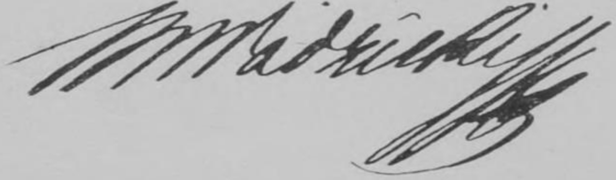
З Мізуня[694]

693 Łowiec. – 1933. – № 5-6. – S.49.
694 Łowiec. – 1922. – № 11. – S.3.

KAZIMIERZ HR. WODZICKI
UR. 26. IX. 1816 — † 20. X. 1889

Fotografja z r. 1885.

Podobiznę fotografji i podpisu wzięto z pracy W. Ziembickiego: «Bibljografja prac Kazimierza hr. Wodzickiego z zakresu przyrody, łowiectwa i gospodarstwa». Łowiec 1927.

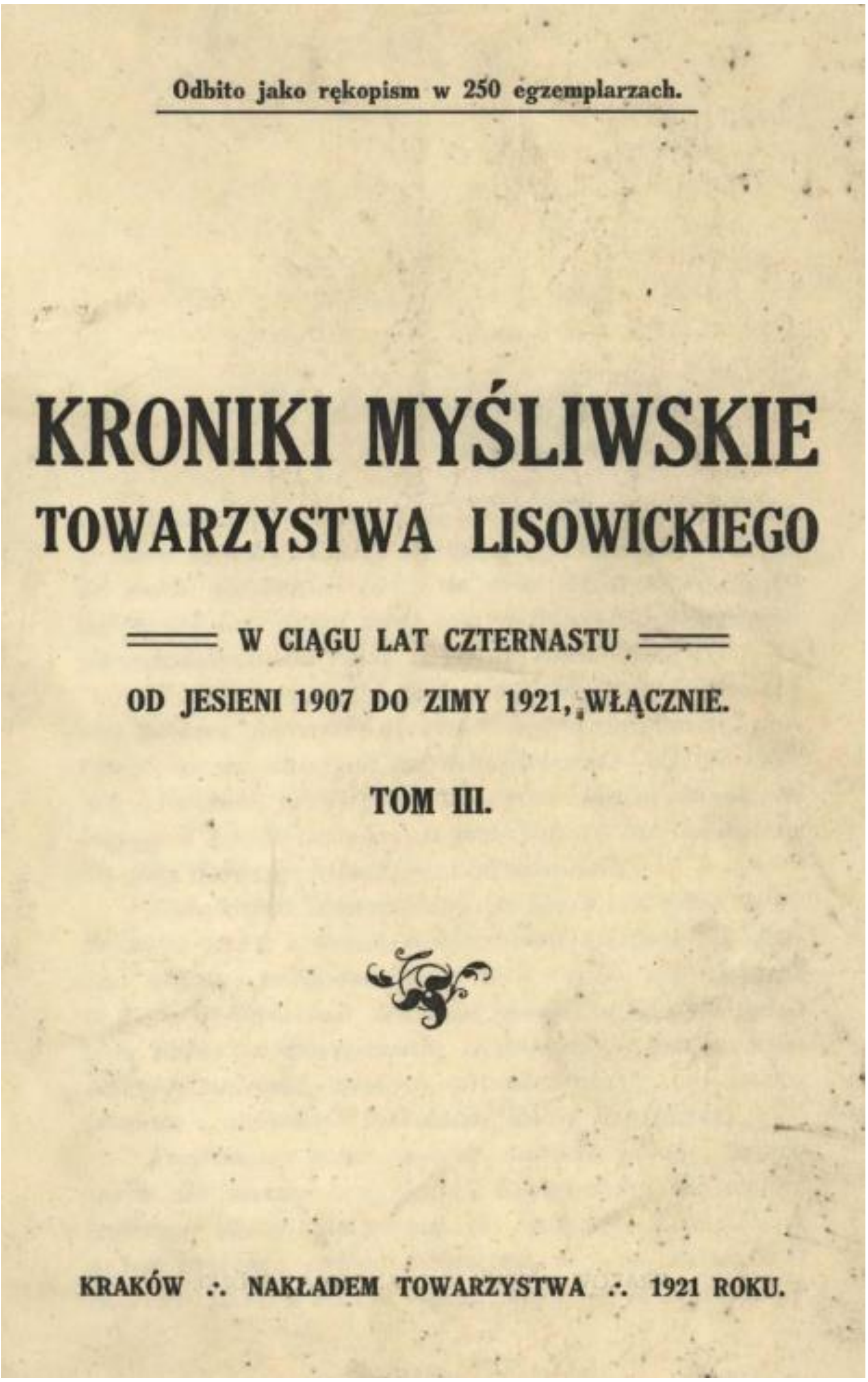
Фото Казимира Водзіцького у 1885 році з його підписом

Niedźwiedź upolowany w roku 1928 przez inż. Stanisława Burzyńskiego, autora niniejszego artykułu, na Gurgulacie w dobrach Wełdzirz, powiat Dolina. Niedźwiedź długości 1.84 m. od nosa do kosmyka. Na tem samem zdjęciu jeleń, upolowany przez inż. St. Burzyńskiego w roku 1924, szesnastak, rogi o wadze 8 kg. Jeleń upolowany w Państwie Wełdzirz na Steinbachu. Rozpiętość rogów 1.25 m., wysokość rogów 1.15 m., obwód róż 29 i 30 cm.

Ведмідь, добутий у 1928 р. інженером Станіславом Бужинським у Велдіжі (зріст ведмедя – 1,84 см). Роги оленя, добутого у мисливському господарстві Велдіж (ревір Стейнбах) 1924 р.: розлогість рогів – 1,25 м, висота – 1,15 м, товщина рогів – 29 та 30 см [695]

[695] Wschód. – 1936. – № 8. – S.22.

Odbito jako rękopism w 250 egzemplarzach.

KRONIKI MYŚLIWSKIE
TOWARZYSTWA LISOWICKIEGO

W CIĄGU LAT CZTERNASTU
OD JESIENI 1907 DO ZIMY 1921, WŁĄCZNIE.

TOM III.

KRAKÓW ∴ NAKŁADEM TOWARZYSTWA ∴ 1921 ROKU.

Титульна сторінка «Хроніки Лисовицького мисливського товариства на протязі чотирнадцяти років від осені 1907 до зими 1921 року»[696]

[696] Kroniki myśliwskie towarzystwa Lisowickiego w ciągu lat czternastu od jesieni 1907 do zimy 1921, włącznie. – T. 3. – Kraków, 1921. – 486 s.

Додаток

Odbito jako rękopism w 100 exemplarzach.

Nr. 23.

Exemplarz Zarządu dóbr państwowych.

KRONIKI MYŚLIWSKIE

TOWARZYSTWA LISOWICKIEGO

w ciągu lat

DWUDZIESTU CZTERECH

od jesieni 1871. do zimy 1895. włącznie.

LWÓW.

Nakładem Towarzystwa.

1895.

Титульна сторінка «Хроніки Лисовицького мисливського товариства на протязі двадцяти чотирьох років від осені 1871 до зими 1895 року»[697]

[697] Kroniki myśliwskie towarzystwa Lisowickiego w ciągu lat dwudziestu czterych od jesieni 1871, do zimy 1895 włącznie. – Lwów: Nakładem towarzystwa, 1895.

Додаток

Kapitalny szesnastak, strzelony przez p. J. hr. Tyszkiewicza w Nadleśnictwie Suchodół. Zdjęcie obrazuje tegoroczną pokrywę śnieżną, stwarzającą trudne warunki podejścia w czasie rykowiska.

Шістнадцятка, добута графом Тишкевичем у надлісництві Суходіл

Додаток

Kapitalny dwudziestak, strzelony przez p. dyrektora J. Regulskiego w Nadleśnictwie Sołotwina Mizuńska.

Трофей (12-ка), добутий Я. Регульським у надлісництві Солотвино Мізунське[698]

[698] Wschód. – 1936. – № 11. – S.14.

Szesnastak, strzelony przez p. inż. St. Staszkiewicza w Nadleśnictwie Suchodół.

Шіснадцятка, добута у мисливських угіддях надлісництва Суходіл інженером Станіславом Сташкевичем[699]

Додаток

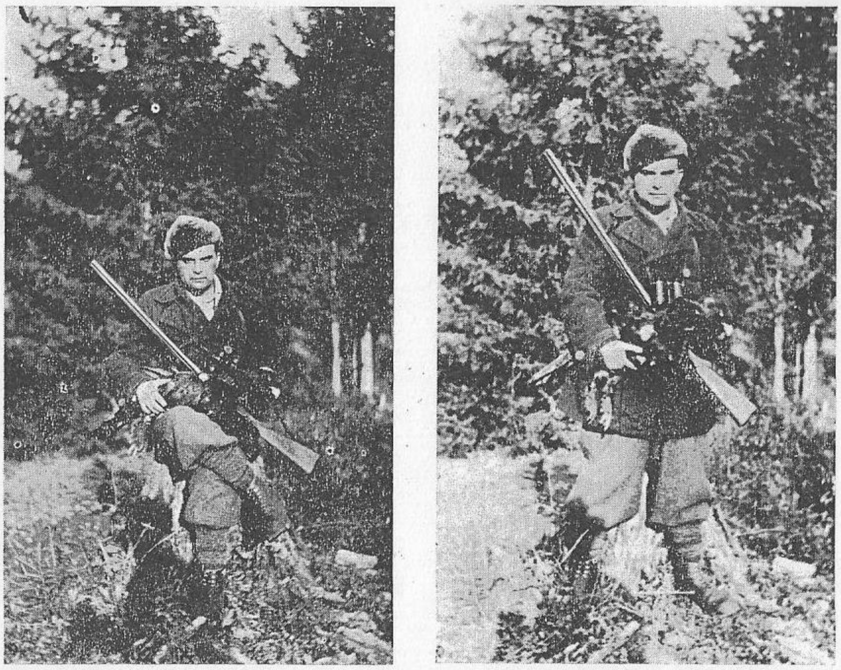
[699] Wschód. – 1936. – № 11. – S.14.

Портрет автора

М.-Б. де Новіна Лучаковський, автор книги «З Галицьких ловищ»[700]

[700] де Новіна Лучаковський М.-Б. З Галицьких ловищ (мисливські спогади) / Микола-Богдан де Новіна Лучаковський. – Мюнхен, 1973. – С.3.

Автор з уполюваним ґотуром 1937

М.-Б. де Новіна Лучаковський з добутим глухарем[701]

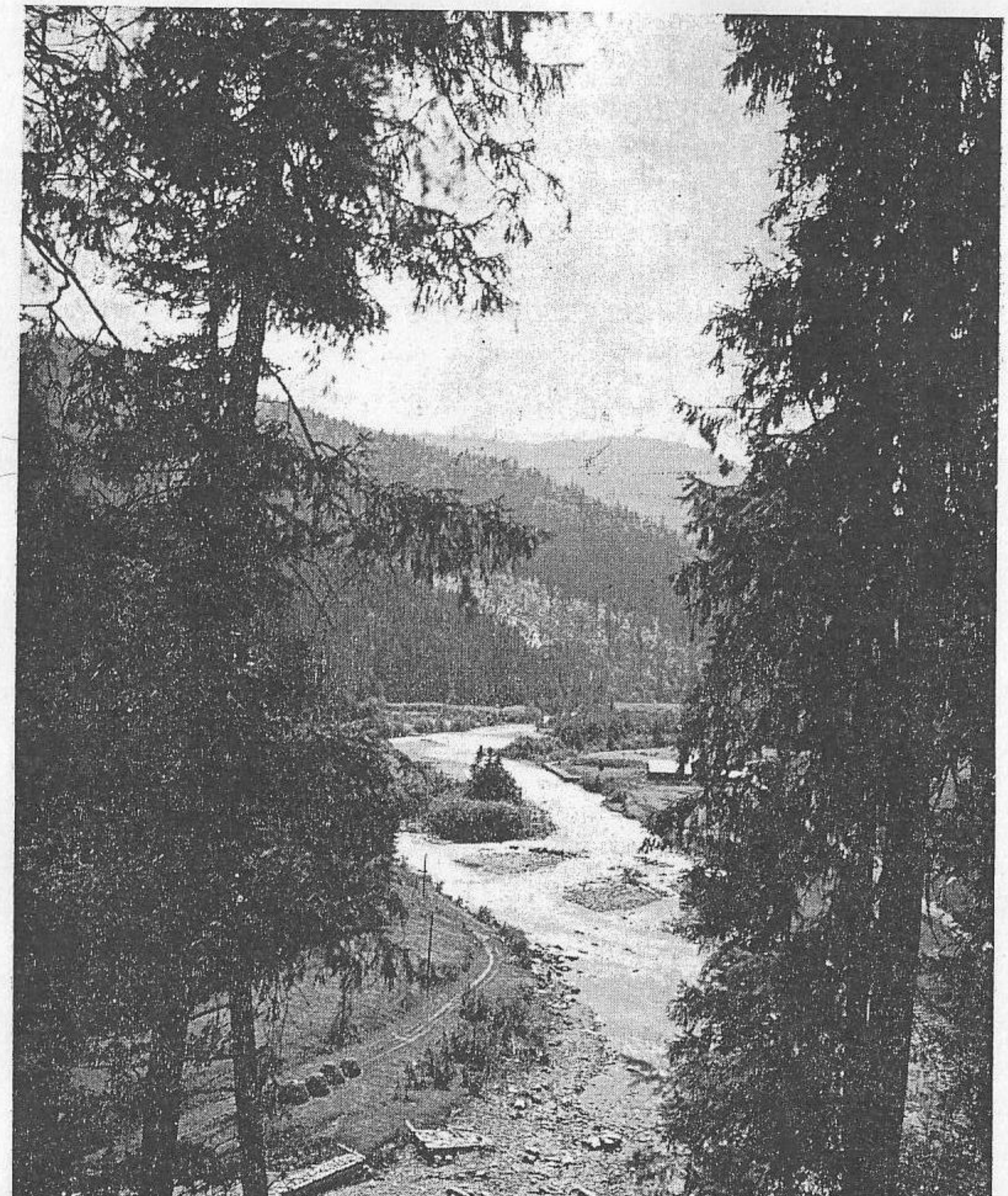
Директор митрополичих дібр інж. Мартинець і автор; на стіні рись, що зловився у сильце в Перегінській Пущі 1937

82

Директор Митрополичих дібр - інженер Мартинець[702]

[701] де Новіна Лучаковський М.-Б. З Галицьких ловищ (мисливські спогади) / Микола-Богдан де Новіна Лучаковський. – Мюнхен, 1973. – С.72.

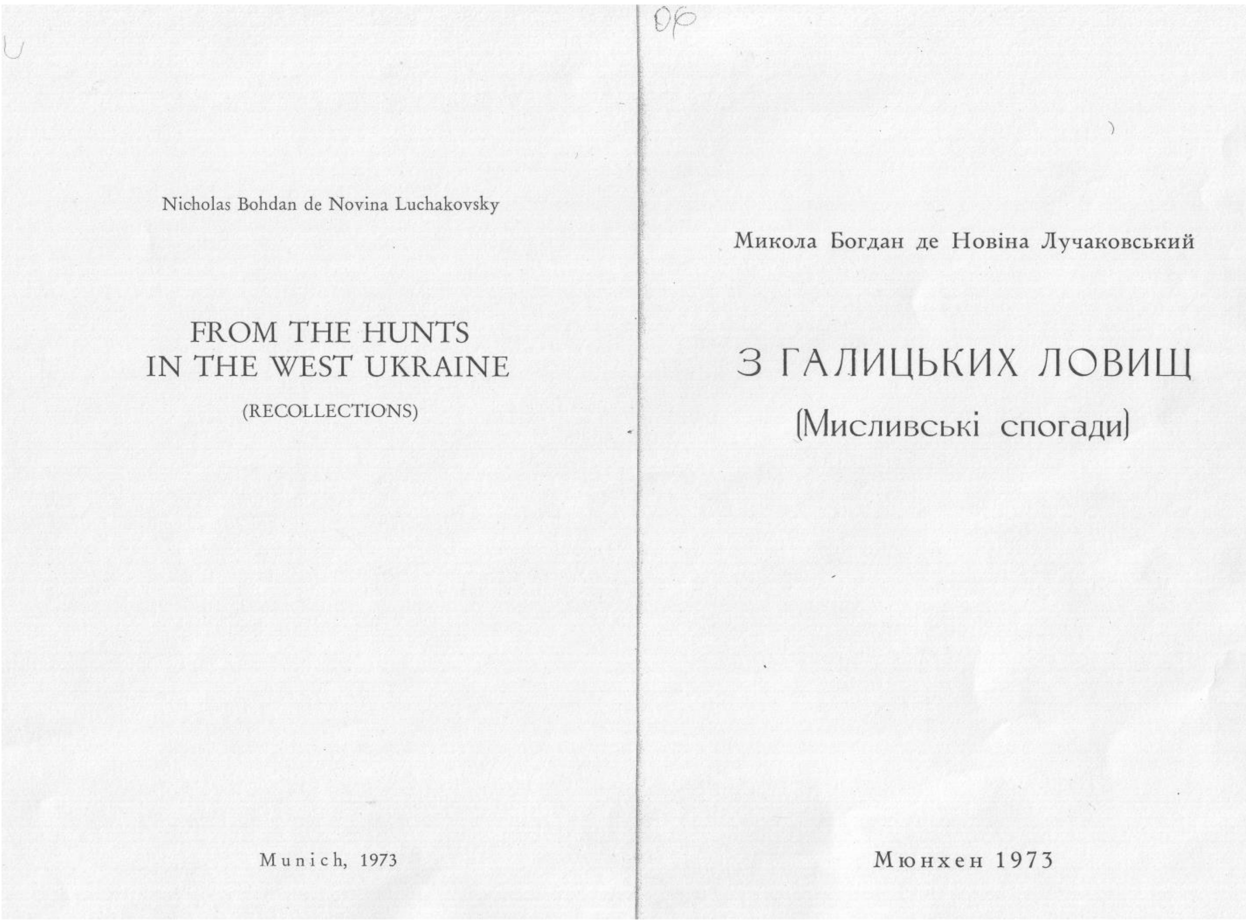
[702] де Новіна Лучаковський М.-Б. З Галицьких Ловищ (мисливські спогади) / Микола-Богдан де Новіна Лучаковський. – Мюнхен, 1973. – С.82.

Ріка Лімниця в Підлютому

Річка Лімниця у Підлютому[703]

[703] де Новіна Лучаковський М.-Б. З Галицьких ловищ (мисливські спогади) / Микола-Богдан де Новіна Лучаковський. – Мюнхен, 1973. – С.86.

Nicholas Bohdan de Novina Luchakovsky

FROM THE HUNTS
IN THE WEST UKRAINE
(RECOLLECTIONS)

Munich, 1973

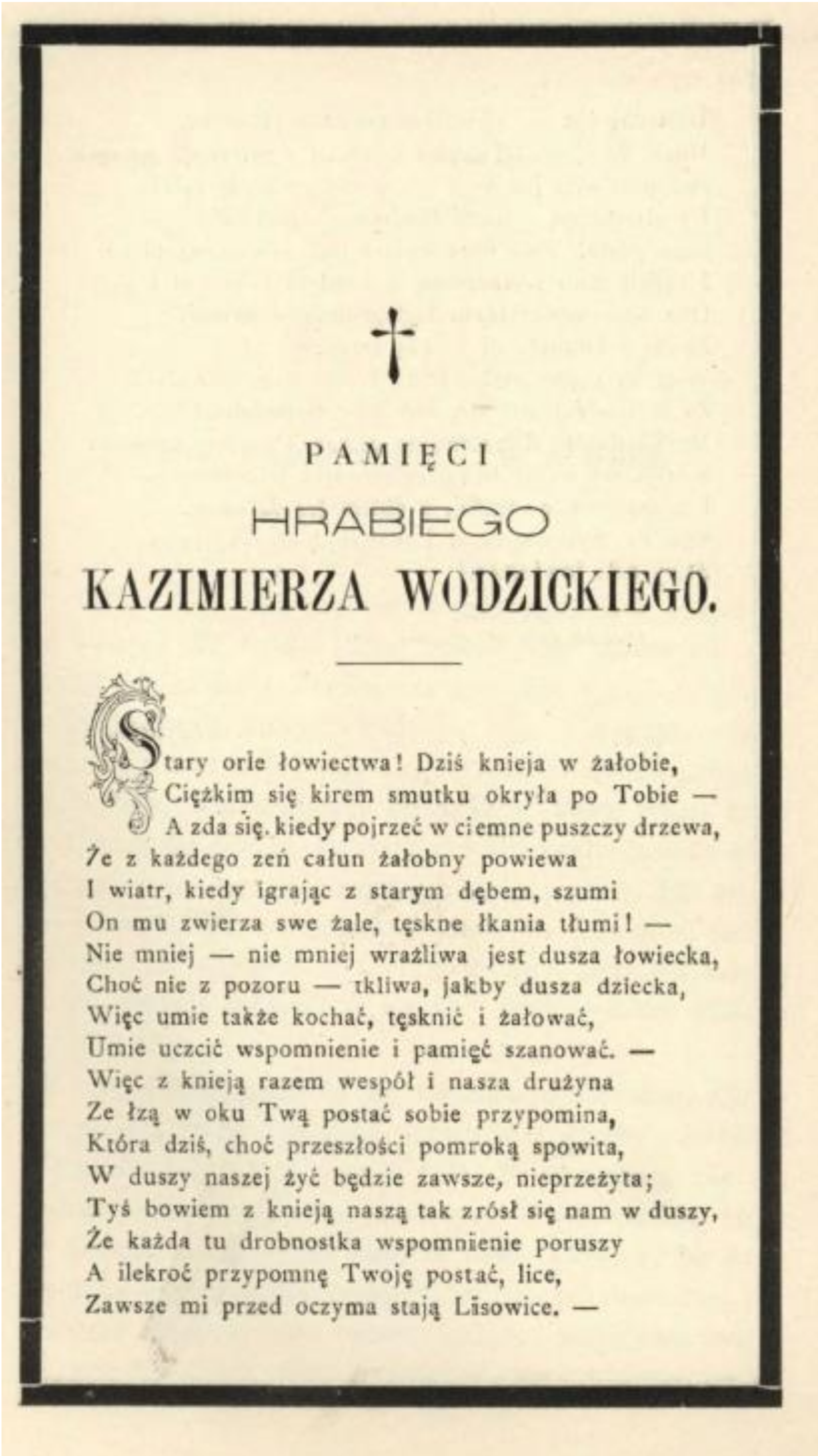
Микола Богдан де Новіна Лучаковський

З ГАЛИЦЬКИХ ЛОВИЩ
(Мисливські спогади)

Мюнхен 1973

Титульна сторінка книги Миколи-Богдана де Новіна Лучаковського «З Галицьких ловищ (мисливські спогади)»[704]

[704] де Новіна Лучаковський М.-Б. З Галицьких ловищ (мисливські спогади) / Микола-Богдан де Новіна Лучаковський. – Мюнхен, 1973. – С.1.

PAMIĘCI

HRABIEGO

KAZIMIERZA WODZICKIEGO.

Stary orle łowiectwa! Dziś knieja w żałobie,
Ciężkim się kirem smutku okryła po Tobie —
A zda się, kiedy pojrzeć w ciemne puszczy drzewa,
Że z każdego zeń całun żałobny powiewa
I wiatr, kiedy igrając z starym dębem, szumi
On mu zwierza swe żale, tęskne łkania tłumi! —
Nie mniej — nie mniej wrażliwa jest dusza łowiecka,
Choć nie z pozoru — tkliwa, jakby dusza dziecka,
Więc umie także kochać, tęsknić i żałować,
Umie uczcić wspomnienie i pamięć szanować. —
Więc z knieją razem wespół i nasza drużyna
Ze łzą w oku Twą postać sobie przypomina,
Która dziś, choć przeszłości pomroką spowita,
W duszy naszej żyć będzie zawsze, nieprzeżyta;
Tyś bowiem z knieją naszą tak zrósł się nam w duszy,
Że każda tu drobnostka wspomnienie poruszy
A ilekroć przypomnę Twoję postać, lice,
Zawsze mi przed oczyma stają Lisowice. —

Вірш «Пам’яті Казимира Водзіцького»[705]

[705] Kroniki myśliwskie towarzystwa Lisowickiego w ciągu lat dwudziestu czterych od jesieni 1871, do zimy 1895 włącznie. – Lwów: Nakładem towarzystwa, 1895. S. 669.

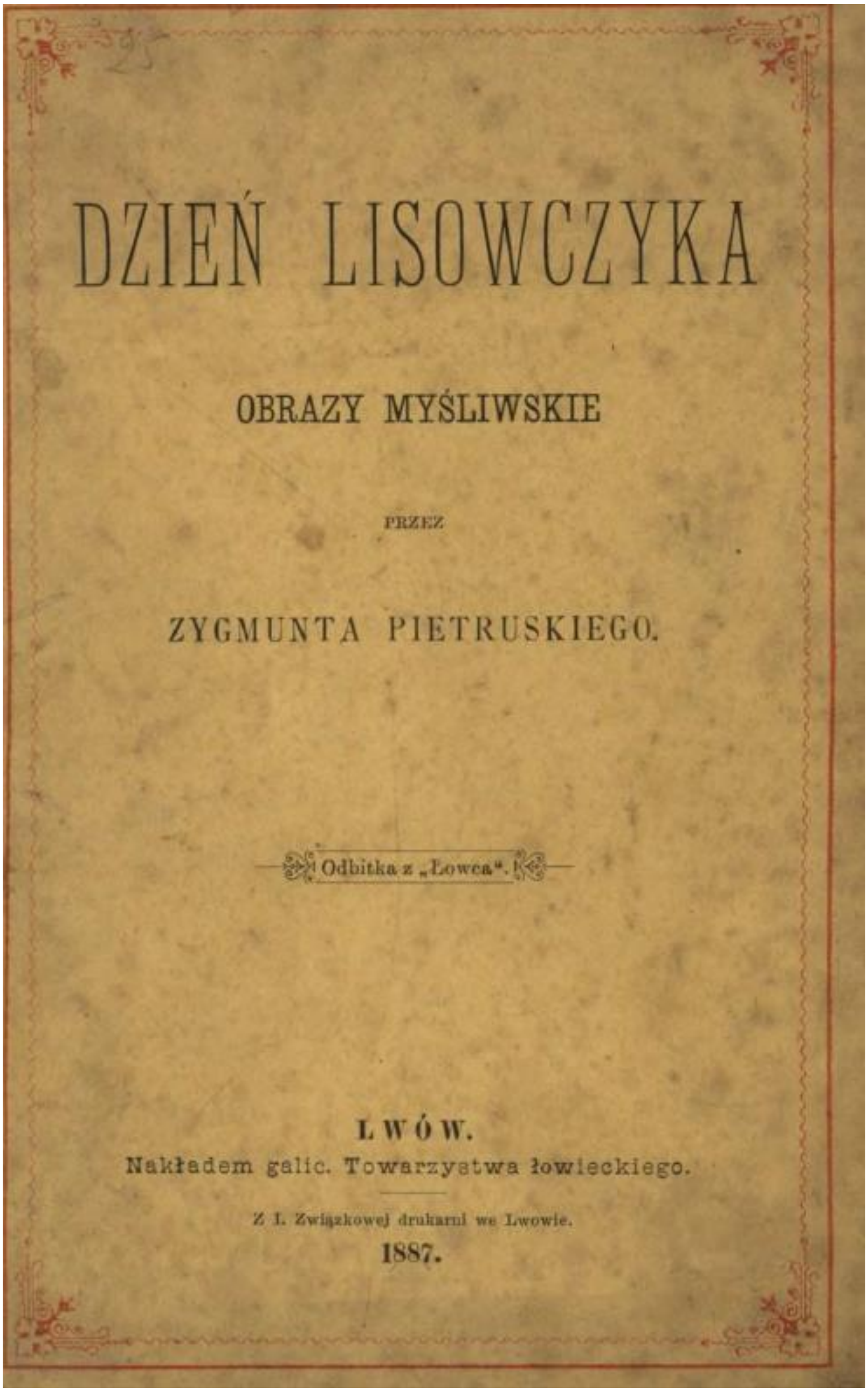
POWITANIE

LISOWICKIEJ KNIEI.

Witaj nam, witaj, Lisowicka kniejo,
Ty naszych marzeń skarbnico, nadziejo!
Ty naszych kniei rodzimych wybranko!
Ty naszych łowów prastara kapłanko!...
O! jakżeś piękna, gdy w późnej jesieni
Liść twego drzewa lekko się rumieni
I gdy powoli z szumiącego drzewa
Listek po listku jesienny wiatr zwiewa, —
Lecz nim opadnie, na poły czerwony
Błyszczy się w słońcu, jak gdyby złocony —
I tylko w dali zielone modrzewie
Igrają z wiatrem przy lekkim powiewie. —
O! jakżeś wtenczas dziwna — tajemnicza,
Najstarsza z kniei — a knieja dziewicza —
Gdzie pni nie tknęła kupiecka siekiera,
Gdzie przez gęstwiny oko nie przeziera, —
Gdzie stoją dęby czarnym mchem obrosłe,
Dawnej przeszłości pomniki wyniosłe, —
A wicher, burza waląc pni ogromy,
By groźne wały wywraca je w złomy —
A dąb spadając, inne młode dęby

Вірш «Вітай, Лисовицька діброво»[706]

[706] Kroniki myśliwskie towarzystwa Lisowickiego w ciągu lat dwudziestu czterych od jesieni 1871, do zimy 1895 wlącznie. – Lwów: Nakładem towarzystwa, 1895.

DZIEŃ LISOWCZYKA

OBRAZY MYŚLIWSKIE

PRZEZ

ZYGMUNTA PIETRUSKIEGO.

Odbitka z „Łowca".

LWÓW.
Nakładem galic. Towarzystwa łowieckiego.

Z I. Związkowej drukarni we Lwowie.
1887.

Книга З. Пєтруського «День Лисовичанина. Мисливські нариси» (45 стор.) містить 10 віршів про Лисовичі[707].

[707] Pietruski Z. Dzień Lisowczyka: obrazki myśliwskie / Zygmunt Pietruski. – Lwów& Nakładem galic. Towarzystwa łowieckiego, 1887. – 45 s.

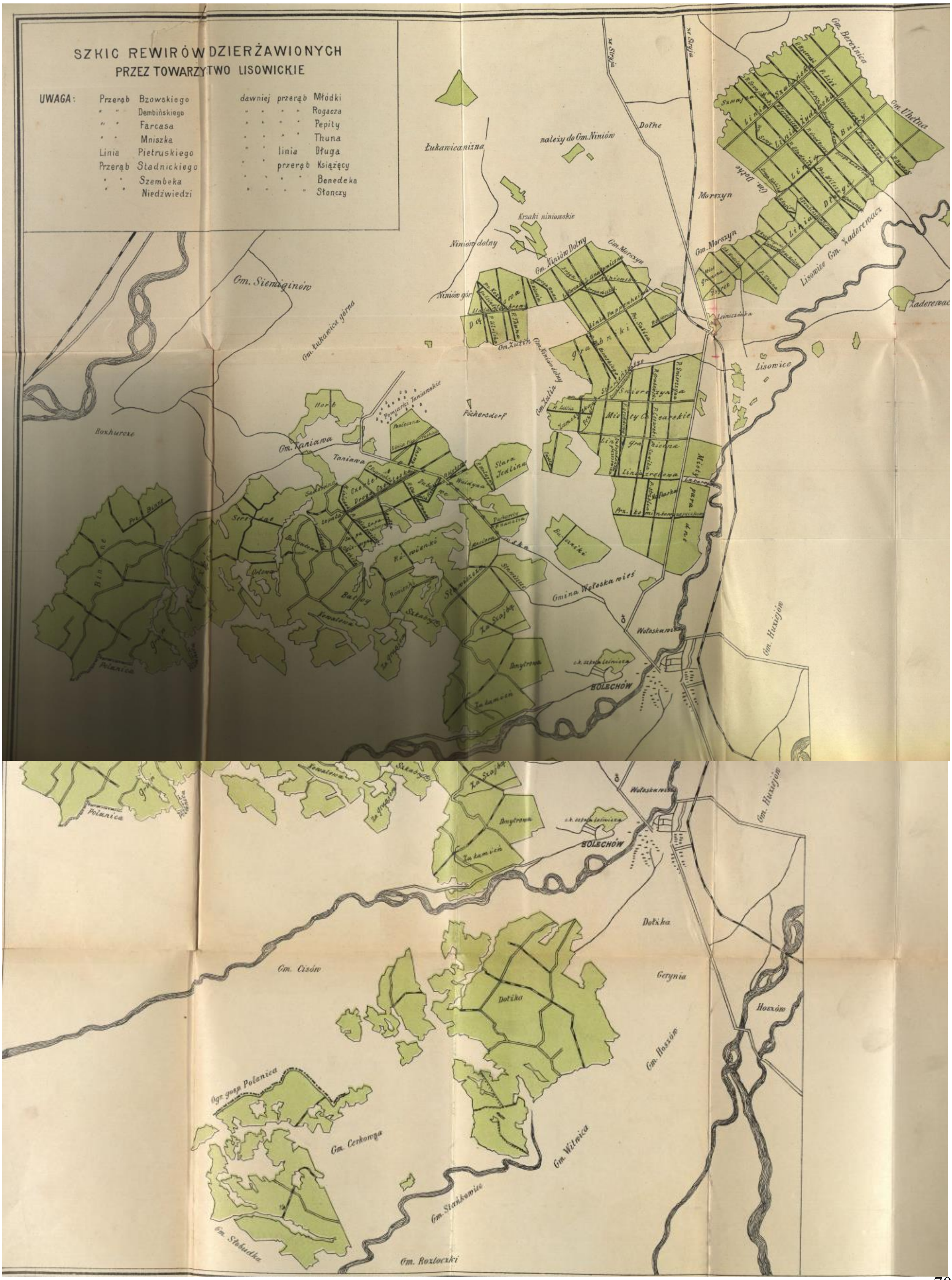

Схема мисливських ревірів Лисовицького мисливського товариства (1895 р.) [708]

708 Kroniki myśliwskie towarzystwa Lisowickiego w ciągu lat dwudziestu czterych od jesieni 1871, do zimy 1895 włącznie. – Lwów: Nakładem towarzystwa, 1895. S. 669.

Проців Олег Романович

Народився у м. Стрий Львівської області. Закінчив Львівський зооветеринарний інститут (1989 р.), магістратуру державної служби при Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу (2007 р.), аспірантуру за напрямком «Державне управління» у Львівському регіональному інституті державного управління (2014 р.). У 2015 р. захистив дисертацію «Актуальність історичного досвіду Галичини кінця XIX - початку XX століття для державного регулювання мисливського господарства сучасної України». Працює головним спеціалістом в Івано-Франківському обласному управлінні лісового та мисливського господарства.

Автор понад 160 публікацій, з яких 7 монографії у співавторстві, 47 статей у наукових фахових виданнях, 37 доповідей на наукових конференціях, 73 публіцистичні статті.

Наукове видання

ПРОЦІВ Олег Романович

Історія мисливства та рибальства Долинського повіту кінця XIX – початку XX ст.

Редактор – **Галина ПРОЦІВ**
Комп’ютерна верстка – **Олег ПРОЦІВ**
Комп’ютерний дизайн – **Ігоря САВЧУКА**

Формат паперу і частка аркуша 60×90 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 17,06. Наклад 300 прим. Зам. 9137

Друкарня ―Фоліант”
76000, м. Івано-Франківськ
вул. Старозамкова, 2
www.foliant.if.ua
e-mail: foliant.drukarnja@gmail.com
тел.-факс: +38(0342) 50-21-65
Свідоцтво суб’єкта видавничої справи Серія ІФ № 24